26043

TUMAČENJE
PRAVILA MANJE BRAĆE

priređeno s dopunama

prema

Fr. Izidoru Trienekensu, franjevcu

ZAGREB 1960

Naslov originala: Fr. Isidorus Trienekens, OFM, Expositio canonico-moralis Regulae Fratrum Minorum seu eiusdem vota et praecepta breviter exposita, editio quarta recognita, Typographia s. Francisci, Mechliniae, 1948.

Priredio, izdao i odgovara o. Stanko Banić, Cernik, Potočna 8

Umnoženo ciklostilom Franjevačkog samostana Zagreb, Kaptol 9 u 300 primjeraka za isključivu upotrebu Franjevačkog reda.

P R E D G O V O R

Bl. Klaudije de la Colombiere je rekao: "Neka vam ne bude žao, što vas potičem na savršeno obdržavanje Pravila, jer je ono izvor blagoslova. Priznajem, da smatram svoje Pravilo kao svoje jedino blago. U njemu su sadržana tolika dobra, da, kad bih se našao zapušten na jednom otoku u skrajnjim dijelovima zemlje, riješio bih se svake druge stvari i ne bih želio nikakve pomoći, samo kad bi mi Bog udijelio milost, da vjerno vršim svoje Pravilo. O, sveto Pravilo! Blaženi redovnik, koji te u srcu nosi, jer je shvatio, kako si od velike pomoći!" (O. Ljudevit Colin, Kult Pravila, str. 51.)

Sv. Ivan Krstitelj de la Salle izrekao je ove riječi: "Više vrijedi obdržavati Pravilo, nego činiti čudesa."

U Knjizi Psalama čitamo: "Zapovijedi su Gospodnje prave, vesele srca; naredbe su Gospodnje čiste, prosvjetljuju oči. Riječi su Gospodnje svete, ostaju zauvijek, odluke su Gospodnje istinite, pravedne sve kolike. Dragocjenije su od zlata, od mnogoga čistoga zlata: sladje su od meda, što teče iz sata. I sluga se tvoj dao prosvijetliti od njih: tko ih drži, IMA VELIKU PLAĆU." (Ps. 18, 9-12.)

Pravilo je kao tvrdjava. U njemu smo sigurni od neprijatelja.

Pravilo je kao oružje. Tko njime savršeno znade rukovati, pobjedjuje.

Ovo tumačenje napisano je i priredjeno s nakanom, da svoje sveto Pravilo što bolje upoznamo, da ga što vjernije i zdušnije vršimo, da se po njemu posvetimo i spasimo. Priredjeno je prema odobrenom i uvaženom djelu fr. Izidora Trienekens-a, Expositio canonico-moralis Regulae Fratrum Minorum". K tome su svakom pojedinom poglavlju ovoga djela dodani svi najvažniji propisi naših Generalnih Konstitucija. Obradjene su takodjer "opomene", što ih naš sveti Otac Franjo daje u pojedinim poglavljima Pravila svojoj Braći. Na koncu je dodan novi prijevod teksta Pravila i Oporuke našeg sv. Oca Franje.

TUMAČENJE PRAVILA MANJE BRAĆE

U V O D

1. REDOVNIČKI STALEŽ, čašćen od sviju i u svojoj biti neposredno predan i ustanovljen od samog Gospodina Isusa Krista, jest prema Kodeksu STALEŽ STICANJA SAVRŠENOSTI. Stoga se svi, koji taj stalež prigrle, ujedno obvezuju težiti za redovničkom savršenošću.

2. SAVRŠENOST, za kojom treba u redovničkom staležu težiti, sastoji se u ljubavi prema Gospodinu Bogu, ukoliko smrtno stvorenje može Boga ljubiti. Prema tome težiti za redovničkom savršenošću znači: IMATI TRAJNU NAKANU UKLANJATI ZAPREKE, koje čovjeka obično sprječavaju u postizavanju savršene ljubavi.

Zapreke Božje ljubavi jesu: POŽUDA TIJELA, POŽUDA OČIJU i OHOLOST ŽIVOTA, t.j. dražila naslade, briga za vremenite stvari i vršenje vlastite slobode. Ove zapreke uklanjaju se vršenjem evandjeoskih savjeta. Tjelesna požuda i briga za ženu i djecu uklanja se savršenom čistoćom, požuda očiju i briga za izvanjska dobra iskorjenjuje se svojevoljnim siromaštvom, a poniznom poslušnošću uklanja se oholost života i sputava neuredna volja.

3. Ipak samo vršenje savjeta ne sačinjava još redovnički stalež. Stalež je naime stalan način života, te po svojoj naravi zahtijeva neku stalnost i čvrstoću. Zato se redovnički stalež naziva: "Stabilis in communi vivendi modus, quo fideles, praeter communia praecepta, evangelica quoque consilia servanda per vota oboedientiae, castitatis et paupertatis suscipiunt, atque ita ad evangelicam perfectionem tendunt" ; "Stalan način života u zajednici, po kojem vjernici osim zajedničkih zapovijedi po zavjetima poslušnosti, čistoće i siromaštva preuzimaju također obdržavanje savjeta i tako teže za evandjeoskom savršenošću."

4. Ovakova stalnost i čvrstoća s obzirom na ljudsku nestalnost ne može postojati, ako se čovjek moralno ne obveže. Ta veza u obdržavanju onoga, što je samo savjet, ne može postojati osim na temelju obećanja zadanog Bogu ili zavjeta, makar i privremenih. Zato se za savršenost redovničkog staleža zahtijeva OBDRŽAVANJE ZAVJETA poslušnosti, siromaštva i čistoće.

5. U različitim ustanovama zavjeti se udešavaju propisima Pravila i Konstitucija, koja su najvećim dijelom samo primjenjivanje zavjeta vlastitoj svrsi pojedinog Reda ili Kongregacije. Stoga obveza, po kojoj su redovnici dužni težiti za savršenošću, ne razlikuje se od obaveze težiti za obdržavanjem zavjeta, Pravila i Konstitucija vlastite ustanove. Tako otvoreno ističe Tridentinski sabor i potvrdjuje Kodeks kanonskog prava govoreći: "Svi i pojedini redovnici, po-

glavari jednako kao i podložnici moraju vjerno i potpuno obdržavati ne samo ono, što iziskuju zavjeti, nego moraju takodjer provoditi život po Pravilima i Konstitucijama vlastitog Reda i tako težiti za savršenošću svoga staleža".

6. TEŠKO KRŠI ovu obavezu težiti za redovničkom savršenošću onaj redovnik, koji u velikoj stvari tako često prestupa zavjete ili Pravilo, te se smatra, da se ne će podložiti njihovoj obavezi ili se stavlja u ozbiljnu pogibao izgona. Ne krši pak teško ovu obavezu, tko zavjete i Pravila prestupa u velikoj stvari, ali rijetko, a niti onaj, koji često prestupa Pravilo, ali u onim stvarima, koje ne obvezuju pod grijeh.

Vjerojatno (probabilius) pak ne griješi teško protiv ove obaveze onaj redovnik, koji odluči, da će paziti samo na ono, što obvezuje pod teški grijeh, a ostalo će slobodno kršiti. Redovnik, koji je tako raspoložen, može sagriješiti iz drugih razloga, tako zbog pogibelji, da prekrši zavjete ili da nanese **tešku** štetu Redu s obzirom na redovničku disciplinu, i ostalo, što redovnik ne može moraliter izbjegavati, ako ima odluku kršiti ili zanemarivati sve odredbe, koje ne obvezuju pod teški grijeh.

7. Odatle slijedi, da je svaki redovnik dužan nastojati, da stekne dovoljno poznavanje zapovijedi svoga Pravila. Generalne Konstitucije, čl. 72, § 2. odredjuju: "Prije zavjetovanja novak se ima podvrći ispitu pred provincijalnim ministrom ili pred dvojicom sposobnih patera, koje provincijal odredi o naravi i obavezi zavjeta, Pravila i njegovih zapovijedi, a klerik povrh toga o pravilnom vršenju i recitiranju Božanskog časoslova."

Nema sumnje, da je svaki dužan znati ono, na što se zavjetovanjem obvezuje, da će obdržavati, i da nikoga ne ispričava bilo kakovo nepoznavanje obaveza. Izuzetak mogu biti neke stvari, koje se odnose na opseg i pravi smisao, razumijevanje zapovijedi, o čemu i sami naučitelji raspravljaju. Ako tko ne zna, dužan je stoga marljivo istraživati, inače griješi prema kakvoći stvari i nemarnosti. Na to neka dobro paze Braća, koja rijetko ili nikada ne čitaju tumačenje Pravila ili knjige, koje govore o Pravilu.

8. Pravilo, koje moraju Manja Braća obdržavati jest ono Pravilo sv. Oca Franje, koje imade 12 poglavlja i koje je papa Honorije III. svečano potvrdio bulom "Solet annuere", dne 29. studenoga 1223. Prema odlukama Rimskih Papa ovo je jedino Pravilo Prvoga Reda Svetoga Patrijarhe Franje u upotrebi i na snazi u Crkvi, a općenito se naziva Prvo Pravilo sv. Oca Franje. (Naziva se prvo Pravilo u odnosu na Pravilo Klarisa ili Drugog Reda i na Treće Pravilo, dano svjetovnim Trećoredcima.)

9. Franjevački Red, -koji se po odredbi Sv. Oca Franje naziva jednostavno bez ikakova dodatka "Ordo Fratrum Minorum"-Red Manje Braće, i kojim upravlja jedna glava, koju zovu Generalni ministar čitavoga Reda Manje Braće, - mora obdržavati spomenuto Pravilo u svoj njegovoj čistoći. Isključuje se dakle bilo kakova olakšavajuća povlastica, zloporaba, ili takodjer zastarjeli običaj i oprost (dispenzacija) u bit-

nostima, kao što je Red često prosvjedovao. Tako u Generalnim Konstitucijama, koje su odobrene 1921. , ponovno se prosvjedujući i osudjujući otvoreno zabacuju sve i pojedine zloporabe, ako su se gdje uvukle. Naše Pravilo po svjedočanstvu pape Inocenta XI. (bula Sollicitudo pastoralis od 20. studenoga 1679) obdržava se u svojoj čistoći ili doslovce, kada se živi prema deklaracijama (tumačenjima) pape Nikole III. Exiit qui seminat, 15. kolovoza 1279. i Klementa V., Exivi de paradiso, 6. svibnja 1312. U njima hvaljeni Pape izjavljuju, da Pravilo ne žele drugačije tumačiti, nego li prema pobožnoj nakani sv. Franje. Stoga ova dva dekretala, u kojima se iznosi vjerodostojno tumačenje Pravila, u čitavom Redu uvijek se smatraju kao temelji uzornog obdržavanja i kao vječni osnovi pravog tumačenja.

10. Osim Pravila ne nameću se Manjoj Braći snagom njihova zavjetovanja druge obaveze.

a) Nisu pod grijeh obvezani na sve savjete evandjeoske. Pravilo i život njihov jest doduše "obdržavati sveto evandjelje Gospodina našega Isusa Krista", ali kako su protumačili Rimski Pape (Exiit i Exivi), obvezani su obdržavati samo one evandjeoske savjete, koji se u samom Pravilu navode pod zapovijed.

b) Nisu obvezani pod grijeh na Oporuku sv. Franje, koja je izdana pod kraj njegova života, jer Sv. Otac na nju nije mogao obvezati bez pristanka Braće, napose Ministara, a niti je svoga nasljednika bilo kako obvezao, pošto nema vlasti jednak nad jednakim (Exiit, art. 21.).

c) Slično nisu obvezani pod grijeh na Deklaracije (tumačenja) Svetih Otaca Papa osim u onim stvarima, gdje se navode zapovijedi Božje i Pravila. Pape su naime svojim deklaracijama Pravilo samo protumačili i izložili, a nisu nove zapovijedi nametnuli, a makar bi ih bili i nametnuli, papa Siksto IV. ih je opozvao i poništio. (Bula Circumspecta Apostolicae Sedis, 1. prosinca 1480.)

11. S obzirom na samo Pravilo Braća nisu pod grijeh obvezana na sve ono, što se u njemu sadrži.

a) Očito je svakome, tko čita Pravilo, da se mnogo toga iznosi u Pravilu kao jednostavne OPOMENE (admonitiones) bilo, da se čini dobro, bilo, da se izbjegava zlo, koje sigurno ne obvezuju pod grijeh. Radi poštovanja prema Serafskom Ocu zaslužuju, da se na njih pazi i dolikuje, da ih njegovi sinovi po mogućnosti obdržavaju. Štoviše, u pojedinačnom slučaju može ih kadgod poglavar naložiti kao zapovijed.

b) Drugo se opet iznosi na način dopuštenja i povlastice ili kao sloboštine (libertates) podijeljene i dopuštene Braći, koje jasno ne rađjaju nikakove obaveze. Ako kadgod njihovo obdržavanje ne bi koristilo Redu ili nekom redovniku, može ih poglavar zapovijedju zabraniti.

12. Mnogo toga sveti Franjo iznosi u Pravilu kao PRAVE ZAPOVIJEDI. Stoga su Braća - kako to slijedi iz najglasovititijih dekretala Nikole III. i Klementa V. - obvezana osim triju bitnih redovničkih zavjeta obdržavati pod smrtni

grijeh više zapovijedi Pravila, kojih imade 24 (dvadeset i četiri).

Ovo djelo ima dva dijela. U prvom dijelu se obradjuju tri javna ili redovnička zavjeta u Redu Manje Braće, a u drugom zapovijedi Pravila, koje obvezuju pod teški grijeh.

DOMINIKANSKI FIL. - TEOL. ZBOR „MARIN MARAVIĆ" DUBROVNIK

PRVI DIO

O REDOVNIČKIM ZAVJETIMA U REDU MANJE BRAĆE

Tekst Pravila. U Ime Gospodinovo počinje život Manje Braće. Pravilo i život Manje Braće jest: obdržavati sveto Evandjelje Gospodina našega Isusa Krista živeći u poslušnosti, siromaštvu i čistoći.

Prvo poglavlje

OPĆENITO O ZAVJETIMA

13. ZAVJET jest: promišljeno i slobodno obećanje zadano Bogu o dobru, koje je moguće i bolje - "promissio deliberata ac libera Deo facta de bono possibili et meliore" (Can. 1307, § 1).

Zavjet je naime čin štovanja Boga (actus cultus latriae), te se za nj zahtijeva izravna, promišljena i slobodna volja obvezati se, da ćemo izvršiti dobro djelo, koje je bolje od onoga, što mu stoji nasuprot kao opreka i koje onaj, koji se zavjetuje, može izvršiti, jer se stvar uistinu nemoguća ne može imati u vidu niti obećati.

14. Zavjeti, koji se polažu u nekoj redovničkoj ustanovi, koja je odobrena od Crkve, zovu se redovnički zavjeti, ili točnije, pošto ih u ime Crkve mora primiti zakoniti crkveni poglavar, javni zavjeti (vota publica). Medju ovima ističu se zavjeti obdržavati evandjeoske savjete poslušnosti, siromaštva i čistoće. Redovnički ili javni zavjeti nazivaju se takodjer bitni (vota substantialia), jer spadaju na bit redovničkog staleža.

15. Može se postaviti pitanje, da li u Redu Manje Braće osim triju bitnih zavjeta postoji posebni zavjet OBDRŽAVATI PRAVILO? Posve je općenito mišljenje naučitelja, da samo ono obvezuje pod obavezu zavjeta, što uključuju sama tri zavjeta, a ne ostale zapovijedi Pravila. Sveti Zakonodavac naime propisuje (poglavlje drugo Pravila): "Neka zavjetuju poslušnost i obećaju, da će uvijek obdržavati ovaj način života i ovo Pravilo", a u obrascu zavjetovanja se kaže: "zavjetujem... obdržavati Pravilo (voveo servare Regulam)", ali onaj, koji polaže zavjete, zavjetuje samo obdržavati Pravilo općenito, a ne bilo koju zapovijed napose ili neposredno, te nema druge namjere, nego se podvrći Pravilu onako, kako se mora obdržavati po nakani Sv. Oca Franje i deklaracijama Rimskih Papa, t.j. zavjete pod obavezom zavjeta, a zapovijedi pod obavezom zapovijedi. Zato Manji brat, koji osim tri zavjeta teško krši zapovijedi, doduše smrtno griješi, ali ne postaje ipak krivac posebnog grijeha svetogrdja protiv zavjeta.

16. Polaganjem zavjeta čovjek preuzima na sebe neku obavezu. No, jer se ova obaveza preuzima posve slobodno, prisila bi naime učinila zavjet ništetnim, slijedi općenito, da obaveza zavjeta ovisi o volji onoga, koji se zavjetuje, s obzirom na tvar zavjeta, na vrijeme trajanja, na način, na koji se ima izvršiti i težinu obaveze tako, da zavjet obvezuje samo za ono vrijeme, na onaj način i na onu težinu obaveze, kako se je tko sam htio obvezati.

Ovo, što je rečeno o zavjetima uopće, ne može se primijeniti na javne ili redovničke zavjete. Crkvena naime vlast, kojoj su podvrgnuti svi zavjeti kao religijski ugovori, može odrediti i stvarno je odredila, da se zavjeti uvijek imaju polagati prema Pravilu ustanove, u kojoj se polažu. U raznim naime Redovima ili Kongregacijama različit je na pr. način obdržavanja zavjeta siromaštva, ali onaj, koji se zavjetuje, mora se obvezati, da će obdržavati redovničke zavjete na onaj način, koji je propisan u Pravilu ili Konstitucijama njegova Reda ili Kongregacije.

17. Povrh toga u redovničkim zavjetima ne može postojati mogućnost obvezati se pod laki grijeh. Istinu bi prijetila velika opća šteta, ako bi u prihvaćanju redovničkog života bilo dopušteno obvezati se samo pod laki grijeh i dosljedno lako zanemarivati preuzete obaveza bez uspješnog lijeka. Zato je kršenje redovničkog zavjeta SMRTNI GRIJEH, ali dopušta ipak malenkost tvari (parvitatem materiae).

18. Polaganje javnih ili redovničkih zavjeta naziva se redovničko zavjetovanje. Po sadašnjem pravu, kojim se služimo, ono se nužno povezuje s trim bitnim zavjetima, te se može opisati: "ugovor, kojim se tko po položenim zavjetima poslušnosti, siromaštva i čistoće predaje Bogu i Redu" - "contractus quo quis per emissa vota oboedientiae, paupertatis et castitatis se Deo et Religioni traditur".

Ovo zavjetovanje mora biti izričito i pred zakonitim poglavarom, koji je nazočan i nastupa kao svjedok upravo onako, kako je župnik svjedok kod ženidbe, te u ime Crkve prima zavjete, koji tim činom postaju javni.

19. Redovničko zavjetovanje isto tako kao i zavjeti, koji se njime polažu, jest različito. Zavjetovanje je naime: vremenito i vječno. Vremenito pak, koje je uvijek jednostavno (simplex), jest dvovrsno, naime: ili postoji samo za sebe, ili je priprava za vječno zavjetovanje. Vječno zavjetovanje jest: jednostavno (obično-simplex) ili svečano (sollemnis).

Vremenito je zavjetovanje, kada njegova veza traje samo na jedno vrijeme, bilo odredjeno, na pr. na jednu godinu ili tri godine, bilo neodredjeno, na pr. doklegod se ostaje u takovoj zajednici.

A. VREMENITO ZAVJETOVANJE

20. VREMENITO ZAVJETOVANJE jest:

a) A p s o l u t n o ili koje je namjeravano i postoji samo po sebi, kao što je u Kongregacijama, koje nemaju drugih zavjeta osim privremenih.

b) R e l a t i v n o ili pripravničko, u svim Redovima s vječnim zavjetima. U tim naime Redovima po današnjem pravu (kan. 572, § 2.) uvijek mora prije slijediti vremenito zavjetovanje, da bi zatim moglo valjano biti vječno zavjetovanje, bilo jednostavno u redovničkim Kongregacijama, bilo svečano u Redovima u strogom smislu, kakav je Red Manje Braće. (U početku su u našem Redu kao i u većini drugih Redova bili u običaju samo svečani zavjeti, koji su se polagali odmah nakon novicijata, a kasnije su papa Pijo IX. za muške Redove (1857.), a papa Leon XIII. (1902.) za ženske Redove unijeli promjenu u pravo i odredili, da novaci nakon godine kušnje polažu jednostavne zavjete na tri godine, a tek onda se smiju pripustiti svečanim zavjetima, ako su dostojni.)

21. Po najnovijem pravu poslije proglašenja Kodeksa na Duhove 19. svibnja 1918. u našem Serafskom Redu mora novak poslije svršenog novicijata, ako se pronadje vrijednim, svečanim zavjetima pretpostaviti vremenito zavjetovanje, koje ima trajati tri godine ili dulje vrijeme, ako još nije navršena dostatna dob, koja se traži za vječno zavjetovanje, naime 21 godina života.

Oprost od ovih zavjeta pridržan je Rimskom Papi. Razrješuju se pak činom otpuštanja iz Reda. Naime za vrijeme trajanja vremenitog zavjetovanja može Generalni ministar uz pristanak svoga definitorija, obdržavajući pravo, zavjetovanika, ako se ne pronadje dostojnim, otpustiti iz Reda (kan. 647 sq.).

- O otpuštanju iz Reda redovnika s privremenim zavjetima govore i naše nove Generalne Konstitucije u čl. 125, § 1. - 7. i čl. 137, § 1, § 2.

Član 125. glasi:

§ 1. Samo Generalni ministar uz pristanak svoga definitorija, koji se očituje tajnim glasanjem i uz pridržavanje zakona općeg prava može otpustiti redovnika s privremenim zavjetima.
§ 2. Uzroci otpuštanja mogu biti bilo sa strane Reda bilo sa strane redovnika, ali uvijek moraju biti veliki i teški. Uzroci se moraju očitovati redovniku, koga se ima otpustiti davši mu prije donošenja odluke o otpuštanju potpunu slobodu odgovaranja.
§ 3. Provincijalni ministar mora poslati Generalnom ministru molbu za otpust, koju mora potpisati on i provincijalni definitori i potvrditi pečatom provincije zajedno s dokazima uzroka otpuštanja i odgovorima redovnika, koga se ima otpustiti, pismeno sastavljenim. Ako redovnik, koga se ima otpustiti, ne bi dao nikakav odgovor, tada se to mora izričito u spisima navesti.

§ 4. Dekret (odluku) otpuštanja treba saopćiti redovniku, koga se ima otpustiti. Poglavar neka ne propusti izričito spomenuti redovniku, da ima unutar deset dana od primljene obavijesti o dekretu pravo priziva na Svetu Stolicu.
§ 5. Kada redovnik, koga se ima otpustiti, izvrši priziv, obustavlja se izvršenje dekreta.
§ 6. Ako unutar zakonitog vremena ne izvrši priziv ili ako ga Sveta Stolica ne primi:
1) Redovnik je pravno otpušten;
2) Samim tim činom razrješuje se obaveza zavjeta i redovničkog života zadržavši pak obaveze uz viši red, ako je u svetim redovima; zatim odloživši redovničko odijelo, mora napustiti samostan;
3) Klerik pak, koji je u nižim redovima, time se natrag vraća u laički stalež.
§ 7. Otpuštenom, ako je u potrebi, neka se prigodom otpuštanja iz ljubavi pruži pomoć.

Čl. 137. glasi:

§ 1. U slučaju teške sablazni izvanjske ili najveće štete, koja prijeti zajednici, može Provincijalni ministar s pristankom svoga definitorija, ili, ako je pogibao već nazočna, te nema vremena uteći se provincijalnom ministru, može mjesni poglavar s pristankom svoga diskretorija otpustiti u svijet redovnika bilo sa svečanim bilo s privremenim zavjetima, makar je krivac samo jednog prestupka, samo, ako mu se sigurno može uračunati: redovnik mora smjesta odložiti redovničko odijelo.
§ 2. Ako je otpušteni redovnik zavjetovanik s privremenim zavjetima, provincijalni ministar je dužan za konačni otpust izvijestiti o slučaju generalnog ministra. Kada je otpust odlučen, vrijede pravila čl. 125, §§ 4-7.

22. Kada istekne vrijeme vremenitog zavjetovanja, bilo da su protekle tri godine, bilo da se dosegla dob dvadeset prve godine, zavjetovanik se može slobodno vratiti u svijet, ali samo nakon 12 sati u noći poslije dana godišnjice zavjetovanja ili poslije dvadeset i prvog rodjendana.

Osim toga može ga poglavar isključiti od polaganja svečanih zavjeta i otpustiti u svijet zbog pravenih i razumskih razloga, ali ne zbog bolesti, osim ako se dokaže sigurno, da ju je prije zavjetovanja prijevarom prešutio ili zatajio.

Ako se smatra sposobnim i sam želi ustrajati u svojoj odluci, neka redovnik, kada istekne vrijeme vremenitog zavjetovanja, položi vječne ili svečane zavjete.

23. Zavjetovanik s jednostavnim zavjetima, koji bi poludio, i to po sudu liječnika neizliječivo, ne može se zbog toga razloga nakon svršenog trogodišta otpustiti k svojima ili u svijet; uvijek pripada Redu u onom staležu, u kojem je bio, kada je izgubio razum, a Red ima prema njemu one dužnosti, koje je imao i tada. Prema čl. 122. Generalnih Konstitucija ovdje treba izuzeti slučaj, kada se sigurno dokaže, da je duševna bolest prije zavjetovanja bila zatajena ili prijevarom prikrivena. (Usporedi: Kan. 637; Sveta Kongregacija redovnika, 5. veljače 1925.)

Ako bi nakon već proteklog trogodišta ponovo zadobio duševno zdravlje, može odmah polagati svečane zavjete, ako nema druge zapreke; odgadjanje naime zavjetovanja bilo iz kojega razloga nikada ne oduzima njegovu snagu.

24. Posebno pravo (Inter reliquas, 1. siječnja 1911, te deklaracija 15. srpnja 1919.) važi za zavjetovanje onih, koji su obvezani na vojnu službu. U ovom zakonu ne radi se o dopunskoj vojnoj službi, koja se poslije redovite vojne službe kadgod kroz kratko vrijeme nameće, a niti općenito o onoj službi, koja bi bila kraća od godinu dana, niti o izvanrednoj službi, na koju se za vrijeme rata pozivlju oni, koji bi inače ostali slobodni, niti o službi tjelesnog milosrdja ili zdravstvenoj, kako je nazivlju, koja se možda od klerika i redovnika traži. Ovdje se misli samo na aktivnu službu ili onu, koju moraju vršiti godinu ili više godina oni, koji su prvi put pozvani u vojsku.

Za redovnike, koji su obvezani na takovu službu, odredjeno je:
1.) Ne mogu valjano položiti svečano ili vječno zavjetovanje.
2) Privremene zavjete ne smiju položiti na tri godine, nego sve do onoga dana, kada budu stvarno uvršteni u vojsku i podvrgnuti vojnoj disciplini.
3) Za vrijeme trajanja vojne službe ostaju u Redu bez zavjeta kao novaci pod vlašću poglavara, koji se moraju za njih brinuti.
4) Mogu i sami slobodno napustiti Red, a i poglavari mogu ih takodjer zbog pravednih i opravdanih razloga otpustiti iz Reda.
5) Po svršetku vojne službe neka ponovno barem na godinu dana polože vremenito zavjetovanje prije nego se obvežu vezom svečanog zavjetovanja.

- Kongregacija redovnika izdala je 30. srpnja 1957. novi dekret o redovnicima, koji su obvezani na vojnu službu (AAS 49 (1957(871-874). Taj dekret glasi ovako:
Čl. 1. Vojna služba u ovom dekretu smatra se redovita služba, koju po odredbi gradjanskih zakona moraju vršiti redovnički mladići, koji su prvi put uvršteni u vojne redove, te stavljeni barem šest mjeseci uz prekide ili neprekidno pod vojničku vlast i disciplinu, bilo da nose oružje, bilo da vrše kojegod pomoćne službe, makar se odnosile samo na zdravstvo.
Čl. 2. Nitko ne može biti valjano pripušten na vječno zavjetovanje prije nego li je izvršio vojnu službu ili proglašen za nju apsolutno nesposoban ili pravno s kojegagod razloga zauvijek od vršenja te službe oslobodjen.
Čl. 3. § 1. Privremeni zavjeti redovnika, koji je pozvan pod oružje, obustavljaju se i stavljaju izvan snage, čim se podvrgne vojnoj disciplini, dok propis § 2. ostaje čvrst.
§ 2. Viši pak poglavar uz savjet svojih savjetnika može po svojoj savjesti i razboritosti dopustiti redovniku, koji bi se pokazao dostojnim zadržati vremenite zavjete za vrijeme vojne službe i koji bi sam to zatražio, da ih zadrži na odredjeno vrijeme ili na mig (ad nutum).
§ 3. U samo vrijeme vojne discipline isti poglavar može iz opravdanog i ozbiljnog razloga zavjete, koji su redovniku dopušteni prema § 2. pismenim obavještenjem obustaviti; isto

tako može dopustiti obnovu istih zavjeta, koji su na početku ili poslije bili obustavljeni.
Čl. 4. § 1. Za vrijeme vojne službe član redovničke zajednice zakonito je odsutan iz redovničke kuće, te stoga ostaje podvrgnut obavezama redovničkog života, koje se po sudu višeg poglavara mogu spojiti s njegovim vojničkim položajem.
§ 2. Vrijeme, što ga netko sprovede u vojsci vezan redovničkim zavjetima prema čl. 3. §§ 2 i 3 može se uračunati za učinke kanona 574, § 1, a član 6 ostaje nepromijenjen. (Kan. 574. § 1. traži, da redovnik nakon novicijata tri godine prije svečanih zavjeta sprovede u privremenim zavjetima.)
§ 3. Član redovničke zajednice, koji nije vezan zavjetima, može prema kan. 637. slobodno napustiti Red, ali za valjanost toga čina mora pismenom izjavom obavijestiti poglavare ili pred svjedocima poglavaru dati usmenu izjavu. Usmena izjava odmah stupa na snagu, a pismena pak onda, kada sam član bude obaviješten, da ju je poglavar primio.

Isto tako Red može člana prema istom kanonu 637. i uz isti postupak zbog pravednih i opravdanih razloga proglasiti otpuštenim.
Čl. 5. Što se tiče dobara, koja članovi steknu za vrijeme vojne službe i onih, koja ih poslije na osnovu same vojne službe zapadaju, bilo da su za vrijeme vojne službe vezani zavjetima, bilo da su razriješeni zavjeta, treba obdržavati slijedeće:

§ 1. - 1) Štogod član svojom radinošću ili s naslova Reda stekne, stiče Redu.

2) Svojom radinošću član stiće vojničku plaću i uopće štogod dobije kao vojnik.

§ 2. - 1) Nagrada pak, koja se daje zavjetovaniku s privremenim zavjetima i može se uvrstiti u očevinu, bit će kao dar, koji treba pretvoriti u imutak, te njegove plodove prima Red, doklegod član ostaje u njemu. Po smrti člana nagradu stiče Red. Ako član bilo iz kojeg razloga ode iz Reda, treba mu se čitava nagrada vratiti bez nadošlih plodova. U ostalome, što se tiče redovnika, neka se obdržavaju kanoni 581 i 582.

2) Plaća (penzija), koju bi član dobivao radi izvanrednih zasluga ili radi toga, što je bio ranjen ili što je u vojsci obolio, daje se Redu i njemu pripada, dok član ostane u Redu; ako bi možda iz Reda izišao, onda pripada njemu.

3) Nagrada, prilozi ili kakovigod darovi, koji se daju članu, pripadniku vojske povodom smrti, pripadaju Redu, ako je dotični umro kao član Reda.

Čl. 6. Uz nepromjenljivost propisa kan. 574. nakon završene vojne službe član neka ostane neko vrijeme pod upravom zajedničkog života i u privremenim zavjetima. Općenito neka ne bude ovo vrijeme manje od tri mjeseca. Viši poglavar po savjetu svojih savjetnika može iz velikog razloga ovo tromjesečje skratiti ili ga prema svome razboritom sudu može na godinu dana produljiti prije nego člana pribusti k vječnom zavjetovanju.
Čl. 7. § 1. Na propise iznesene u gornjim člancima obvezane su također Družbe, koje žive u zajednici bez zavjeta, usklađivši, što je potrebno uskladiti.

§ 2. Uz nepromjenljivost kanona 556, § 1. (ovdje se govori, da novak, koji bi više od 30 dana proboravio izvan novicijata, mora ponovo započeti novicijat) novaci, koji su pozvani u vojsku, a nisu bili zakonito otpušteni ili sami napustili Red, ostaju pripadnici Reda i uživaju povlastice novaka.
Čl. 8. Sva zavjetovanja, koja su dosada obavljena protiv propisa dekreta "Inter religuas" i slijedećih deklaracija ovim dekretom dobivaju sve kanonske učinke.

Ništa protivno ne stoji na putu i opozivaju se povlastice i dopuštenja, koja su izdana u ovoj stvari.

Dano u Rimu 30. srpnja 1957.

---

25. Za valjanost vremenitog zavjetovanja traži se:
a) Da zavjetovanik, unaprijed bez razlike izmedju klerika i obraćenika, navrši šesnaestu godinu života tako, da je barem dan prije zavjetovanja proslavio šesnaesti rodjendan.
b) Da ove zavjete položi poslije navršene godine kušnje, t.j. ispunivši posljednji dan istoga broja (datum), na pr. ako je obučen 4. listopada, može se zavjetovati tek petoga listopada slijedeće godine. U slučaju pak, gdje postoji sumnja, da li ima sposobnost, može provincijalni ministar produljiti vrijeme kušnje, ali ne više od šest mjeseci.

26. Ima auktora, koji se pozivaju na to, da se za valjanost traži, da se zavjetovanje obavi u kući novicijata. No, tekst Kodeksa, pošto to jasno ne označuje, može se smatrati kao čisti propis, koji ne utječe na valjanost zavjetovanja.

27. UČINCI vremenitog zavjetovanja jesu:

1) Nameće obavezu obdržavati Pravilo i Konstitucije, stoga obvezuje zavjetovanika na kor, ali ne na privatno moljenje Božanskog časoslova. (Kanon 578, 2)
2) Izuzima zavjetovanike ispod vlasti očeve i stavlja ih pod vlast dominativnu poglavara, kojima daje pravo, da mogu i u ime svete poslušnosti zapovijedati, i sve zavjete, što ih zavjetovanici polože poništiti. Zavjeti pak, učinjeni prije zavjetovanja, stavljaju se izvan snage, doklegod zavjetovanik ostane u Redu. (Kan. 501, § 1. i 1312, 1313.)
3) Čini, koji se protive ovim privremenim zavjetima, bivaju doduše nedopušteni, ali ipak ne nevaljani. (Kanon 579).
4) Oduzima puno ili korisno, ali ne korjenito vlasništvo tako, da zavjetovanici zadrže vlasništvo svojih dobara i sposobnost sticati nova dobra. (Kanon 580, § 1. O tome opširnije u 3 pogl. o zavjetu siromaštva).
5) Ne daje ni aktivno ni pasivno pravo glasa na kapitulima Reda, ali godine zavjetovanja, koje se traže, da bi tko uživao oboje pravo glasa i da bi se mogao pripustiti službama, računaju se od ovog prvog zavjetovanja. (Kanon 578, 3. -Gen. Konst. čl. 79, § 1, 3.)
6) Dopušta samo primanje tonzure i nižih redova. (Kan. 578,964, br. 3. - Gen. Konst. čl. 79, § 1, 4)
7) Zavjetovanike čini dionicima svih oprosta i duhovnih dobara, koja uživaju svečano zavjetovanici i posli-

je smrti imaju pravo na iste molitve. (Kan.578,1. - Gen.Konst. čl. 79, § 1,1: Čl. 157, § 2)

8) Napokon član, koji nezakonito napusti Red, ne postaje odmetnik (apostata), nego ga poglavari mogu kazniti kao bjegunca (fugitivus). (Kan. 644, § 1 i 3. - Gen. Konst. čl. 330, § 1 i 2.)

28. Ako bi novak prije svršenog novicijata teško obolio tako, te bi se smatralo, da je na samrti, može se pripustiti zavjetovanju. Ovu je povlasticu papa Pijo V. najprije podijelio redovnicima sv. Dominika, a onda ju je na osnovu priopćivanja povlastica (communicatio privilegiorum) proširenu gotovo na sve redovnike papa Pijo X. podijelio novacima, ali ne postulantima, bilo koje redovničke obitelji.

Ovlast pripuštanja umirućega ovakovim zavjetima osim višeg poglavara ima također i mjesni poglavar, ili koji upravlja kućom novicijata, ali ne magister novaka, osim, ako je za to delegiran. Obrazac zavjetovanja je isti, koji je u upotrebi izvan slučaja bolesti.

29. Učinak toga zavjetovanja jest sudioništvo u svim oprostima, molitvama i milostima, koje pripadaju zavjetovanicima, te potpuni oprost grijeha i odriješenje u jubilejskom obliku. Osim ovih duhovnih koristi takovo zavjetovanje nema baš nikakav drugi učinak. Ako bi, dakle, zavjetovanik ozdravio, nalazi se u istom stanju, kao da nije položio nikakove zavjete. Zato ime ovakovog zavjetovanika ne treba unositi u popis zavjetovanika.

B. SVEČANO ZAVJETOVANJE

30. Za valjano zavjetovanje svečanih zavjeta traži se:

1) Da zavjetovanik, bilo klerik bilo obraćenik, navrši dvadeset i prvu godinu života na isti način, kako je to rečeno o traženoj dobi za vremenito zavjetovanje. (Kan. 573.)

2) Da prethodi jednostano vremenito zavjetovanje kroz proteklo trogodište. To vrijeme se smatra navršenim, kada nastupi u kalendaru isti dan, u koji je obavljeno vremenito zavjetovanje bez obzira na vrijeme ili sat. Ako bi zavjetovanik vremenito zavjetovanje obavio na pr. 8. rujna na večer, nakon proteklih triju godina od prvog zavjetovanja, može svečano zavjetovanje obaviti odmah ujutro istoga dana 8. rujna. Provincijalni poglavar bi pak mogao, pošto redovnik obnovi vremenito zavjetovanje, ovo vrijeme produljiti, ali ne više od drugog trogodišta. U posebnom slučaju poslije šest godina mogao bi se uteći Svetoj Stolici, koja običava dopustiti novo produljenje, ali ne više od godinu dana.

31. Posebni učinci, koje proizvodi svečano zavjetovanje pored vremenitog, jesu:

1) Zavjetovanika čini u najstrožem smislu redovnikom i absolutno ga tako pripaja Redu, da po samom pravu gubi vlastitu biskupiju, koju je imao u svijetu i stvara u-

zajamnu vezu, iznutra nerazrješivom izmedju Reda i zavjetovanika.

2) U Redovima, gdje postoji obveza kora, obvezuje ih osim kora takodjer na privatno moljenje brevijara, izuzevši dakako braću obraćenike.

3) Uklanja iregularnost uslijed nezakonitog rodjenja tako, te odstranjuje nesposobnost s obzirom na primanje redova. (Kanon 984, 1).

4) Zavjetovanika čini nesposobnim za posjedovanje i sticanje vremenitih dobara.

5) Čine protivne zavjetima čini ne samo nedopuštenima, nego i nevaljanima, te zavjetovanika čini nesposobnim za vršenje takovih čina. (Zato poglavar, koji prima svečano zavjetovanje, mora obavijestiti župnika župe krštenika, da zavjetovanje ubilježi u knjigu krštenika prema kanonu 470, § 2. i Konstitucijama, čl. 85, § 2.).

32. Mnogi auktori bavili su se pitanjem, u čemu se sastoji svečanost zavjeta i razišli su se na razne strane. Do danas najopćenitije mišljenje, koje se zasniva na veoma poznatoj izjavi pape Bonifacija VIII. "da je svečanost zavjeta izvedena iz same odredbe Crkve" - uči, da je svečanost samim zavjetima nešto izvanjsko i sporedno, što proizlazi iz same odredbe Crkve, koja nekim zavjetima pridaje neke posebne učinke, što ih drugima ne daje. Ovo mišljenje potvrdjuje Zakonik Kanonskog prava (kanon 1308, § 2.), koji kaže: "Zavjet je svečan, ako ga Crkva takovim priznaje". Stoga spada na samu Crkvu, da odluči, koji su zavjeti svečani i koji su učinci same svečanosti.

33. Dakle, svečani i jednostavni zavjeti razlikuju se s obzirom na učinke, koji su - jer tako raspoređuje Crkva - u svečanim zavjetima veći i imade ih više nego u jednostavnim. Nadalje, iako i svečani zavjeti po Apostolskoj Stolici mogu doduše utrnuti, redovnici se po svečanom zavjetovanju povezuju s Redom i Crkvom čvršćim i većim neopozivim vezom, nego li jednostano zavjetovanici. Neki to pokušavaju osvijetliti razlikom izmedju blagoslovljene i posvećene Crkve.

34. Svečanošću zavjeta, koja proilazi iz same odredbe Crkve, odredjuje se:

a) Ako Crkva tako odredi, zavjet može od svečanoga postati jednostavni i od jednostavnog svečani, a da nije potrebna nova nakana zavjetovanika. Tako su svečani zavjeti redovnica u Francuskoj i Belgiji po odredbi Crkve postali jednostavni, dok je naprotiv papa Pavao V. redovnice Pohodjenja podigao iz staleža Kongregacije na stalež Reda sa tri svečana zavjeta ne postavivši nikakav uvjet ponavljanja ili ponovnog polaganja zavjeta.

b) Rimski papa može neki učinak svečanosti dati jednostavnim zavjetima, isto tako svečanim zavjetima oduzeti takav učinak, dok zavjeti ostaju, kakovi su bili i prije. Primjer imamo u jednostavnom zavjetu čistoće članova Družbe Isusove, po kojemu ženidba, koja uslijedi, postaje nevaljana, a s druge strane u redovnicima Belgije i Nizozemske , kojima

nije zabranjeno posjedovati vremenita dobra, a da se to ne protivi svečanom zavjetu siromaštva.

35. Medju učincima, koje proizvode redovnički zavjeti, treba istaknuti, da oni posve oslobadjaju od svake dužne kazne za grijehe i u tome zavjetovanje ima neku sličnost s krštenjem. Ili, kako drugi kažu, zavjetovanje se može usporediti s mučeništvom radi apsolutnog prinosa samoga sebe učinjenog Bogu, jer zavjetovanik samoga sebe i sve svoje zauvijek posvećuje Bogu, što po sv. Tomi nadvisuje svaku vrstu zadovoljštine, te uništava sve kazne grijeha, ako ne postoji nikakova zapreka tako, da bi duša onoga, koji bi odmah iza zavjeta umro, odmah poletjela u nebo. (Zato se redovnici moraju velikom brižljivošću pripravljati za zavjetovanje duhovnim vježbama, čistim ispovijedanjem i žarkom molitvom.)

36. Konačno treba istaknuti razliku izmedju zavjeta i kreposti, koja takovom zavjetu odgovara. Zavjet dakako obvezuje samo ono, na što se zavjetovanik kod polaganja zavjeta obvezuje, i to pod grijeh. Krepost pak ima širi opseg i uvijek je prikladna za višu savršenost. Može dakle postojati prestupak ili grijeh protiv kreposti, a da se ne povrijedi zavjet (osim, ako se radi o zavjetu čistoće), iako se naprotiv nikada ne može povrijediti zavjet, a da se ujedno ne povrijedi i krepost, koja odgovara takvom zavjetu.

Drugo poglavlje

O ZAVJETU POSLUŠNOSTI

37. STROGO IM NALAŽEM, DA SLUŠAJU MINISTRE U SVEMU, ŠTO SU GOSPODINU OBEĆALI, DA ĆE VRŠITI, A NIJE PROTIV NJIHOVE SAVJESTI I NAŠEGA PRAVILA. Ove riječi desetoga poglavlja Pravila, u kojima se imenom "ministri" po jednodušnoj nauci tumačitelja sa sv. Bonaventurom označuju svi viši poglavari Reda i koje se navode medju formalnim zapovijedima, što obvezuju pod teški grijeh, ne sačinjavaju ipak zapovijed različitu od zavjeta poslušnosti. Stoga je bolje kazati, da se ovim riječima opisuje zavjet poslušnosti Manje Braće.

38. Zavjet poslušnosti, kojim se redovnik odriče vlastite volje tako, da više nema vlastito htijenje, nego se predaje upravljanju poglavara, može se ovako definirati: "Obećanje zadano Bogu pokoravati se zapovijedima poglavara u onome, što spada na redovnički život."

39. Snagom ovoga zavjeta redovnici su dužni pokoravati se:

1) Prelatima Reda, kao generalnom ministru i njegovom vizitatoru, provincijalnom ministru i gvardijanu ili pretstojniku vlastite kuće i vikaru u otsutnosti gvardijana držeći se reda tako, da se viši pretpostavlja nižemu. Isključuju se patri, koje slučajno zapadne, da jedan ili dva dana zamjenjuju otsutne poglavare, jer se ovi nikako ne mogu nazvati zakoniti poglavari.

2) Generalnom kapitulu Reda, a takodjer provincijalnom kapitulu, obdržavajući ono, što je propisano obdržavati.

3) Rimskom papi, jer odredjuje Kodeks (kanon 499, § 1). Svi redovnici podložni su Rimskom papi kao najvišem poglavaru, te su mu se dužni pokoravati i snagom zavjeta poslušnosti.

4) Što se tiče Rimskih Kongregacija, mnogi auktori uče, da su redovnici kao takovi podložni Svetoj Kongregaciji redovnika i da se ona može stoga služiti ili snagom zavjeta poslušnosti zapovijedati.

40. Ne spada pod zavjet poslušnosti, iako na to obvezuje krepost:

1) Poslušnost službenicima Reda, nižima od prelata (na pr. vikarima, dok je gvardijan nazočan, magistrima studenata ili laika, lektorima, itd.), koja im pripada barem po pravilu. (Ne protivi se naime, da im se dade pravo istinski zapovijedati po posebnoj odredbi ili ovlasti poglavara.)

2) Podložnost, koju su redovnici dužni iskazivati biskupu-ordinariju mjesta u onome, što nije sadržano u privilegiju izuzetosti. (Kan. 500, § 1.)

3) Obdržavanje kanona Zakonika kanonskog prava, koji se odnose na redovnike, iako ih ovi propisi više puta vežu u savjesti.

41. Tvar (materija) zavjeta poslušnosti obuhvaća sve, što poglavar zapovijeda po Pravilu i Konstitucijama, bilo izravno i izričito, bilo neizravno i uključivo. Stoga su se podložnici dužni pokoravati ne samo u onome, što se već pismeno nalazi u Pravilu, nego u svemu onome, što je moralno potrebno ili prikladno ili korisno barem za savršeno obdržavanje Pravila ili za postignuće svrhe vlastite ustanove, kao dužnosti zajednice, prikladna kazna za prestupak, poslovi za promicanje Reda i ostalo.

Na ovu poslušnost redovnici su obvezani ne samo što se tiče izvanjskih čina, nego vjerojatno takodjer u unutarnjim, iako nije uobičajeno ni uputno, da prelati zapovijedaju pod grijeh unutarnje čine.

42. ISKLJUČUJE se od obaveze poslušnosti:

a) Što je PROTIV Pravila, osim ako poglavar ima vlast u tom dijelu Pravila dispenzirati, te iz opravdanog razloga dispenzira. Naime prelati mogu zabraniti čine, koji su u sebi dobri i nikakovim pozitivnim zakonom propisani, na pr. svojevoljne molitve, mrtvenja i ostalo. To mogu naime učiniti, da podložnika kušaju, ili vježbaju u odricanju vlastite volje itd.

b) ŠTO je POVRH Pravila, kao što su djela, savršenija, nego li što ih propisuje Pravilo, ili stroža i teža, kao neprekidno razmatranje, ili svakodnevna bičevanja i ostalo, ili takodjer primanje svjetovnog odlikovanja, osim ako je što takovo Apostolska Stolica povjerila Redu ili Provinciji.

c) Što je ISPOD Pravila, kao što su smiješne i isprazne stvari, na pr. zalijevati suho drvo i ostalo.

43. Ovo je rečeno o zavjetu poslušnosti općenito. Auktori se ne slažu, da li se u Serafskom Redu zavjet tako daleko proteže, da su se Braća snagom zavjeta dužna pokoravati takodjer u svemu onome, što je povrh i ispod Pravila.

Mnogi, napose Franjevci potvrdjuju učeći, da su se oni dužni po zavjetu pokoravati u svemu, što nije protiv duše i Pravila, t.j. što ne sačinjava ni smrtni ni laki grijeh niti je poticaj na grijeh, ili što se ne protivi zapovijedima Pravila niti onome, što se po Pravilu nalaže. Čini se, da ovo treba vjerojatno zanijekati s većinom auktora, prema kojima se obveza pokoravati se u svemu, ako se možda u kojim Pravilima nameće, nema razumjeti kao obaveza zavjeta, nego o savršenstvu poslušnosti. Stoga se ni Manja Braća nisu dužna po zavjetu pokoravati u onome, što je povrh Pravila apsolutno i jednostavno, niti u beskorisnim i ispraznim stvarima, koje se nikako ne mogu svrstati u ustanovu Reda. Pogrešan je pak zaključak, koji se odatle izvodi, da serafska poslušnost naime nije opsežnija i stroža, nego li drugih redovnika, pošto naše Pravilo sadrži više pravih zapovijedi, nego bilo koje drugo Pravilo, a ima takodjer više toga, što se u našem Redu zapovijeda po Pravilu i čemu se po zavjetima moramo pokoravati.

44. Redovnički poglavari mogu zapovijedati bilo na način zapovijedi bilo na način zakona.

a) Na način zapovijedi imaju pravo zapovijedati pojedini poglavari, te njihova zapovijed obvezuje tako dugo, dok su na svojoj dužnosti.

b) Na način zakona ili odredbe ne mogu zapovijedati pojedini redovnički poglavari, nego Generalni Kapitul. Njegove odredbe su pravi zakoni, koji ne prestaju smrću zakonodavca. Takovi pravi zakoni su naše Konstitucije, koje ne obvezuju pod grijeh, nego samo pod kaznu, ako Braća nisu inače obvezana božanskim ili ljudskim pravom pod grijeh i ako se u njima ne navodi cenzura ili zapovijed pod poslušnost.

U našim novim General. Konstitucijama, čl. 9.§ 3. stoji:

"Ove Konstitucije ne obvezuju pod grijeh izuzevši formalni prezir ili trajno prestupanje, radi čega nastaje sablazan, nego samo na podnošenje kazne, koju poglavar u slučaju prestupka odredi, osim ako se što u njima propisuje pod kanonskom kaznom ili pod zapovijed poslušnosti, kao i sve ono, što spada pod obavezu zakona božanskog i kanosnkog prava i zapovijedi Pravila."

U našem Redu mogu donosti zakone takodjer Provincijalni kapituli, koje sačinjavaju definitorij i ostali izbornici (vocales). No, ove odredbe njihove nemaju nikakove zakonske snage, dok ih ne potvrdi generalni definitorij.

Naše nove Konstitucije o toj stvari donose slijedeće:

"Ako treba što odrediti, da ima snagu , o tome poslije izbora ministra, kustosa i definitora moraju raspravljati svi izbornici, pa i novi, koji su već stigli.

Ovakove se odredbe ne mogu stvoriti, ako veći dio svih izbornika ne bi dao povoljan glas, niti bi imale kakovu snagu prije, nego bi ih potvrdio generalni definitorij." (Čl. 476, § 1. i 2.).

45. Općenita je i nepobitna nauka svih, da redovnički poglavari mogu postavljati zakone i zapovijedi, koje obvezuju pod smrtni grijeh, osim onih, koje su izričito sadržane u Pravilu.

Zapovijed ili odredba obvezuje po zavjetu poslušnosti pod teški grijeh samo onda, ako postoji:

a) Velika tvar bilo u sebi bilo po okolnostima (materia gravis), jer se na laku tvar bilo s koje strane ne može obvezati pod teški grijeh.

b) Nakana poglavara, koji hoće zapovijedati pod teški grijeh. Općenito se smatra, da poglavar obvezuje pod teški grijeh, ako zapovijeda na ovaj ili sličan način: snagom svete poslušnosti, u Ime Gospodina Isusa Krista, pod teški grijeh, pod kaznu izopćenja, suspenzije i ostalo.

46. Inače se zapovijedi poglavara odnose na krepost poslušnosti, te obvezuju pod laki grijeh, samo ako iz-

ražava pravu zapovijed, govoreći na pr. zapovijedam, nalažem i ostalo, ili, premda se ne služi takovim riječima, ako su prilike takove, te jasno dokazuju, da on u pravom smislu zabranjuje ili zapovijeda.

No ipak smrtni grijeh bi bila neposlušnost s formalnim prezirom, i tako može biti teški grijeh i u maloj stvari ili, iako poglavar ne bi formalno zapovijedao, ili ako bi se redovnik otvoreno opirao službenicima, koji su niži od poglavara. Treba istaknuti ipak, da se za teški grijeh u prestupku zahtijeva formalni prezir, koji postoji, ako netko znatice i hotice krši zapovijed iz prezira auktoriteta kao takova, što se rijetko dogadja. U preziru nazvanom virtualnom, koji se odnosi na nešto različito od samog auktoriteta, na pr. na stvar, koja izgleda smiješna, ili na osobu, koja je posebne naravi, nema ništa, što bi po sebi sadržavalo teški grijeh.

47. Ako poglavar očituje jednostavnu volju, ne obvezuje pod grijeh, nego samo pod kaznu i redovnički ukor. Na taj način obvezuju i sama Pravila i Konstitucije, ako se izričito ne spominje, da ih se nalaže pod grijeh. Ovakova pak promišljena neposlušnost jest pozitivna nesavršenost. (Nesavršenost (moralna) jest slobodni prestupak ili propuštanje božanskog savjeta. Naziva se pozitivnom, ako se pozitivno protivi savjetu i jačim Božjim nadahnućima, u kojima se savjetuje neko nezapovijedjeno dobro djelo: negativnom se naziva, kada se ta nadahnuća više propuštaju, te ne postoji ono pozitivno opiranje. Usp. Genicot, sv. I, br. 149.)

U praksi pak, ako se zbiva bez opravdanog razloga, bit će većinom laki grijeh, jer se rijetko dogadja, da redovnik radi s dobrom nakanom, kada radi protiv Pravila ili volje poglavara, nego iz lijenosti, iz naslade ili drugog neurednog osjećaja, koji je najčešće povezan s ovakovim prestupcima.

48. U sumnji, da li je naložena stvar dopuštena ili ne, ili, ako se sumnja, da li poglavar promotrivši prilike može zapovijedati, redovnik je sigurno dužan slušati, jer se predmijeva ispravnost zapovijedi sa strane poglavara i obaveza poslušnosti sa strane podložnika.

Isto vrijedi, iako se podložniku čini vjerojatnim, da je naložena stvar nedopuštena, jer poglavar ima pravo zapovijedati ono, što je vjerojatno dopušteno tako, da to ne sprečava ni protivna vjerojatnost. Stoga je njegova zapovijed pravedna, a pravednoj se zapovijedi treba pokoravati. Povrh toga suprotno mišljenje je kadro unijeti nered u redovničke obitelji.

49. Postavlja se pitanje, da li postoji razlika izmedju svečanog i jednostavnog zavjeta poslušnosti, ili, da li Crkva pridaje svečanom zavjetu poslušnosti pred jednostavnim kakav poseban učinak.

a) Prema nekima posebni učinak svečanog zavjeta poslušnosti sastoji se u tome, da volju zavjetovanika tako

podlaže poglavaru, da je bez njegova pristanka nesposoban preuzeti ugovorom ili na koji drugi način bilo kakovu gradjansku ili naravnu obavezu. Zato su obaveze, koje je redovnik preuzeo prema drugima bez pristanka poglavara i koje po jednostavnom zavjetu postaju nedopuštene, poslije svečanog zavjeta posve ništetne.

b) Drugi to opet niječu i tvrde, da su obaveze, koje je bilo jednostavni bilo svečani zavjetovanik preuzeo bez dopuštenja poglavara, uvijek valjane, ali ih poglavar može poništiti. Odatle zaključuju, da se jednostavni i svečani zavjet poslušnosti ne razlikuju osim obostranom većom čvrstoćom obećane i primljene podložnosti.

50. Što se tiče razlike izmedju zavjeta i kreposti poslušnosti treba kazati: tvar zavjeta jest izvanjsko svojevoljno izvršivanje zapovijedi poglavara, a tvar pak kreposti unutarnje podlaganje volje, da radi Boga rado učini, štogod bi poglavar zapovijedio. Poslušnost je naime krepost, koja ljudsku volju čini spremnom za izvršivanje volje drugoga, koji zapovijeda.

Ovdje razlikujemo dvostruku poslušnost:

1) nužna (necessaria), koja se sastoji u ispunjavanju zavjeta i

2) savršena, koja se vrši s dobrohotnošću i spremnošću volje bilo prema stvari ukoliko je naložena, bilo prema poglavaru koliko je nalež̌e, i povrh toga ne ograničuje se samo na ono, što spada pod obavezu zavjeta, nego se proteže na sve, pa i najmanje, štogod se ne protivi duši i našem Pravilu. Dakle, da naša redovnička poslušnost bude savršena i u svemu zaslužna, treba slušati: brzo, radosnom dušom i jednostavnim srcem sve, izuzevši samo ono, što je očito nedopušteno.

U novim Generalnim Konstitucijama, gdje se obradjuje deseto poglavlje Pravila, nalazi se posebni naslov "O poniznoj i redovničkoj podložnosti". Tu se odredjuje slijedeće:

Čl. 583. Naša poslušnost uzdiže nas na stupanj savršenog odricanja, te nema na svijetu ni mjesto ni vlastito pravo, kojim bi se ograničavala, a isključuje samo ono, što se protivi duši i Pravilu. Zato neka se svi redovnici, pa i oni, koji imaju neki stupanj časti, spremno i ponizno pokoravaju svojim poglavarima, te dužnosti, koje su im iz poslušnosti dodijeljene, vjerno ispunjavaju.

Čl. 584. Povlasticu trajnog boravka u nekom samostanu tako, da se odanle ne može premještati, ne može bilo kojem redovniku nijedan poglavar podijeliti. Pojedinci neka ovise o poslušnosti svojih poglavara bilo što se tiče dužnosti, koja im je povjerena, bilo što se tiče mjesta boravka.

Čl. 585. § 1. Novaci, braća laici, braća klerici i svećenici studenti neka ne pišu pisma osim svojim poglavarima bez dopuštenja mjesnog poglavara ili svoga magistra prema Ordinacijama provincije (Kanon 611).

§ 2. Sva pisma i ostale stvari, koje redovnici šalju ili su njima poslane, neka se prije predaju mjesnom poglavaru, koji ima ovlast, da ih pregleda uz obdržavanje propisa u slijedećem paragrafu.

§ 3. Nikakovom pregledu ne podliježu pisma poglavara podložnicima ili podložnika poglavarima; isto tako pisma tajnika, magistra novaka i drugih prema Ordinacijama provincije (Kan. 611).

Čl. 586. Tko ima opravdan razlog, da se zbog duhovnog izvršivanja Pravila utekne provincijalnom ministru, ne može pod izlikom ovog utjecanja izaći iz samostana bez izričitog dopuštenja mjesnog poglavara. Ministar pak neka ih blago primi, očinski savjetuje i pobrine se za njihove potrebe, kako dolikuje.

Treće poglavlje

O ZAVJETU SIROMAŠTVA

51. Zavjet našeg najvišeg siromaštva, o kojem valja potanko raspravljati, opisuje se u šestom poglavlju Pravila, gdje čitamo: "Braća neka sebi ništa ne prisvajaju, ni kuće, ni mjesta, ni ikakove druge stvari, već neka kao putnici i tudjinci.... s pouzdanjem prose milostinju."

Ove riječi izriču zapovijed, koja obvezuje pod teški grijeh i uvrštena je medju zabrane, a ne razlikuje se pak od samoga zavjeta.

I. Općenito o zavjetu siromaštva

52. Zavjet redovničkog siromaštva utire čovjeku put do evandjeoskog siromaštva, koje se već od postanka Crkve najviše cijenilo. Općenito se može definirati: Obećanje zadano Bogu o stalnom odreknuću ili potpunog vlasništva vremenitih dobara ili barem vlasničkih čina zadržavši si korjenito vlasništvo.

53. Snagom zavjeta siromaštva općenito:

a) Redovnik se lišava barem slobodnog raspolaganja i neovisne upotrebe bilo kakove vremenite stvari, koja spada na imutak. To lišavanje spada na bit zavjeta. Što se tiče Kongregacija i redovničkih ustanova u ostalome treba se osvrnuti na to, kako Pravila i Konstitucije (prema njima se naime mora zavjet siromaštva polagati) zavjet opisuju, napose s obzirom na uživanje, upravljanje i raspolaganje, jer se to može manje ili više ograničiti.

b) Kako redovničko siromaštvo zabranjuje takodjer upotrebu suvišnih stvari, zavjetovanik se obvezuje na umjerenu upotrebu. Prema općenitoj nauci auktora zavjet siromaštva ne zabranjuje samo grijeh vlasništva ili čine vlasništva u vremenitim dobrima, nego zahtijeva, da sav način redovničkog života odiše evandjeoskim siromaštvom i jednostavnošću. Stoga zabranjuje i ono, što se protivi samom svojstvu siromaštva, koje su redovnici zavjetovali tako, da se griješi protiv zavjeta i samim preobiljem u upotrebi stvari.

A. Jednostavni zavjet siromaštva

54. Jednostavnim i privremenim zavjetom siromaštva, koji se i u Serafskom Redu mora položiti odmah nakon novicijata, redovnik se odriče svakog posjedovanja i upotrebe i kakovagod uživanja svojih vremenitih dobara. Zadržava pak vlasništvo svojih dobara kao i sposobnost sticanja drugih, ali samo njihovo izravno ili, kako kažu, korjenito vlasništvo, t.j. vlast na samu bit stvari tako, te ne može prijeći u aktualnu upotrebu i korištenje.

55. Stoga se prema svetim kanonima nalaže novaku, da prije zavjetovanja jednostavnih zavjeta uredi prenošenje uprave, uživanja i upotrebe svojih dobara barem privatnim činom na one, koji su njemu po volji, tako da u postavljanju

upravitelja i odredjivanju uživatelja i ostalom nipošto ne ovisi o poglavarima. (Kanon 569, § 1.).

56. O ovom ustupanju i prijenosu posjeda na drugoga, koje se ima obaviti prije zavjetovanja, treba znati:

a) Ovo prenošenje i uredjenje treba učiniti za čitavo vrijeme, koje bi redovnik ostao u Redu, a gubi svaku snagu, čim redovnik napusti Red.

b) Onome, koji se namjerava zavjetovati, u ovom prenošenju nije dopušteno odrediti, da plodovi njegovih dobara pritječu samoj očevini ili glavnici.

c) Manja Braća i Kapucini ne mogu ustupanje i prenošenje učiniti u korist Reda, jer njihovi Redovi ne mogu uživati takovo pravo.

d) Zavjetovaniku je dopušteno češće zatražiti račun o upravljanju, i nije potrebno, da samo jedan upravitelj bdije nad svim dobrima zavjetovanika, nego ih se može postaviti više.

e) Ako se pak radi o maloljetnima, gradjanski se zakon običava pobrinuti za skrbnika, koji je ujedno i potrebni upravitelj.

57. Poslije zavjetovanja ne može više biti ovakovo ustupanje i uredjenje osim u posebnim prigodama, i to:

a) Po nauci Kodeksa (kanon 569, § 2.) u onom slučaju, kada zavjetovaniku za vrijeme trajanja zavjeta pripadnu dobra, za koja spomenuto ustupanje (cessio) nije bilo izvršeno.

b) S ovim se može usporediti slučaj, kada upravitelj umre ili iz bilo kojega razloga ne može ili ne će više vršiti svoju dužnost. U ovim zgodama ne traži se nikakovo dopuštenje za izvršenje ustupanja i prenošenja (cesije), jer se to ne protivi siromaštvu, nego ga siromaštvo upravo nalaže.

c) Ustupanje (cesija) i uredjenje, koje je učinjeno ili prije ili poslije zavjetovanja, može zavjetovanik kadgod mijenjati ili nanovo urediti, ali ne po vlastitoj volji, nego samo dopuštenjem generalnog ministra.

58. Dakle jednostavno zavjetovanici zadržavaju izravno ili korjenito vlasništvo kako dobara, koja su posjedovali prije zavjetovanja, tako onih, koja im se poslije osobno povjeravaju ili baštinom ili legatom, ili im se na drugi način daruju, ne za samostan, nego za njih same. Tog vlasništva mogu se odreći samo unutar šezdeset dana prije svečanog zavjetovanja. Prije tog vremena odreknuće bi bilo sasvim nevaljano. (Kan. 581, § 1.).

Jednostavno zavjetovani redovnici mogu ipak, pa i u našem Redu, po disciplini redovničkih Redova, koju Kodeks nije dokinuo, oporučno radi smrti odlučivati o vlasništvu svojih dobara i potom takodjer oporuku mijenjati.

B. Svečani zavjet siromaštva

59. Po svečanom zavjetu siromaštva redovnik se stvarno odriče svakog društvenog prava bilo kakove vremenite stvari i samog korjenitog vlasništva tako, da su svi či-

ni protivni zavjetima posve nevaljani. (Kanon 579.) Redovnik naime, koji položi ovakav zavjet, samim tim činom postaje nesposoban posjedovati vremenita dobra i u svoje ime vršiti bilo kakav čin vlasništva.

No, zavjet ne lišava prava sticanja dobara, ali dodavši ovaj zakon: štogod svečano zavjetovanik bilo iz kojeg naslova stiče, ne stiče sebi, nego samostanu ili Svetoj Stolici.

60. Stoga onaj, koji se kani zavjetovati, po zapovijedi Kanonskog prava dužan je prije svečanih zavjeta, t. j. unutar šezdeset dana prije zavjetovanja posve se odreći svih dobara, koje stvarno posjeduje, pod uvjetom, ako uslijedi zavjetovanje (prije ovog vremena odreknuće bilo bi posve nevaljano). Čim je uslijedilo zavjetovanje, odmah mora poduzeti sve ono, što je potrebno, da odreknuće postigne svoj učinak i u gradjanskom pravu. (Kanon 581, § 1 i 2.). Ovim odreknućem lišava se redovnik svakog, pa i korjenitog vlasništva svih dobara, koja posjeduje ili koja bi poslije mogao posjedovati ne pridržavajući na njih nikakova prava. Tko se uistinu i potpuno ne bi svega odrekao, te bi nešto sebi za budućnost izravno ili neizravno zadržao, griješio bi u činu zavjetovanja.

61. Nakon položenih svečanih zavjeta ne može se više bez posebne ovlasti Apostolske Stolice naknadno raspoređivati s dobrima. Sva dobra, koja zavjetovaniku na kojigod način zapadnu i kojih se nije odrekao, tada prelaze ili na Red ili na provinciju ili na kuću prema Konstitucijama, ako je sam Red sposoban posjedovati. U Redovima, koji ne mogu posjedovati, kao što je Red Manje Braće, ova dobra prelaze u vlasništvo Svete Stolice. (Kanon 582.)

62. Što se tiče dobara, koja bi pridošla svečano zavjetovanom redovniku, važila je prije Kodeksa slijedeća uredba: ili se baština razdijelila medju one, koje se pozivalo na baštinu isključivši zavjetovanika, ili je prelazila na one, kojima je zavjetovanik kod svoga odreknuća dobra svoja već namijenio.

63. Ovdje se postavlja uistinu ne beznačajno pitanje, naime: da li je ta disciplina Kodeksom dokinuta tako, da se obitelji nužno lišavaju svake baštine, koja bi svečano zavjetovaniku pripala poslije zavjetovanja, što bi često radjalo mržnjom na Red?

Stoga možemo smatrati, da u ovoj disciplini nije ništa izmijenjeno. Kodeks naime nalaže, da se svečano zavjetovanik odrekne svojih dobara, koja stvarno posjeduje, ali ne zabranjuje, da svojim odreknućem, koje je učinjeno prije zavjetovanja, obuhvati i buduća dobra, napose ona, na koja ima sigurno pravo, a i druga, koja mogu iznenada nadoći. Ova dobra poslije zavjetovanja ne pripadaju samom zavjetovaniku, nego onima, u korist kojih se odrekao tako, da se ovaj kanon (581) u slučaju ne treba primijeniti. Ako je pak ovo odreknuće prije zavjetovanja bilo propušteno, tada njegova dobra punim pravom stiče u baštinu Sveta Stolica osim, ako

se dobije apostolsko dopuštenje, da se drugačije postupa.

64. Čini odreknuća dobara, što ih Kanonsko pravo propisuje prije svečanog zavjetovanja, kao i čini ustupanja (cesije) i uredjivanja oko uprave i plodova, koji se imaju obaviti prije jednostavnih zavjeta, neka se izvrše prije zavjetovanja uvijek, a poslije toga u većini slučajeva privatnim postupkom (per actum privatum), koji važi za područje savjesti, ali ne važi za gradjansko pravo. Nerazborito bi naime bilo ustupanje (cesija) i odreknuće u gradjanski valjanom obliku prije zavjetovanja, koje možda neće uslijediti.

Štoviše takav način postupanja nalaže često gradjansko pravo. U mnogim naime državama gradjanski zakoni proglašuju sve čine ustupanja, darivanja i ostale, koji su valjano učinjeni, barem općenito i po sebi neopozivima, maloljetne za izvršenje tih čina nesposobnima, odbijanje baštine prije smrti oporučitelja nevaljanima itd. Zato ne valja ove privatne čine osigurati valjanom gradjanskom ispravom redovito odmah poslije zavjetovanja, nego u odredjeno vrijeme, kao kada se postigne punoljetnost, ili kada umre baštinik. (Kanon 581, § 2.)

65. Iz onoga, što je rečeno, jasno se vidi razlika izmedju jednostavnog i svečanog zavjeta siromaštva.

a) Jednostavni zavjet ne traži od zavjetovanika, da se odrekne dobara, koja je već stekao i ne čini ga nesposobnim, da poslije zavjetovanja stekne druga dobra: osim toga čini, koji se protive ovom zavjetu, nedopušteni su doduše, ali ipak valjani.

b) Naprotiv svečani zavjet siromaštva ima posebni učinak, da zavjetovanika veže posvemašnjom nesposobnošću sticati vlasništvo dobara, te su čini, koji se protive ovom zavjetu posve ništetni i nevaljani. Kadgod pak, kako se u Kodeksu dvaput napominje, daju se posebne ovlasti Svete Stolice, kojima se ovi učinci svečanog zavjeta dokidaju, te redovnici unatoč svečanog zavjeta mogu u vlastito ime posjedovati i sticati dobra. (Usporedi broj 33,b! -Ovakva Apostolska povlastica podijeljena je redovnicima u Belgiji, koja je tada obuhvatala takodjer dijelove Nizozemske, odgovorom Sv. Penitencijarije 1. prosinca 1820, potvrdjena dekretom Leona XIII. od 31. srpnja 1878. Snagom te povlastice mogu redovnici, pa i svečano zavjetovanici, pošto je oduzeta nesposobnost, svoja dobra, t.j. koja su njima osobno dana, zadržati, s njima upravljati, druga sticati i s njima raspolagati, ali ovisno o svojim poglavarima. Odatle valja zaključiti, da oni nisu obvezani niti na ustupanje i uredjivanje (cessio et dispositio) prije jednostavnih zavjeta, a niti na odreknuće prije svečanih zavjeta. Griješio bi pak protiv zavjeta siromaštva, koji bi ovom povlasticom dopuštene čine vršio neovisno od generalnog ili provincijalnog ministra. - Povrh toga nakana je Sv. Stolice, čini se, da služenje ovom povlasticom ne bude općenito, nego da ga poglavari ograniče na izvanredne slučajeve.).

66. Pita se, što je tvar zavjeta siromaštva:

A. Bliža tvar zavjeta siromaštva jest svako društveno i gradjansko pravo na vremenita dobra, bilo s obzirom na stvar kao vlasništvo i posjedovanje, bilo s obzirom na njezinu upotrebu kao uživanje i pravo korišćenja. Izuzima se jedino jednostavna upotreba, koja se zasniva na naravnom ili temeljnom pravu, čega se ne može odreći.

(Društveno ili gradjansko pravo jest moralna vlastitost imati, služiti se itd. nečim kao svojim tako, da su ostali isključeni. Njemu nasuprot stoji naravno ili temeljno pravo, t.j. vlastitost, po kojoj tko može i mora potrebnim i prikladnim sredstvima čuvati svoj život. Vlasništvo općenito jest pravo po miloj volji raspolagati sa svojom stvari, osim ako se zakonom zabranjuje. Posjedovanje je zadržavanje stvari u smislu vlasnika. Uživanje je pravo upotrebljavanja i uživanja tudje stvari sačuvavši njezinu bit. Pravo korištenja ili služenja sa stvari jest pravo tudjom se stvari samo služiti sačuvavši njezinu bit. Tome je protivna jednostavna činjenična upotreba, ili aktualno upotrebljavanje stvari, ovisno o slobodnoj volji gospodara tako, da ga on po volji može opozvati.)

B. Daljnja tvar zavjeta siromaštva jest svaka vremenita stvar ili točnije dobra, koja imaju vrijednost i koja su izvan čovjeka. Ostala dobra, koja se ne mogu procijeniti vremenitom cijenom, ne potpadaju pod zavjet. Takove su: stvari po svojoj naravi svete i duhovne, ili stvari, koje su prvotno materijalne, ali drugotno pak imaju duhovno svojstvo.

67. Relikvije Svetaca, koje se ne smatraju vremenitom vrijednošću, jer se ne mogu kupovati ni prodavati, nisu tvar zavjeta. To po sebi ne vrijedi za posude, u kojima se relikvije čuvaju, ali držati treba, čini se, da redovnik ima izravno pravo na relikvije, a neizravno na njihove posude, osim ako su posude odviše skupocjene.

68. Dosta zamršeno pitanje postavlja se o rukopisima. Prema raznim mišljenjima auktora treba držati ovo:

1) Potpuno su vlasništvo auktora ili vlasnika sastavci (skripta), makar opsežniji, koji nisu sastavljeni u propisnoj formi te se ne mogu ni tiskati ni objavljivati, ili spisi, koji imaju vrijednost za samog auktora ili vlasnika, jer mu pomažu u književnom ili propovjedničkom i sličnom umijeću i radu i tako služe samo na duhovnu korist, a nemaju nikakove stvarne vrijednosti.

2) Redovnik nema nikakova prava vlasništva na sastavke (skripta), koje je kao zavjetovanik sastavio po nalogu poglavara na korist ili s naslova Reda. (Kanon 580, § 2.)

3) Sigurno spadaju pod zavjet sastavci (skripta), koje auktor daje u tisak i tako postaju ili mogu lako postati koristonosnim, jer po općenitom mišljenju pretstavljaju stvar, koja se po svojoj prirodi može usporediti s vremenitom vrijednošću. (Sve ovo pak potpada pod poslušnost!)

69. Na siromaštvo po auktorima spada zajednički život (vita communis) redovnika, koji se naziva sastavnim

dijelom siromaštva. Nalaže ga i Kanonsko pravo, te prestupke protiv toga udara teškim kaznama. (Kanoni 594, § 1 i 2; 587, § 2; 2389.).

Zajednički život ne sastoji se samo u tome, da pojedini redovnici žive po zajedničkom Pravilu, nego takodjer i u tome, da sve svoje potrebe namiruju samo iz zajedničkih dobara, i to uvijek prema odluci poglavara i s njegovim dopuštenjem.

70. Zajednički život u Redu dakle zahtijeva:

a) Da redovnici provode život tako jednoličnog ustrojstva, da imaju otprilike jednaku hranu, odjeću i osobni namještaj. Kaže se "osobni", jer je jasno, da dužnosti, koje vrše braća, ili studiji i poslovi, kojima su zauzeti, zahtijevaju takodjer različitu količinu knjiga, potrebština i ostalog. Tako je jednome nešto potrebno, što bi u drugim sobama bilo uzaludno i suvišno.

b) Da sve, štogod redovnik, makar i poglavar, svojom radinošću ili s naslova redovništva stekne (Kanoni 580, § 2. i 594, § 1. i sl), ili što mu bilo koja osoba, pa i rodjaci daruju, ili što redovnik na bilo kakav način dobije, ide u korist redovničke obitelji i priključuje se dobrima kuće, provincije ili Reda.

c) Da se redovniku privatno ne dopušta posjedovati vlastitu imovinu. Ne zabranjuje se samo ona imovina, koja bi bila izuzeta ispod vlasti poglavara i protivila se po sebi barem svečanom zavjetu siromaštva, a naziva se vlastita ili savršena imovina, nego se zabranjuje takodjer neprava ili nesavršena imovina, t.j. da privatne redovničke osobe ovisno o poglavaru neka dobra, ponajviše novac čuvaju i s njima upravljaju. Po svetim se naime kanonima sve ima stavljati u zajednički ormar.

d) Da sama zajednica nabavlja svim svojim članovima sve, što je potrebno za život tako, te redovnik poput siromaha uvijek živi od tudjih dobara i ima na sve samo pravo upotrebe.

71. Istaknuti treba razliku izmedju <u>zavjeta i kreposti</u> siromaštva. Zavjet se odnosi samo na izvanjske čine vlasništva i neumjerene upotrebe, te na one unutarnje čine, koji imaju vezu s izvanjskim činom, kao što je volja i želja počiniti ono, što je protiv zavjeta. Naprotiv unutarnja privezanost srca na vremenite stvari jest protiv kreposti, te se zasluga siromaštva više puta gubi, ali se pak uistinu ne krši zavjet siromaštva.

Tako onaj, tko nije strpljiv u podnošenju nevolja zajedničkog života, ne griješi protiv zavjeta, nego protiv kreposti. Isto vrijedi za onoga, koji revno traži iznimke i olakšice u hrani i odjeći, koji izvan kuće sjajnije živi, nego li dopušta duh siromaštva, koji žali, što je izabrao život siromaštva itd.

Ovdje je potrebno iznijeti, što naše nove Generalne Konstitucije govore o siromaštvu. (Čl. 266 - 287.).

Čl. 266. - Naš Red, koji je utemeljen na najvišem siromaštvu, ne može ni pojedinačno niti u zajednici imati nikakovo vlasništvo, nego sve stvari, koje Red zakonito upotrebljava, pripadaju Svetoj Stolici, i njoj se unaprijed stiču, ali ako dobročinitelj ima nakanu prenijeti vlasništvo na drugu osobu, onda se ima izvršiti njegova volja. (Kan. 531; 582, br. 2.)

Čl. 266, § 3. - Savršeno i apsolutno odreknuće svih stvari, koje nam odredjuje naše Pravilo, obvezuje nas, da život uzdržavamo milostinjom, koju dobivamo za naš rad ili kao poklon ili koju ponizno isprosimo.

Čl. 284, § 1. - Glavni i po naravi svojoj redoviti način, na koji se redovnicima pribavlja sve ono, što je potrebno za hranu, odjeću i ostale potrebštine, jest primjeren tjelesni ili duševni rad, a posebno po duhu našega Pravila obavljanje svete službe.

Čl. 284, § 2. - Gdje se ne bi potrebe Braće mogle namiriti milostinjom, koja se dobije za rad, tada se neka kao pravi sinovi siromašnoga Patrijarhe s pouzdanjem utječu stolu Gospodnjemu, te od vrata do vrata mole milostinju.

Čl. 284, § 3. - Poglavari neka paze, da ne sabiru ili daju sabirati suvišnu milostinju za samostan ili provinciju, osim ako treba pomoći drugim samostanima ili provincijama, koje su u potrebi.

Čl. 268. - Redovnici ne smiju bez dopuštenja poglavara stvari, koje su im dodijeljene na upotrebu, raznositi, darivati, otudjivati, zamjenjivati, niti išta vlastito posjedovati. To važi takodjer i za rukopis, koji ima vrijednost. Tkogod bi činio protivno, neka se kazni kao proprijetarac (kao onaj, koji griješi protiv vlasništva) prema težini prestupka. (Kan 537.)

Čl. 269, § 1. - Zajednički način života po ovim Konstitucijama zahtijeva zajedničko stanovanje pod istim krovom, obdržavanje zapovijedi Sv. Pravila i Konstitucija, zajedničko prisustvovanje pobožnim činima i vježbama, učestvovanje kod istog stola i jela, upotrebljavanje odjeće iste boje, oblika i kakvoće, obdržavanje siromaštva u zajednici i privatno, te predavanjem u korist zajednice svega, što se iz bilo kojeg naslova primi. Neka ne bude dakle medju Braćom nikakova razlika i neka se jedan ne predpostavlja drugima, ako to ne zahtijeva razlog opravdane potrebe i bratske ljubavi.

Čl. 270, § 1. - Opskrbljivanje potrebnim stvarima svih redovnika spada samo na poglavare. Njima je povjeren sud o potrebama prema prilikama mjesta, vremena i osoba.

Čl. 270, § 2. - Podložnici pak neka s pouzdanjem očituju poglavarima svoje potrebe, te ponizno i strpljivo očekuju primjerenu opskrbu prema načinu, koji je u skladu s Pravilom.

Čl. 270, § 3. - Poglavari pak moraju prema stanju našeg siromaštva i mogućnostima iz zajedničkih milostinja tako sve opskrbljivati, da se ne nabavlja ništa suvišno ni-

ti uskraćuje ono, što je potrebno. Poglavari, koji bi ovaj propis veoma zanemarivali, neka se kazne prema čl. 324, § 2. (Poslije dvije opomene ministra provincijala i njegova definitorija neka se uklone s dužnosti.)

Čl. 270. § 4. - Povrh toga poglavari imaju obavezu bdjeti, da namještaj samostana i pojedinih redovnika odgovara seraskom siromaštvu.

Čl. 271. - U pojedinim kućama neka postoje zajedničke radionice, da se sve dovoljno opskrbi habitima, tunikama, gaćama i drugim tkaninama. Tu se neka na zajedničkom mjestu čuva odjeća i neka se odredi one, koji će ju čistiti, popravljati, marljivo čuvati i pojedincima, kako kome bude potrebno, pravovremeno dijeliti.

Čl. 272, § 1.- Sva milostinja i sve, štogod redovnici pravednim radom ili na koji drugi način steknu, ima se predati na zajedničku upotrebu i korist, ukoliko se ne protivi našem staležu.

Čl. 272, § 2. - To isto vrijedi za potporu sa strane rodjaka i darove dobročinitelja, te za penzije i kojekakve druge stvari, koje se daju iz bilo kojega naslova. (Kanon 580, § 2.).

Čl. 272. § 3. - Poglavari moraju svoj pomnjom bdjeti, da samostane i redovnike, koji su im povjereni, sačuvaju neokaljane od grijeha vlasništva.

Čl. 273, § 1. - Neka se posve isključi svaka suvišna i isprazna upotreba stvari. Svi redovnici, a napose poglavari, za primjerom kojih se drugi povede, neka budu zadovoljni s malo priprostih stvari, kako dolikuje Božjim slugama i sljedbenicima najsvetijega siromaštva.

II. - O ZAVJETU SIROMAŠTVA U SERAFSKOM REDU

72. Sa netom izloženom nesposobnošću vlasništva i ostalog postoji po sebi pravo vlasništva pokretnina i nepokretnina redovnika u zajednici. (Kanon 531.).

U našem Redu zavjet siromaštva proteže se pak dalje, pošto se u Pravilu ovakova sposobnost isključuje. Naime riječi Pravila: "Braća neka sebi ništa ne prisvoje, ni kuće, ni mjesta, ni ikakove druge stvari, već neka kao putnici i tudjinci... s pouzdanjem prose milostinju" treba prema jednodušnoj i stalnoj tradiciji Reda shvatiti o Braći, ukoliko sačinjavaju zajednicu, a ne o pojedinoj Braći. To slijedi iz smisla samog teksta, te iz deklaracije pape Gregorija IX. (Konstitucija "Quo elongati" od 28. rujna 1230.), koji kaže "da Braća ne smiju imati vlasništva niti u zejednici niti pojedinačno". To su potvrdili pape Nikola III. i Klement V.

73. Dakle Manja Braća ne mogu ništa posjedovati ni pojedinačno niti u zejednici, i to ne samo na temelju zapovijedi Pravila, nego snagom zavjeta. Naime svečani zavjet sam po sebi uključuje izvlaštenje dobara, a to izvlaštenje

treba zavjetovati u duhu Pravila pojedinog Reda, dakle u našem Serafskom Redu i u zajednici. Po svjedočanstvu Tridentinskog sabora ovo najviše siromaštvo jest vlastitost samo Manje Braće i Manje Braće Kapucina.

74. Pošto Manja Braća na temelju svoga zavjetovanja ne mogu imati nikakovo pravo na vremenite stvari ni pojedinačno ni u zajednici, vlasništvo i ostala društvena prava svih stvari, kojima se Braća služe, ostaju na darivateljima, ako se stvari ne potroše, ako su si oni ta prava pridržali.

Ako darivatelji drugačije ne izjave, smatra se, da su imali nakanu posve se odreći darovanih stvari. Stoga su Rimski pape preuzeli na sebe i na Rimsku Crkvu vlašništvo svih stvari, koje Manja Braća mogu slobodno upotrebljavati, da se ne bi vlasništvo tih stvari smatralo nesigurnim i da sama siromašna Braća ne ostanu bez potrebne pomoći. Tako je papa Nikola III. izričito izjavio za kućne potrebštine, knjige, te ostala pokretna i nepokretna dobra. Premda je papa Ivan XXII. spomenutu odredbu Nikole III. poništio, te izjavio, da vlasništvo nekih stvari ne prelazi na Crkvu, više njegovih nasljednika papa poništila je njegovu odluku, te odobrila i potvrdila odredbe pape Nikole III.

III. - O obavezama našega zavjeta siromaštva

75. Redovnici ne mogu neovisno upotrebljavati nijednu vremenitu stvar, koja spada na imovinu: po nauci Kodeksa (Kanon 594, § 3.) namještaj redovnika ima odgovarati siromaštvu, koje su zavjetovali, te u njemu ne smije biti ništa suvišno; konačno red Manje Braće ne može ni u zajednici ništa posjedovati. Prema tome obveze, koje proizlaze iz našeg zavjeta siromaštva, svode se na tri poglavlja.

Zabranjuje se naime: a) neovisna upotreba;
b) neumjerena upotreba;
c) svaki čin vlasništva, pa i u zajednici.

A. O neovisnoj upotrebi

76. Pod neovisnom upotrebom, kojom se počinja grijeh vlasništva (peccatum proprietatis), rezumijeva se upotreba bez potrebnog dopuštenja poglavara. Zato je potrebno odrediti, kakovo se dopuštenje poglavara traži i dostaje, da upotreba bude ovisna o njegovoj volji i dosljedno redovniku dopuštena.

77. Razlikuje se četverovrsno dopuštenje, koje ovaj grijeh isključuje:

a) I z r i č i t o, koje se daje riječima, migom ili samim činom.

b) Š u t n j o m, kada se iz čina ili hotimičnog propusta poglavara razabire, da dopuštenje doista postoji; na pr. ako poglavar zna za stvar, ali se ne protivi, iako bi se mogao lako usprotiviti. U dopuštenje šutnjom može se takodjer uvrstiti zakoniti običaj.

c) P r e d m i j e v a n o, ili točnije predmijevano za sada, za koje se s pravom smatra na temelju inače poznatih poglavarovih odredbi, da u ovom slučaju barem virtualno postoji.

d) P r o t u m a č e n o, ili nazvano takodjer predmijevano za buduće, koje stvarno nikako ne postoji, niti se može predpostaviti, da postoji, ali se dokazuje, da bi poglavar trebao dopuštenje dati, kada bi mu se stvar izložila. Mnogi pak auktori predmijevano i protumačeno dopuštenje zamjenjuju, jer se u praksi traže isti uvjeti za jednu i drugu dopuštenu upotrebu.

78. Za dopuštenu upotrebu poput izričitog dopuštenja sigurno dostaje i dopuštenje šutnjom, jer se izjednačuje s izričitom i obje imaju jednaku snagu.

79. O predmijevanom ili protumačenom dopuštenju treba kazati ovo:

a) Svakako se njime smije služiti, ako se razborito može prosuditi, da poglavar nije protivan niti s obzirom na bit, niti s obzirom na način, t.j. da odobrava ne samo sam čin, nego i način, na koji podložnik radi bez prethodno zatraženog dopuštenja.

b) Ako se može razborito predpostaviti, da poglavar sam čin isključivši njegove okolnosti odobrava, ali teško podnosi, što se radi bez savjetovanja s njime, ne griješi se protiv zavjeta siromaštva, ali se krši redovnička disciplina i stoga barem krepost poslušnosti.

c) Kada se pak predpostavlja, da je poglavar u upotrebljavanju neke stvari protivan s obzirom na bit, tada se njegovo dopuštenje ne može ni predmijevati ni tumačiti, te se počinja grijeh vlasništva, opreka zavjetu siromaštva.

80. Redovnik, koji je jednu ili drugu stvar primio s predmijevanim ili protumačenim dopuštenjem, nije to dužan na osnovu zavjeta siromaštva poslije očitovati poglavaru, ako je stvar već potrošena , iako uvijek dolikuje, da ga obavijesti.

Ako pak stvar još nije potrošena, dužan je podložnik, kako uče auktori, iznijeti stvar poglavaru, da bi je zatim mogao dopušteno zadržati. Ako je stvar primljena s predmijevanim dopuštenjem točno označenim kao takovim, to bi očitovanje možda trebalo više svjetovati, nego nalagati.

81. Iznad svega treba se čuvati, da se ne predmijeva ono, što se ne smije predmijevati i neka se pripazi, da se ovakova dopuštenja lako ne predmijevaju, doklegod se može doći do poglavara, da preširoka primjena spomenute nauke ne pruži priliku popustljivosti. Većinom je naime protiv volje poglavara barem način, ako ne stvar. Stoga redovnici, koji s predmijevanim dopuštenjem primaju neke stvari, ako ne griješe protiv siromaštva, ipak nisu većinom ispričani od povrede poslušnosti. Ne valja takodjer misliti, da su poglavari uvijek šutnjom odobrili sve, što se pred njihovim očima zbiva. Često su naime poglavari prisiljeni podnijeti koješta, što vide, da se zbiva protiv njihove volje.

82. Prema iznesenom neovisnom upotrebom protiv zavjeta siromaštva posebno griješi:

1. Tko bez dopuštenja poglavara od vanjeske osobe neku stvar prima, zadrži, uništi: i ako stvar prima samo u zamjenu ili na posudu, jer i u tom slučaju postoji neovisna upotreba.

2. Griješi takodjer tko bez dopuštenja poglavara prisvaja stvari, koje pripadaju samostanu ili koje su samostanu dopuštene na upotrebu, pa i one, koje spadaju na hranu i odjeću.

3. Griješi redovnik, koji samostanske stvari, pa i one, koje su mu dane na upotrebu:

a) bez dopuštenja daruje vanjskoj osobi ili subratu, otudjuje ili dijeli, samo ako to nisu stvari, koje je dopušteno drugima darovati: isto tako, tko takove stvari posudjuje ili s drugim stvarima zamjenjuje;

b) tko stvari u vlastitu korist uništava: ne kriši zavjet siromaštva, nego samo pravednost, tko dopušta, da očitom njegovom krivnjom propadaju ili ih uništava samo, da učini štetu, bez potrebe ili bez koristi;

c) tko takove stvari zadržava u upotrebi preko odredjenog vremena;

d) tko one stvari, koje su poimence odredjene za izvjesnu upotrebu, protiv volje poglavara upotrebljava u drugu svrhu.

4. Isto tako griješe upravitelji, djelitelji i svi ostali, koji bilo kakove stvari poklanjaju bilo vanjskoj bilo domaćoj osobi, ili drugačije raspodjeljuju, nego li je to volja poglavara; s istoga razloga griješe i sami poglavari, ako sa stvarima drugačije raspolažu, nego li to dopušta Pravilo, ili običaj, ili volja viših poglavara, jer poglavari nisu gospodari samostanskih dobara, nego samo upravitelji.

83. <u>Ne griješi</u> protiv zavjeta redovničkog siromaštva:

Tko bez dopuštenja poglavara kod vanjskih osoba jede ili pije: to je mišljenje veoma vjerojatno (sententia probabilior). U ovim naime slučajevima, kažu auktori, postoji samo korištenje činjeničnim stanjem, ili čini se, da se sam gospodar služi svojom stvari za osobu redovnika; štoviše moglo bi se kazati, da se smije predmijevati, da se poglavar ne protivi samom uzimanju jela i pića, nego načinu i mjestu, te se ne kriši siromaštvo, nego poslušnost. Prekršio bi pak zavjet siromaštva, kako jednodušno uče naučitelji, tko bi jelo ili piće nosio sa sobom kući, da ih poslije, kada mu bude volja, potroši.

2. Ne griješi, tko bez dopuštenja prima od vanjske osobe stvari, da ih podijeli ne u svoje ime, nego u ime davaoca za kakovu svrhu ili odredjenoj osobi; tako općenito tvrde naučitelji. Isto se tako čini, da ne griješi, ako se stvari imaju dati u ime davaoca za neodredjenu svrhu, na pr. siromahu, kojega sam redovnik odabere.

3. Ne griješi, tko bez znanja poglavara prima polog na jednostavno čuvanje ne primivši sa strane osobe, koja mu to povjerava, pravo, da se tom stvari služi: treba paziti, da se samostan ne izvrgne opasnosti štete. U tim pak kao i u gore iznesenim slučajevima većinom se krši zavjet poslušnosti.

4. Ne krši zavjet, tko bez dopuštenja poglavara odbija stvari, koje mu se dragovoljno daju; prema vjerojatnom mišljenju ne griješi protiv siromaštva niti onaj, tko odbija stvari, makar su dane u korist zajednice, ali kadgod može pogriješiti protiv ljubavi. Zavjet siromaštva naime obvezuje, da se stečeno ne otuđuje, a ne da se stiče, što tko nije stekao. Griješi pak, tko se odriče već stečenog prava, bilo da ga je sam stekao, dosljedno i samostan, bilo Sveta Stolica, kao legata (darovi), koja su mu ostavljena, nagrada za izvršeni posao, itd.

84. Konačno treba spomenuti, da se smatra, da je pojedinim redovnicima dano općenito dopuštenje za stvari manjeg značenja, napose, koje su često potrebne, bilo za davanje, bilo za primanje, bilo u odnosu prema vanjskim osobama, bilo u odnosu prema subraći. Isto tako smatra se u više krajeva iz običaja i dopuštenjem poglavara slobodno malo potrošiti u igri (na pr. na karte za igranje). Manja Braća uvijek neka paze, da ne prekrše zapovijed četvrtog poglavlja Pravila o zabrani novca.

Koje su stvari manjeg značenja, to se može saznati iz volje poglavara i iz prakse pobožnih. Ako je poznato, da poglavar ne odobrava neko darivanje ili primanje, makar i najmanje, zabranjuje se snagom zavjeta.

B. O neumjerenoj upotrebi

85. Pokućstvo redovnika ima odgovarati siromaštvu, koje su zavjetovali i kojemu se očito protivi svaka neumjerena ili preobilna upotreba. U ovoj stvari običava se razlikovati dvostruka upotreba, i to: umjerena upotreba, koja isključuje obilje i preveliku nestašicu, ne uživa razne blagodati bogataša, s niti ne osjeća neugodnosti onih, koji se nalaze u najvećoj bijedi; i ograničena upotreba, koja pruža samo ono najnužnije za uzdržavanje života, donosi razne tegobe, te izvan slučaja ozbiljne potrebe isključuje također i jednostavnu upotrebu stvari.

86. Ograničena je upotreba Serafskom Redu u nekim stvarima naložena snagom zapovijedi Pravila (tako o malom broju odjeće, o zabrani nošenja obuće, o zabrani primanja novca, o zabrani jahanja), a zavjet sam po sebi na nju ne obvezuje, kako je protumačio papa Klement V. Zavjet naime zabranjuje obilje, ali ne nalaže nestašicu. Zato je prema tumačenju Nikole III. i Franjevcima dopuštena umjerena upotreba u svim stvarima, u kojima se izričito po njihovom Pravilu ne nalaže ograničena upotreba, ali je uvijek zabranjena neumjerena upotreba.

87. Umjerena upotreba isključuje svako preobilje, skupocjenost i izvanrednost. Stoga Braća, koja bi na taj način u upotrebi dopuštenih stvari prevršila mjeru, griješe

protiv zavjeta siromaštva teško ili lako, prema količini tvari.

S u v i š n o (preobilno) je ono, što je previše, t.j. što nadilazi dostatno, ili kako drugi kažu, bez čega se može lako biti, ili bez čega se može lako zadovoljiti potrebu.

S k u p o c j e n o jest ono, što s gledišta na pojedini stalež i primjerenu potrebu premašuje cijenu i vrijednost. Razlikuje se pak unutarnja vrijednost, koja proizlazi iz materije stvari, kao što je to zlatno posudje, i izvanjska, koja proizlazi iz vanjskih okolnosti, kao na pr. slike. Sve, što ima veliku unutarnju vrijednost, smatra se zabranjenim, a ono, što dobiva svoju veliku vrijednost izvana, po sebi nije zabranjeno.

I z v a n r e d n o smatra se ono, što se protivi svetoj jednostavnosti i strogosti, te odiše svjetskim duhom, ali se zato ne zabranjuje izvanjska čistoća, koja redovniku dolikuje svagdje i u svemu. Treba odabrati srednji put: griješi se naime i pretjeranom njegom i zanemarivanjem čistoće.

88. Na umjerenu upotrebu redovnici se obvezuju zavjetom siromaštva na način, koji je odobren u njihovome Redu i koji je u skladu s Pravilom.

U ovoj upotrebi Manjoj Braći se mimo ostalih redovnika po tumačenju Klementa V. posebno nalaže, da nemaju crkava ni drugih kakvih zgrada, koje se prema broju Braće, koja ih nastavaju, imaju smatrati množinom i veličinom prekomjerne. Isto tako im se zabranjuje odviše skupocjeno i suvišno (preobilno) crkveno posudje i ruho. Iako sveto posudje može donekle biti skupocjeno, ipak nam nipošto nije dopuštena u tome ni suvišna količina ni pretjerana skupocjenost.

Član 142, § 1. Generalnih Konstitucija o tome nalaže ovo: "Izričito se nalaže, da se u buduće ne primaju, a još manje nabavljaju odviše skupocjeno crkveno ruho, te zlatno ili srebrno posudje, izuzevši kaleže, patene, ciborije i pokaznice, koje mogu biti srebrne."

89. Za umjerenu upotrebu teško je odrediti <u>općenito pravilo</u>. Treba se pak obazirati na one, koji u svijetu provode osrednji život izmedju velikog obilja i teške bijede. Stoga sud o umjerenoj upotrebi treba donijeti prema prilikama osoba, mjesta i vremena. Ne može biti jednaka upotreba dopuštena zdravima kao i bolesnima: na blagdane i velike svečanosti može se smatrati umjeronom upotrebom, što bi u drugo vrijeme bilo neumjereno: u jednom kraju smatra se upotreba jedne stvari umjerena, pošto je opća i ljudima najnižeg puka, ali ne u drugom kraju, gdje se istom stvari služe samo bogataši; tako je i s ostalim. Odatle se vidi, da se ne može lako prosuditi preobilje, izvanrednost i skupocjenost.

Zato se u ovome podložnici ne smiju oslanjati na svoj vlastiti sud, nego se moraju podvrći sudu poglavara, kojima je u prvome redu dužnost prosuditi, da li je upotreba neke stvari doista umjerena ili ne. Ako u nekim mjestima postoji preobilje i izvanrednost stvari, Braća time ne griješe, osim, ako ih odobravaju, ili ih uvode, ili ako se zakonito

ne opiru, kada se lako mogu oprijeti. (U "Epistola Encyclica" 31. srpnja 1440. § 3 i sl. stoji ovo: "I stoga Klement V., iako je izjavio, da odviše skupocjene zgrade ne dolikuju staležu Manje Braće, ipak zapovijeda pod kaznom izopćenja, da spomenuta mjesta Braća ne napuštaju bez posebnog dopuštenja Svete Stolice." Slično je i Leo X. Konstitucijom Merentur od 2. siječnja 1514, § 3. za umirenje savjesti izjavio, da Braća mogu bez povrede zavjeta upotrebljavati i služiti se slobodno skupocjenim crkvenim posudjem i ruhom i drugim stvarima, kojima se Red ili Braća služe, ako su već primljena.)

C. O lišavanju vlasništva u zajednici

90. Odatle, što Manja Braća ni u zajednici ne mogu ništa vlastito posjedovati niti imati kakovo gradjansko pravo, slijedi, da su obvezani na prošnju u smilu, koji slijedi:

1. Smisao ovoga nije, da su dužni prositi od vratiju do vratiju, jer stvarna prošnja nije u Pravilu zapovijedjena, nego samo dopuštena, ukoliko nastane potreba, t.j. kada za podmirenje potreba Braće ne dostaje ono, što dobiju kao plaću za rad ili kao dragovoljnu milostinju. (Vidi Kan. 621, § 1 i 2; Kan. 623 i 624.)

2. Smisao jest taj, da su Manja Braća na osnovu posvemašnjeg lišavanja svoga vlasništva obvezana na prošnju, po kojoj moraju uzdržavati život dudjom dobrotvornošću, bez ikakova gradjanskog prava tako, da štogod im se na bilo kojigod način daje, pa bilo to i plaća za izvršeni rad, primaju kao prosjaci, te stvari, kojima se služe, čuvaju kao milostinju ili kao tudju stvar.

Stoga se zabranjuje sve ono, što osigurava za budućnost stalni prihod i opskrbu i tako uklanja prošnju, a protivi se biti serafskog siromaštva.

91. Stoga je Klement V. posebno zabranio Manjoj Braći imati godišnje prihode ili što poprima narav prihoda, kao što jest:

1. Davati novac na kamate ili dati osigurati život, jer to nam daje pravo ili dionicu na godišnje primanje nekih dobara, i tako isključuje prošnju. (Ovime se ne zabacuje praksa, po kojoj su se crkve i samostani upisivali u osiguravajuća društva protiv požara i ostalog. Nije naime dopušteno drsko izvrgavati pogibelji ono, što su nam dobročinitelji tako darežljivo udijelili.)

2. Imati kuće, polja, vrtove i ostalo za iznajmljivanje ili unovčivanje. Protivi se naime Pravilu imati kuće i vrtove za sticanje dohodaka. Braći je pak dopušteno imati ne samo kuće za stanovanje, nego takodjer i vrtove bilo za šetnju, bilo za cvijeće, koje služi za razonodu ili za crkvu, bilo za povrće, koje je potrebno za prehranu, te voćke i vinogradi za potrebu obitelji.

3. Imati izvan slučaja očite potrebe žitnice i pivnice, kojih velike zalihe osiguravaju budućnost. Odatle opet ne slijedi, da se Braći zabranjuje svako potrebno opskrbljiva-

nje sa stvarima, jer je u onim stvarima, koje se samo u izvjesno vrijeme mogu nabaviti, a u drugo vrijeme uzalud bi se tražile, neka opskrba potrebna i prema tome dopuštena. Ne moraju se takodjer one stvari, koje se mogu u svako vrijeme isprositi, sabirati u tako maloj količini, da bi Braća morala svaki dan ići u prošnju, nego se zabranjuju tako velike zalihe, koje prošnju u znatnoj mjeri umanjuju, ako je ne isključuju. Stoga treba izabrati srednji put tako, da se izbjegava nagomilavanje suvišnih stvari, a pribavi pak umjerena zaliha potrebnih, što prema Klementu V. imaju prosuditi poglavari.

4. Uzgajati životinje, kao pčele, kokoši, ovce, svinje, krave i ostalo za rasplod ili prodaju, a ako je u velikoj količini, onda nije dopušteno ni za vlastitu potrebu, jer to poprima narav dohodaka ili predstavlja opskrbljivanje, što bi prošnji nanijelo veliku štetu. Mogu se medjutim neke životinje uzgajati u maloj količini i za strogo vlastitu potrebu, ali nad time treba bdjeti, da se ne uvuku zloporabe. Zato i u toj stvari, čini se, treba držati pravilo, što ga je Klement V. postavio za držanje žitnica i pivnica, t.j. da se životinje uzganaju samo onda, ako je iskustvom utvrdjeno, da se na drugi način jedva mogu nabaviti živežne namirnice, kao mese, mlijeko, jaja i ostalo.

92. Prema tumačenju Klementa V. Manja Braća ne mogu iz istoga razloga primati baštine, koja im se daje bez oporuke, ili su oporukom namijenjene samostanu, provinciji, Redu ili samoj Braći, bilo bez obaveze, bilo s obavezom, na pr. služiti odredjeni broj misa. Razlog je taj, što je baština "nasljedjivanje svih prava pokojnika", kako je to spomenuti Papa jasno istaknuo. Baštinik naime kao da stupa na mjesto osobe pokojnika, te dobiva u posjed sva njegova dobra, prava i dionice, i postaje gospodar, posjednik, vjerovnik i vršilac (actor) tim samim, što je baštinik ili prihvaća baštinu, a Manja Braća su za sve to nesposobna.

93. Manja Braća ipak mogu - kako to Nikola III. jasnim riječima svjedoči - primati legate (darove), koji se u jedan mah isplaćuju ili daruju, i to pod uvjetom, da su u umjerenoj količini i da nisu na štetu siromaštva. Legat je naime: "dar ili neka milostinja, koju je pokojnik ostavio, a baštinik ili izvršitelj oporuke ima je predati", te je Braća mogu primiti na isti način kao i svaku drugu milostinju, bez ikakova prava na nju.

Dopušteno je dakle Braći primati legate uz slijedeće uvjete:

a) Da se vrši na način čiste milostinje;

b) Da ih Braća mogu upotrijebiti ili barem u dopuštenu stvar promijeniti;

c) Da se zbog njih ne ukine prošnja;

d) Da se radi velike količine ne može naslućivati zavist prema Braći.

94. Sasvim je naprotiv zabranjeno Braći primati vječne legate, jer ako se zauvijek osigura potreba, onda se isključuje siromaštvo. O tome Generalne Konstitucije govore

u čl. 278, §§ 1-3. slijedeće: "Kako je naš Red nesposoban posjedovati stalna dobra, nije nam dopušteno primati ni vječne legate, ni trajna darivanja, ili bilo kakove stalne prihode. Ovakove legate, ostavljeni samostanu ili provinciji ne možemo primati bez dopuštenja Svete Stolice, a niti ih se možemo odreći u korist baštinika ili drugih, jer Red nema na njih nikakova prava. Dopušteno je pak primati legate, koji se izvršuju jednim jedinim činom darivanja, te nemaju narav vječnih dohodaka, i to na način milostinje. Ako su ovakovi legati vezani uz obavezu, onda se mogu primati samo pismenim dopuštenjem ministra provincijala." - - -

Mogu pak - kako je više puta odlučeno - primati svake godine kao čistu milostinju i bez obaveze kakove gradjanske dužnosti ono, što im je baštinik ili izvršitelj po svojoj savjesti spreman dati. Braća medjutim ne mogu nikako ovakova godišnja podavanja potraživati, ako im to baštinici ili izvršitelji oporuke ne bi htjeli dati.

Ako bi se pak u nekom samostanu ili provinciji takovi legati odviše umnožili tako, da bi na neki način osigurali opskrbu s potrebnim stvarima, koja se protivi naloženoj nam prošnji, tada Braći nije dopušteno, da ih primaju.

Generalne Konstitucije propisuju slijedeće: "Pod svetu poslušnost zabranjuje se svakome, da se ne usudi molbama, savjetima, uvjeravanjima nagovarati vjernike, da ostave samostanu, provinciji ili Redu vječne legate" (Čl.280).

95. Braća ne mogu, kako je to opetovano izjavio Klement V., sudjelovati u sudovima, parnicama ili raspravama, t.j. ne mogu imati udjela na sudu, da se pravno brane ili potražuju dobra.

Time se pak ne sprječava, da sindici apostolski na prijepornom sudu brane i potražuju u ime Rimske Crkve stvari, koje su Braći dopuštene, isključivši svako stjecanje, suradnju i sudjelovanje Braće i uklonivši sablazan. Protivi se naime Pravilu i papinskim deklaracijama sudjelovati u sudovima, poduzimati parnice i činiti slično, što iziskuje sa strane Braće stjecanje ili suradnju.

96. Konačno iz njihova posvemašnjeg lišavanja vlasništva proizlazi, da je Braći zabranjeno sklapati u vlastito ime bilo kakove gradjanske ugovore, ili imati u svojoj vlasti upravu i raspodjelu vremenitih dobara, jer je to posve nespojivo s odreknućem vlasništva.

Što se pak tiče službenog upravljanja ili ugovora, koji se vrše u tudje ime, postavlja se općenito pravilo, i to: Manjoj Braći je dopušten svaki čin u ugovorima, koji nema nikakove gradjanske obaveze, a zabranjuje se pak posve čin, koji za sobom povlači bilo kakovu gradjansku obavezu.

Odatle slijedi zaključak, da Braća ne mogu vršiti službenu gradjansku upravu vremenitim stvarima, niti bilo kakav ugovor kupovni, prodajni, darovni, uzajmljivanja, iznajmljivanja, zamjenjivanja i ostalog u strogom smislu, ukratko,

ne mogu sklapati nikakav gradjanski ugovor, jer takovo što, iako se vrši u tudje ime ili službeno, predpostavlja i radja gradjansko pravo. Tako na pr. kod prodaje se povjerenik obvezuje, da će u odredjeno vrijeme isplatiti cijenu iz povjerenog novca. Stoga, gdjegod je potrebno, sve ovo mora vršiti apostolski sindik.

Dakle neka Braća ne vrše službe, koje se ne mogu obavljati bez gradjanskog upravljanja. Tako ne mogu biti izvršitelji oporuka, skrbnici maloljetnika, čuvari siročadi, ekonomi obitelji itd.

97. Danas se pokreće pitanje, da li se Manjoj Braći dopuštena novčana isplačivanja i druga posredništva pomoću ustanove novog prometa, koja se zove "Služba poštanskih čekovnih računa", - "Poštanski ček kao jamstvo", što se pučki kaže "isplatiti po jamcu" (solvere per giro).

Ostavivši otvorenim, da li su papiri ili cedulje pravi novac, koji javna vlast mora nužno u trgovini priznati, takova su isplaćivanja i ostalo gradjanski ugovori o vremenitim stvarima, nama zabranjeni, te ih mora vršiti apostolski sindik ili njegov zamjenik.

98. Naprotiv naravno službeno upravljanje je dopušteno, te poglavari mogu:

1. Kupovati i prodavati u širem smislu, t.j. naravnim oštroumljem procijeniti vrijednost stvari, stvar pribaviti i po prikladnim osobama izvršiti isplatu ili prodaju.

2. Posudjivati i posudjeno primati bez gradjanske obaveze, samo s dobronamjernim obećanjem, da će posudjenu stvar dobro čuvati i u odredjeno vrijeme vratiti.

3. Poglavarima je dopušteno darivanje unutar Reda, jer je to zapravo samo prenošenje jednostavne upotrebe, osim ako bi gospodar stvari to zabranio, ili ako ordinacije i običaji provincije postavljaju granicu. Izvan Reda prema tumačenju Nikole III. može se darivati, samo ako se ne daje novac, uz slijedeće uvjete: da stvar bude pokretna, da malo vrijedi i da se daje iz ljubavi ili za drugu opravdanu stvar.

4. Po dopuštnju Nikole III. poglavari mogu izvršiti naravnu zamjenu onih stvari, koje pripadaju Rimskoj Crkvi, bilo unutar, bilo izvan Reda, i to bez znanja sindika. Ako vlasništvo stvari, koja se ima zamijeniti, ostaje na darivatelju, onda se traži barem njegov predmijevani pristanak.

99. Kao zaključak vrijedno je iznijeti, što se odnosi na našu prošnju:

1. Redovnicima, koji su strogo obvezani na prošnju, kao što su Manja Braća, dopuštena je po svetim kanonima samim pravom prošnja u biskupiji, u kojoj je ustanovljena njihova kuća (Kanon 621).

2. Stoga mogu po čitavoj biskupiji, gdje borave, sakupljati milostinju ne samo za svoju svakodnevnu hranu, nego za sve svoje svrhe, kao za svoje crkve, kolegije, misije i ostalo.

3. Braća moraju prošnju obavljati sami, isključivši one, koji se još bave studijem, a ne po svjetovnim Redu stranim osobama.

4. Manja Braća neka pak uvijek paze, da im po formalnoj zapovijedi Pravila o zabrani novca nije dopušteno sabirati novčanu milostinju.

5. Za prošnju izvan biskupije svoga sjedišta redovnici moraju imati pismenu dopuštenje Ordinarija, gdje žele sakupljati milostinju.

SHOLIJ O ŽUPNICIMA I OSTALOM

100. Manja Braća, koja vrše službu župnika, moraju obdržavati redovničke obaveze, koje se mogu spojiti s dužnostima njihove službe.

Tako su obvezani na obdržavanje zavjeta ne isključivši ni zavjet siromaštva, te im se ne vraća neka sposobnost, koju su zavjetovanjem izgubili.

No, mogu ipak po općenitoj ovlasti prava, ili po povlasticama, što ih redovnicima, koji upravljaju župom, daje pravo, bez smetnje sa strane zavjeta siromaštva sticati dobra, što im pritječu s naslova župe. Isto tako mogu primati i sabirati, kod sebe držati, upravljati i dijeliti milostinju u korist župe, ili za škole, ili za siromahe, ili za druge dobre svrhe. O svemu tome dužni su Ordinariju mjesta polagati račun (Kanon 630, §§ 1,3 i 4).

101. S obzirom na ostala vremenita dobra, koja im se daju za uzdržavanje i ostalo, obvezani su župnici kao i njihovi pomoćnici na zavjet siromaštva poput drugih redovnika (Kanon 630, § 3).

Stoga im je snagom zavjeta zabranjena svaka neovisna upotreba stvari i dužni su provoditi zajednički život, kako to redovnicima nalažu sveti kanoni (Kanon 594). Zato sve ono, što su stekli milostinjom, darovima, stipendijima, stolarinom itd., ili vlastitim umijećem, ne stiču sebi, nego kući ili provinciji ili Redu, kako je bilo odredjeno, prema načelu: "Štogod redovnik stiče, pripada samostanu."

Griješi, dakle, protiv zavjeta siromaštva, tkogod ovim dobrima raspolaže drugačije, nego li mu to poglavari dopuštaju. Tamo, gdje odredbe (statuti) ili ordinacije propisuju, dužni su o svim primicima i izdacima vjerno i strogo polagati račun redovničkim poglavarima.

U skladu s deklaracijama Klementa V. zabranjuje se u našim župnim crkvama postavljati škrabice i moliti novac za potrebe Braće, a dopuštena su sabiranja ili škrabice, što naredi Ordinarij, ali novac ne smiju nikada sabirati redovnici.

U Generalnim Konstitucijama nalaze se o redovnicima, koji upravljaju župama, još ove odredbe:

Čl. 636, § 1. "Onom župom, koja je punim pravom pripojena samostanu ili provinciji, upravlja redovnik pod naslovom "aktualnog vikara", a župu, koja nije pripojena, up-

ravlja pod naslovom "župnika" (Kanon 471, § 1; 630, § 1.)."

Čl. 636, § 2.: "Ministar provincijal ima dužnost uz pristanak svoga definitorija odrediti župnika ili aktualnog vikara i predstaviti ga Ordinariju mjesta, ili postavljenog ukloniti sa dužnosti obavijestivši Ordinarij mjesta." (Kanon. 456: 454, § 5: 459, § 2: 471, §§ 2,3: 1425, § 2.).

Čl 638: "Dužnosti aktualnog vikara ili župnika i mjesnog poglavara može vršiti jedna te ista osoba samo u rezidencijama, a ne u gvardijanatima, osim ako to generalni ministar u pojedinačnom slučaju i radi ozbiljnog razloga ili potrebe dopusti."

Čl. 639, §. 1: "Aktualni vikari i župnici, te njihovi pomoćnici podložni su redovničkim poglavarima i poput ostalih redovnika obvezani su na redovničko obdržavanje; ako nisu svojom službom zakonito zaprijećeni, moraju prisustvovati zajedničkim vježbama. Što se tiče dopuštenja izlaziti iz samostana ima se obdržavati propis čl. 191, § 4." (Kan. 630, §§ 1.2).

Čl. 639, § 2.: "Redovnici, koji upravljaju župom pod kojimgod naslovom, podložni su vizitaciji i opominjanju ministra provincijala, pa i u stvarima, koje se odnose na župničku službu, dok uvijek ostaje pravo Ordinarija mjesta." (Kan. 630, § 2: 631, §§ 1,2.).

Čl. 639, § 3.: "Zamjenici pomoćnici podložni su u stvarima dušobrižništva župniku, odnosno aktualnom vikaru. Mjesni poglavari ne mogu im odredjivati dužnosti, koje bi ih na kojigod način sprječavale u vršenju dušobriżničke službe." (Kan. 475, §§ 6,7.).

Čl. 641, §.: "Dobra, što pritiječu aktualnom vikaru ili župniku s naslova župe, kojom upravlja, pripadaju samoj župi, a ostala samostanu." (Kan. 630, § 3.).

Čl. 641, § 2. : "Unatoč zavjeta siromaštva i zapovijedi svetog Pravila aktualni vikar ili župnik ima pravo pod trajnim nadzorom svoga poglavara milostinu darovanu u korist župe ili katoličkih škola i pobožnih mjesta pripojenih župi, ili u korist župljana i župskih radova primati ili sabirati, i primljenu ili sabranu upravljati, isto tako držeći se volje darivatelja prema vlastitom nahodjenju trošiti." (Kan. 630, §4.).

Čl. 642, § 1.: "Aktualni vikar ili župnik, koji upravlja župom podignutom u crkvi Reda, ili njegovi pomoćnici neka ne pomisle nešto sticati ili isplaćivati, ili sklapati kakav ugovor ili izvršiti kakavgod čin vlasništva, pa i za crkvu ili za župu bez pristanka ministra provincijala ili mjesnog poglavara, ne dirajući u propis čl. 641, §.2. Koji bi činili protivno, neka se kazne kaznama odredjenim u čl. 325."

Čl. 642, § 2.: "Redovnik, koji upravlja župom podignutom u svjetovnoj crkvi, ne može vršiti čine navedene u predhodnom paragrafu bez privole mjesnog Ordinarija, a uvijek ostaje na snazi pravo nadzora njegova poglavara."

Čl. 643.: "Aktualni vikar ili župnik ne može u crkvi i zgradama Reda ništa mijenjati ili nanovo izvoditi, niti izvršiti kakove veće izdatke bez pristanka mjesnog poglavara ili provincijalnog definitorija, prema čl. 344, §§ 2,4."

Čl. 644, § 1.: "Aktualni vikar ili župnik, koji upravlja župom podignutoj u redovničkoj crkvi, dužan je u odredjeno vrijeme pokazati diskretoriju i vizitatorima knjige primitka i izdatka i misa."

Čl. 644, § 2.: "Redovnik, makar upravlja župom u svjetovnoj crkvi osnovanoj, dužan je u odredjeno vrijeme ministru provincijalu i vizitatorima položiti račun o milostinji za odslužene mise i pokazati administrativne knjige." (Kan.842)

IV. - O težini grijeha protiv siromaštva

102. Gotovo svi auktori, koji obradjuju ovaj predmet, priznaju, da jedva ima još štogod u moralnoj stvari, u čemu bi svi bili suzdržljiviji. Uistinu je dosta teško, kažu, odgovoriti na pitanje: "Kada postoji velika tvar svetogrdja protiv zavjeta siromaštva?"

Ako se želi upustiti u to, da se ova zamršena stvar nekako osvijetli, unaprijed treba posebno istaknuti:

1. U grijesima protiv zavjeta siromaštva može se razlikovati dvostruka zloća: jedna protiv bogoštovlja, a druga protiv pravednosti. Naime, kršenje zavjeta samo po sebi uključuje svetogrdje, a upotreba neke stvari bez dopuštenja gospodara sačinjava grijeh krađe. No, kada se bez dopuštenja poglavara upotrebljavaju one stvari, kojih vlasništvo pripada zajednici ili Svetoj Stolici, uvijek postoji upotreba bez dopuštenja gospodara, a dosljedno i nepravda.

2. Osim toga u prestupku protiv samog siromaštva treba razlikovati povredu siromašnog života, koji pripada redovničkom staležu, i neumjerenu upotrebu, i grijeh vlasništva (peccatum proprietatis) ili neovisna upotreba.

103. Zato treba ovdje razlučiti trostruki grijeh, i to: 1. grijeh nepravde, 2. povredu siromašnog života, i 3. grijeh vlasništva.

104. I. Grijeh nepravde, što je redovnik nanese nekom trećem, ne ravna se po posebnim načelima.

Auktori se razilaze u tome, koliko se traži, da kradja samostanskih stvari bude velika. Vjerojatno (probabiliter) se zabacuje mišljenje onih, koji uče, da je velika tvar ono, što sačinjava teški grijeh i kradji sinova u obitelji, t.j. dvostruko veća tvar, nego li u kradjama stranim osobama: protivi se naime strogost redovničke discipline, manje vlast poglavara, pošto nije gospodar samostanskih dobara: dodati treba, da samostanska dobra ne pripadaju redovniku kao baštiniku, kako dobra očeva pripadaju sinu, te je prema tome posve drugačiji položaj sina prema očevim dobrima, nego li redovnika prema dobrima samostana. No, kako samostanska dobra imaju biti na korist redovnika, sasvim je na mjestu, da se primijeni neko ublaženje, tako da se tražena tvar poveća za polovicu.

105. II. Što se tiče obaveze provoditi siromašan život, kao što u samoj upotrebi preobilnog, skupocjenog i izvanrednog, tako se ni u odredjivanju težine istoga prekršaja ne može odrediti tolika ili takova količina. Stoga je općenito utvrdjeno, da se obavezi provoditi siromašan život teško protivi ono, što po moralnom prosudjivanju izgleda, da znatno oprovrgava siromašan život ili umjerenu upotrebu, kao što je rastrošan način života, napose, ako je običajan.

106. III. Posebno pak razmimoilaženje vlada medju auktorima u odredjivanju težine grijeha nedopuštenog vlasništva.

A. Mimoišavši šutnjom pojedinačno mišljenje sv. Antonina, koji u kršenju zavjeta siromaštva ne pozna nikakve male tvari, općenito se prihvaća načelo, da se za teški grijeh zahtijeva tolika količina, kolika se traži za smrtni grijeh kod kradje. Razlog te sličnosti jest u tome, što se grijeh vlasništva smatra poput kradje. Kao što se naime u kradji stvar prisvaja protiv volje gospodara, tako se i u grijehu vlasništva stvar prisvaja protiv volje poglavara, kome je redovnik po zavjetu siromaštva podložan u svakoj upotrebi i raspolaganju sa stvarima. No, i u tumačenju ovog načela naučitelji idu raznim putovima.

B. Neki, kojih nauka barem izvana izgleda vjerojatna, misle, da se za teški grijeh vlasništva traži količina, koja je u tvari pravednosti apsolutno velika.

Uče naime, da to pravilo treba tako razumjeti, da je količina tvari samo po sebi dostatna za teško kradju, isključivši posebne okolnosti osobe, kojoj se nanosi nepravda. Naime, kako kažu, nije važno, kada se zanemaruje dužna ovisnost o poglavarima, da li prisvojena stvar pripada siromahu ili bogatašu, siromašnom ili imućnom samostanu.

C. Općenito je mišljenje, da relativno pravilo označeno za grijeh kradje odredjuje količinu grijeha vlasništva, a to se različito tumači.

D. Najviše je privlačiva nauka, koja sličnost kradje i grijeha protiv zavjeta siromaštva stavlja u to, što se obje, pravednost i siromaštvo, odnose na vlasništvo, ali na suprotan način: pravednost, da tko čuva vlasništvo drugome, a siromaštvo, da ga od sebe odklanja. Drugim riječima zavjet ne zabranjuje štetu drugoga, nego vlastiti dobitak. Zato se težina ima prosudjivati prema položaju sticatelja, u kojemu se naime nalazi po svome zavjetovanju, te je grijeh vlasništva smrtni, ako je nedopušteno stečena količina teška s obzirom na njega, koji ju je stekao. Čini se pak, da položaj redovnika treba utvrditi općenito kao uglednog svećenika ili osrednje imućnog čovjeka. Dopušta se pak u Serafskom Redu, koji obdržava strožu disciplinu siromaštva, da se kadgod uzme manja količina.

107. Imaj na umu, da se navedena pravila imaju razumjeti samo za one čine, koji sadrže savršeno upotrebljavanje i raspolaganje s vremenitom stvari, a inače se moraju prosudjivati po širem mjerilu, t.j. čim je čin vlasništva nesavr-

šeniji, tim se veća količina traži za tešku tvar. Zacijelo se upotrebljavanje ne smatra tolikim, kada stvar ostaje netaknuta kao kada se stvar potroši. Stoga se kod zamjene traži veća tvar za teški grijeh, nego li kod darivanja, isto tako veća u darivanju subratu, napose istog samostana, nego li vanjske osobe, zatim veća u izmjenjivanju i tako u ostalome.

108. Laki grijesi svetogrdja općenito se ne združuju, da bi nastao teški grijeh. Združuju se pak, kada se više puta promišljeno uzima pomalo s namjerom, da se dodje do velike tvari, ili kada se i bez takove nakane postepeno sabrana malim uzimanjem pribavi stvarno velika vrijednost.

109. Kako svaku nepravdu, kojom se nanosi šteta, treba popraviti i nadoknaditi, tako je i redovnik, krivac nepravde s obzirom na dobra zajednice, dužan popraviti i nadoknaditi štetu. To će pak popraviti i nadoknaditi na pr. odricanjem dobitaka i izdataka, koje može slobodno tražiti od zajednice, ili upotrebljavanjem u korist samostana stvari, koje može slobodno upotrijebiti u druge svrhe, ili marljivijim radom u korist samostana. No, nije dužan odreći se stvari, koje su mu moralno nužne za upotrebu ili za život, jer ga poglavari ne namjeravaju obvezati na takovu žrtvu.

Četvrto poglavlje

O ZAVJETU ČISTOĆE

110. Pravilo Manje Braće samo jednom jedinom riječi spominje zavjet čistoće, kada u prvom poglavlju govori: "Pravilo i život Manje Braće jest..... obdržavati sveto evandjelje, živeći u poslušnosti, siromaštvu i u čistoći."

Zavjet čistoće jest: "Bogu zadano obećanje o izbjegavanju svake besramnosti i o obdržavanju beženstva." Dakle, redovnik se ovim zavjetom odriče svih spolnih naslada, kako onih, koje su zabranjene već naravnim i Božjim pravom, tako i onih, koje su dopuštene u zakonitom braku.

111. Ovim zavjetom redovnik se obvezuje:

a) Uzdržavati se od svih zabranjenih čina u pestoj i devetoj zapovijedi Božjoj, t.j. od svakog besramnog grijeha, ne samo izvanjskog bilo izvršenog bilo neizvršenog, kao sramotnog govorenja, gledanja, doticanja i sličnih čina s drugim osobama obojega spola i sa samim sobom, nego i unutrarnjeg grijeha, kao besramnog mišljenja, nasladjivanja, želje, uživanja, pristajanja i ostalog.

b) Uzdržavati se od sklapanja braka i od upotrebe već sklopljenog braka.

Iz općenitog shvaćanja ovog zavjeta, kome se zavjetovanici moraju prilagoditi, posve jasno izlazi, da je takav opseg ovoga zavjeta, a napose, da uključuje unutarnje čine.

112. Odatle slijedi, da predmet kreposti ne obuhvata šire područje od predmeta zavjeta čistoće, te se u ovoj tvari ne može povrijediti krepost, a da se ujedno ne povrijedi i zavjet, dok je drugačije u stvari poslušnosti i siromaštva.

Stoga je redovnik, koji počinja bilo izvanjske bilo unutarnje bludne grijehe, uvijek krivac dvostrukog grijeha, jer osim grijeha protiv čistoće počinja uvijek i svetogrdje, i to teško u onim činima, u kojima bi zloća požude bila smrtni grijeh, a lako u onim činima, u kojima bi zloća požude radi nepotpune pažnje ili pristanka ili jer nije bila izravno tražena, bila samo laki grijeh. Osim toga treba paziti na sablazan, koja može bludnim grijehom osramotiti redovništvo.

113. Prekršaj jednostavnog i svečanog zavjeta čistoće jest iste ćudoredne vrste, jer redovnik jednostavnim i svečanim zavjetom čistoće na isti način i tijelom i dušom posvećuje sebe Bogu. Zato u svetoj ispovijedi nije potrebno isticati okolnost svečanog ili jednostavnog zavjetovanja.

Svečani i jednostavni zavjet podudaraju se u tome, što na isti način razrješuju zaruke za budućnost. Gotovo u svakom zaručničkom ugovoru podrazumijeva se pridodan uvjet o izboru usavršavateljskog staleža.

114. Posebni učinak, koji je vezan uz svečani zavjet čistoće, jest dvostruk, i to :

1. Kada postoji posebni apostolski oprost za stupanje u novicijat i za polaganje zavjeta, svečani zavjet čistoće razrješuje prethodno sklopljeni neizvršeni brak, te druga stranka može sklopiti ponovno brak. Razrješenje te ženidbene veze jest trajno i apsolutno tako, te ne može ni poslije sekularizacije oživjeti obaveza, da se vrati k drugoj stranki, koja je ostala neudata.

2. Svečani zavjet čistoče čini nevaljanim brak, koji bi uslijedio, dok bi naprotiv jednostavni zavjetovanik sklopio brak nedopušteno, ali ipak valjano. (Izuzimlju se jednostavni zavjeti položeni u Družbi Isusovoj, koji po posebnoj odredbi Svete Stolice poništavaju brak, koji se klapa.)

115. Zavjet čistoće ne obvezuje u Serafskom Redu na nešto više, nego u drugim redovima. No, Manja Braća su obvezana na najsjajniju čistoću, koja ne izbjegava samo ljage, nego takodjer sjenu i sumnju ljage. Čistoća, koja je propisana Manjoj Braći, nije uzvišenija po zavjetu, nego po zapovijedima jedanaestog poglavlja Pravila, koje obvezuju izbjegavati ono, što može prouzročiti sumnju na zlo.

DRUGI DIO

O ZAPOVIJEDIMA PRAVILA REDA MANJE BRAĆE

Uvodno poglavlje

OPĆENITO O ZAPOVIJEDIMA PRAVILA

116. Pravilo Manje Braće sadrži osim tri bitna zavjeta zapovijedi, koje obvezuju pod smrtni grijeh. Tako svi drže, a otvoreno je to izjavio Klement V.

Što se u Pravilu iznosi kao prava zapovijed, lako se može razabrati iz riječi samog svetog Zakonodavca, iz općenitog uvjerenja čitavog Reda, te iz deklaracija Rimskih Papa. Prema većini tumačitelja njihov broj može se svesti na 24 (dvadeset četiri), dok su ostale uključene u njima.

(Mnogi auktori navode 25 zapovijedi, iznoseći na prvom mjestu dužnu poslušnost Rimskom Papi. Drugi nabrajaju 28 zapovijedi. Ovi stavljaju medju one, koje imaju snagu zapovijedi dvije različite obaveze iz onoga, što se iznosi u prvom i osmom poglavlju Pravila o poslušnosti, koju su Braća dužna iskazivati nasljedniku sv. Franje i generalnom ministru: treću o postu, na koji su Braća vezana svakog petka. Treći konačno pribrajaju zapovijedima i tri bitna zavjeta, te jednakovrijednu zapovijed (praeceptum aequipollens), u kojoj je sadržano sve ono, što prema drugom poglavlju Pravila spada na oblik habita i način primanja i zavjetovanja, dijele u devet zapovijedi, pa tako navode 39 zapovijedi: štoviše dodaju i četrdesetu, da je zabranjeno bez dopuštenja ići medju Saracene i da se smije slati samo sposobne.)

I. - Nabrajanje zapovijedi

117. Ove dvadeset i četiri zapovijedi dijele se prema načinu, kako se iznose u Pravilu, na četiri vrste. Naime prema deklaracijama Nikole III. i Klementa V. sve ono, što se nalaže na način zapovijedi ili zabrane ili riječima, koje imaju istu vrijednost, isto tako, što ima snagu zapovijedi, obvezuje Braću pod teški grijeh. Na temelju načela ovih Papa razlikuju tumači šest formalnih zapovijedi i dvije zabrane, koje se zajedno nazivaju eminentnim zapovijedima, četiri virtualne ili koje imaju snagu zapovijedi i dvanaest ekvipolentnih (jednakovrijednih) zapovijedi.

118. Formalne zapovijedi, koje se tako nazivlju po svom izričitom zapovjedničkom obliku, navodi sveti Zakonodavac ovim riječima: "Strogo zapovijedam - praecipio firmiter" ili "nalažem pod poslušnost - iniungo per oboedientiam". To su :

1. Braća nipošto neka ne primaju novac (Strogo

zapovijedam svoj Braći, da itd., - Poglavlje IV.).

2. Braća neka se pokoravaju svojim ministrima u svemu, što su Gospodinu obećali obdržavati (Strogo im zapovijedam... itd., - Poglavlje X.).

3. Braća ne smiju imati sumnjivi saobraćaj ili sastanke sa ženskim osobama (Strogo zapovijedam svoj Braći, da nemaju... itd., - Poglavlje XI.).

4. Braća neka ne ulaze u samostane redovnica (Isto).

5. Braća neka ne budu kumovi ni muškim ni ženskim osobama (Isto).

6. Ministri neka traže jednoga od kardinala Svete Rimske Crkve, koji neka bude upravitelj, pokrovitelj i popravitelj toga Bratstva (Pod poslušnost nalažem ministrima, da ... itd., - Poglavlje XII.).

119. Zabrane (praecepta inhibitoria) imaju oblik apsolutnog i posvemašnjeg nijekanja. Poznate su nam iz općenitog shvaćanja u Redu, koje prema smislu, što ga imaju u Pravilu oduvijek navodi dvije takove zabrane, koje zajedno s formalnim zapovijedima propisuju bitne i osnovne stvari Pravila, i to :

1. Nipošto im nije dopušteno izaći iz ovoga Reda (Poglavlje II.).

2. Braća neka si ništa ne prisvoje (Poglavlje VI.).

120. Gdjegod se u Pravilu nalazi izraz "teneantur - dužni su", ima snagu zapovijedi, kako je to prema tradiciji Reda protumačio Klement V. Stoga imamo tako zvane virtualne zapovijedi, koje učestvuju na snazi i sili formalnih zapovijedi, te imaju snagu zapovijedi (habentia vim praecepti), a to su :

1. Braća su dužna (teneantur) uteći se ministrima provincijalima za one grijehe, o kojima bi medju Braćom bilo odredjeno, da se samo njima utječe (Poglavlje VII.).

2. Sva Braća dužna su (teneantur) jednoga od Braće toga Reda uvijek imati za generalnog ministra (Poglavlje VIII.)

3. Ministri provincijali dužni su uvijek sabrati se zajedno na kapitul, gdjegod to generalni ministar bude odredio (Isto).

4. Ako bi se katkada skupu ministara provincijala i kustoda činilo, da spomenuti ministar nije sposoban, dužni su (teneantur) izabrati drugoga (Isto).

121. Konačno, da se sabere zajedno sve ono, što se može smatrati, da je jednakovrijedno zapovijedima (aequipollentia praeceptis) ili da ima jednaku vrijednost kao ostale zapovijedi, odredio je spomenuti Papa, da slijedeće treba obdržavati kao obvezatno:

1. Braća neka obdržavaju sve, što se u Pravilu odnosi na oblik habita novaka i zavjetovanika, kao i sve, što

se odnosi na način primanja i zavjetovanja (Poglavlje II.).

2. Braća neka obdržavaju ono, što se u Pravilu iznosi o zabrani nošenja više tunika, nego li jedne s kapucom i druge bez kapuce (Poglavlje II.).

3. Neka drže ono, što Pravilo spominje o zabrani nošenja obuće (Poglavlje II.).

4. Braća neka se priprosto odijevaju (Poglavlje II.).

5. Klerici neka obavljaju Božanski časoslov po običaju Svete Rimske Crkve (Poglavlje III.).

6. Braća neka poste od blagdana Svih Svetih do Božića i u sve petke (Poglavlje III.).

7. Neka obdržavaju ono, što Pravilo govori o zabrani jašenja izvan očite nužde (Poglavlje III.).

8. Ministri i Kustodi neka se brižljivo skrbe za potrebe bolesnika i za odjeću ostale Braće (Poglavlje IV.).

9. Ako koji od Braće oboli, ostala Braća dužna su ga dvoriti (Poglavlje VI.).

10. Braća neka ne propovijedaju u biskupiji kojega biskupa, ako bi im to bilo zabranjeno (Poglavlje IX.).

11. Nitko neka se nipošto ne usudi propovijedati puku, ako ga generalni ministar nije ispitao, odobrio i za to odredio (Poglavlje IX.).

12. Braća, koja bi spoznala, da Pravilo ne mogu duhovno obdržavati, moraju i mogu se uteći svojim ministrima (Poglavlje X.).

122. Ako se pita, kakove je vrsti grijeh, kada se krše zapovijedi Pravila, treba kazati: Pravilo je kao zakon, te se njegova obaveza razabire iz vlastite svrhe i načela zakona. Prema tome prestupak pojedine zapovijedi Pravila poprima vrstu prema kreposti, na koju se odnosi naložena stvar. Tako se zanemarivanje zapovijedi posta protivi umjerenosti, a nemarnost u Božanskom časoslovu bogoštovlju, i tako u ostalome.

II. - O dispenzaciji u zapovijedima Pravila

123. Viši i mjesni poglavari mogu radi potrebe osobe, koja radi ili radi sukoba s drugim zakonom ove zapovijedi Pravila tumačiti, ili izjaviti, da u nadošlom slučaju ne obvezuju. Tako svi. Tako može poglavar izjaviti, da u pojedinom slučaju bolesni brat nije dužan moliti Brevijar, ili da je bratu, koji putuje dopuštena jednostavna upotreba novca. Ova vlast pripada samo poglavarima po njihovoj dužnosti i službi, a ne podložnicima, osim kada se ne može doći do poglavara, a hitna je potreba. U tome slučaju mogu se podložnici poslužiti epikijom ili protumačiti zakon.

124. Sve do danas pokreće se pitanje, da li redovnički Prelati mogu dispenzirati u zapovijedima Pravila. Prije Kodeksa tumači su jednodušno ovu ovlast pripisivali pogla-

varima. No, većina modernih tumača uče, da oni ne mogu u zapovijedima Pravila dispenzirati, osim u slučajevima, u kojima im se izričito ili neizričito dopušta vlast dispenziranja. To pokušavaju dokazati time, što je Pravilo posebno papinsko pravo, koje je za naš Red podao Rimski papa Honorije III. bulom "Solet annuere".

No, u sadašnjoj disciplini Crkve nije više dopušteno mjesnim Ordinarijima dispenzirati u crkvenim zakonima, osim u slučajevima, koji su im dopušteni (Kan. 81 i sl.), zato ne valja ni redovničkim Prelatima pripisivati veću vlast.

125. Nakon što je ovo izneseno odredjuje se prema zastupnicima ove nauke:

1. Naši poglavari, pa i mjesni mogu dispenzirati u općenitim crkvenim i redovničkim zakonima, kada im je vlast dispenziranja izričito ili neizričito dopuštena, kao na pr. u obdržavanju blagdana, posta i nemrsa. (Kan 1245, § 3. Ovdje treba istaći, da se nigdje u pravu ne dopušta ovlast dispenzirati od moljenja Božanskog časoslova.)

2. Poglavari, koji su prema Kodeksu (kan. 198, § 1.) Ordinariji, a takovi su generalni i provincijalni ministar, mogu dispenzirati u navedenim zakonima, samo ako se radi o dispenzaciji, koju Sveta Stolica običava davati, i ako je teško obratiti se Svetoj Stolici, a ujedno prijeti pogibao velike štete. (Kan. 81.)

Viši poglavari mogu dispenzirati u sumnji čina (dubium facti), koja se odnosi na opstojnost stvari ili čina i njihovih svojstava, kada se sumnja, da li postoje uvjeti za traženu primjenu zakona.

Pošto su ove ovlasti redovite, mogu ih povjeriti drugima. (Kanon 199, § 1)

4. Ima takodjer auktora, koji tvrde, da naši Prelati i u najnovijem pravu mogu zapovijedi Pravila ne samo tumačiti, nego i od njih dispenzirati. Kažu naime, da Pravilo ne spada pod zakone, koje je Rimski Papa napose izdao za posebno područje, o kojima govori Zakonik Crkvenog Prava (kan. 81). Pridolazi k tome, da je dispenzacija čin pastoralne dužnosti, što ga upravo Prelati imaju vršiti na veće dobro podložnika. Čini se, da se ova nauka u praksi razlikuje od druge gore iznesene više u riječima, nego li u biti. Ono, naime, što oni nazivlju dispenzacija, drugi zovu tumačenje.

126. Pošto općenita dispenzacija malo pomalo narušava zakon, ograničava se poglavarima vlast dispenziranja na osobe ili obitelji i ne može se primijeniti svim njihovim podložnicima. Stoga generalni ministar može dispenzirati jednu provinciju, a ne čitav Red, provincijalni ministar jedan samostan, a ne čitavu provinciju, gvardijan samo u pojedinačnom slučaju jednog podložnika, a ne čitavu zajednicu. (Kan. 1245.)

127. Konačno treba istaknuti, da naši poglavari mogu dispenzirati samo u onim zapovijedima, u kojima se iz njihove prirode ne razabire, da je njihova vlast ograničena, i

što se uostalom ne odnosi na bit Reda ili zajedničko dobro Reda, nego samo na naročitu potrebu Braće, kao na pr. da mogu imati više tunika, nositi obuću, jahati, da ne moraju postiti itd. - Što se pak tiče zapovijedi o ne primanju novaca, za koju većina auktora s naučiteljem Bonaventurom smatra, da je redovnički Prelati ne mogu dispenzirati, s drugim tumačima treba razlikovati izmedju primanja novca u strogom smislu, gdje je uključeno neko pravo ili vlasništvo, te izmedju primanja novca, ukoliko se prima na jednostavno rukovanje ili na jednostavnu stvarnu upotrebu. Što se tiče prvog primanja novca, koje se protivi biti Reda Manje Braće, poglavari ga ne mogu dispenzacijom ublažiti, a u posljednjem slučaju, gdje se ne radi o biti serafskog siromaštva, u pojedinačnom slučaju poglavari mogu dispenzirati.

128. Dobivena dispenzacija ne može redovito dulje trajati, nego li traje njezin urok, jer poglavareva nakana mora biti, da s prestankom uzroka ima prestati i dispenzacija. Traži se pak, da uzrok prestane potpuno i sigurno prema Kan. 86. Dok traje uzrok, dispenzacija ne prestaje smrću ili uklanjanjem s dužnosti onoga, koji je dispenzirao, osim ako je podijelio dispenzaciju samo za vrijeme svoje službe. (Objašnjenje o vlasti dispenzir anja, koju ima provincijalni ministar, vidi Acta Ordinis, sv. 61. (1942), str. 67.)

U IME GOSPODNJE POČINJE
ŽIVOT MANJE BRAĆE

Poglavlje I.

Tekst Pravila. Ovo je Pravilo i život Manje Braće: obdržavati sveto Evandjelje Gospodina našega Isusa Krista, živeći u poslušnosti, siromaštvu i čistoći. Brat Franjo obećaje poslušnost i poštovanje gospodinu papi Honoriju, njegovim zakonitim nasljednicima i Svetoj Crkvi. Ostala Braća dužna su se pokoravati bratu Franji i njegovim nasljednicima.

---

129. S a d r ž a j. Ovo prvo poglavlje jest kao predgovor Pravila i sadrži tri njegova temelja, i to : obdržavanje svetog Evandjelja, najčvršću povezanost Reda sa Crkvom i podložnost sve Braće vrhovnoj glavi.

Pošto je utvrdio, da su Braća obvezana na evandjeoske savjete obdržavanjem triju bitnih redovničkih zavjeta, sveti Franjo očituje posvemašnju podložnost Papi i Crkvi, te ističe, da je čitav Red dužan iskazivati poslušnost njemu i njegovim nasljednicima. Drži se pak, da se ovo nema ubrojiti medju druge posebne obaveze Pravila.

Korolarij: O poslušnosti Rimskom Papi i Generalnom ministru Reda

---

130. Neki iz obećanja, što ga je slavni Utemeljitelj iznio u Pravilu riječima "Brat Franjo obećaje... itd." izvode posebnu zapovijed Pravila, koja obvezuje svu Braću. Na osnovu nauke Serafskog Naučitelja općenito pak drže tumači, da je ovo obećanje posebni zavjet, što ga Manja Braća polažu povrh triju bitnih zavjeta zavjetujući poslušnost prema Pravilu, u kojem se taj zavjet izričito spominje.

131. Privlačivija je pak nauka, koja drži, da sveti Franjo nije imao nakanu nametnuti pojedinoj Braći obavezu ovog zavjeta, nego je htio na taj posebni zavjet obvezati jedino samoga sebe i one, koji ga budu kao generalni ministri naslijedili u upravi čitavog Reda.

Ovu nauku potvrdjuje tekst prijašnjeg Pravila, koje je papa Inocent usmeno potvrdio. U tom tekstu može se mnogo jasnije razabrati nakana sv. našeg Oca, a glasi ovako: "Brat Franjo i tkogod bude poglavar toga Bratstva obećaje itd." Povrh toga ova nauka odgovara i praksi, po kojoj samo generalni ministri, a ne ostala Braća, zadaju takovo obećanje. (Novoizabrani generalni ministar naime, kada polaže zakletvu pred predsjednikom kapitula, govori: "Ja,..... obećajem, zavjetujem i prisižem Svetosti Gospodina našeg N. Pape N.

i njegovim zakonitim nasljednicima poslušnost i poštovanje." - Rituale Romano-Seraphicum, 1955, pag. 361.)

132. Štogod se u ovoj stvari teoretski govori, ipak su u praksi Manja Braća, koji su već snagom zavjeta poput ostalih redovnika dužni se pokoravati Rimskom Papi, iznad svih obvezani na poslušnost i poštovanje prema Rimskom Papi i Crkvi. Naime osim općenite obaveze svih kršćana pokoravati se Papi u svemu, što spada na općenito stanje Crkve, i osim zajedničke dužnosti svih redovnika pokoravati se Papi u svemu, što se odnosi na njihov Red i redovništvo, Manja Braća su posebno i s novog naslova obvezana pokoravati se i poštivati Papu.

Sveti je Franjo naime naložio generalnom ministru posvemašnju poslušnost Papi, u želji, da bi njegov Red na poseban način sjedinjen i podložan Apostolskoj Stolici ostao uvijek čvrst u katoličkoj vjeri. Generalnom ministru, kako se ističe u slijedećem tekstu, dužna su se pokoravati sva Braća, te iz ove čvrste veze slijedi, da je čitav Red sjedinjen i podložan Apostolskoj Stolici.

133. Dakle Papi i Crkvi duguje se ne samo poslušnost, nego i poštovanje. Poslušnost traži, da se pokoravamo zapovijedima i odlukama, što ih izdaje vrhovna crkvena vlast. Protiv poštovanja griješi, tko govori o Papi uvredljive riječi, obeščašćuje njegovo dostojanstvo, ili dovodi u sumnju vlast, prezire ili ismijehiva njegove čine, itd.

134. Iz spomenutoga se razabire slijedeće: Kada Manja Braća rade protiv papinskih odluka, pa i onih, koje obvezuju pod grijeh, ili kada i s velikim nepoštivanjem govore o Rimskom Papi ili o Crkvi, ne počinjaju različiti grijeh od onoga, što ga čine ostali redovnici i kršćani, kada se ne pokoravaju zapovijedima Pape, ali oni imaju općenitu obavezu čvršće sinovske podložnosti i dublji osjećaj poštovanja prema Papi i Crkvi. Pod riječju "Crkva" smatraju se na ovom mjestu kardinali, koji njome upravljaju, kada je ispražnjena Apostolska Stolica, ekumenski sabori i Kongregacije, koje izdaju zakone za čitavu Crkvu ili samo za redovnike.

135. Zapovijed Pravila "I ostala Braća dužna su se pokoravati Bratu Franji i njegovim nasljednicima" prema nekima znači, da su se sva Braća dužna pokoravati generalnom ministru u onome, što se odnosi na podložnost čitavog Reda Rimskom Papi i Crkvi.

Općenito pak drže tumači, da Sveti Otac navedenim riječima ukazuje na zapovijed, koja se u osmom poglavlju ponavlja riječima: "I njemu (generalnom ministru) dužni su se strogo pokoravati." Ovo pak sadržano je već u formalnoj zapovijedi desetog poglavlja, koja propisuje, da treba svim poglavarima iskazivati poslušnost, te se podudara sa samim zavjetom poslušnosti.

Naše Generalne Konstitucije odredjuju slijedeće:

Čl.10.: "Blaženi Otac Franjo učio je i zapovijedio

svim članovima svoga Reda, da iskazuju poslušnost Rimskom Papi, Kristovu namjesniku na zemlji, koju je i on sam iskazivao i naučio u nebeskim tajnama. Zato su sva Manja Braća dužna iskazivati Gospodinu Papi i Svetoj Apostolskoj Stolici ponizno poštovanje, najvišu čast, vjernu ljubav i potpunu poslušnost, koja obvezuje i snagom zavjeta prema kan. 499, § 1."

Čl. 11.: "Svi redovnici Reda neka iskazuju dužnu čast Kardinalima Svete Rimske Crkve, napose Pokrovitelju Reda, mjesnom Ordinariju i ostalim crkvenim Prelatima."

Čl. 12.: "Sva Braća po Pravilu duguju savršenu i posvemašnju poslušnost generalnom ministru, zakonitom nasljedniku Sv. Oca Franje. Zato ih se u Gospodinu opominje, da si postave kao uzor istog Serafskog Oca, koji u svojoj Oporuci izjavljuje: "Strogo se želim pokoravati generalnom Ministru... i tako želim biti zasužnjen u njegovim rukama, da mimo poslušnosti i njegove volje ne mogu ići ni činiti, jer je moj gospodin": Stoga na temelju ove savršene podložnosti neka brzo i marljivo, kako dolikuje, izvršuju, štogod taj generalni Ministar odredi ili zapovijedi za veće dobro Reda, jedinstvo, mir i za savršenije očuvanje Svetog Pravila." (Pravilo, pogl. VIII.; kan. 24.)

Čl. 313, § 1.: "Svećenik, koji bi se usudio bestidno ili nečasno nešto kazati ili napisati o osobi Pape, ili o najvišem njegovom dostojanstvu na zemlji, neka ga provincijalni Ministar, kada se to zakonito ustanovi, kazni zabranom Božanske službe, a u težim slučajevima također lišenjem službe i trajnom nesposobnošću za sve službe u Redu." (Kan. 2344.)

Čl. 313, § 2.: "Svećenik, koji bi isti prestupak počinio protiv Kardinala Svete Rimske Crkve, napose protiv Pokrovitelja našega Reda, protiv biskupa i vlastitih poglavara, naročito protiv generalnog Ministra, neka se kazni zabranom Božanske službe, a u težim slučajevima i lišenjem službe." (Kanon 2344.)

Čl. 313, § 3.: "Ostali redovnici, koji bi počinili prestupke navedene u §§ 1. i 2. uz predhodni ukor poglavara pred zajednicom neka se obvežu, da javno mole za oproštenje, da barem kroz deset dana obave duhovne vježbe, i ako je takav slučaj, da dadu zadovoljštinu. U težim slučajevima mogu se strože kazniti." --------

---

Poglavlje II.

O ONIMA, KOJI ŽELE OVAJ ŽIVOT PRIHVATITI I KAKO IH TREBA PRIMITI

T e k s t - Pravila. One, koji budu htjeli prihvati ovaj način života, te dodju k našoj Braći, neka ih pošalju k svojim provincijalnim ministrima. Samo oni imaju vlast primati Braću, a ne drugi. Ministri neka ih točno ispitaju o katoličkoj vjeri i o crkvenim sakramentima. Onima, koji sve to vjeruju i hoće vjerno ispovijedati, te do smrti stalno obdržavati, a nisu oženjeni, neka kažu riječi svetog Evandjelja, da otidju i sve svoje prodaju, te nastoje razdijeliti siromasima. Ako to ne bi mogli učiniti, dostatna je dobra volja. Isto neka kažu i onima, koji su već oženjeni, samo ako su im žene stupile u samostan, ili ako su im nakon položenog zavjeta uzdržljivosti privolom dijecezanskog biskupa dale dopuštenje, te su takove dobi, da o njima ne može nastati sumnja. Braća i njihovi ministri neka se ne brinu za njihova vremenita dobra, da mogu slobodno sa svojim stvarima učiniti, štogod im Gospodin nadahne. Ako zatraže savjet, ministri ih mogu poslati k bogobojaznim ljudima, te neka po njihovu savjetu razdijele svoja dobra siromasima. Zatim neka im daju odjeću kušnje, naime dvije tunike bez kapuce, pojas, hlače i kaparon do pojasa, osim ako se kada istim ministrima po Božjoj volji svidi drugačije. Kada svrši godina kušnje, neka zavjetuju poslušnost i obećaju, da će ovaj život i Pravilo uvijek obdržavati. Po zapovijedi gospodina Pape nije im više dopušteno izići iz ovoga Reda, jer sveto Evandjelje kaže: "Nitko koji stavi svoju ruku na plug pa se obazire natrag, nije priladan za kraljevstvo Božje" (Lk 9,62). Oni, koji su već zavjetovali poslušnost, neka imaju jednu tuniku s kapucom, a drugu bez kapuce, ako je žele imati. Obuću mogu nositi oni, koje prisili nužda. Sva Braća neka se odijevaju priprostom odjećom, i mogu je s blagoslovom Božjim krpati suknom i drugim tkaninama. Molim ih i opominjem, da ne preziru i ne osudjuju ljude, koji su odjeveni u mekane i šarolike haljine i uživaju birana jela i pića. Svaki neka radije osudjuje i prezire samoga sebe.

---

136. S a d r ž a j . U prvom poglavlju postavio je sveti Franjo svome Redu čvrste temelje, a sada odmah govori o načinu, kako treba one, koji prihvaćaju ovaj život primati, i kako se imaju odijevati.

U ovom drugom poglavlju ima pet zapovijedi, koje obvezuju pod teški grijeh, i to : 1) sve ono, što se odnosi na način primanja, zavjetovanja i odijevanja Braće, spada pod jednu zapovijed: 2) zabranjuje se izaći iz Reda; 3) odredjuje se odjeća, koja je Braći dopuštena i propisana; 4) zabranjuje se obuća: 5) nalaže se, da odjeća bude priprosta.

Nadalje navode se dvije sloboštine: a) osim izvanjske tunike, t.j. habita, nositi i drugu unutarnju: b) krpati odjeću suknom i drugim tkaninama.

(Pravilo naime dopušta Braći, da krpaju svoju odjeću suknom i drugim različitim tkaninama, i to ili iz ljubavi prema siromaštvu, ili iz težnje za poniznošću, ili iz nužde. No, kod toga treba uvijek razborito postupati, da se izbjegne nagrdjivanje nakaznim krpanjem. Zato ovu sloboštinu poglavari mogu i moraju ograničiti, ako tko tuniku ili plašt zakrpa raznobojnom tkaninom i nezgrapno, ili ako nosi habit tako nakazno zakrpan ili tako zaprljan, da pobudjuje smijeh ili odvratnost.)

Na koncu se nalazi opomena, da Braća ne preziru niti osudjuju ljude, koji se u odjeći i jelu ne ravnaju po redovničkoj strogosti, nego radije neka gledaju na svoje pogreške i preziru sami sebe.

PRVA ZAPOVIJED: O načinu primanja, zavjetovanja i o obliku habita

Braća neka obdržavaju sve, što se u Pravilu nalazi o obliku habita novaka i zavjetovanika, te o načinu primanja i zavjetovanja. To je ekvipolentna zapovijed, t.j. ima jednaku vrijednost kao zapovijed.

137. Ove riječi Klementa V. odnose se na ovo drugo poglavlje Pravila, gdje se nalaze razne odredbe s obzirom na one, koji žele stupiti u Red itd. Stoga treba obdržavati pod teški grijeh sve ono, što se ovdje propisuje o primanju, zavjetovanju i habitu. Izuzima se, kako kaže sam Klement V. ono, što se govori o habitu novaka, koji Pravilo odredjuje i označuje njegov oblik, ali u tome ipak ostavlja gotovo punu vlast ministrima, kako im se po Božjoj volji bude svidjelo.

Stoga se pod ovom općenitom zapovijedi razumijevaju slijedeći dijelovi: 1) samo ministri primaju novake; 2) uvjeti, koji se traže za primanje; 3) uredjivanje njihovih vremenitih dobara i sloboda novaka u raspodjeli dobara; 4) zavjetovanje iza godine novicijata; 5) odijelo zavjetovanika. Svaku ovu točku obradjujemo zasebno.

1) O vlasti primanja kandidata

138. One, koji budu htjeli stupiti u Red, Braća neka pošalju k provincijalnim ministrima, jer samo njima pripada vlast primanja.

Zapovijed slati k ministrima one, koji žele stupiti u Red:

a) neki tumači smatraju pukim savjetom ili uputom;

b) drugi smatraju pravom pozitivnom zapovijedi, koja pod grijeh obvezuje Braću, da sve sposobne kandidate pošalju k ministrima;

c) jedni naprotiv smatraju kao negativnu zapovijed, da Braća onome, koji moli primitak u Red, ne sprečavaju ulazak, ako nije očito nesposoban, kako to zabranjuje već Božansko pravo. Tkogod naime kandidata, koji je inače sposoban, bilo iz kakova ljudskog motiva odvraća od ulaska u Red,

teško povrjedjuje ljubav, jer nanosi nepravdu bližnjemu, koga odvraća od savršenijeg staleža.

d) Medjutim vjerojatnije izgleda prema samom tekstu, da se negativna zapovijed ima shvatiti u tom smislu, da se Braća ne bi usudila one, koji dodju, sami primati u Red, pošto to spada samo na ministre provincijale. Na osnovu Pravila ova vlast pripada provincijalima, ne isključivši dakako generalnog ministra, koji kao dostojniji prvenstveno ima svu vlast provincijalsku, dok je ostala Braća nemaju, osim ako im se posebno povjeri.

139. Rimski Pape izdali su razne odredbe o vlasti primanja kandidata u Red, te ih treba savršeno obdržavati.

1. Današnje pravo odredjuje, da pravo primanja u novicijat i zavjetovanja, koje iza toga slijedi, pripada višim poglavarima uz glasovanje savjeta ili vijeća prema posebnim odredbama pojedinog Reda. (Kan. 543.)

2. U našem je Redu već utvrdjeno, da u svakoj provinciji samo provincijalni ministar može primati kandidate u postulat i novicijat, obdržavajući propise Generalnih Konstitucija. No, vlast ministara ograničena je u pripuštanju na zavjetovanje time, što svakog četvrtog mjeseca za vrijeme godine kušnje mora zajednica Braće na samostanskom vijeću obaviti tajno glasovanje. Ukoliko u svakom od ovih glasovanja ne bi veći dio glasova za novaka bio povoljan, mora ga provincijalni ministar otpustiti u svijet.

Gen. Konstitucije o primanju u Red odredjuju slijedeće:

Čl. 14. § 1.: Generalni ministar može u čitavom Redu redovitom vlašću primati kandidate za oblačenje i zavjetovanje, ali treba obdržavati ostalo, što pravo nalaže obdržavati.

Čl. 14. § 2.: Ministru provincijalu u njegovoj provinciji pripada:

1. Primanje u tercijarijat:

2. Primanje tercijara u postulat saslušavši savjetodavni glas diskretorija samostana;

3. Primanje u novicijat klerika i laika uz savjet barem dvojice definitora ili delegata definitorija;

4. Pripuštanje prvom privremenom zavjetovanju, pošto je prethodno dobio odlučujući glas samostanskog vijeća prema čl. 65-69:

5. Pripuštanje obnavljanju i produljenju privremenog zavjetovanja prema čl. 574, § 2:

6. Pripuštanje k svečanom zavjetovanju, saslušavši savjetodavni glas magistra i diskretorija samostana, u kojem su kandidati sproveli posljednju godinu, te lektora, ako se radi o klericima. (Kan. 543; 575, § 2.)

2) O ispitu onih, koji se primaju

140. Pravilo postavlja dva uvjeta, koji se traže, da netko može biti primljen u Red, i to :

1. Da mora biti katolik. Dakle, neka se primaju

samo oni, za koje se znade, da srcem, ustima i djelom ispovijedaju vjeru, jer Pravilo kaže: "Neka ih ispitaju o katoličkoj vjeri i o crkvenim sakramentima", t.j. da li primaju sakramente. Zato su ministri dužni sami ili po drugima tamo, gdje postoji sumnja ispitati kandidate o ćudorednom životu, t.j. ne samo o teoretskoj, nego i o praktičnoj vjeri.

2. Treži se, da nemaju žene, s kojom bi bili vezani zakonitim brakom. No ipak mogaše se primiti oženjeni u slučaju, kada bi njihova žena stupila u samostan, ili barem, ne postoji li sumnja o njezinoj neuzdržljivosti, kada bi u svijetu položila zavjet čistoće, te uz privolu biskupa mužu dala dopuštenje, da stupi u samostan. Ova teška zapovijed nije donosila novu obavezu, pošto Serafski Zakonodavac s ovim tekstom Pravila nije ništa drugo mislio, nego li ono, što je u ono vrijeme bilo odredjeno općim pravom.

No, Zakonik Crkvenog Prava u ovoj stvari veoma je izmijenio staru disciplinu i odredio, da je primanje supruga u novicijat za vrijeme trajanja braka uvijek nevaljano, ako se ne dobije Apostolski oprost. (Kanon 542, 1.)

141. Prema nauci sv. Bonaventure pod tim zaprekama razumijevaju se sve druge zapreke, koje bilo po općem pravu bilo po partikularnom redovničkom pravu čine zavjetovanje i primanje u Red ili nedopuštenim ili nevaljanim. (Kan 542 sqq.)

Stoga, kadgod bi netko htio biti primljen u Red, provincijalni ministar neka se pomno raspita o njegovom rodjenju, proteklom životu, vladanju i svemu ostalome, što zahtijevaju sveti kanoni, odluke Apostolske Stolice, Konstitucije Reda i običaji krajeva.

Gen. Konstitucije odredjuju, koje se isprave traže kod stupanja u Red.

Čl. 21, § 1.: Svi, koji žele stupiti u Red, pa i u tercijarijat, moraju pridonijeti:

1. Svjedočanstvo o krštenju i potvrdi:
2. Pismo svjedočanstva (Litterae testimoniales) Ordinarija rodnog mjesta i svakog onog mjesta, u kojem su poslije navršene četrnaeste godine otprilike neprekidno boravili više od godinu dana. (Kan. 544, §§ 1,2.)

Čl. 21, § 2.: Ako se radi o stupanju u Red onih, koji su bili u sjemeništu ili kakovom kolegiju ili u postulatu, odnosno novicijatu drugoga Reda ili druge provincije našega Reda traži se takodjer pismo svjedočanstva pod zakletvom (litterae testimoniales juratae) i zatvorene pečatom rektora sjemeništa ili kolegija ili višeg poglavara odnosnog Reda ili provincije. (Kan 544, § 3.)

Čl. 21, § 3.: Za klerike, koji žele stupiti u Red, uz svjedočanstvo redjenja dostaje pismo svjedočanstva Ordinarija onih biskupija, gdje su poslije redjenja boravili otprilike neprekidno više od godinu dana, dok propisi §§ 2,5, ostaju nepovrjedivi. (Kan 544, § 4)

Čl. 21, § 4.: Za zavjetovanog redovnika, koji po apostolskoj povlastici prelazi iz drugog Reda u naš Red, do-

statno je svjedočanstvo višeg poglavara prijašnjeg Reda. (Kan. 544, § 5.)

Čl. 21, § 5.: Povrh toga po našem posebnom pravu treba pridonijeti:

1. Svjedočanstvo liječnika, odredjenog od poglavara, koje jamči, da su tjelesno i duševno zdravi i nepovrjedjeni, slobodni od teške bolesti i sposobni za redovite redovničke poslove i vježbe;

2. Druge isprave, koje su potrebne prema običaju pojedinog kraja, ili koje su korisne prema mišljenju poglavara. (Kan. 544, § 6.)

Čl. 22.: Osim toga za primanje u novicijat medju klerike onih, koji su izašli ili otpušteni iz sjemeništa, treba se obratiti Sv. Kongregaciji Redovnika, osim ako se radi o onima, koji su izašli iz sjemeništa samo zato, da prigrle redovnički život. (Decr. S. C. de Rel., 25. VI. 1941.)

3) O dobrima novaka

142. O vremenitim dobrima onih, koji žele stupiti u Red Pravilo propisuje: "Ministri, koji ih primaju, neka im kažu, da prodaju sve svoje i nastoje razdijeliti siromasima." Raspravlja se, da li ovaj propis spada pod jednakovrijednu zapovijed ili ne.

Čini se, da treba odabrati srednji put, te razlikovati nešto, što je obavezno nužno, a nešto, što je dodano kao savršeno.

1. Kao nužno se zapovijeda, da se svaki, koji želi stupiti u Red, potpuno odrekne svega, što posjeduje, ne pridržavajući ni izravno ni neizrano posve ništa sebi na raspolaganje. To je nužni uvjet za zavjetovanje, a iziskuje ga sam zavjet siromaštva, što ga namjerava položiti. Onima, kojima je to nepoznato, ministri su dužni ovu obavezu izložiti bilo sami bilo preko drugih, tako na pr. preko odgojitelja mlade Braće.

2. Kao savršenije i samo kao savjet jest, da svoja dobra ne ostave rodjacima, nego razdijele siromasima.

143. Riječi Pravila "zatim neka im daju odjeću kušnje" kazuju, da se odreknuće dobara ima obaviti prije oblačenja, jer se u ono doba samim ulaskom u Red izvršilo trajno i svečano učlanjenje u Red.

Po današnjoj crkvenoj disciplini takovo svečano učlanjenje u Red vrši se samo po svečanom zavjetovanju. Zato je pravo s obzirom na odreknuće dobara postavilo razne mjere opreza, koje treba i u našem Redu obdržavati, i to:

1. Tokom novicijata, kao i za vrijeme trajanja jednostavnih zavjeta ne može se pripadnik Reda odreći svojih vremenitih dobara, niti se na to obvezati. Ako bi to učinio, takovo odreknuće i obaveza, na kojigod način učinjena, nije samo nedopuštena, nego po samom pravu posve ništetna. (Kan. 568.) Ova zabrana, koju je već Tridentinski sabor donio za Redove redovnika, da se novacima osigura veća sloboda povratka u svijet, potvrdjena je zakonima Kodeksa i protegnuta na svaki, pa i dijecezanski Red.

2. Jednostavni zavjetovanik u redovničkom Redu samo prije svečanih zavjeta može i mora odreći se i korjenitog vlasništva i posjedovanja dobara, te Manji Brat može ispuniti propis Pravila: "Neka prodaju sve svoje i nastoje to razdijeliti siromasima". (Kan. 581, § 1.)

144. Pravilo dodaje: "Braća i njihovi ministri neka se ne brinu za njihova vremenita dobra, da mogu slobodno sa svojim stvarima učiniti, štogod im Gospodin nadahne."

Ova zapovijed, koja obvezuje Braću, da se ne upliću u raspodjelu dobara novaka, obvezuje pod teški grijeh. Tako je to jasnim riječima izjavio Klement V. : "Ministri i ostala Braća neka se brižno čuvaju navodjenja i nagovaranja, da im se što dade, kao i savjetovanja oko same raspodjele."

Stoga se zabranjuje poglavarima i podložnicima svaka zauzetost, navodjenje, zahtijevanje, i svaki čin, kakogod se zvao, koji može na neki način utjecati na slobodu novaka ili jednostavno zavjetovanika u raspodjeli njihovih dobara. U tome mogu Braća smrtno sagriješiti prema načinu navodjenja ili savjetovanja, kojim se sloboda novaka u ovoj stvari umanjuje. Stoga treba u sličnim slučajevima prosuditi i količinu materije i utjecanje na slobodu. Jednako odredjuju i Generalne Konstitucije u čl. 80, § 3.

Izuzima se jedino slučaj, kada novak traži savjet. Tada je naime dopušteno po samom Pravilu ministrima, a i ostaloj Braći, koju se traži za savjet, da ih pošalju k bogobojaznom čovjeku. Po tumačenju Klementa V. taj ima biti drugog staleža, a ne član Reda, niti - kako uče tumači, rodjak Braće, ili apostolski sindik, ili osoba sličnog svojstva.

Ovi su vjerojatno više privrženi Redu, te bi odašiljanje novaka k njima odavalo većinom kod Braće znak pohlepe.

Dopušteno je Braći, ali sa suzdržljivošću primiti od kandidata za zavjetovanje dragovoljne darove. Isto tako je dopušteno kadidatu za zavjetovanje, koji već hoće samostanu dati milostinju, očitovati potrebe samostana, štoviše preporučiti jednu izmedju drugih, iako je on već bio sklon za drugu potrebu. Na slični način mogu Braća onome, koji se već odlučio, da dade neka dobra siromasima, ali nije označio osobe, preporučiti iz ljubavi neke vanjske osobe, koje su uistinu siromašne, ali bez silovitosti.

4) O postulatu i novicijatu

145. U Redovima s vječnim zavjetima, kao i u redovničkim (regularnim) Redovima moraju po novom pravu braća laici ili obraćenici prije oblačenja i novicijata obaviti postulat, odnosno vrijeme prethodne kušnje. (Kan. 539, sl.) Kroz to vrijeme mogu bolje upoznati svoje zvanje i svojstvo Reda, te pokazati svoju sposobnost. Iako ovaj propis prava neuvjetuje valjanost oblačenja ili zavjetovanja, ipak ga treba savršeno obdržavati.

Ovakav postulat mora trajati barem, matematički

uzeto, punih šest mjeseci. To vrijeme može generalni i provincijalni ministar produljiti, ali ne više od drugih šest mjeseci.

Nema medjutim zapreke, da laici prije, nego li se puste u kanonski postulat budu tercijari obučeni u habit bez kapuce i godinu dana nakon ulaska polože privatne zavjete poslušnosti i čistoće, te se tako kroz nekoliko godina ozbiljnije priprave za postulat i novicijat. Ovu prethodnu kušnju valja smatrati veoma korisnom.

Postulanti moraju nositi primjerenu odjeću, različitu od odjeće novaka. U samostanu borave kao članovi obitelji, te su kao i novaci podložni domaćinskoj vlasti poglavara i magistra, kojima se imaju pokoravati.

Iako to opće pravo ne zahtijeva, treba po našem posebnom pravu već prije postulata pridonijeti otpusno pismo (litterae dimissoriae) mjesnog Ordinarija i druge isprave.

Evo, što Generalne Konstitucije odredjuju o primanju i odgoju aspiranata za stalež braće laika!

Čl. 24, § 1.: Neka se u svakoj provinciji po mogućnosti ustanovi prema pravilima odobrenim od provincijalnog definitorija posebni kolegij u svrhu odgajanja mladenačkih zvanja za stalež braće laika.

Čl 24. §2.: Nikome od braće laika ne može se dopustiti stupanje u novicijat prije nego li je barem dvije godine sproveo u Redu kao tercijar, a zatim šest mjeseci obavio postulat. Izuzima se pojedinačni slučaj, kada bi provincijalni ministar sa svojim definitorijem drugačije odredio.

Čl. 25.: Tercijari, koje treba primati prema čl. 14, moraju:

1. Imati svojstva i uvjete, koji su propisani za stalež braće laika;

2. Predati isprave, koje se traže po običaju provincije i očitovati izjavu prema čl. 23;

3. Navršiti barem šesnaestu godinu života.

Čl. 26. § 1.: Šest mjeseci nakon ulaska u samostan ili nakon drugog roka, koji ima odrediti definitorij, aspiranti neka po nalogu provincijala obuku redovničko odijelo, izuzevši uvijek kapucu, i to prema obrascu, koji je za njih propisan u Obredniku Reda.

Čl. 26, §2.: Nakon redovničkog oblačenja tercijari imaju pravo na sve oproste i ostale duhovne milosti Reda.

Čl. 27.: Svi tercijari neka se poslije redovničkog oblačenja kroz godinu dana naročite kušnje upućuju u odredjenom samostanu u svoj redovnički život pod vodstvom sposobnog patra, koji vrši prema njima dužnost magistra. Njega imenuje ministar provincijal saslušavši definitorij.

Čl. 28, § 1.: Dužnost je magistra brinuti se za ćudoredni, duhovni i kulturni odgoj tercijara.

Čl. 28, § 2.: Magister neka barem tri puta u tjednu drži tercijarima pouku:

1. O kršćanskoj nauci:
2. O dobrom i plodonosnom primanju sakramenata, napose ispovijedi i pričesti:
3. O usmenoj molitvi i razmatranju:
4. O osnovima redovničkog života:
5. O obredima i običajima Reda:
6. O pravilima pristojnosti i redovničke čednosti, zdravlja i čistoće:
7. Ako je potrebno, onda i o općoj kulturi i pravilnoj upotrebi materinskog jezika. (Kan. 509, § 2.br.2.)

Čl. 28, § 3.: Provincijalni ministar neka se brine, da izuče neki zanat oni tercijari, koji još ništa nisu izučili, i to svaki prema svojoj sposobnosti, po mogućnosti pod vodstvom starijeg brata laika, koji je vješt u dotičnom zanatu.

Čl. 28, § 4.: Neka se nikada ne šalje tercijare izvan samostana sabirati milostinju. (Kan. 623.)

Čl. 28, § 5.: Potkraj svakog polugodišta neka mjesni poglavar, saslušavši diskrete i magistra, pošalje provincijalnom ministru pismeni izvještaj o životu, redovničkoj disciplini i sposobnosti za ručne poslove svakog pojedinog tercijara.

Čl. 29, § 1.: Nakon godine kušnje tercijari mogu zavjetovati pravilo Franjevačkog Trećeg Reda i položiti privatne zavjete poslušnosti i čistoće, pridržane višem poglavaru, ako ih diskretorij samostana i magister budu smatrali dostojnima i ako dobiju dopuštenje provincijalnog ministra, i to prema obrascu, koji je za njih propisan u Obredniku Reda.

Čl. 29, § 2.: Kada se tercijari svojevoljno povrate u svijet, ili kada ih provincijalni ministar otpusti, odmah bivaju razriješeni obaveze zavjeta.

Čl. 30, § 1.: Za otpuštanje tercijara traži se i dostaje svaki važan i opravdan razlog.

Čl. 31, § 1.: Kada tercijari nakon godine kušnje polože privatne zavjete, mogu se premještati samo u one samostane, koji su prikladni za njihov odgoj i koje je definitorij provincije odredio. Njihovu izgradnju neka prema programu za provinciju jednolično usavršava magister, koga provincijalni ministar imenuje.

Čl. 31, § 2.: Isto tako, ako je potrebno, neka se temeljitije poučavaju u zanatu.

Čl. 32.: Poslije dvije godine, koje se računaju prema čl. 24, § 2. od oblačenja, mogu oni tercijari, koje provincijalni ministar saslušavši diskretorij samostana i magistra smatra dostojnima, biti pripušteni u postulat braće laika, ako to sami žele. Ostali se mogu zadržati u Redu kao tercijari.

Čl 33, § 1.: Svi tercijari neka poput ostale braće obdržavaju zajednički život, pa i u upotrebi novca, a u zajedničkim pobožnim vježbama i redovničkoj disciplini neka se prilagode braći laicima.

---

146. N o v i c i j a t jest uzajamna kušnja kandidata i redovništva, kojom se pripravlja razborito zavjetovanje, te novak upućuje u redovničke dužnosti.

Ova ustanova obuhvaća prije svega duhovnu izgradnju srca u krepostima i pobožnosti i u obdržavanju evandjeoskih savjeta, kako to izlažu Pravilo i Konstitucije.

U našem Redu novicijat započinje primanjem redovničkog odijela, za što se zahtijeva navršena petnaesta godina života i mora se obaviti u propisanoj odjeći za novake punu i neprekinutu godinu u samoj kući novicijata, koja je podignuta dopuštenjem Apostolske Stolice. (Kan. 553 i sl.)

Često se preporuča ulazak u Red odgoditi na zreliju dob, jer su mladići u petnaestoj godini u ovoj stvari rijetko sposobni prosudjivati.

147. U našem Redu Pravilo odredjuje, da vrijeme kušnje ili novicijat traje potpunu godinu dana, a nakon toga novaci bi obavili zavjetovanje, kako stoji u Pravilu: "Kada svrši godina kušnje, neka zavjetuju poslušnost.

Sv. Franjo naime pod teški grijeh zabranjuje ono, što je već našem Redu zabranio Honorije III. t.j. da se zavjetovanje ne polaže prije navršene godine novicijata, da ne bi poslije možda žalio, što su neka braća brzo položila zavjetovanje i površno ispitala život. Isto tako zabranjuje, da se poslije svršene godine zavjetovanje nerazborito odgadja.

Iste odredbe propisuje općim pravom Tridentinski sabor, a konačno je Kodeks donio razne odredbe o novicijatu i njegovim preduvjetima.

148. Propisano vrijeme za novicijat prekida se:

1. Ako otpušteni novak stvarno napusti kuću; ako se otpust poništi prije njegova odlaska iz kuće, novicijat nije prekinut.

2. Ako bi novak bez dopuštenja poglavara napustio samostan očitovavši znakovima ili kakovom izjavom, da se ne kani vratiti.

3. Ako bi više od trideset dana neprekidno ili uz prekide proboravio izvan kuće bilo iz kakova razloga, pa i s dopuštenjem poglavara. Ovi dani moraju biti čitavi, te se imaju računati od ponoći do druge ponoći.

4. Ako bi proboravio izvan kuće pod stalnom poslušnošću poglavara više od petnaest, ali ne više od trideset dana neprekidno ili uz prekide, bilo sa zakonitim dopuštenjem, bilo prisilno, dostatno je, da se nakon godišnjice oblačenja ovi dani nadopune. Ako novak nije bio otsutan više od petnaest dana, onda se ne traži ni takova nadopuna. Poglavari pak neka paze, da bez ozbiljnog razloga ne dopuštaju boravak izvan zidina novicijata. (Kan. 556. - uspor. Com. Pont. 13.VI.1930. -) Ako se novicijat produljuje (vidi broj 25), produljeno vrijeme ne podliježe zakonima o prekidu novicijata (broj 148.), jer je taj broj nakon završene godine bitno ispunjen.)

Gen. Konstitucije govore o tome u čl. 45 i 46.

O primanju u novicijat Gen. Konstitucije donose više odredaba, pa ćemo ih ovdje iznijeti.

Čl. 16.: Provincijalni ministar mora prije primanja kandidata provesti temeljito istraživanje prema kan. 538, 545, § 4, osvrćući se također na ostale propise općeg i partikularnog prava o nevaljanom i nedopuštenom primanju.

Čl. 17.: Prema općem pravu nevaljano i nedopušteno primaju se u novicijat:

1. Koji su otpali od vjere i ujedno pristali uz nekatoličku ili bezbožnu sljedbu;

2. Koji još nisu navršili petnaestu godinu;

3. Koji stupaju u Red prisilno, iz velikog straha ili zavedeni prijevarom, ili oni, koje poglavar prima na isti način naveden;

4. Suprug za vrijeme trajanja braka;

5. Koji se obvezuju ili su bili obvezani vezom valjanog redovničkog zavjetovanja;

6. Oni, kojima prijeti kazna radi počinjenog velikog prestupka, za koji su optuženi ili bi mogli biti optuženi;

7. Rezidencijalni ili naslovni biskup, makar je od Rimskog Pape samo označen;

8. Klerici, koji su po odredbi Svete Stolice pod zakletvom obvezani služiti dobru svoje biskupije ili misija za čitavo vrijeme, dok traje obveza njihove zakletve. (Kan. 542, br. 1.)

Čl. 18.: Nedopušteno, ali valjano primaju se po općem pravu u novicijat:

1. Klerici u svetim redovima bez pitanja mjesnog Ordinarija, ili ako se Ordinarij protivi radi toga, što bi njihov odlazak bio na veliku štetu duša, što se na drugi način nikako ne može izbjeći;

2. Opterećeni dugom, koji nisu u stanju isplatiti;

3. Oni, koji moraju polagati račun ili su upleteni u druge svjetske poslove, radi čega postoji bojazan, da će Redu prouzročiti svađe i neugodnosti;

4. Sinovi, koji moraju pomagati ocu ili majci, djedu ili baki, pošto se nalaze u velikoj nuždi, ili otac, koji je potreban djeci, da ih othrani ili odgoji;

5. Koji su odredjeni za svećeništvo, ali se od toga imaju odvratiti radi iregularnosti ili druge kakove kanonske zapreke;

6. Koji pripadaju istočnom obredu bez pismenog dopuštenja Svete Kongregacije za Istočnu Crkvu, osim ako se - zadržavši vlastiti obred - pripravljaju, da osnuju redovničke kuće i provincije istočnog obreda. (Kan. 542, br. 2.)

Čl. 19.: Po partikularnom pravu Reda nedopušteno, ali valjano primaju se u novicijat:

1. Koji su bilo na koji način sumnjivi u katoličkoj vjeri;

2. Koji su bilo pravno bilo činjenično na zlu glasu;

3. Nezakoniti, ako još nisu pozakonjeni:
4. Koji boluju od opasne ili zarazne ili bilo koje druge neizlječive teške bolesti;
5. Oni, koji žele biti klerici, a nisu s uspjehom svršili humanističke (gimnazijske) nauke prema školskim zakonima dotičnog naroda;
6. Oni, koji žele postati laici, ako nisu dosta poučeni u kršćanskoj nauci, ili ako nisu sposobni za ručne poslove primjerene našem staležu.

Prema čl.23. svaki onaj, koji je primljen, mora prije oblačenja dati pisnemu izjavu, koja ima glasiti ovako:

Izjava prije redovničkog oblačenja

Ja... (ime i prezime)... prije svoga redovničkog oblačenja po savjesti pred sveznajućim Bogom izjavljujem slijedeće:

1. Ne bolujem ni od kakve neizlječive ili zarazne bolesti, ni od trajne nemoći. Poznato mi je, da bi moje redovničko oblačenje, a dosljedno i zavjetovanje bilo nevaljano, kada bih to prijevarom zatajio.
2. U Red stupam posve svojevoljno.
3. Spreman sam prema odredbi poglavara besplatno vršiti svaku službu. Nikada od Franjevačkog Reda ne ću potraživati nikakvu novčanu nagradu, ako bih se bilo kada svojevoljno u svijet povratio ili ako bi me poglavar iz Reda otpustio.

U....., dan, mjesec i godina.

Potpis oca, kandidata za oblačenje, gvardijana samostana i dvaju svjedoka.
Potpis oca, odnosno majke ili skrbnika potreban je samo za kandidata, koji je još maloljetan.

Ova se izjava mora čuvati u provincijalnom arhivu.

U našoj provinciji je običaj, da svaki kandidat ovu izjavu uoči dana oblačenja glasno pročita pred čitavom samostanskom zajednicom u blagovaonici.

Prema čl. 72. § 1. Generalnih Konstitucija svaki novak prije zavjetovanja mora provincijalnom ministru podnijeti pismenu molbu, u kojoj, ako je klerik, mora izričito izjaviti, da slobodno stupa u Red i da se kao svećenik čvrsto odlučuje u redovničkom staležu doživotno posvetiti Bogu. Ukoliko je brat laik, onda se posljednja izjava ispušta. Prema tome obrazac ove molbe jest slijedeći:

Prečasni
Franjevački provincijalat
Zagreb

Molim prečasni Naslov, da mi nakon završene godine novicijata dopusti položiti jednostavne zavjete u Franjevačkom Redu.

(Ako je klerik, treba nadodati slijedeće:)

Izjavljujem, da sam posve slobodno stupio u Franjevački Red.

Isto tako čvrsto odlučujem, da ću se kao svećenik doživotno posvetiti redovničkom staležu.

U....., dan, mjesec i godina.

Slijedi vlastoručni potpis.

Ova se molba i izjava ima čuvati u provincijalnom arhivu. Prema čl. 72, § 2. Generalnih Konstitucija novak prije nego se pripusti zavjetovanju, mora pred provincijalnim ministrom ili pred dvojicom sposobnih patera, koje sam provincijal odredi, položiti ispit o naravi i obavezi zavjeta i o zapovijedima Svetog Pravila, te o pravilnom obavljanju i moljenju Božanskog časoslova, ako je klerik.

Isto tako Generalne Konstitucije u čl. 72. § 3. odredjuju, da svaki novak dan prije zavjetovanja mora pred čitavom zajednicom izjaviti, da poznaje obaveze zavjeta i Pravila i da će slobodno obećati njihovo vjerno obdržavanje. U ovom slučaju se ne propisuje pismena izjava, a dosljedno, niti da se pohrani u provincijalnom arhivu.

Obrazac ove izjave glasi ovako:

Izjava prije privremenih zavjeta

Ja (redovničko ime i prezime) prije svojih privremenih zavjeta pred čitavom redovničkom zajednicom izjavljujem, da poznajem obaveze zavjeta i zapovijedi Svetog Pravila, te ću slobodno obećati, da ću ih vjerno obdržavati.

U....., dan, mjesec i godina.

Što se tiče odgoja novaka Generalne Konstitucije odredjuju ovo:

Čl. 53.: Najvažnija dužnost magistra novaka jest oblikovati u svakom pojedinom novaku pravi redovnički duh i značaj, koji odgovara duhu našega Reda. Zato je teško obvezan uložiti sve nastojanje, da svaki pojedini novak upozna izvrsnost Božanskog poziva, usvoji duh našeg serafskog Reda i pomno se uputi u redovničku disciplinu.

Čl. 54, § 1.: Novaci moraju pod vodstvom magistra gajiti pobožne vježbe, težnju za svetom molitvom, a napose dnevni i noćni Božanski časoslov.

Čl. 54, § 3.:Kadgod neka se novaci zaokupe umjerenim tjelesnim vježbama, neka im se pruži umjeren odmor, a jedanput u tjednu neka im se priredi dulja šetnja izvan samostana, ali na osamljenom mjestu s magistrom ili njegovim pomoćnikom.

Za novake laike čl. 58, § 4. odredjuje: Općenite dužnosti za braću laike ne smiju nipošto novake laike odvraćati od novicijatskih vježba, i ne smiju se postavljati kao

glavni dužnosnici u samostanskim radionicama. Poslove im doznačuju uzajamnim savjetovanjem poglavari i magistri.

Što se tiče novicijatske obuke Generalne Konstitucije u čl. 55. § 1. odredjuju: Magister neka redovito dvaput na dan drži novacima primjerenu i brižnu pouku:

1. O osnovima duhovnog života i redovničke savršenosti, napose serafske, te je neka osvjetljuje i potvrdjuje naukom i primjerima Sv. našeg Oca Franje i ostalih svetaca našega Reda;

2. O naravi i obavezama jednostavnih i svečanih zavjeta;

3. O izvornom smislu Svetog Pravila prema papinskim deklaracijama i odobrenim tumačima;

4. O redovničkoj disciplini i načinu života, koji treba u svemu obdržavati prema Generalnim Konstitucijama i odobrenim običajima Reda ili provincije;

5. O liturgijskoj izgradnji i pobožnosti i o pravilnom i pobožnom obavljanju Božanskog časoslova, te o točnom obavljanju crkvenih obreda;

6. O životu Sv. Oca Franje i sažeto o povijesti Reda i provincije;

7. O plodonosnom načinu ispovijedanja, pričešćivanja, razmatranja, prisustvovanja i poslužívanja kod svetih obreda.

Čl. 55, § 2.: Magister neka se brine, da se novaci priuče obavljati svakodnevno duhovno štivo iz Sv. Pisma Novog Zavjeta, iz spisa Sv. Oca Franje, iz asketskih knjižica serafskog naučitelja sv. Bonaventure, te iz djela ostalih priznatih pisaca Reda. (Kan. 565, § 1.)

Čl. 56, § 1.: Kako izvanjska jedinstvenost predstavlja ukras redovništva, neka se novaci dobro upute u pobožne običaje našega Reda i pohvalne domaće običaje, te liturgijske obrede.

Čl. 56, § 2.: Novaci neka imaju barem jedanput u tjednu pod vodstvom sposobnog redovnika pouku u crkvenom pjevanju.

Čl. 56, § 3.: Novaci neka vjerno obdržavaju pravila pristojnosti, higijenske propise, te čistoću tijela, odjeće i sobe.

---

149. Serafski Otac zapovijeda, da oni, koji kane stupiti u Red, oslobodivši se vremenitih dobara svuku takodjer i svjetovno odijelo, te obuku redovničko odijelo i podlože se kušnji. Ujedno odredjuje za odjeću novaka dvije tunike od sukna bez kapuce, pojas ili kordu, hlače ili gaće i kaparon.

U ovoj stvari Pravilo ništa ne odredjuje obvezatno, jer kaže: "Ako se ministrima po Božjoj volji ne svidi drugačije." No, već prije dva stoljeća redovnički prelati su odredili, da novaci nose jednaku odjeću kao i zavjetovana braća, pa i kapucu, ali s komadićem sukna na prsima, da bude razlika izmedju odjeće novaka i zavjetovanika.
(Tako je to odredio Generalni kapitul u Palenciji 1740.)

150. A. Za vrijeme trajanja novicijata ne mogu se klerici novaci odredjivati za propovijedanje, ispovijedanje, ili izvanjske redovničke dužnosti. Ne smiju se takodjer posvetiti studiju i baviti književnošću, znanošću i umjetnošću. Za vrijeme novicijata ne smiju primati daljnje redove. (Kanon 567, 2.)

B. Novaci laici mogu vršiti službe braće Laika, ali ne kao glavni dužnosnici, te samo toliko, koliko ih to ne sprječava u vježbama, koje su im propisane. (Kan. 565, § 3.)

151. Konačno novaci, pa i obraćenici uživaju jednako kao i crkvene osobe općenite povlastice klerika, te sve povlastice i duhovne milosti, koje su podijeljene Redu. Ako ih zateče smrt, imaju pravo na iste molitve, koje su propisane za zavjetovanike. (Kan. 614: usporedi Kan. 119-123. i Kan. 567, § 1.)

5) O odjeći zavjetovanika

152. Braća zavjetovanici neka imaju jednu tuniku s kapucom, a drugu bez kapuce, ako bi je htjeli imati. Čini se, da se ovaj propis Pravila, koji označuje i odredjuje odjeću Braće poslije zavjetovanja, odnosi na oblik, odnosno kakvoću odjeće Braće zavjetovanika, ukoliko je sadržan u općenitoj jednakovrijednoj zapovijedi, da treba obdržavati sve ono, što Pravilo spominje o obliku odjeće novaka kao i zavjetovanika, t.j. ukoliko pod teški grijeh propisuje zavjetovanicima habit s kapucom u opreci prema novacima, kojima nije dopušteno nositi kapucu, ako se ministrima po Božjoj volji ne bi drugačije svidjelo.

(Isti propis navodi Klement V. drugi puta medju ekvipolentnim (jednakovrijednim) zapovijedima, i to kao posebnu zapovijed, da se ne smije imati više haljina (tunika), nego li jedne s kapucom, a druge bez kapuce, a ta se zapovijed više odnosi na broj habita, nego li na kakvoću.)

DRUGA ZAPOVIJED: O izlasku iz Reda

Nipošto im nije dopušteno izaći iz ovoga Reda. To je izrazita zapovijed, odnosno zabrana.

153. Ovom se zapovijedi po nalogu gospodina Pape Honorija III. svima, koji su zavjetovali Pravilo Manje Braće zabranjuje pod teški grijeh izaći iz Reda. U staro doba ova je zabrana obvezivala sve, koji su poslije godine kušnje obećali, da će ovaj život i Pravilo obdržavati.

Po današnjoj crkvenoj disciplini, po kojoj svečanim zavjetima prethode privremeni, ova se zapovijed ne krši, ako jednostavni zavjetovanik napusti Red, kada istekne vrijeme privremenog zavjetovanja.

154. Premda je svečano zavjetovani redovnik posebno zauvijek posvećen Bogu i učlanjen u svoj Red, ipak je blaga Majka Crkva radi ozbiljnijih razloga oduvijek katkada dopuštala, da redovnik napusti redovništvo i povrati se u svi-

jet zadržavši obavezu zavjeta, dapače i oslobodivši se posve zavjeta, bilo na neko vrijeme, bilo zauvijek.

U razno vrijeme Rimske su Kongregacije izdavale o ovoj stvari različite odredbe. Kodeks Crkvenog Prava konačno je stvar uredio, te iznio razne načine, na koje se u izvjesnom smislu može izaći iz Reda. (Kan. 637 - 672.)

Tu se navodi: 1) prijelaz u drugi Red; 2) eksklaustracija; 3) sekularizacija; 4) apostazija ili odmetništvo; 5) otpuštanje ili izgon iz Reda. Svaku točku valja pojedinačno razmotriti.

(U starom pravu u stilu Kurije kao i u općenitoj upotrebi eksklaustracija nazivala se privremena sekularizacija. Ono, što se je prije nazivalo vječna sekularizacija, to se sada u pravu jednostavno zove sekularizacija.)

155. I. Iz Reda se može izaći prijelazom u drugi Red.

U staro doba moglo se uz opravdan razlog iz mnogih Redova prijeći samo dopuštenjem redovničkih Prelata. Sveti Franjo je takav prijelaz po nalogu Apostolskom zabranio u Pravilu, makar se radilo o prijelazu u stroži Red.

Kada je Martin V. zabranio svim redovnicima, koji su obvezani na prošnju, da ne smiju prelaziti u drugi Red, izuzeo je od ove zabrane poimence prijelaz u Kartuzijanski Red. Zato su neki naučavali, da i Manja Braća imaju pravo bez zapreke sa strane Pravila prijeći u Kartuzijanski Red, a da ne moraju tražiti apostolsko dopuštenje. Pošto nisu napose spomenuti, stvar je ostala sumnjiva.

No, bez obzira na ova mišljenja danas postoji općenito pravilo:"Redovnik ne može prijeći u drugi Red, pa i stroži, bez ovlasti Apostolske Stolice." (Kan. 632. Usp.Kan.633,§ 2.)

156. II. Apostolska Stolica podjeljuje katkada iz teških razloga bilo u korist Reda, bilo u korist kojeg redovnika s privremenim ili vječnim zavjetima povlasticu eksklaustracije.

Eksklaustrirani redovnik zadržava obvezu zavjeta, te mora svoj život tako urediti, da može, koliko je moguće, obdržavati zavjete. Poslušnost prema zakonitim redovničkim poglavarima ne prestaje, nego se privremeno obustavlja i prenosi na Ordinarija onoga područja, u kojemu se boravi. Tome Ordinariju dužan je eksklaustrirani redovnik pokoravati se i snagom zavjeta poslušnosti. U zavjetu siromaštva dopušta se izvjesno olakšanje, te može pribavljati vremenita dobra za uzdržavanje života i isplaćivati troškove, koji su nužni i korisni za život. U zavjetu čistoće nema nikakvog olakšanja.

Obvezan je povrh toga na zapovijedi Pravila, ukoliko se u svijetu mogu obdržavati. Tako je na pr. obvezan na postove u Pravilu; ako je svečano zavjetovani klerik, iako nije subdjakon, mora moliti Božanski časoslov, i to iz Brevijara svoga Reda; laik mora obavljati u Pravilu propisane molitve, itd. Nipošto mu se ne nalaže, nego naprotiv

posve zabranjuje nositi izvanjski habit svoga Reda.

Eksklaustrirani redovnici, pa i braća laici, zadržavaju općenite povlastice klerika i ostaju dionici oprosta svoga Reda, kao i svih dobrih djela, koja se u njegovom Redu vrše. (Kan. 639.) Red se ne mora brinuti za njihovo uzdržavanje niti za ostale potrebe, i nipošto nije dužan priznati njihove dugove ili obaveze.

Uvijek se mogu odreći povlastice, koja im je podijeljena, te im je slobodno povratiti se u svoj Red. Kada istekne vrijeme povlastice, dužni su se odmah pod teški grijeh vratiti u samostan. (Generalne Konstitucije, čl. 114; čl. 115, §§ 1, 2, 3; čl. 116.)

157. Posve je različito od povlastice eksklaustracije dopuštenje boraviti neko vrijeme izvan samostana, kada redovnik ostaje savršeno podložan svojim poglavarima. Ovakovo dopuštenje u našemu Redu može provincijalni ministar dati najviše na dva mjeseca, a generalni ministar do šest mjeseci. Za odsutnost više od šest mjeseci traži se posebno Apostolsko dopuštenje. (Kan. 606, § 2. - Generalne Konstitucije, čl. 195, §§ 1, 2, 3.)

158. Ovo apostolsko dopuštenje nije potrebno, iako se radi o neprekidnom boravku iznad šest mjeseci:

a) Ako je razlog boravka studij, kako to svjedoči sam Kodeks. (Kan. 606, § 2.)

b) prema vjerojatnom mišljenju, ako je razlog u vezi s redovničkim zvanjem ili vršenje svete službe, na pr. držanje pučkih misija, vršenje kapelanske dužnosti u nekom zatvoru, redovničkom oporavilištu ili kući, služba pro esora ili direktora u nekom sjemeništu, ili služba župnika, odnosno kapelana neke župe, zamjena bolesnog župnika u dušobrižništvu itd. Smatra se, da u ovim i sličnim slučajevima već postoji dopuštenje Svete Stolice za vršenje službe, koja pripada redovništvu.

c) Svi auktori, koji raspravljaju o ovoj stvari slažu se, da je Apostolsko dopuštenje potrebno, ako se radi o razlogu, koji nema veze s redovničkim zvanjem, kao na pr. priteći u pomoć siromašnim roditeljima, iz zdravstvenih razloga ići u kupke, ili na drugi način liječiti bolest, na pr. u oporavilištu itd. Takovo dopuštenje treba također tražiti u slučaju, kada tko boravi u kući drugoga Reda, jer Kodeks kaže: izvan kuće vlastitoga Reda.

159. III. Kadšto dopušta Majka Crkva zavjetovanom redovniku radi teških razloga povlasticu sekularizacije, po kojoj redovnik sa svečanim ili barem vječnim zavjetima posve napušta redovnički stalež i vraća se u svijet. (Jednostavnim zavjetovanicima ne podjeljuje se sekularizacija, nego oprost od zavjeta.)

Redovnik, koji se je sekularizirao, posve je razriješen obaveza svoga zavjetovanja, ne obvezuje ga nijedna zapovijed Pravila, te njegovi zavjeti prestaju tako, da ga ne veže nikakova veza poslušnosti, da može posjedovati vremeni-

ta dobra i slobodno s njima raspolagati, štoviše, ako ne postoji zapreka viših redova, da može slobodno sklopiti brak. Dakle potpuno se vraća u svjetovni stalež, te se u svemu izjednačuje svjetovnom kleru, ako je u višim redovima, a inače svjetovnjacima.

Pošto se zatim njegovo ime briše iz popisa redovničke obitelji, lišava se svih duhovnih povlastica i oprosta svoga Reda, nije više dionik zasluga ni dobrih djela svoje subraće, i gubi svako pravo na molitve iza smrti. Ne može biti ponovno primljen u Red bez nove Apostolske povlastice. Ako bi na temelju takove povlastice bio primljen, onda mora ponovno obaviti novicijat i položiti zavjete. (Kan. 640. - Generalne Konstitucije, čl. 117, §§ 1, 2, 3.)

160. IV. Iz reda se može izaći apostazijom (odmetništvom).

Ovaj prestupak počinja samo zavjetovanik sa svečanim zavjetima, koji izlazi nezakonito iz redovničke kuće s nakanom, da se ne vrati, ili, ako je zakonito izašao, pa se ne povrati s namjerom da skine sa sebe jaram redovništva. (Kan.644,§ 1.)

Apostate (odmetnici) upadaju odmah po samom pravu u izopćenje pridržano višem redovničkom prelatu i lišavaju se svih povlastica svoga Reda. (Kan. 2385.) Medjutim nipošto se ne oslobadjaju obaveza zavjeta i Pravila, te se moraju bez oklijevanja povratiti u Red. (Kan. 645, § 1.)

161. V. Razlikuje se od apostate bjegunac (fugitivus), koji napušta redovničku kuću bez dopuštenja poglavara, ali s nakanom, da se vrati. (Kan. 644, § 3.) Prema općenitom tumačenju Prava smatra se bjeguncem u ovom smislu onaj, koji bi barem dva ili tri dana htio biti samostalan, dok je po našem partikularnom pravu dosta, da nezakonito izbiva iz samostana ili rezidencije više od jednog naravnog dana.

U našim Generalnim Konstitucijama, čl. 119, § 1. stoji:

Po općem i po našem redovničkom partikularnom pravu bjegunac je zavjetovanik s privremenim ili sa svečanim zavjetima:

1. Koji pod kojomgod izlikom bez dopuštenja poglavara napusti samostan s nakanom, da se povrati u Red, i tako izvan poslušnosti sprovede vrijeme od 48 sati;

2. Koji velikom vlastitom krivnjom odgadja povratiti se u Red, kada mu istekne odredjeno vrijeme, za koje je dobio dopuštenje.

Bjegunac se ima takodjer kazniti teškim kaznama, koje odredjuje pravo. (Kan. 2386.) - Ne smatra se pravim bjeguncem onaj redovnik, koji napusti redovničku kuću i ravno ode u drugi samostan, nezakonito doduše, ali bez namjere lutanja, nego da se oslobodi vlasti svoga mjesnog poglavara smatrajući, da s njime nepravedno postupa.

162. VI. Zapovijed Pravila, da nipošto nije dopušteno izaći iz ovoga Reda, ne sprječava otpuštanje nepopravljivih, kako se to nekada nazivalo, ali treba obdržavati ono, što propisuju sveti kanoni. (Kan. 660 i 662.)

Tko je otpušten poslije vječnih zavjeta, obvezan je na svoje redovničke zavjete, ako Konstitucije ili povlastica Apostolske Stolice drugačije ne odredjuju. (Kan. 669, § 1. - Tko je otpušten s privremenim zavjetima, razrješuje se obaveze zavjeta samim činom otpuštanja. -Vidi gore br. 21.)

Prestupnik klerik, ako je u višim redovima, samim činom otpuštanja upada u kaznu zabrane vršenja Božanskih čina (suspensio a divinis), doklegod ne dobije odrješenje od Apostolske Stolice. Ako ima samo niže redove, onda samim činom prelazi u svjetovni stalež. (Kan. 671, 1, i Kan. 699, § 2.)

Otpušteni redovnik može tražiti povlasticu sekularizacije. Ako to ne bi dobio, mora biti ponovno primljen u Red, pošto je kroz tri godine pokazao, da se je popravio. (Kan. 672, § 1.) To se ne odnosi na one, koji se prema Kodeksu samim činom imaju smatrati kao zakonito otpušteni. (Kan. 646.) i odgovor Papinske komis. (A. A. S. 1934, str. 494.)

TREĆA ZAPOVIJED: O odjeći

Neka obdržavaju ono, što Pravilo govori o zabrani nositi više tunika osim jedne s kapucom i druge bez kapuce. To je ekvipolentna (jednakovrijedna) zapovijed.

163. Iz ove zapovijedi, u kojoj se opisuje odjeća Manje Braće, slijedi, da je glavno njihovo odijelo izvanjski habit s kapucom, koja može biti s habitom sašivena ili nesašivena, pošto Pravilo u toj stvari ništa ne propisuje. S habitom neka braća nose pojas, t.j. kordu, jer je sv. Franjo odbacio remen i uzeo za pojas uže, te hlače, koje se nazivlju i gaće, odnosno odijelo pristojnosti. Ovo se inače ne nabraja medju odjećom zavjetovanika, ali se predpostavlja prema onome, što je prije rečeno o odjeći novaka. Stoga zavjetovanici to mogu i moraju nositi, kako je to protumačio Inocent XI. jer je to nužno i jer Braća zavjetovanici moraju biti jednako pristojno obučeni kao novaci.

Osim toga Pravilo dopušta onima, koji bi to htjeli, da nose donju tuniku ili habit bez kapuce. U svako doba mogu se takodjer služiti ogrtačem ili plaštem, koji se ne ubraja medju tunike, a bio je dopušten od početka Reda. Upotreba plašta, kako jednodušno uče tumači, nipošto se ne može pokuditi, iako se nose dvije tunike. Nije strogo zabranjeno nositi kapu, jer ne spada u odjeću, nego samo medju općenita zaštitna sredstva onih, koji putuju, te se Braća mogu njome služiti na putu i bez oprosta (dispenzacije). Medjutim zaslužio bi ukor onaj, koji bi bez dopuštenja poglavara nosio kapu tamo, gdje to nije običaj.

164. Pravilo, deklaracije Rimskih Papa i stalna stara tradicija Reda ne odredjuje nikakovu obavezu s obzirom na oblik i boju odjeće. Stoga u ovim stvarima treba obdržavati ono, što je sada u Redu odobreno i propisano. - Nove Generalne Konstitucije propisuju, da izvanjski habit ima biti tamnosmedje ili kestenjaste boje, a korda iz bijele vune.

165. Isto tako Pravilo nijednom riječi ne odredjuje od kakove materije mora biti odjeća. Iz teksta Pravila razabire se, da odjeća ima biti od tkanine, ali se nameće pitanje, da li odjeća Braće, napose donja tunika, na temelju Pravila mora biti od vunene tkanine, **isključivši** svaku drugu materiju?

166. A. Nekada su gotovo svi tumači naučavali, da odjeća Braće naime habit s kapucom i nutarnja haljina, odnosno tunika mora biti od vunenog sukna, i da se druga odjeća od kakovegod materije protivi ne samo općem pravu, nego takodjer i strogoj zapovijedi Pravila. To dokazuju iz onih riječi u Pravilu, gdje se govori o primanju u Red: "Neka im daju odjeću kušnje". Riječ "pannos", kako se jasno vidi iz ostalih njihovih riječi, oni uzimaju samo za sukno, koje je izradjeno iz vune, te isključuju sukno od bilo koje druge materije.

167. B. Ovo nekada gotovo općenito mišljenje danas se mora prema većini auktora posve zabaciti. Oni uče, da lanenu odjeću i ostalo ne zabranjuje ni najnovije opće pravo, niti naše Pravilo.

168. Stoga treba ustanoviti:

1) Upotreba lana nekada se stvarno protivila općem pravu, koje je redovnicima općenito zabranjivalo lanenu tkaninu. Ovaj propis prava dokinut je u većini redovničkih Redova običajem, ali u našem Redu tokom prošlih stoljeća taj protivni običaj nije bio uveden, te su tumači držeći se prava i tradicije Reda smatrali lanenu odjeću zabranjenom. No, koncem devetnaestog stoljeća u mnogim krajevima uveli su takav protivan običaj i naši, a konačno Kodeks kanonskog prava spomenutu zabranu nije obnovio.

2) Upotreba lanenih tkanina i ostalog ne protivi se niti našem Pravilu, jer riječi "odjeću kušnje - pannos probationis" ništa ne govore o materiji tunika. Naime sukno, odnosno tkanina proizvodi se iz mnogostruke materije, štoviše hlače, odnosno gaće, koje takodjer spadaju u odjeću kušnje, upotrebljavale su se od davnine iz kojegod tkanine, te je prema tome riječ "pannus" -"sukno" istoznačna (sinonim) s riječju "vestis - odjeća". Odatle izvodimo posve vjerojatno mišljenje, da ne griješi protiv Pravila, tko s jednim habitom, odnosno mjesto nutarnje tunike nosi uz tijelo lanenu ili pamučnu košulju, majicu i ostalo od lana.

3) Napokon ovdje treba nadodati, da različitost odjevne materije uslijed tkalačkog umijeća danas iz dana u dan raste, te i sami stručnjaci jedva mogu prosuditi, da li je sukno posve vuneno ili pomiješano. Štoviše sukno, koje se prodaje i označuje kao vuneno, često većim dijelom nije takovo. Pridolazi i to, da odjeća iz čiste vune cijenom daleko nadilazi drugu odjeću. No, Pravilo očito nalaže, da se Braća odi-

jevaju priprostom odjećom, dok nikako ne stoji, da Pravilo propisuje vunenu odjeću. U ovim stvarima treba prepustiti sud višim poglavarima, koji prema Pravilu imaju dužnost, da se pomno brinu za odjeću Braće prema prilikama mjesta i vremena. (Poglavlje IV.)

169. U ovim propisima Pravila nalazimo dvostruku zapovijed. Jedna je negativna, te zabranjuje Braći nositi bilo kakovu drugu vrstu odjeće osim one, koja im je dopuštena. Druga je pozitivna, te obvezuje zavjetovanu Braću, da se odijevaju propisanom odjećom.

170. I. Protiv negativne zapovijedi teško griješe ona Braća, koja bez dostatne potrebe i odobrenja poglavara nose dulje vrijeme ili često osim dvije tunike još i treću tuniku, odnosno košulju ili majicu od bilo koje materije. Tumači na temelju jasnih i očitih tumačenja Svetih Otaca Papa jednodušno naučavaju, da je ovo zabranjeno pod teški grijeh. Štoviše, Urban VIII. je bivše odredbe, koje su to dopuštale, dokinuo kao protivne Pravilu.

171. Tumači kažu, da je dostatna potreba za nošenje više tunika bolest, slabost, starost Braće, ili oštra zima, a kadgod potrebna pristojnost. Inocencije XI. traži, da postoji potreba, koja ispričava i da je poglavar mora odobriti. Prema tome općenito govoreći nije dostatno dopuštenje, ako ne postoji potreba, ali nije dostatna ni potreba bez dopuštenja, da ne bi inače to vodilo do popustljivosti.

Treba dobro naglasiti, da poglavari ne griješe protiv Pravila, kada razmotrivši potrebe i druge okolnosti dopuštaju nositi više tunika, jer im samo Pravilo nalaže, da se pomno brinu za odjeću Braće prema prilikama mjesta i vremena.

Generalne Konstitucije o odijevanju Braće propisuju slijedeće:

Čl.100, § 1.: Radi jednoličnosti dužni su svi s obzirom na oblik i kakvoću odjeće obdržavati ovo:

1. Svi redovnici posvuda neka nose jednoličan izvanjski habit, odnosno tuniku s kapucom, zatim pojas (kordu), koja ima visjeti s desne strane i na duljem kraku mora imati u jednakoj udaljenosti tri uzla, te krunicu Sedam Radosti Bl. Djevice Marije, koja ima visjeti na lijevoj strani korde;

2. Izvanjski habit ima biti od vune tamno-smedje ili kestenjaste boje, a korda od bijele vune;

3. Svim redovnicima je dopušteno još jedan izvanjski habit, da imaju mogućnosti za izmjenu;

4. Dužnost je provincijalnog ministra, da sa svojim definitorijem odredi kakvoću i grubost sukna za habite.

Čl. 100, § 2.: Plašt, koji je dopušten od postanka Reda, neka bude od iste materije i iste boje kao i izvanjski habit.

Čl. 100, § 3.: Pod izvanjskim habitom redovnici neka nose kraću tuniku i hlače (gaće). Ostalom unutarnjom odje-

ćom mogu se služiti samo oni, kojima je potrebno i koji imaju dopuštenje od poglavara.

Izraz "braccae" u Generalnim Konstitucijama, kao i u Pravilu označuje naše "hlače", a ne gaće (femoralia), koje se nose pod hlačama. (Tako p. Egwin Berghofer u svojem tumačenju Pravila.)

Prema tome Pravilo posebno ne spominje "gaće" kao odjeću Braće, nego se one mogu nositi iz zdravstvenih i higijenskih razloga, odnosno kao odjeća pristojnosti. Osim toga, Pravilo, kad govori o hlačama, odnosno gaćama, ne odredjuje broj. Dakle, može se nositi oboje ili samo jedno, t.j. hlače i gaće, ili samo posljednje. - - - - - -

Čl. 100, § 4:: Nutarnja (donja) tunika može biti od vune ili bilo koje druge slične materije prema načelima, koje odrede provincijalni Kapitul ili Kongregacija s obzirom na prilike mjesta i vremena.

U čl. 101, §§ 1-7. odredjuje se točno oblik habita, kapuce i plašta.

U čl. 102, § 1. odredjuje se, da su sva Braća dužna nositi redovničko odijelo u samostanu i izvan samostana.

Čl. 102, § 2. dopušta u izvanrednim prilikama odložiti redovničko odijelo izvan samostana prema sudu i odredbi provincijalnog ministra.

172. Ne zabranjuje se ovom zapovijedi imati habite za izmjenu, odnosno više habita, koji se istodobno ne nose, na pr. jedan za blagdane, a drugi za obične dane, jedan za sobu, drugi za javnost.

173. Ali treba znati, da se i u odjeći kao i u ostalome zabranjuje preobilje, te se protivi siromaštvu imati više pohranjene odjeće za izmjenu, nego li je potrebno. Kako se ovdje ima shvatiti primjerena potreba s obzirom na drugi habit, kao i više nutarnjih tunika za doličnu i potrebnu izmjenu, i tako zvanu ljetnu tuniku, različitu od zimske, treba istaknuti, da je Nikola III. protumačio, da sve ono, što se odnosi na odjeću Braće, treba prepustiti sudu poglavara. U samom naime Pravilu izričito se kaže, da se ministri i kustodi pomno brinu za odjeću Braće prema potrebama mjesta i vremena i hladnih krajeva. Stoga se ne protivi Pravilu, ako poglavari dopuštaju onoj Braći, kojima je potrebno, na pr. uslijed velike vrućine, imati istodobno u sobi tunike, da se mogu po volji presvlačiti, kada se veoma oznoje. U svemu ovome, što je rečeno, uvijek se treba držati običaja provincije i suda poglavara.

174. II. Što se tiče pozitivne zapovijedi, koja traži, da redovnik uvijek nosi habit, i po općem pravu obvezuje sve redovnike (Kan. 596), narav same stvari zahtijeva, da redovnici uvijek nose habit otvoreno, a ne potajno, na pr. sakriven drugom odjećom.

Stoga treba razlikovati:

a) Skinuti habit, što se naziva takodjer materijalno svlačenje. Ovim svlačenjem lišavamo se habita samo za neko vrijeme, jer nam smeta u sadašnjoj potrebi.

b) Formalno svlačenje, odnosno skinuti habit, da se promijeni odjeća, t.j. da se mjesto vlastitog redovničkog odijela obuče odijelo, koje redovniku ne pripada.

175. A. Sigurno je dopušteno svući habit radi bolesti, ili radi potreba, koje se odnose na čistoću, ili radi drugog opravdanog razloga. Štoviše, nikako ne griješe oni, koji spavaju bez habita, ako kod toga nema prezira ni sablazni. Svrha je naime općeg zakona kao i Pravila, kada nalažu nošenje habita, da to bude znak očitovanja staleža, zaštita čednosti, i uklanjanje pogibelji lutanja. Ni zakon ni Pravilo ne odnose se na način odijevanja, što ga redovnici moraju obdržavati, dok spavaju. (Ovdje je potrebno istaknuti, da u novim našim Generalnim Konstitucijama više nema odredbe, odnosno zabrane, da Braća ne smiju spavati bez habita, ili barem bez tunike, gaća i korde, nego se u tome imaju držati općenita načela redovničke pristojnosti i čednosti.)

176. B. Skidanje habita i oblačenje druge odjeće, po svojoj vrsti jest teški grijeh, osobito, ako se habit skida lakoumno, t.j. za nedolične svrhe, ili da se slobodnije može naokolo hodati, i ako to biva na dulje vrijeme, na pr. kroz čitav naravni dan, dok neki smatraju, da dostaju već dva ili tri sata. Kada bi to bilo samo kratko vrijeme i bez zle nakane, ili kada bi se to izvelo samo djelomično, te bi se redovnik kao takav mogao prepoznati, ili ako bi se habit zadržao, a na nj bi se obukla svjetovna odjeća, tada bi to bio laki grijeh.

Ozbiljni razlog za skidanje habita jest putovanje kroz nevjerničke krajeve, koje bi u habitu bilo opasno, kao i u nekim nekatoličkim krajevima Evrope, gdje bi nošenje habita bilo mrsko. Sud o tome, kada je ozbiljan razlog, spada na višeg poglavara, a u hitnoj potrebi i na mjesnog poglavara. (Kan. 596.)

ČETVRTA ZAPOVIJED: O obući

Neka obdržavaju ono, što Pravilo propisuje o zabrani nošenja obuće. Ova odredba jednako vrijedi kao zapovijedi (ekvipolentna zapovijed).

177. Iz riječi Pravila, kojima se nošenje obuće dopušta samo onima, koji su na to nuždom prisiljeni, a ne svima, jasno proizlazi zapovijed, koja ostaloj Braći zabranjuje upotrebu obuće. Kada tumači ovu zapovijed, Inocent XI. govori ovako: "Obvezani su ići bez obuće, t.j. bez ičega, što pokriva nogu, bilo iz kakovegod materije, osim, ako postoji istinita potreba, koju poglavar mora odobriti." Isto odredjuje Urban VIII. govoreći: "Bez izričitog dopuštenja ne mogu se služiti niti drugim pokrivalom nogu, bilo od sukna ili kakove druge materije." Očito je, dakle, da Pravilo zabranjuje izvan slučaja, kada na to sili potreba, svaku vrstu obuće, koja pokriva čitavu nogu. Medjutim ne postoji jednodušnost

u naučavanju, što sve obuhvaća ova zabrana. U vezi s time odredjuje se slijedeće:

178. I. Smrtno griješe ona Braća, koja nose uobičajena izvanjska pokrivala nogu, kao što su: cipele, nazuvci, niske cipele itd., i to ne samo, ako su načinjene iz kože, nego iz bilo kojegod druge materije, jer sve to spada pod naziv "obuća". Tako svi tumači. Zabranjeni su i drvenjaci (francuski "sabots"), jer spadaju medju izvanjska pokrivala, koja pokrivaju čitavu nogu, te se za njihovu upotrebu traži barem donekle teški razlog.

Generalne Konstitucije u čl. 100, § 5. propisuju: "Braća su dužna hodati u otvorenim sandalama, te se isključuje svako pokrivalo nogu bilo iz koje materije. Sandale ne smiju biti nimalo upadne niti skupocjene. Čizme, cipele, nazuvke, polucipele smiju nositi samo oni, koje na to sili nužda i koji imaju dopuštenje poglavara."

179. II. Prema općenitijem mišljenju tumača nepotpune čizme, ili dokoljenice, tako zvane sare (t.j. gornji dio čizama bez donjeg pokrivala nogu), koje ne pokrivaju noge, nego samo dio nogu od gležanja do koljena, i koje su neki upotrebljavali već u početku Reda, nisu zabranjene. Prema svima tumačima nipošto nisu zabranjene sandale, koje ne pokrivaju noge, nego samo služe kao podloga za tabane.

180. III. Postavlja se pitanje, kako su zabranjene dugačke i kratke (sokne) čarape, koje su načinjene od konca, vune ili pamuka, te pokrivaju cijelu nogu.

1. Južni auktori (Devoto da Carasco, Bianchini, Cauret, Pacifik Monza, Gabriel da Vicenza i drugi) u suprotnosti sa zagorskim (ultramontani) tumačima navode tekstove iz papinskih bula, te zastupaju mišljenje, da je svako pokrivalo nogu bilo iz koje materije zabranjeno pod teški grijeh. Otvoreno naučavaju, da je neodrživo mišljenje, da se neka pokrivala nogu zabranjuju samo pod laki grijeh, te drže, da se poslije papinskih deklaracija ne može razlikovati izvanjska obuća, koja se zabranjuje pod teški grijeh, i nutarnja, koja se zabranjuje pod laki grijeh.

2. No, s drugim auktorima smatramo doista vjerojatnim mišljenjem, da se čarape ne zabranjuju pod teški grijeh. Ne može se naime kazati za onoga, koji nosi čarape, da hoda obuven ili da nosi obuću. Ovo naše mišljenje ne protivi se papinskim bulama, koje stvarno uče, da se zabranjuje svako pokrivalo nogu od bilo koje materije, ali ne tvrde, da je pod teški grijeh zabranjeno sve ono, što pokriva čitavu nogu. Ovo mišljenje^x i to, što gotovo svi auktori protivnog mišljenja dopuštaju, da čarape nisu tako strogo zabranjene kao i cipele, i da ih većina u sjevernim krajevima često nosi.

Uostalom iz čl. 100, § 5. Generalnih Konstitucija jasno proizlazi, da čarape nije zabranjeno nositi.

181. Za teški grijeh zahtijeva se, da netko nosi obuću kroz znatno vrijeme. Nositi obuću jedan ili dva dana

---

Umetni u 7. red odozdo kod znaka x riječ: potvrdjuje

ne prelazi laki grijeh, jer se to još ne može nazvati upotrebljavanje obuće. Dopušteno je nositi cipele kroz nekoliko sati iz opravdanog razloga, na pr. da se nakon puta osuše, ugriju ili oporave noge.

182. Za dopuštenu upotrebu obuće traži se prema samom Pravilu potreba, koja prisiljava, kao kada postoji bojazan štete. Dakle, ne ispričava od ove zapovijedi ona općenita tegoba, koju radi zime ili vlage redovito gotovo svi osjećaju, ako ne nose obuću. Potreba se prosudjuje prema stanju osobe, ako je tko bolestan ili slab; ili prema prilikama mjesta, ako je snijeg, blato ili trnje; ili prema vremenu, ako je neobična zima; ili prema putu, ako je tako dugačak, da se bosim nogama ne bi mogao prevaliti bez štete, itd.

183. Treba imati na umu bulu Inocenta X., gdje se ističe, da se Braća nikada ne ustručavaju moliti dopuštenje, i da se uvijek ravnaju prema običaju provincije i sudu poglavara.

PETA ZAPOVIJED: O jednostavnosti odjeće

Braća neka se priprosto odijevaju. To spada medju jednakovrijedne (ekvipolentne) zapovijedi.

184. Sveti Franjo se brinuo, da siromaštvo i strogost Braće uvijek odsijeva i u odijevanju Braće, te je pod teški grijeh zapovijedio, da se i poglavari i podložnici služe samo priprostom i jednostavnom odjećom. Ova se zapovijed prema tumačenju Klementa V. proteže ne samo na izvanjski habit, nego i na nutarnje tunike.

185. Slavni Papa je odredio, da se sud o jednostavnosti i priprostitosti ima povjeriti ministrima i gvardijanima, a Braća podložnici moraju njihov sud ponizno slijediti. Poglavari neka se brinu, da sve, što se odnosi na jednostavnost i kakvoću sukna, te boju i oblik odjeće bude jednako prema propisu Leona XIII. : "Neka se svi na isti način nose i odijevaju."

(Kako siromašna Manja Braća, prezrevši svaku svjetsku taštinu, moraju u priprostoj odjeći i bosonogi obilaziti sela i gradove, moraju s najvećom revnošću paziti na urednost i čistoću, da ne bi kod svjetovnjaka pobudjivali odvratnost i ogavnost. S druge opet strane moraju se čuvati, da u odijevanju i obući ne bi odviše pogodovali divljenju opakih i zahtjevima modernog društva.)

OPOMENA: Braća neka ne osudjuju ljude, koji se sjajno odijevaju i izvrsno hrane

Na kraju drugog poglavlja sveti Franjo daje svojoj Braći opomenu: "Molim i opominjem Braću, da ne preziru i ne

osudjuju ljude, koji su odjeveni u mekane i šarolike haljine i uživaju birana jela i pića. Svaki neka radije osudjuje i prezire samoga sebe."

Kao što okvir daje puninu i ljepotu slici, tako i evandjeoske opomene i savjeti, što ih sveti Franjo uz zapovijedi daje svojoj Braći, podaju Pravilu privlačivost i ljepotu, te svu njegovu oštrinu i strogost prožimaju toplinom i svjetlošću. Stoga obdržavanje i ostvarivanje ovih savjeta i opomena ima veliko značenje i važnost za redovničke zajednice kao i za duhovni život pojedine Braće.

Ovom opomenom sveti naš Otac Franjo želi nas očuvati od farizejske oholosti i nadutosti, u koju bismo mogli lako upasti radi provodjenja strogog i pokorničkog života, te od bezobzirnog osudjivanja ljudi u svijetu, koji se lijepo odijevaju i bolje jedu i piju. Sveti Franjo želi, da njegova Braća sačuvaju poniznost, da se nipošto ne smatraju boljima i vrjednijima od drugih, nego da osudjuju i preziru sami sebe.

Velika je napast za redovnike, koji teže za savršenošću, da brzo i lako osudjuju slaboće, mane i prestupke svjetovnjaka, a ljude u svijetu ništa tako ne ranjava u srce kao nemilosrdna osuda, koja izlazi iz ustiju redovnika. Imajmo uvijek pred očima Spasitelja, nedostiživi uzor blagosti, koji nije htio osuditi ženu preljubnicu, nego je izgovorio nad njom riječi smilovanja i praštanja. Ugledajmo se u svetog Oca Franju, koji je sebe smatrao najvećim grješnikom, iako je bio ogledalo svetosti. Budimo blagi i milosrdni prema ljudima, a neumoljivi i strogi prema samima sebi.

Poglavlje III.

O BOŽANSKOM ČASOSLOVU, O POSTU, I KAKO SE BRAĆA MORAJU VLADATI U SVIJETU

T e k s t P r a v i l a. Klerici neka obavljaju Božanski časoslov po propisu Svete Rimske Crkve osim Psaltira. Stoga mogu imati brevijare. Laici neka mole dvadeset četiri (24) Očenaša za Jutarnju, pet (5) za Hvale, za svaki pojedini čas: Prvi, Treći, Šesti i Deveti po sedam (7), za Večernju dvanaest (12), za Povečerje sedam (7). Neka mole za pokojne. Neka poste od blagdana Svih Svetih do Božića. Oni, koji dragovoljno proposte svetu četrdesetnicu, koja počinje od Bogojavljenja i traje punih četrdeset dana, a Gospodin ju je posvetio svojim svetim postom, neka budu blagoslovljeni od Gospodina. Oni, koji ne bi htjeli, nisu obvezani. Dužni su postiti drugu četrdesetnicu do Uskrsnuća Gospodnjega. U ostalo vrijeme nisu dužni postiti osim petkom. U slučaju očite nužde nisu Braća obvezana na tjelesni post. Savjetujem, molim i opominjem svoju Braću u Gospodinu Isusu Kristu, kadgod idu po svijetu, da se ne svadjaju, ne prepiru, niti druge osudjuju, već neka budu blagi, miroljubivi i čedni, krotki i ponizni, i neka uljudno govore sa svima, kako dolikuje. Ne smiju jahati, osim ako ih prisili očita nužda ili bolest. U kojugod kuću udju, najprije neka reknu: "Mir kući ovoj!" Prema Svetom Evandjelju smiju jesti svako jelo, koje im se ponudi.

---

186. S a d r ž a j. Pošto je sveti Zakonodavac uredio stupanje u Red i ustanovio odjeću Manje Braće, utvrdjuje dalje u Pravilu pojediačne dužnosti svoje Braće. Tako u ovom trećem poglavlju Pravila nameće tri zapovijedi, koje obvezuju pod teški grijeh, i to : 1) govori o Božanskom časoslovu klerika i laika; 2) navodi postove, koje su Braća dužna obdržavati; 3) zabranjuje jašenje.

Zatim se u ovom poglavlju nalaze tri opomene: a) da se Braća idući po svijetu ne svadjaju niti druge osudjuju; b) da budu blagi, miroljubivi, čedni, krotki i ponizni, i da sa svima uljudno govore; c) da ulazeći u koju kuću kažu: "Mir kući ovoj!"

Konačno se daju dvije sloboštine: a) četrdesetnicu, koja počinje od Bogojavljenja, mogu, ali ne moraju Braća postiti; b) smiju jesti svako jelo, koje im se ponudi, ako ih toga dana ne obvezuje post ili nemrs.

PRVA ZAPOVIJED: O Božanskom časoslovu

Klerici neka obavljaju Božanski časoslov po propisu Svete Rimske Crkve (a Laici neka mole sedamdeset šest O-

čenaša). Ovo vrijedi jednako kao zapovijed (ekvipolentna zapovijed).

187. Sveti Otac Franjo, koji je bio najodaniji molitvi, zahtijevao je, da i njegovi sinovi obavljaju molitvu, te im je u ovoj zapovijedi propisao stalan način hvaljenja Boga.

Klericima nalaže, da mole Božanski časoslov po propisu Svete Rimske Crkve izuzevši Psaltir. Sveti Otac Franjo usvojio je Časoslov Kapele Rimskog Pape, ali je Rimski psaltir zamijenio s Galikanskim psaltirom. Taj način moljenja Kanonskih Časova proširio se doskora zaslugom Manje Braće po čitavom svijetu. Ovaj propis vrši se i danas moljenjem Časoslova prema našem sadašnjem Rimsko-serafskom Breviaru.

Laicima, koji uglavnom nisu učeni, nalaže, da Boga hvale moljenjem odredjenog broja Očenaša, odnosno molitve Gospodnje.

188. S obzirom na koralno moljenje Božanskog časoslova mnogi auktori imaju različito mišljenje, ali s većinom auktora treba ustvrditi, da Pravilo ne obvezuje Manju Braću na koralno moljenje Božanskog časoslova.

Sveti Franjo u svojem Pravilu nalaže doduše svim Klericima Reda moljenje Božanskog časoslova, ali ništa ne odredjuje o zajedničkom moljenju u koru. Nadalje, Braća su u početku Reda stanovala samo u siromašnim kućama, te često nisu imali ni vlastitu crkvu, a niti ih je bilo dosta za koralno moljenje zbog malog broja klerika. Konačno, o obvezi koralnog moljenja ne govori ni Pravilo ni deklaracije Rimskih Papa, koje nabrajaju i odredjuju sve ono, na što Pravilo obvezuje.

189. Medjutim drugi razlog obvezuje Manju Braću na koralno moljenje.

U Kodeksu naime čitamo: "U redovima... , u kojima postoji obveza kora, mora se u pojedinim kućama svaki dan prema Konstitucijama zajednički obavljati Božanski časoslov." Pouzdano se medjutim znade, da u našem Redu postoji takova obaveza. Kada je naime porastao broj članova i pomalo se ustanovio u Redu zajednički život, Braća su počela zajednički moliti Božanski časoslov poput starih monaških Redova, te se može kazati, da je za vrijeme održavanja sabora u Vieni, godine 1311. takav običaj bio općenit u Redu. Spomenuti sabor je uzakonio, da se u katedralnim, redovničkim i kolegiatnim crkvama u odredjene sate pobožno psalira. (Acta Ordinis, Tom. 44 (1925), pag. 115.) Ove riječi sabora po općenitom mišljenju tumače se kao pisani zakon, koji nakon toga obvezuju spomenute crkve na Božanski časoslov, dok je prije ta obveza postojala samo na temelju običaja i partikularnih zakona.

Nesumnjivo je uostalom, da su svi regularni Redovi prije 16. stoljeća, odnosno prije Tridentinskog sabora, izuzevši vojničke Redove, bili pod teški grijeh obvezani na koralno moljenje.

190. Koralno moljenje Božanskog časoslova ne obvezuje pod teški grijeh pojedine redovnike, nego zajednicu. Stoga teško griješi poglavar kao glava zajednice, ako se njegovom nemarnošću ne izmoli na koru znatni dio Božanskog časoslova. Kada poglavar ne bi svojoj dužnosti udovoljavao, briga za koralno moljenje spada na podložnike, pa i one, koji imaju samo jednostavne zavjete, ali ne na novake. Štoviše, pojedini redovnici, izuzevši novake i ostale, koji su ispričani i dispenzirani, mogu teško sagriješiti, ako ne prisustvuju u koru, kada je njihova prisutnost nužna, da bi se mogao kor održati.

Novaci klerici mogu vjerojatno mjesto zavjetovanika zadovoljiti obavezi kora, pošto su klerici u svemu, što im služi na korist, i odredjeni su za Božanski časoslov. Braća laici ne zadovoljavaju obavezi.

Tri redovnika sigurno zadovoljavaju za održavanje kora, a prema nekima vjerojatno zadovoljavaju već dvojica, jer i dvojica mogu koralno moliti.

191. Maleni broj redovnika ispričava zajednicu od obavljanja kora. Stoga prema Kodeksu (Kan. 610, § 1.) nema obaveze kora, ako nisu nazočna najmanje četiri redovnika, koji su obvezani na kor, a nisu spriječeni, t.j. nisu bolesni, i - u našem Redu prema običaju tumačenja zakona - nisu zakonito zauzeti, na pr. svojom dužnošću, svetom službom, studijem itd. No, treba istaknuti, da novaci ili obraćenici (laici) nisu dostatni za uvodjenje obaveze kora.

Kada ne dostaje redovnika, koji su obvezani na kor, nije potrebno mijenjati uobičajeni dnevni red i čekati dolazak dostatnog broja obvezanika na kor. Kada su Braća, koja su obvezana na kor, u odredjeni sat zakonito otsutni, tada prestaje obveza kora.

192. Što se tiče mjesta, koralna recitacija mora biti na crkvenom koru ili u samoj crkvi, a ne u sakristiji ili privatnom samostanskom oratoriju, ako ova mjesta nisu povezana sa crkvom otvorenim zidom ili ulazom, i ako Ordinarij ova mjesta nije pronašao doličnima i spojenima sa crkvom.

193. Na privatno moljenje Breviara po Pravilu su pod teški grijeh sigurno obvezana sva i pojedina Braća klerici, koji su svečano zavjetovani, iako još nisu u višim redovima. Pravilo naime kaže: "Klerici neka obavljaju Božanski časoslov po propisu Svete Rimske Crkve". Ovu zapovijed Klement V. ubraja medju jednakovrijedne (ekvipolentne) zapovijedi, ali, otkada su u Redu ustanovljeni jednostavni zavjeti, obvezuje samo svečano zavjetovanike.

Svečano zavjetovanici imaju ovu obavezu na osnovu kanonskog prava (Kan. 610, § 3.), koje sve redovnike obojega spola u strogom smislu te riječi i koji su odredjeni za kor poslije svečanih zavjeta pod teški grijeh obvezuje na privatno moljenje Božanskog časoslova, ako bi iz bilo kakova razloga izostali od kora.

194. Zavjetovanici s jednostavnim zavjetima nisu niti u Serafskom Redu obvezani na privatno recitiranje, makar bi bez razloga izostali od kora.

Na koralno recitiranje obvezani su jednako kao i svečano zavjetovanici, te zbog toga mogu sigurno teško sagriješiti protiv svetih kanona, ako već ne protiv Pravila.

195. Osim svakodnevnog zadatka, koji se sastoji iz sedam kanonskih časova: Matutina s Laudama, Prime, Tercije, Sekste, None, Vespera i Kompletorija, obveza Božanskog časoslova obuhvaća Litanije Svih Svetih na dan sv. Marka i na tri prosna dana, i to ne samo u privatnoj recitaciji, nego i u koru. Stoga se tamo, gdje nema svečanog moljenja, t.j. gdje se ne drži procesija, Litanije moraju i koralno recitirati. Smatraju se naime dijelom Božanskog časoslova, a ovaj čitav obvezuje u koru.

Oni, koji se služe Rimsko-serafskim Breviarom, moraju moliti Litanije na onaj način, kako su po Apostolskoj povlastici za nas propisno sastavljene.

Generalne Konstitucije u čl. 160. propisuju, da se u pojedinim samostanima moraju u odredjeno dane izmoliti u koru četiri općenita časoslova (officia generalia) i jedan najopćenitiji (officium generalissimum) časoslov za mrtve, dok laici u te dane imaju izmoliti sto (100) Očenaša, Zdravomarija i Pokoj vječni. Dakako, ovaj propis ne obvezuje pod grijeh.

196. Obveza moljenja Božanskog časoslova jest po svojoj vrsti teška. Stoga je smrtni grijeh ne samo, ako se ispuni časoslov čitavog dana, nego također i onda, kada se ne izmoli jedan znatni dio časoslova. Općenito je mišljenje naučitelja, da znatni dio časoslova predstavlja čitava mala Hora. No, znatni dio može također narasti iz različitih propusta istog Božanskog časoslova. Velika tvar nisu Laude na Uskrs.

Što se tiče Litanija Svih Svetih, iako se mora dopustiti, da je njihovo moljenje obvezatno, ima i novijih auktora, koji protivno općenitoj nauci naučitelja ne smatraju nevjerojatnim, da Litanije obvezuju samo pod laki grijeh.

197. Vrijeme, u koje se ima izvršiti zapovijed, jest naravni dan. Obveza je vezana uz pojedine dane, te prestaje zajedno sa svršetkom dana. Zato je dostatno, da se izbjegne smrtni grijeh, izmoliti čitav časoslov od ponoći do ponoći, dodavši tome povlasticu, da se Matutin s Laudama anticipira dan prije. Litanije Svih Svetih ne mogu se nikako anticipirati.

Odredjeno vrijeme za pojedine Hore jest: Matutin s Laudama ima se moliti dan prije ili ujutro, Prima i Tercija prije podne, Seksta i Nona po volji prije ili poslije podne, Vespere i Kompletorij popodne. U korizmeno doba, izuzevši prva tri dana i nedjelje, Vespere se privatno mogu, a koralno moraju moliti prije ručka.

Ovo odredjeno vrijeme za moljenje pojedinih Hora ne spada na bit zapovijedi, štoviše po vjerojatnijem mišljenju niti u koralnoj recitaciji, nego je izvjesno sporedno odredjenje. Stoga je samo laki grijeh, ako se to ne obdržava, štoviše nije nikakav grijeh, ako se to čini iz opravdanog razloga, kao što je na pr. pogibao, da ćemo kasnije biti zauzeti, veća pobožnost, prikladnije vrijeme za studij. Nije dostatan razlog samo već udobnost bez drugog doličnog razloga.

198. S obzirom na vrijeme, kada se može anticipirati Matutin s Laudama, treba znati slijedeće:

1. U privatnoj recitaciji anticipiranje je sigurno dopušteno od onog sata, kada je sunce na sredini izmedju podneva i zapada. Osim toga sada svi redovnici imaju po općem pravu povlasticu čitavu godinu recitirati Matutin s Laudama u dva sata popodne, a i Sveta Stolica običavala je i redovnicima i svjetovnim svećenicima podjeljivati povlasticu anticipiranja u jedan sat popodne. Štoviše, svećenici i studenti Svetog Bogoslovlja, koji su upisani u Pobožni Savez Misijskog Klera, mogu anticipirati od dvanaest sati, odnosno odmah u podne, samo ako su već izmolili Časoslov dotičnoga dana.

(Dekretima Svete Kongregacije za širenje vjere, 4. travnja 1926. svi svećenici i studenti Svetog Bogoslovlja, koji su tada postojali u cijelom Franjevačkom Redu, uživaju i trajno će uživati sve povlastice, odnosno duhovne milosti, koje su bile podijeljene i koje će unaprijed biti podijeljene članovima Pobožnog Saveza Misijskog Klera. -Acta Ord. Tom. 48 (1929), pag. 160. - Ovo vrijedi takodjer za svećenike i studente Svetog Bogoslovlja, koji su do 31. prosinca 1946. bili i ustrajali u našem Redu. -Acta Ord. Tom. 66 (1947) pag. 36.)

2. S obzirom na koralno recitiranje crkveni je običaj, da se Matutin s Laudama moli u pola noći ili ujutro, a ne dan prije navečer; izuzeti su neki dani po pravu, ili po povlastici, ili po običaju. Kada je opravdan razlog, poglavar može jedanput ili dvaput, odnosno na jedno vrijeme dispenzirati.

3. Prema običaju Reda Manja Braća mogu uvijek anticipirati Matutin u koru. Anticipiranje može početi, kada je sunce u sredini izmedju podneva i zalaza, a ne može početi u dva sata popodne.

Otpisom Svete Kongregacije Redovnika od 27. V. 1952. produljena je povlastica anticipiranja Matutina s Laudama u koru već u dva sata popodne (Acta Ord. 1952. pag. 164.).

199. Poput svih redovnika i ostalih Manja Braća imaju vlastiti Kalendar za vršenje Božanskog časoslova, koji je prilagodjen pojedinom samostanu ili rezidenciji. Prema njemu se u moljenju Časoslova moraju ravnati svi stanovnici svake kuće.

Oni, koji nekoliko dana izbivaju iz vlastite kuće, moraju se držati kalendara one kuće, iz koje su izašli. Ako se nalaze kao gosti u nekom samostanu Reda, a ne kane ostati dulje od tri dana, u privatnoj recitaciji neka se drže kalendara vlastite kuće, a u koru kalendara one kuće, u kojoj su gosti. Ostanu li više od tri dana, tada se od Vespera trećeg dana i u privatnom recitiranju imaju prilagoditi kalendaru dotične kuće. Kada odanle otidju, opet se od Vespera ravnaju prema vlastitom kalendaru.

Ako dulje vremena borave izvan samostana, na pr. oko dva mjeseca, tada se moraju držati kalendara provincije.

200. Recitiranje Božanskog časoslova mora biti:

1. Vokalno (zamjetljivim glasom), jer je javna molitva Crkve i onda, kada se privatno recitira. Potrebno je dakle, da se časoslov moli zamjetljivim glasom, ali onaj, koji čita, ne mora čuti samoga sebe.

2. Cjelovito. Bez okrnjivanja ili iskrivljivanja riječi i slogova, izgovarajući pravilno svaku pojedinu riječ. Stoga treba pripaziti, da se u koru ne brza tako, da druga strana započinje svoj redak prije, nego je prva završila svoj. Kada se takovo što počini u znatnoj količini, smrtno se griješi, ako se ne ponovi onaj dio, koji je bio nepotpuno recitiran. Inače se počinja samo laki grijeh, i nema obveze ponavljati. Onaj, tko to čini iz nepažnje ili mucavosti, ne počinja nikakav grijeh.

3. Neprekidno. Znatno prekidanje kod recitiranja jedne Hore nije bez lakog grijeha, ali nikada ne bude teški grijeh. Ako prekidanje ne traje dulje vrijeme ili se vrši iz opravdanog razloga, nema nikakova grijeha.

4. Pobožno. Traži se dakle:

a) da se časoslov moli s nakanom častiti Boga; takovu neizraženu nakanu uvijek ima onaj, koji uzima po običaju Breviar, da obavi časoslov.

b) da se časoslov moli barem s izvanjskom pažnjom, t.j. da ne postoji zaokupljenost s nikakvim izvanjskim poslom, koji nužno ozbiljno sprječava nutarnju pažnju. Što se tiče nutarnje pažnje, protiv općenitijeg mišljenja posve vjerojatno zadovoljava bitnoj obavezi onaj, koji je svojevoljno rastresen, ali je svojevoljna rastresenost kod moljenja Božanskog časoslova kao i kod svake druge molitve laki grijeh.

201. Ista zapovijed Pravila, koja obvezuje Braću klerike na kanonski časoslov, nalaže Braći Laicima, da mole dvadeset četiri Očenaša za Jutarnju, pet za Hvale, sedam za svaki pojedini čas: Prvi, Treći, Šesti i Deveti, za Večernju dvanaest i za Povečerje sedam.

Braći Laicima, odnosno obraćenicima Pravilo nalaže kratki časoslov, da se mogu s pravom zajedno s ostalom Braćom uzdržavati od milostinje obavljajući ručne poslove u službi zajednice.

202. Svi tumači na temelju neprekinute predaje u Redu slažu se, da su Laici pod teški grijeh obvezani na ovih sedamdeset šest Očenaša. Istina je, da Klement V. nije uvrstio medju zapovijedi Očenaše, što ih Braća laici moraju moliti, ali izgleda, da je on sve ono, što se ovdje u Pravilu govori, promatrao kao jednu zapovijed, koja se odnosi na klerike i laike. Uostalom, to je uvjerenja uvijek vladalo u čitavom Redu, i običaj je to držao obavezom, kako dokazuju najstariji tumači Pravila. Konačno, da se ukloni svaka sumnja, tako je protumačio apostolskom ovlašću generalni ministar o. Franjo od Andjela.

203. U mnogim provincijama je običaj (Pravilo to nikako ne propisuje), da Braća Laici pojedinim Očenašima dodaju iz pobožnosti prema Majci Božjoj Zdravo Mariju. Taj običaj prema općenitijem i stalnijem mišljenju nije obvezatan.

204. Auktori se ne slažu, kakav se propust u Časoslovu Braće Laika ima smatrati teški grijeh.

1. Ne može se prihvatiti radi prevelike strogosti mišljenje, koje uči, da brat Laik smrtno griješi, kada propusti jednu malu Horu, odnosno sedam Očenaša radi istog razloga kao što smrtno griješi i klerik, koji propusti malu Horu.

2. Ne može se dopustiti ni to, što neki bez ikakova temelja drže, da dostaje za teški grijeh, ako se propusti osam ili deset Očenaša.

3. Posve vjerojatno treba s drugima kazati, da veliku tvar sačinjava propuštanje tolikog broja Očenaša, koliko ih se može izmoliti za ono vrijeme, u koje klerik obavi jednu Horu kanonskog Časoslova, na pr. oko dvadeset Očenaša, odnosno propust čitave Jutarnje (24 Očenaša) ili triju Malih Časova (21 Očenaš).

205. U moljenju Časoslova dužni su Braća Laici jednako kao i klerici obdržavati propisno crkveno vrijeme. Ako svoje Očenaše izmole od pola noći do pola noći, očuvali su se teškog grijeha. Dvadeset devet Očenaša za Jutarnju s Laudama mogu anticipirati.

Svoje odredjene molitve mogu obaviti koralno tako, da jedan moli prvi, a jedan opet drugi dio.

Razlog je taj, što i za njih vrijede isti razlozi kao i za klerike: nadomjestak slijedi narav onoga, što nadomješta (subrogatum enim sapit naturam eius cui subrogatur).

206. Da li su Laici s jednostavnim zavjetima dužni pod teški grijeh moliti svoje Očenaše? Jedni tvrde, da su jednostavno zavjetovanici po općem pravu (Kan. 578, br. 2.) obvezani na Pravilo jednako kao i svečano zavjetovanici. Oni kažu, da su prema papinskoj deklaraciji samo Klerici prije svečanih zavjeta oslobodjeni privatnog recitiranja. Vjerojatno je, treba ustvrditi, da Laici s jednostavnim zavjetima nisu više obvezani na Božanski časoslov, nego li Klerici.

207. Laici imaju povrh toga obavezu moliti za pokojne. Kako se u Pravilu ništa u toj stvari točno ne odredju-

je, ova zapovijed sigurno ne obvezuje pod teški grijeh, te joj se kojomgod molitvom može udovoljiti. Općenito se zabacuje mišljenje nekih tumača, koji tvrde, da su Laici svaki dan dužni toj obavezi udovoljiti. (Tumači savjetuju, da se svaka pojedina Hora završi sa "Pokoj vječni...")

Nisu također obvezani pod teški grijeh izmoliti sto Očenaša i Zdravo Marija ili druge molitve, koje su u mnogim provincijama u neke dane Laicima propisane.

Na Dušni dan neka svoje Očenaše svakodnevnog Časoslova namijene za pokojne.

208. Kao zaključak donosimo neke povlastice, kojima se poput ostalih redovnika možemo kod moljenja Božanskog časoslova poslužiti.

I. Manja Braća i Redovnice mogu, kada su bolesni, mjesto Božanskog časoslova izmoliti sedam Zdravo Marija i jedan Očenaš, ili nešto drugo, što im odredi njihov ispovjednik. Ako je bolest teška i ako je liječnik tako prosudio, nisu niti na to vezani, nego je dosta, da imaju nakanu htjeti moliti.

II. Braća, koja su zaokupljena na korist svoju i vjernih duša propovijedanjem riječi Božje, ispovijedanjem i studijem Svetog Bogoslovlja i Svetih Kanona, i koji su sami bolesni ili se brinu za bolesnu Braću zadovoljavaju Kanonskim Časovima, ako pobožno izmole izvjesni broj Psalama, koje im poglavar mora odrediti, ali ne manje od sedam ili šest, ili sedam Očenaša i dvaput Vjerovanje apostolsko.

III. Inocent IV. dopustio je redovnicama sv. Klare, da u slučaju, kada iz opravdanog razloga ne mogu izmoliti Kanonske Hore, zadovoljavaju moljenjem laičkog časoslova. Na temelju priopćivanja povlastica mogu zato na spomenuti način i Manja Braća, ako postoji opravdani razlog, Kanonski časoslov zamijeniti s Očenašima Braće Laika.

IV. Manja Braća, koja su zauzeta držanjem misija, i u vrijeme, kada putuju na vršenje misija, ili pučkih duhovnih vježbi, devetnica, trodnevnica i drugih neprekidnih propovijedi, mogu Božanski časoslov zamijeniti s drugim molitvama, ili s Malim časoslovom Blažene Djevice Marije.

V. Povlasticom Leona X. dopušteno je Manjoj Braći Kanonski časoslov obavljati misleno (mentaliter), t.j. bez izgovaranja riječi, kako se to traži pod brojem 200, u prvoj točki. Danas je nesumnjivo, da ovaj privilegij nije bio opozvan. Kako se po samoj naravi stvari u koralnom recitiranju smije primijeniti na one dijelove Časoslova, koji se u koralnom recitiranju mole tiho, vrlo je vjerojatno mišljenje, koje se može mirne savjesti držati, da se u privatnoj recitaciji proteže na čitav Časoslov.

DRUGA ZAPOVIJED : O postu

Braća neka poste od Svih Svetih do Božića (i Svetu četrdesetnicu do Uskrsa), i u sve petke u godini. To je jednakovrijedna (ekvipolentna) zapovijed.

209. Manja Braća su dužna postiti obadvije četrdesetnice, koje se navode u Pravilu, i to od blagdana Svih Svetih do Božića, izuzevši oba Blagdana, ako ne padnu baš u petak, i četrdesetnicu prije Uskrsa. U nedjelje nisu dužni postiti, jer Crkva nikada u nedjelju ne obvezuje na post.

Savjetuje se, da poste četrdesetnicu poslije Bogojavljenja, ali je nisu dužni pod grijeh postiti.

U ostalo vrijeme, osim u postove, koje Crkva naredjuje, kako je to protumačio Klement V., nisu dužni postiti osim u sve petke.

1. Predmet posta

210. Prije Kodeksa post je sadržavao zakon o jednom jedinom punom obroku, a tome je bio nadodan zakon o izboru jela, koji je uvijek zabranjivao meso, a većinom takodjer jaja i mliječnu hranu, kao mlijeko, maslac, sir i ostalo. Dakle, pojam posta uključivao je dva sastavna dijela, i to: jedan obrok na dan, odnosno zakon količine, i uzdržavanje od mesa i ostalog, odnosno zakon kakvoće.

Prvi sastavni dio spada na bit posta, te je unatoč različite discipline zakon posta ostao uvijek sačuvan i netaknut, te i sada ostaje u jednom punom obroku na dan. (Kan. 1251, § 1.) Poslije je doživio ublaženja, kako se vidi iz njegove discipline tokom stoljeća.

211. Zakon o crkvenom nemrsu proglašivanjem Kodeksa Kanonskog prava dosta je izmijenjen. Danas Kodeks odredjuje (Kan. 1250 sl.):

I. Zakon posta propisuje, da bude na dan samo jedan obrok, a izričito dopušta ujutro malo založiti i navečer mali obrok.

II. Zakon nemrsa zabranjuje meso i juhu od mesa, te napustivši strožu disciplinu ne zabranjuje više jesti jaja, mliječnu hranu i bilo kakove začine, pa i od životinjske masti. Pod dopuštenim začinima razumijeva se, štogod se upotrebljava, da bi jelo bilo tečno, bilo tekuće, bilo kruto.

III. Više se ne zabranjuje zamjena ručka, odnosno meso i ribe uzimati kod istog obroka; večernji obrok može se uvijek zamijeniti s ručkom.

212. Nakon što je to odredjeno, u Kodeksu se izričito razlikuju:

1) dani, kada je samo nemrs:
2) dani, kada je samo post; i konačno
3) dani, kada je nemrs i post zajedno. (Kan. 1252.)

Ovo je odredjeno tako, da: a) u nedjelje i zapovijedane blagdane, kao i one, koji se u mjestu stvarno imaju obdržavati kao zapovijedani, prestaje zakon bilo nemrsa, bilo posta, bilo obojega zajedno, izuzevši blagdan, koji padne u Korizmi; b) da se vigilije blagdana, koje padnu u nedjelje, više ne anticipiraju u subote; c) post i nemrs, koji je donedavna trajao do podne na Veliku Subotu, po najnovijoj crkvenoj odredbi traje do ponoći, te je time Kanon 1252, § 4. stavljen izvan snage.

213. Zakon posta ne zabranjuje uzeti nešto jela ujutro i navečer tako, da je danas izričito već zakonito odobren doručak i večera, što je posvuda bilo običajem uvedeno, a Crkva je to podnosila. Dodana je samo opaska, da se kod toga u količini i kakvoći jela imaju obdržavati odobreni običaji mjesta. (Kan. 1251, § 1.)

214. I. Količinu doručka, što je Pravo dopušta, nekada su auktori mjerili na grame. Naučavali su, da se ne smije uzeti količina, koja znatno prelazi dvije uncije, odnosno 62,5 grama kruha ili čega sličnog, ili u onim krajevima, gdje je običaj, da oni, koji poste uzimaju izvan glavnog obroka mliječne stvari, takodjer mala količina mlijeka.

II. Kod večernjeg obroka, bilo u crkvenom bilo u redovničkom postu, općenito je usvojeno, da se može uzeti količina od osam uncija, odnosno 250 grama krute hrane: to smiju uzeti i oni, koji bi se s tom količinom do sita najeli. Dopušteno je dakle, kako drugi kažu, uzeti četvrtinu redovitog ručka.

Ova odredjena količina može se iz opravdanog razloga u dostatnoj mjeri povećati, napose u sjevernim krajevima, gdje se radi hladnog podneblja i običaja jede više, nego drugdje, napose za vrijeme Korizme, kada post traje neprekidno. Iz opravdanog razloga dopušteno je takodjer zamijeniti jutarnji obrok s večernjim.

III. Posljednjih desetljeća proširilo se mišljenje, a u mnogim krajevima, kao u Francuskoj, Belgiji i Engleskoj već i uobičajilo, da se kod jutarnjeg i večernjeg obroka uzima toliko hrane, koliko je kome potrebno, da može valjano ispunjavati svoje staleške dužnosti. Tako ujutro polovicu običnog doručka, a navečer polovicu, pa i dvije trećine redovite večere. Ovo se mišljenje danas smatra vjerojatno i sigurno.

215. Kod večernjeg obroka u kakvoći jela treba se držati odobrenog običaja onog mjesta, gdje onaj, koji posti, u to vrijeme boravi.

Stoga ondje, gdje vlada stroži običaj i primjeren staroj praksi, da se mnoga jela isključuju, treba to obdržavati. U onim krajevima, gdje je prevladao običaj, da se uzima kakovagod hrana osim jaja, mesa i juhe od mesa, kao napose u Belgiji, ili, gdje se većinom ne isključuju ni jaja, kao u Njemačkoj, u nekim dijelovima Amerike, te u većini dijelova Nizozemske, u tim mjestima sve ovo dopušteno je svima i kod malog obroka, dok je upotreba mesa i juhe od mesa uvijek zabranjena.

Prema tome, oni, koji poste, ne mogu na temelju novog zakona o nemrsu u one dane, kada je samo post, jesti ujutro i navečer meso.

216. Ovo, što je izneseno o izboru jela, odnosi se samo na one, koji su stvarno obvezani na post. Oni, koji ne poste, koji su iz bilo kakova razloga izuzeti ili oprošteni od zakona posta, odnosno samo jednog potpunog dnevnog obroka, mogu više puta, odnosno, kolikogod puta im je volja, jesti svaku vrstu hrane, ne isključivši ni meso u sve posne dane, kada nisu posebno obvezani na nemrs. Obvezani su samo naravnim zakonom u svemu obdržavati umjerenost.

217. Opće Pravo ništa izričito ne propisuje o satu, kada ima biti ručak, ali je općeniti običaj, da se ruča u podne, a dopušteno je uvijek ručati jedan sat ranije. Nije zabranjeno zamijeniti večernji obrok s ručkom.

Ručak može trajati dva sata, ali mora biti jedna moralno neprekinuta cjelina, bez većeg prekidanja, kakovo bi bilo, kada bi prelazilo mnogo više po pola sata. Ako postoji opravdan razlog, onda je dopušteno prekinuti. Tako čine kod redovnika dvoritelji i čitaoci kod stola; zatim, tko mora prije svršetka ručka poći od stola, da izvrši nužnu dužnost; ili tko je ustao od stola, pa se za kratko vrijeme vrati, jer se donijelo još jedno jelo, za koje on nije znao.

2. Subjekt (obdržavatelj) posta

218. U najnovijem Pravu na post su obvezani svi od navršene dvadeset prve godine do započete šezdesete.

Ovim kanonom se zakonski odredjuje, da mladići, koji imaju manje od dvadeset i jednu godinu, nisu obvezani na post, a ujedno se rješava pitanje, o kojemu se medju Bogoslovima dugo raspravljalo, da li su i oni šezdesetgodišnjaci ispričani od posta, koji su dosta krepki. Jasno se naime ističe, da obveza posta za sve prestaje od dana pedeset devete godišnjice.

Po propisu Kanona o računanju vremena odredjuje se: ako se rok, od kojega počinje obveza (terminus a quo) ne podudara s početkom dana, prvi dan se ne računa i vrijeme svršava, kada istekne posljednji dan, slijedi, da zakon posta obvezuje od dana iza dvadeset i prve godišnjice sve do dana pedeset i devete godišnjice.

219. Oslobodjeni su od ovoga zakona:

1. Bolesnici, nemoćnici, koji se oporavljaju; njima bi obdržavanje posta moglo biti veoma štetno.

2. Koji obavljaju teški posao, te bez velike teškoće ne mogu postiti i ujedno vršiti posao: s njima se izjednačuju oni, koji putuju, ako ih put veoma umara.

3. Koji vrše djela ljubavi, milosrdja ili se bave studijem, što se ne može spojiti s obdržavanjem posta. Tako na pr. oni, koji poslužuju bolesnike, koji moraju gotovo svaki dan propovijedati, ili koji su neprestano zaokupljeni ozbiljnim studijem.

Gdje postoji sumnja, da li je neki razlog dostatan, da ispriča od posta, ili gdje po sebi nikako ne dostaje, može se obratiti na poglavara, koji ima vlast dispenzirati, te u ovom slučaju može nadopuniti, štogod nedostaje onom razlogu. Zavrjedjuju ukor oni, koji traže oprost (dispenzu) zbog kakove male teškoće, te ne žele osjetiti žrtvu u obdržavanju posta.

220. Neki tumači tvrde, da se za ispriku od redovničkog posta traži mnogo veća nužda, nego li u crkvenim postovima, jer samo Pravilo, kako kažu, izričito zahtijeva očitu nuždu.

Naprotiv treba kazati, da toga u Pravilu nigdje nema. Kada je Sv. Zakonodavac odredio, koje postove moraju Braća obdržavati, tada je s riječima "Braća nisu obvezana na post, kada su u očitoj nuždi" samo istaknuo, da one, koji ne mogu postiti, ne obvezuje na post. Nipošto time ne odredjuje, da je očita nužda jedini razlog, koji ispričava od posta. Odatle prema drugim tumačima slijedi, da isti razlozi, koji ispričavaju od crkvenih postova, dostaju za ispriku od postova u Pravilu.

221. Postavlja se pit anje, da li su starci, koji su poslije započete šezdesete godine izuzeti od crkvenih postova, oslobodjeni takodjer i od obdržavanja postova u Pravilu?

Odgovor: Protiv mnogih većina smatra posve vjerojatnim, da nisu obvezani niti na postove Pravila. Iako bi možda neki i bili jaki i krepki, ipak se općenito radi visoke dobi smatraju slabima i nemoćnima, jer se sama starost smatra bolešću, a bolest sigurno ispričava od svakoga posta.

222. Drugo pitanje odnosi se na mladiće, koji još nisu navršili dvadeset prvu godinu. Sam Kodeks sigurno i potpuno oslobadja ih od crkvenog posta. Razlog je taj, što su mladići u toj dobi u tjelesnom rauvoju i rastu, te im je potrebna češća i obilnija hrana. Zato je Crkva kao blaga majka dopustila, da ih ne veže crkvena zapovijed. Iako je jasno, da ih isti razlozi ispričavaju od postova u Pravilu, ipak gotovo svi auktori naučavaju, da su takovi mladići obvezani na postove.

No, pošto se općenito drži, da redovničke zapovijedi obvezuju poput crkvenih zakona, i da postovi u našem Pravilu nisu zavjeti, nego zapovijedi, smatra se uistinu vjerojatnom i sigurnom, odnosno praktično stalnom i bez bojazni prihvatljivom nauka nekih auktora, da su mladići, koji nisu navršili dvadeset prvu godinu, ispričani od postova u Pravilu.

3. Kada treba postiti

223. Istaknimo, da Pravilo nalaže svoje postove bez dodatka, te nigdje ne propisuje uzdržavanje od mesa.

Prije Kodeksa trebalo je obdržavati postove Pravila s izborom jela, ali ne snagom Pravila, nego zato, što je

Crkva postu pripojila nemrs kao sastavni dio, Kako je Crkva promijenila bit posta, a zapovijedi Pravila treba tumačiti poput crkvenih zapovijedi, Manja Braća nisu po najnovijem Pravu više dužna svojim postovima u Pravilu priključiti i nemrs. Dakle do toga nije došlo ukinućem, povlasticom ili dispenzacijom u Pravilu, nego zbog izmijenjene crkvene discipline o postu.

224. Manja Braća dužna su pod teški grijeh postiti: 1) od blagdana Svih Svetih do Božića, t.j. po stalnom tumačenju u Redu od 2. studenoga do 24. prosinca, osim u nedjelje; 2) kroz Četrdesetnicu prije Uskrsa; 3) svaki petak; 4) u posne dane, koje odredjuje Crkva.

Nisu obvezani na blagoslovljeni post iz Bogojavljenja, jer Pravilo kaže: "Oni, koji je dragovoljno proposte, bili blagoslovljeni od Gospodina, a oni, koji ne bi htjeli, nisu obvezani. Post, što ga Generalne Konstitucije odredjuju na vigiliju blagdana Sv. našeg Oca Franje (Čl. 181, § 3.), ne obvezuje ni pod laki grijeh. Nema nikakva grijeha, ako se krši hvale vrijedni i od starine u običaju post, koji se u mnogim provincijama obdržava svake subote u čast Blažene Djevice Marije i u devetnici prije blagdana Duhova u očekivanju Duha Svetoga.

225. I. Post od blagdana Svih Svetih do Božića, prozvan adventska četrdesetnica.

Za vrijeme ovoga posta dopušteno je kod jednoga obroka jesti meso, obdržavajući u ostalome post. Braća, koja su iz bilo kojega razloga ispričana ili oproštena od posta smiju i više puta na dan jesti meso. Jasno, da to ne vrijedi u one dane, kada je crkveni nemrs, kao svakog petka, kvatre i Badnjak.

U slučaju, kada na dan nemrsa padne zapovijedani blagdan, kao blagdan Bezgješnog Začeća, Manja Braća poput ostalih vjernika nisu na takav svečani dan obvezana na nemrs, ali post moraju obdržavati.

Prema Generalnim Konstitucijama, čl. 181, § 2. t.2. nema više posta, ako Božić padne u petak.

Braća nisu dužna obdržavati ni post ni nemrs u nedjelje, jer Crkva u nijednu nedjelju ne zapovijeda ni post ni nemrs.

Ne valja kazati, da je adventski post posve jednak crkvenoj korizmi i da prema tome posebnu Korizmu Manje Braće treba isto onako obdržavati kako se obdržava zajednička crkvena Korizma, naime s nemrsom svake subote. Adventski post s nepravom se naziva korizma i nema za taj naziv nikakav pravni temelj, te se u pravu nikada s tim imenom ne spominje: nema takodjer ni stvarni temelj, jer prelazi i nadvisuje broj četrdeset: osim toga posve bi se samovoljno ovom postu u subote dodavao i nemrs, ako se isto ne učini u prvi dan toga posta jednako, kao što je i na Čistu srijedu. Dakle nema nikakvog pravog razloga, da se na ovaj post primijeni ono, što Crkva odredjuje za stroži i svečaniji post u korizmi. (Vidi članak

"Disquisitio circa Jeiunia Regulae" u Acta Ord. tom. 40(1921), pag. 263.)

226. II. Korizmeni post prije Uskrsnuća Gospodnjega.

Neki tumači naučavaju, da se ovaj crkveni post u Pravilu samo spominje, a ne postavlja se nova zapovijed. Kao razlog navode to, što Klement V., kada tumači da postovi obvezuju kao jednakovrijedna (ekvipolentna) zapovijed, ne spominje uskrsni post, pače i govori o dvjema naznačenim vremenima (četrdesetnicama) u Pravilu, te u toj izreci ne kaže "naloženim", nego jednostavno "naznačenim". Prema ovom mišljenju Manja Braća su obvezana na taj post kao i ostali vjernici, dakle uz uzdržavanje od mesa i juhe od mesa u petke i subote, na Čistu srijedu i na kvatre.

Ako se gdje nemrs ima obdržavati u srijedu mjesto subote, kao u Belgiji, onda se Manja Braća moraju tome prilagoditi. Gdje postoji oprost od subotnog nemrsa, kao u Nizozemskoj, Manja Braća se mogu služiti tim oprostom.

227. Općenito i tradicionalno naučavanje sa sv. Bonaventurom uči, da su Manja Braća na post prije Uskrsa ne samo crkvenim zakonom, nego i po zapovijedi svoga Pravila vezana.

Prema ovoj općenitoj nauci Manja Braća su u ovoj četrdesetnici dužna postiti, iako mjesni Ordinarij vjernike dispenzira, ako ne postoji apostolska povlastica. No, treba svratiti pažnju, da Pravilo obvezuje samo na post, i to na crkveni način, dakle od Čiste srijede do ponoći Velike Subote, izuzevši nedjelje. Na nemrs obvezuje Braću crkvena zapovijed, dakle samo u one dane, kada to pravo propisuje za sve vjernike. Ako mjesni Ordinarij dispenzira vjernike od nemrsa, tim oprostom obuhvaćena su i Manja Braća.

228. III. Posta svakog petka.

Ovaj post ima se obdržavati i onda, kada zapovijedani blagdan padne u petak. (Prema novim Generalnim Konstitucijama izuzima se Božić). Kako u takove petke za vjernike prestaje zakon uzdržavanja od mesa, to vrijedi i za Manju Braću, jer su na nemrs obvezani samo općim zakonom. (Kan. 1252.)

229. Što se tiče postova, koje propisuje samo Pravilo, t.j. od Svih Svetih do Božića i u sve petke, Sveta Stolica običava na neko vrijeme dati povlasticu, da se Manja Braća, koja borave izvan samostana, mogu u kakvoći jela prilagoditi gostinjskom stolu, ali samo kod večernjeg obroka, a ne ujutro, i to uz slijedeće uvjete:

a) ako se radi o postovima, koje propisuje Pravilo:
b) da se obdržava zakon količine;
c) da Manji Brat boravi zakonito izvan samostana;
d) da je Manji Brat primljen kao gost iz ljubavi, odnosno besplatno. (Snagom otpisa Svete Kongregacije Redovnika ovakovu povlasticu običava generalni ministar uzastopce podjeljivati na pet godina. - Vidi Acta Ord. tom. 47, 1928, pag. 27.)

230. IV. Na postove, koji obvezuju samo po crkvenom zakonu, kao ljetne i jesenske kvatre, vigilije Duhova, Bezgrješnog Začeća Bl. Dj. Marije i Svih Svetih, Manja Braća su obvezana kao i svi vjernici, te se poput ostalih mogu u tim postovima služiti danim povlasticama.

231. Treba naglasiti, da za svaki post, što ga članovi našega Reda moraju obdržavati bilo po Pravilu, bilo po crkvenom zakonu, još vrijedi tumačenje, da se mogu služiti povlasticama, što ih mjesni Ordinariji ovlašću Svete Stolice objavljuju, a kojima se kroz neko vrijeme obustavlja obveza posta i nemrsa, kao što je kadgod bivalo radi općeg zdravlja ili prigodom epidemije. (Sv. Kongregacija Sv. Oficija, 20. I. 1892.: Acta Ord. tom. 11, 1892, pag. 36.)

4. Kršenje posta

232. Kršenje zakona posta, odnosno jednog jedinog punog obroka, kao i kršenje zakona nemrsa, t.j. uzdržavanja od mesa i juhe od mesa jest po svojoj vrsti teški grijeh, ali u odredjivanju količine, koja se traži za smrtni grijeh, auktori se veoma razilaze.

A. Kršenje posta jest vjerojatno smrtni grijeh, ako se povrh onoga, što je dopušteno uzmu četiri uncije, t.j. 125 grama krute hrane više. Auktori se slažu i u tome, da količine, koje se isti dan nedopušteno uzimaju narastu u jednu cjelinu.

B. Za teški grijeh u kršenju nemrsa, ako se jede meso u pravom smislu, traži se prema vjerojatnom mišljenju auktora dvije uncije, t.j. 62,5 grama. Ako se jede juha od mesa, teški je grijeh onda, ako se uzmu tri, ili prema drugima četiri uncije. Dakle, ako tko to uzme redoviti obrok juhe od mesa, ne može se još osuditi zbog teškog grijeha. Grijesi protiv zakona nemrsa umnožavaju se toliko, kolikogod puta se u moralno različitim razmacima jede zabranjeno jelo, ali više malih prekršaja ne naraste u teški grijeh, ako nije bila takova nakana.

233. Što se tiče odredjenog sata za ručak, ako se ruča prije toga vremena, ne počinjava se nikada teški grijeh, jer prema općenitijem veoma vjerojatnom mišljenju odredjeno vrijeme za ručak ne spada na bit posta. Ako bi se ručak obavio znatno ranije prije odredjenog vremena, nego li jedan dopušteni sat, lako se griješi, ali ispričava od grijeha svaki opravdani razlog.

TREĆA ZAPOVIJED : O zabrani jahanja

Braća neka obdržavaju propis Pravila, da ne smiju jahati izvan slučaja nužde. To vrijedi jednako kao zapovijed.

234. Naš Sveti Otac u svemu je uvijek svjetskoj gizdi suprotstavljao poniznost. Zato je kod davanja uputa, kako Manja Braća moraju putovati, htio kod svojih sinova posve

isključiti onaj način putovanja, koji je tada bio u običaju kod bogataša, te im je pod teški grijeh zabranio jašenje.

Razni tumači više ili manje sužuju značenje riječi "jašiti", te se razilaze u poimanju i opsegu ove zapovijedi.

235. A. Ovom zapovijedi Pravila zacijelo se Manjoj Braći pod teški grijeh zabranjuje putovati na konju, ako to ne iziskuje nužda ili bolest, jer to znači gramatički i po smislu same riječi "jašiti". Tako drže svi.

236. B. Tumači se razilaze, da li je zabranjeno putovati na drugoj teglećoj marvi, na pr. magarcu ili mazgovu.

Ova zapovijed je nepovoljna, te je treba shvatiti točno prema vlastitom značenju riječi. Nadalje, smatra se, da je sveti Franjo imao nakanu isključiti više taštinu, a ne korist u jahanju. Stoga slijedi zaključak, da Pravilo, ukoliko bi zabranjivalo, barem tako strogo ne zabranjuje jašiti na drugoj životinji osim konja. Iz opravdanog razloga sigurno je i dopušteno, ukoliko postoji zabrana, jer jašiti na magarcu nije sjajno, nego priprosto.

237. C. Uvijek je bilo veće razilaženje medju tumačima u pitanju, da li se ovom zapovijedi zabranjuje takodjer upotreba kočija ili kakovih drugih kola s konjskom spregom.

Općenitije mišljenje to potvrdjuje. Vjerojatna je nauka nekih tumača, koja tvrdi, da se ovom zapovijedi ne zabranjuje voziti se na kolima s dva ili u brdovitim krajevima s četiri konja, jer se to veoma teško može nazvati jašenje. Iako neki misle, da je nakana sv. Franje bila, da Braća po mogućnosti poput Krista pješače, ipak nije tu nakanu s obzirom na upotrebu kola postavio kao zapovijed, nego ju je ostavio kao stupanj savršenosti.

Stoga ne griješi Manji brat, kada se služi dvopregom ili četveropregom, ako se daju zajednička besplatna kola, na kojima se iz običnih razloga običavaju voziti i siromašni radnici.

238. Ovu nauku potvrdjuju odluke Kongregacije biskupa i redovnika, u kojima je Kongregacija izjavila, da je iz svakog opravdanog razloga dopušteno voziti se na željeznici, kao i na kočiji. Kako nije zabranjeno voziti se željeznicom, slijedi, da je dopuštena vožnja parobrodom. Ovo tumačenje odgovora Svete Kongregacije odobrio je generalni ministar p. Alojzije Lauer. On je bio upitan, da li se spomenuto blaže mišljenje može provoditi u praksi, te je napisao: "sigurno je, a ne vjerojatno, da je Sveta Kongregacija izjednačila upotrebu željeznice s upotrebom kola". Tako je potvrdio, da je oboje Manjoj Braći dopušteno.

239. Zastupnici ovog mišljenja opominju, da je kadgod upotreba kola Manjoj Braći zabranjena iz drugih razloga. Tako sam Marchant uči: Dvopreg se ne zabranjuje u strogom smislu kao jahati, nego radi tradicije, primjera otaca, siro-

maštva redovničke poniznosti itd. Dakle, teološki i stvarno govoreći, na osnovu spomenutih razloga treba prosuditi, što je u upotrebljavanju kočije (dvoprega) dopušteno ili nedopušteno, što je grijeh ili što nije grijeh.

Prema tome može biti pod teški grijeh nedopušteno voziti se kočijom (dvopregom), i to: a) radi troškova, zbog kojih bi se trebalo uteći duhovnim prijateljima. Tako se tumače riječi sv. Bonaventure, koji na tekst Pravila "i ne smiju jahati" nadovezuje: "i dosljedno ne smiju se voziti dvopregom ni četveropregom, što zahtijeva još veći trošak; b) zbog sablazni ili pogibli, da ne nastane sablazan: zato bi smrtno griješio onaj Manji brat, koji bi se poput velikaša i plemića gizdavo vozio na kočiji na čudjenje i sablazan svjetovnjaka.

240. D. Što se tiče drugih prometnih sredstava, koja se iz dana u dan sve više umnažaju, odredjuje se:

1. Jednodušno naučavaju tumači, da se nikako ne zabranjuje vožnja ladjom, iako ladju vuku konji.

2. Upotreba željeznica dopuštena je iz opravdanog razloga uz dozvolu poglavara, ali se s obzirom na mjesto treba držati duha poniznosti.

3. To isto vrijedi uz jednaka ograničenja, da treba obdržavati sve ono, što od nas iziskuje naš stalež, za vožnju elekričnom željeznicom, tramwajem, automobilom, avionom i svakim drugim novim vozilom. Nije zabranjeno služiti se biciklom, ako to kod puka ne pobudjuje čudjenje i sablazan.

241. Pravilo navodi kao razloge, koji ispričavaju jahanje: očitu nuždu i bolest.

1. Očita nužda nastaje iz trostrukog uzroka:
a) radi duljine puta, koji se ne može drugačije, ili nikako, ili bez najveće poteškoće prevaliti;
b) radi zapreka na putu, kao što je voda, snijeg i ostalo: predpostavlja se u jednom i drugom slučaju, da se put poduzima zakonito;
c) radi hitnog izvršenja dužnosti u mjestu, kamo Manji brat ne može na drugi način stići u odredjeno vrijeme.

2. Drugi razlog, koji dopušta jahanje jest, ako onaj, tko je ostario, ili tko je bolestan ili nemoćan, mora poći na put, koji ne može drugačije prevaliti bez velike teškoće ili pogibelji za zdravlje.

Medjutim, stvar je poglavara, da ispitaju i odrede, kada postoji očita nužda ili dostatna bolest.

242. Konačno treba spomenuti, da se u jahanju mora dopustiti laka tvar (levitas materiae). Tako na pr. Manji brat koji ne bi jahao mnogo dulje od jednog sata, isključivši sablazan, počinio bi samo laki grijeh, ukoliko se to ne bi na istom putu često ponovilo.

TRI OPOMENE

I. Kada Braća idu po svijetu, neka se ne svadjaju niti druge osudjuju.

Manja Braća kao pravi sljedbenici Evandjelja moraju se čuvati u saobraćaju sa svijetom svake grubosti, neotesanosti, uvredljivih i oštrih riječi, te tvrdoglavosti i nepopustljivosti u svojem mišljenju. Njihove riječi i njihov govor neka budu puni ljubaznosti, prijaznosti, srdačnosti i susretljivosti. Evandjelje je blaga vijest, te vjerni sljedbenici Evandjelja moraju svuda unositi ljubav, dobrotu i toplinu. Tako će svojim primjerom propovijedati Krista i Njegovo sveto Evandjelje.

Gospodin Isus Krist je rekao: "Nemojte suditi, da ne budete osudjeni... Zašto vidiš trun u oku brata svoga, a grede u oku svome ne vidiš?" (Mt 7, 1,3.) Za mnoge grješnike, ili one, koji su osumnjičeni i oklevetani velika je utjeha, kada ih Bogu posvećene osobe, redovnici i svećenici ne osudjuju, nego blago ispričavaju i ljubezno opravdavaju. To je često puta žudjena zraka svijetla u tami, koja ih okružuje. Manja Braća neka budu uvijek puni razumijevanja i praštanja.

II. Neka budu blagi, miroljubivi, čedni, krotki i ponizni i neka sa svima dostojno razgovaraju.

Spasitelj kaže: "Naučite se od mene, jer sam krotak i ponizan srcem" (Mt 11, 29.) Manja Braća moraju izbjegavati uzrujanost, razdražljivost i srditost. Na njima mora odsijevati Isusova blagost i poniznost. Svuda moraju sijati slogu i mir, a ne razdor, razmiricu i svadje. U čitavom držanju Manje Braće, napose u očima ima odsijevati čednost i skromnost. Ne smiju težiti za čašću i slavom, moraju biti daleko od svake taštine, nadutosti i razuzdanosti. Najljepši ures Manje Braće jesu jednostavnost, poniznost i čednost. To svijet na njima cijeni, to od njih očekuje i traži. Uostalom to od njih traži sam naziv i duh njihova Reda, koji se naziva Red Manje Braće.

Sveti naš Otac Franjo opominje Braću, da dostojno govore sa svima, kako se dolikuje. To znači, da Braća moraju u svojim riječima i svome držanju iskazivati svima dužno štovanje: da njihovi razgovori imaju biti prožeti duhom vjere, pobožnosti, razboritosti i čednosti, a nipošto isprazni, lakomisleni, nedostojni. Svaki razgovor Manje Braće ima uzdizati, oplemenjivati, izgradjivati, produhovljavati. - Koliko sablazni mogu prouzročiti nedostojni razgovori Manje Braće, napose, ako pred svjetovnjacima iznose slaboće i mane svoje subraće, ako grde i osudjuju svoje poglavare! Ako bude svaki čovjek morao pred Bogom polagati račun o svakoj svojoj riječi, koliko više to vrijedi za redovnike! Tu vrijede riječi sv. Jakoba apostola: "Ako tko misli, da je pobožan, a ne zauzdava jezika svojega, nego vara srce svoje, njegova je pobožnost isprazna." (Jak 1,26.) Manja Braća ne mogu u svijetu sjajiti krepostima, ako se u samostanu neumorno ne vježbaju u krepostima i ne žive u istinitoj ljubavi i slo-

zi. Zato Generalne Konstitucije u čl. 288, § 1. odredjuju: "Svi redovnici neka izvršuju zapovijed Gospodina našega Isusa Krista o medjusobnoj ljubavi. Zato neka posvuda žive u iskrenoj bratskoj ljubavi, neka pretječu jedan drugoga čašćenjem i poštovanjem, neka rado jedan drugome pomaže ljubeznim uslugama, neka se brižno čuvaju i plaše svake ljubomore i neka uvijek nastoje sačuvati jedinstvo duha i vezu mira." Čl. 288, § 3. odredjuje opet: "Neka se primjereno kazni kao narušitelj mira i obveže na zadovoljštinu svaki onaj, koji bi bilo riječima, bilo pismom, bilo činom povrijedio bratsku ljubav. Poglavari su teško obvezani u savjesti za izvršavanje ovoga zakona."

U čl. 289, § 2. Generalne Konstitucije odredjuju takodjer, da Braća iskazuju gostoljubivost, ljubeznost i uslužnost prema svima, napose prema crkvenim osobama i redovnicima ostalih Redova, u prvom redu prema Braći vlastitoga Reda i prema Braći Dominikancima, s kojima nas veže staro prijateljstvo.

III. Kada ulaze u kuću koju, neka najprije kažu: "Mir kući ovoj".

Naš sveti Otac Franjo bio je posvuda glasnik mira. Poznate su nam dirljive zgode, kako je pomiro asiskog biskupa i načelnika, zatim, kako je pripitomio samog divljeg vuka. Zato je htio, da sva njegova Braća budu takodjer vjesnici i nosioci mira, i to svojim veseljem, strpljivošću i blagošću. Ima li ljepše i svetije zadaće za Manju Braću, nego li, da posvuda, kudagod prolaze raznose Božji mir?! Svijet žedja za mirom. Tko će mu ga dati, ako ne vitezovi Kneza mira? Dok djavao nastoji u kršćanskim obiteljima i zajednicama posijati sjeme nemira i razdora, Manja Braća će neumorno širiti Božansko sjeme ljubavi i mira.

Uistinu, koliko se blago krije u ovim jednostavnim evandjeoskim opomenama sv. Franje, koje poput dragulja blistaju u našem svetom Pravilu! Kako se obilna duhovna hrana nalazi u njima za naše savršenstvo i posvećenje! Uzaludna bi bila i naša redovnička molitva, beskorisni bi bili naši redovnički postovi, ako to sve ne bi bilo prožeto žarom Božje ljubavi, ako ne bismo svojim kreposnim i svetim životom i vladanjem bili svijetlo svijetu i sol zemlje! Zato duboko usadimo u svoja srca riječi svetoga apostola Pavla: "Kad bih jezike ljudske i andjeoske govorio, a ljubavi ne bih imao, bio bih kao mjed, koja ječi, ili praporac, koji zveči. Kad bih imao proroštvo i znao sve tajne i sve znanje, i kad bih imao svu vjeru, da bih i gore premještao, a ljubavi ne bih imao, bio bih ništa. I kad bih razdijelio sve svoje imanje, i kad bih predao tijelo svoje, da se sažeže, a ljubavi ne bih imao, ništa mi ne bi koristilo." (I Kor 13, 1 - 3.) Uistinu, bez žara ljubavi Božje, bez iskrene bratske ljubavi ništa nam ne koristi sav naš redovnički i svećenički život.

DODATAK TREĆEM POGLAVLJU IZ GENERALNIH KONSTITUCIJA

1. O razmatranju i drugim pobožnim vježbama

Pravilo propisuje i točno odredjuje zajedničku molitvu Braće, molitvu u ime Crkve. Generalne Konstitucije nalažu Braći osobnu molitvu, koja je bezuvjetno potrebna za ostvarenje savršenstva, na koje su redovnici obvezani, a to je r a z m a t r a n j e. (Čl. 162, § 1.)

U čl. 162. § 2. Generalne Konstitucije odredjuju, da sva Braća barem jedan čitav sat svaki dan posvete razmatranju. Najprije se pročita predmet razmatranja, zatim se svaki redovnik može poslužiti knjigom, koja odgovara potrebama njegove duše. Tko iz opravdanog razloga ne može prisustvovati zajedničkom razmatranju, dužan je to obaviti privatno.

Čl. 162, § 3. ističe, da se obvezi razmatranja ne može udovoljiti euharistijskim blagoslovom niti Božanskim časoslovom ili drugim usmenim molitvama. Medjutim večernje pobožnosti na blagdane i posebne zgode, kojima prisustvuje čitava zajednica, kao i pobožnost Križnog puta, ukoliko to traje pola sata, mogu nadomjestiti drugi dio razmatranja.

Čl. 163, § 1. Generalne Konstitucije obvezuju poglavare, da svu brigu posvete svetom razmatranju, te riječima i primjerom potiču podložnike, a nemarne opominju i prema potrebi kažnjavaju.

O duhovnom štivu govore Generalne Konstitucije u čl. 163, § 2. slijedeće: "Isto tako neka se poglavari brinu, da svakog dana svi obavljaju duhovno štivo, napose iz Svetog Pisma, te moraju u tu svrhu pribaviti svima, a napose braći laicima, potrebne knjige."

U čl. 164. Generalne Konstitucije propisuju, da svi redovnici barem jedanput u tjednu obave svetu ispovijed.

Generalne Konstitucije odredjuju takodjer u čl. 165, § 2., da u ono vrijeme, kada Braća klerici i laici pristupaju sv. pričesti, budu u koru ili oratoriju svećenici ispovjednici.

Čl. 166, § 1. propisuje, da se tri puta u tjednu, t.j. u ponedjeljak, srijedu i petak uz propisane molitve obavi spasonosna vježba discipline. Izuzimaju se blagdani prvog i drugog reda, i to od prvih Vespera, te osmine blagdana Božića, Iskrsa i Duhova.

Svakog petka osim blagdana prvog i drugog reda propisuje član 167. kapitul culparum, na kojemu se iznose izvanjske pogrješke i nemarnosti, a poglavar potiče sve redovnike na obdržavanje Pravila i Konstitucija, i mole se propisane molitve.

U čl. 168. Generalne Konstitucije potiču na obavljanje pohoda Presv. Oltarskom Sakramentu i ispita savjesti, a u čl. 169. na svakodnevno moljenje krunice Sedam radosti Blažene Djevice Marije.

Generalne Konstitucije odredjuju, da svi redovnici svake godine obave osamdnevne duhovne vježbe, a svaki mjesec jedan dan duhovne sabranosti. (Čl. 170, §§ 1, 2.)

2. O šutnji i o klauzuri

Jedna od dužnosti u našem redovničkom životu jest, da činimo pokoru (ad agendam poenitentiam). U tu svrhu Pravilo nam zapovijeda post. Osim tjelesnog posta, od kojega se može dobiti oprost, postoji i duhovni post, koji je uvijek i za sve obvezatan. Tu spada svladavanje sjetila, a napose svladavanje jezika. Zato Generalne Konstitucije donose propise o svetoj redovničkoj šutnji. Bez šutnje i sabranosti nemoguće je provoditi ozbiljan duhovni život.

Čl. 172, § 1. Generalnih Konstitucija odredjuje: "Svi, pa i gosti neka poštuju i pobožno obdržavaju svetu redovničku šutnju."

Čl. 172, § 2.: "Šutnju treba strogo obdržavati:

1. Svagdje od odredjenog vremena poslije večere do odslužene konventualne svete mise slijedećeg dana;

2. Uvijek u crkvi, koru, oratoriju, sakristiji, knjižnici i spavaonici; isto tako na hodnicima i u refektoriju, ali ostaju na snazi propisi čl. 174, § 1 i 177, § 2.

Čl. 172, § 3.: "Kada bude potreba ili opravdani razlog, smije se govoriti, ali kratko i tihim glasom."

U svrhu razonode dopušta se redovnički razgovor, ali redovito ne više od sat i pol. To se vrijeme može razdijeliti prema običaju provincije. (Čl. 173.)

U privatnim redovničkim sobama zabranjuje se svaki razgovor. (Čl. 174, § 2.)

Bez zakonitog dopuštenja Braća ne smiju ulaziti jedan drugome u sobu, osim u sobe poglavara, lektora i magistera. (Čl. 176.)

S dopuštenjem provincijalnog ministra mogu se imati radio aparati, ali se moraju držati u mjestu, gdje se održava zajednička rekreacija. Provincijalni ministar sa svojim definitorijem ima odrediti pravila, kako se smije radio aparat upotrebljavati. (Čl. 175.)

U svim samostanima neka se kod ručka i večere obavlja čitanje. U odredjene dane može se oprostiti od čitanja, ali ne za čitavo vrijeme blagovanja. (Čl. 177, §§ 1, 2.)

Čuvar redovničke discipline i sabranosti jest k l a u z u r a .

Zato Generalne Konstitucije strogo propisuju, da se u svim kanonskim podignutim samostanima mora obdržavati papinska klauzura. (Čl 187, § 1; Kan. 597, § 1.) Viši poglavar ima odrediti točno granice klauzre ili ih iz zakonitih razloga mijenjati. (Čl. 187, § 3.)

Svi moraju pomno bdjeti, da se čuva klauzura, koja je zaštita i ures redovničkog života. (Čl. 189, § 1.)

Unutar klauzure nemaju pristupa ženske osobe bez obzira na dob ili položaj ni pod kojom izlikom. Izuzimaju se supruge državnih poglavara sa svojom pratnjom. (Čl. 188, § 1; Kan. 598; Interpr. auth. C.I.C., 26. martii 1952.)

Svjetovnjaci laici osim sindika apostolskog nemaju pristupa k zajedničkom stolu, a crkvene osobe rijetko i razborito. (Čl. 188, § 3: Kan. 606, § 1.)

Svaki samostan mora imati izvan klauzure sobu za razgovor. Svjetovnjaci se smiju primati na razgovor samo u toj sobi. Ona mora biti tako uredjena, da se mogu vidjeti, ali ne čuti oni, koji razgovaraju. Provincijalni ministar ima odrediti vrijeme, kada se ujutro soba za razgovor ima otvoriti, a navečer opet zatvoriti.

Poglavari ne smiju bez opravdanog razloga puštati redovnike u sobu za razgovor, a nipošto u vrijeme, dok traje Božanski časoslov ili druga zajednička vježba. (Čl. 190, §§ 1, 2, 3.)

Zakon klauzure obvezuje takodjer i redovnike, da ne mogu bez dopuštenja poglavara izlaziti iz samostana, te moraju svaki puta tražiti dopuštenje i blagoslov. Na povratku se opet moraju najaviti poglavaru i zatražiti blagoslov. (Čl. 191, §§ 1,3.)

3. O putovanju Braće

Poglavari i podložnici moraju se čuvati od beskorisnih putovanja. Samo provincijalni ministar može Braći dopustiti, da posjete svoje roditelje, i to rijetko, radi ozbiljnog razloga i na nekoliko dana. (Čl. 192, §§ 1,3.)

Dopuštenje za putovanje, koje je provincijalni ministar podijelio, ne mogu mjesni poglavari produljiti, osim kada nadodje nepredvidjeni razlog. O tome treba odmah obavijestiti provincijalnog ministra. (Čl. 193, § 2.)

Nitko ne smije bez izričitog dopuštenja generalnog ministra doći u Rim. Tkogod bi došao u Rim bez takovog dopuštenja, ima se kazniti prema čl. 330. (Čl. 200, §§ 1,3.)

Zabranjuje se svim redovnicima prisustvovati u svjetskim kazalištima, pohadjati svjetovne predstave i bilo kakove bučne skupove, što ne bi dolikovalo redovnicima, ili ako bi se drugi sablažnjavali, da redovnici tamo prisustvuju. (Čl. 202; Kan. 592; 140.)

Poglavlje IV.

BRAĆA NE SMIJU PRIMATI NOVAC

T e k s t P r a v i l a. Strogo zapovijedam svoj Braći, da nipošto ne primaju novaca ni sami ni preko posrednika. Dužnost je ministara i kustoda, da se pomnjivo brinu za potrebe bolesnika i za odjeću ostale Braće, i to kako iziskuju potrebe mjesta, vremena i hladnih krajeva. No, kako je već rečeno, uvijek samo tako, da ne primaju novac.

---

243. S a d r ž a j. Sveti je Zakonodavac želio svoju Braću sačuvati od svih svjetskih uznemirivanja i briga. Pošto je novac najveći uzrok uznemirivanja i briga, najstrože je zabranio Braći svaku upotrebu novca. Stoga ovo četvrto poglavlje sadrži dvije zapovijedi, koje obvezuju pod teški grijeh, i to : 1) zabranjuje na bilo kojigod način Braći primati novac, i 2) odredjuje, da se samo ministri i kustodi po duhovnim prijateljima imaju brinuti za potrebe Braće.

PRVA ZAPOVIJED : O zabrani novca

Braća ne smiju nipošto primati novac. To je formalna zapovijed Pravila.

A. PREDMET ZAPOVIJEDI

244. Tumači se ne slažu u iznošenju predmeta ove temeljne i izrazite zapovijedi franjevačkog Pravila.

Jedni (medju njima Albert a Bulsamo i Gabriel da Vicenza) pod izrazom "denariorum-dinara" razumijevaju samo novce, odnosno novčanice, a pod izrazom "pecunia-novac" shvaćaju u Pravilu svaku stvar, koja se smatra vrijednošću, te je Braća ne primaju za svoju potrošnju, nego da je kao vrijednost zamijene s drugom stvari. Ovo mišljenje, čini se, treba svakako zabaciti. Prihvaća se mišljenje većine auktora, koji ili izričito naučavaju ili barem predpostavljaju, da se dinar i novac (denarius et pecunia) i u ovoj zapovijedi Pravila imaju uzeti kao sinonimi (istoznačne riječi), kao što se po općem shvaćanju uzimaju vrsno za istu stvar i upotrebljavaju za kojugod novčanicu. Nikola III. i Klement V. medjusobno ih zamjenjuju i uzimaju za isto, štoviše izraz "pecunia-novac" upotrebljavaju za dinare.

Novac se difinira: kovnata ili papirnata novčanica, koju je javna vlast odredila kao cijenu kupovnih stvari, odnosno koliko je formalno sredstvo kupovanja i prodavanja i drugih pogodbi.

245. Ovdje se pod imenom "dinara, odnosno novaca-denariorum seu pecuniae" razumijevaju:

1. Novci, odnosno novčanice, koje je javna vlast proizvela iz zlata, srebra, bakra i ostalog, da se u pogodbama daju i primaju za plaću.

2. Isto tako karte ili papiri, koje je javna vlast u istu svrhu tiskala i koje se imaju nužno u trgovini priznavati. (Na pr. cedulje, koje se upotrebljavaju u kraljevini Nizozemskoj, a pučki se nazivaju Muntbiljetten, t.j. novčane cedulje-schedulae monetariae.)

246. Što se tiče banknota (schedulae mensae argentariae, Billets de banque) treba istaknuti:

1. Po svojoj prirodi nipošto nisu novac, nego jednostavne zadužnice (chirographa) jednog privatnog društva.

2. U mnogim državama javna je vlast izdala zakon, kojim se takovim kirografima (zadužnicama) pridaju sva svojstva, koja su vlastita zakonitom sredstvu isplaćivanja, te se u trgovini nužno moraju priznati i u svemu su izjednačene s pravom papirnatom novčanicom. (Takovi zakoni važe u Nizozemskoj, Belgiji, Njemačkoj, Francuskoj, Engleskoj i drugim državama.)

3. U onim državama, u kojima ne postoji takav zakon, ono, što je u strogom smislu nazvano zadužnicama (kirografima), nije novac, te se ne mora nužno priznati u trgovini. No, gotovo svagdje se odobrenjem javne vlasti, koja se često na njih obvezuje ugovorom, upotrebljavaju u gradjanskom drugšvu mjesto novaca i priznavaju u općoj upotrebi, te se po shvaćanju ljudi općenito smatraju kao papirnati novac.

247. Nisu novac kojekakovi otisci. na pr, poštanske marke, novčane uputnice, čekovi, vrijednosni papiri, obveznice, dionice i njihovi odresci, koji se nazivaju kuponi. Sve to nije po zakonitoj vlasti odredjeno kao sredstvo isplaćivanja. Sasvim je nuzgredno, što se kupovanje i isplaćivanje dopušta s takovim sredstvima.

Braća moraju paziti, da ne bi pomoću spomenutih stvari, napose pomoću dionica ili kupona sklapali prave gradjanske ugovore i povrh toga, da uklone sablazan.

Nema zapreke, da Braća takove stvari, ako je isključena sablazan, prenose iz mjesta na mjesto ili od jedne osobe drugoj osobi.

B. OPSEG ZAPOVIJEDI

248. Braći je strogo zabranjeno, da primaju novac-kako smo ga sada protumačili - bilo sami bilo preko posrednika. Primati ga sami, to znači: vlastitom rukom primati novac bilo u posjed bilo na kakovu gradjansku upotrebu vlastitu ili tudju. Primati ga po posredniku znači: nekoga ovlastiti, da novac prima, čuva, troši i slično, ili takovu osobu, koja prima novac u ime Braće , podupirati ili na to pristajati.

Stoga riječi Pravila "sami ili po posredniku - per se vel per interpositam personam" znače: sami osobno ili drugoj osobi kao svojemu zamjeniku.

249. Iz deklaracije Inocenta XI. izvodimo, što se zabranjuje s obzirom na primanje novca. On uči: "S obzirom na druge potrebne stvari mogu imati upotrebu, iako ne vlasništvo, ali novac ne smiju ni posjedovati kao vlasništvo niti jednostavno upotrebljavati. Stoga je svako rukovanje s novcem, koje je na bilo kojigod način službeno, a ne posve naravno, pripadao novac kojemugod gospodaru, posve zabranjeno."

Tako odredjuju i Generalne Konstitucije, čl. 204, § 1.: "Najizrazitija zapovijed našega Reda jest, da redovnici ni sami ni preko posrednika ne smiju primati novac. Dok druge potrebne stvari mogu upotrebljavati, samo ih ne mogu posjedovati, novac ne smiju ni posjedovati ni upotrebljavati. Stoga je svako rukovanje s novcem koje je na bilo kojigod način službeno, a ne posve naravno, pripadao novac bilo kome, posve zabranjeno."

Čl. 204, § 2. glasi: "Onaj redovnik, koji bez potrebnog dopuštenja novac prima, pribavlja, troši, nosi ili u ovim stvarima drugoga zamjenjuje, kao i onaj, koji kod sebe ili kod drugoga ima pohranjen novac, ima se smatrati kao proprijetarac (prisvajatelj vlasništva-proprietarius), te kazniti kaznama, koje su odredjene u čl. 325." U čl. 325, § 1. odredjuje se, da se proprijetarci imaju kazniti privremenim lišenjem i nesposobnosšću za sve dužnosti u Redu, te obaviti kroz deset dana duhovne vježbe. Ako bi tko umro kao poznat i tvrdokoran proprijetarac, ima se lišiti crkvenog ukopa.

Kako bi se što više spriječilo kršenje ove glavne zapovijedi našega Pravila, Generalne Konstitucije u čl. 206, §§ 1-3. odredjuju slijedeće: "Poglavari su dužni i zajednici i redovnicima pribaviti sve, što je potrebno, da podložnici nemaju isprike kršiti ovu zapovijed. Poglavari, koji bi ovu obavezu u velikoj mjeri zanemarivali, imaju se kazniti prema čl. 324, § 2, t.j. imaju se poslije druge opomene ministra provincijala i njegova definitorija skinuti sa dužnosti.

Kadgod ponestane milostinja za podmirenje potreba, a stvar se ne može lako isprositi, dužan je poglavar ili sam ili po drugome, koga posebno odredi, uteći se duhovnim prijateljima obdržavajući ostalo, što treba obdržavati."

U gore navedenim riječima Inocenta XI. razlikuje se dakle: a) vlasništvo novca,
b) naravno ili materijalno rukovanje s novcem, i
c) službeno rukovanje s novcem, odnosno upotrebljavanje novca.

250. A. Vlasništvo novca, a dosljedno sve ono, štogod predpostavlja vlasništvo, zabranjeno je već samim zavjetom siromaštva i zapovjedju lišavanja vlasništva šestog poglavlja Pravila, u kojima se zabranjuje vlasništvo, posjedovanje i ostalo bilo koje stvari, dakle i novca. Prema tome

svim činima, koji uključuju u sebi svojstvo vlasništva ili drugog službenog prava na novac, krši se ne samo zapovijed ovog četvrtog poglavlja, nego i sam zavjet.

(Glavni takovi čini, koji se protive i samom zavjetu siromaštva, jesu: a) zapovijedati kao gospodar, kako i na koji način se ima trošiti ili drugome predati novac, koji je pohranjen kod sindika ili kod druge osobe (vidi Gen. Konstitucije, čl. 215.) ; b) na sudu ili izvan suda tražiti strog račun o novcu; c) na bilo kojigod način novac natrag tražiti, pohraniti ili dati pohraniti; d) držati kod sebe kovčežić s novcima ili ključ od kovčežića, da se bez njegova pristanka štogod ne troši. Prema tumačenju Klementa V. činiti sve ovo, što je spomenuto, spada samo na gospodare i one, koje bi oni ovlastili. Iz istoga razloga, kako uče tumači, zabranjuje se: e) dopustiti kod sebe pohraniti novac tako, da se o njemu mora polagati račun: f) dati ili primiti novac u zajam, ili s njime vršiti zamjenu; g) davati pravne namire (quittantias), kako stoji u Gen. Kostitucijama, čl. 213. § 1; h) primati mjenice pod vlastitim imenom, kojima se povjerava, da mu se izbroji novac.)

251. B. Ne zabranjuje se posve naravno ili materijalno rukovanje s novcem, koje po sebi ili po svrsi čina promatra novac po njegovoj unutarnjoj vrijednosti, odnosno po njegovoj tvari, ili ukoliko je općenito stvar, koja posve spada na bližnjega. To je jednodušna nauka tumača.

Stoga ne krši Pravilo tko rukuje s novcem ukoliko je zlato ili srebro, na pr. za izradjivanje kaleža, ili ako ga podigne sa zemlje, ili ako ga otme kradljivcu, da ga vrati gospodaru, ili ako ga prima na jednostavno čuvanje.

252. C. Posebni i vlastiti premet ove zapovijedi, ukoliko se vrsno razlikuje od samoga zavjeta siromaštva i zapovijedi lišavanja vlasništva, jest zabrana jednostavne upotrebe novca, odnosno službenog rukovanja s novcem koje postoji, kada po sebi ili po svrsi čina promatra novac po njegovoj vanjskoj vrijednosti, odnosno ukoliko je zakonito sredstvo kupovanja i drugih ugovora, t.j. sredstvo trgovanja.

253. Stoga se izmedju ostaloga zabranjuje:

1. Sakupljati novac, makar se sobom vodi svjetovnjaka ili tercijara ili oblata, da ga prima, ili takove poticati, da prose novac za samostan, jer bi takove osobe bili posrednici (interpositae personae) Braće. Ako bi svjetovnjaci to činili na svoju ruku, sami od sebe, dolikuje, da Braća izjave, da se to vrši bez njihovog naloga.

2. U crkvi ili na kojem drugom mjestu postavljati ili ne uklanjati škrabice, u koje mogu dobročinitelji stavljati novčanu milostinju za Braću, makar se novac daje za čitanje mise. Može se dopustiti u našim crkvama sabiranje, koje moraju vršiti svjetovnjaci, za siromahe, bratovštine, misije, napose u ime biskupa ili poglavarstva, ali mora biti javno poznato, da se to ne vrši ne po našem nalogu niti u našu korist.

3. Primati novac, makar i svojevoljno darovan, na vlastitu ili na tudju upotrebu, naime da se dade drugome ili da se potroši u korist drugoga.

4. Drugome dati novac bilo kao plaću za rad, bilo kao jednostavnu milostinju. (Druge se stvari mogu darivati i izvan Reda, ali ne novac, jer je poglavarima dopuštena službena uprava nad onim stvarima, koje mi smijemo upotrebljavati, a nad novcem nije im dopuštena nikakva uprava.)

5. Trošiti novac za vlastite ili tudje potrebe.

6. Dijeliti novac ili upravljati s njime, makar bio i tudji.

Sve ovo zabranjeno je ne samo, ako se novac prima ili izdaje vlastitom rukom, bilo neposredno bilo posredno, na pr. ako je omotan u papir ili ga je drugi stavio u lisnicu, nego se zabranjuje takodjer, ako novac u naše ime prima ili izdaje drugi, jer to znači primati novac po posredniku.

POVLASTICA U UPOTREBLJAVANJU NOVCA

254. Ovdje valja spomenuti, da generalni ministar na temelju ovlasti, koju mu je dala Sveta Kongregacija Redovnika, svake pete godine podjeljuje nekim provincijama povlasticu slijedećeg sadržaja:

Najviše nam je na srcu, da se sve provincije našega Reda što prije povrate na potpuno obdržavanje glavne zapovijedi Pravila Manje Braće "o zabrani primanja novca", kako bismo zadobili blagoslov Božji i sv. Franje. Kako se ovakovo obdržavanje ne može posvuda odmah uvesti, služimo se ovlašću, koju nam je zbog naročitih teškoća sadašnjih vremena milostivo udijelila Sveta Kongregacija Redovnika, te snagom ove odluke ovlašćujemo mnogopoštovanog oca ministra provincijala provincije N.N., da na slijedećih pet godina, ako se to njegovom definitoriju bude činilo potrebnim, dopusti:

a) da zavjetovani redovnik, isključivši poglavare, vrši dužnost apostolskog sindika, ako se ne može naći prikladan sindik, ili ako ne će vršiti svoju dužnost, i ako se ne može naći vjeran tercijar, koji bi za to bio prikladan, ali se izuzimlju sudski čini;

b) da takav redovnik uz potrebne mjere opreza kod sebe drži, upravlja i izdaje novčanu milostinju za mise, propovijedi ili dragovoljno darovanu, i to prema odredbi mjesnog poglavara i diskretorija, kojima je dužan svaki mjesec vjerno polagati račun:

c) da takav redovnik može tu milostinju oprezno poslati po rukama redovnika, koga sam odabere, da isplati u korist Braće izvršene troškove, ili da se dopuštenjem mjesnog poglavara pobrine za druge potrebe:

d) da redovnici mogu primati novčanu milostinju i donijeti je spomenutom redovniku, da se mogu i smiju služiti zajedničkim novcem i na putovanjima, koja su poduzeta iz opravdanog razloga, ali samo za one potrebe, koje naidju.

C. PRENOŠENJE NOVCA

255. Medju tumačima Pravila pokreće se na veliko pitanje, da li je Manjem Bratu dopušteno prenašati novac, odnosno prenijeti iz mjesta na mjesto, ili od jedne osobe drugoj osobi.

Da se jasno izloži ova teška rasprava, koja se do danas sve više i više pokreće, potrebno je točno postaviti pitanje. Radi se naime o prenošenju novca bez ikakova gradjanskoga prava na nj. Predpostavlja se dakle:

1. Da Brat, koji prenosi novac, ne preuzima na sebe nikakovu gradjansku obavezu, da ga nadoknadi, ako propadne.

2. Da si ne prisvaja nikakva prava na novac.
3. Da nipošto za davanje usluge ne ugovara plaću.

Manja Braća su takovo što nesposobna ne samo s obzirom na novac, nego i s obzirom na bilo kakove vremenite stvari. Manja Braća, koja što takovo čine, ne krše samo ovu zapovijed, nego i sam zavjet siromaštva. Nakon što je ovo izloženo, slijedi rješenje.

256. I. U rješavanju ove rasprave treba držati načelo, izvedeno iz deklaracije Inocenta XI, koje glasi: prenošenje novca sigurno se ne dopušta, ako se radi o službenom ili gradjanskom rukovanju s novcem, dok nema nikakve zapreke, da Braća prenose novac iz jednoga mjesta na drugo kao običnu stvar, koja spada posve na bližnjega, a ne u svojstvu novca.

Stoga se unatoč ove zapovijedi Manjoj Braći dopušta:

1. Jednostavno prenošenje novca, na pr. iz govornice u drugu sobu, da ga tko od posjetilaca slučajno ne otme.
2. Na putu, kada se prolazi kroz mjesti, gdje iz zasjede vrebaju razbojnici, nositi lisnicu prijatelja, dok ne mine pogibao; ili, kada se prijatelj sprema na put, odnijeti njegovu kutiju s novcem u sobu i čuvati je, dok se ne vrati; ili odnijeti prijatelju novčanik, što ga je u samostanu zaboravio.
3. Onome, koji nadje izgubljeni novac, (dopušteno je) nositi ga kao posve tudju stvar, te ga što prije izručiti povjerljivoj osobi i prepustiti joj sav postupak. Naprotiv, Braća bi nedopušteno nosila sobom novac s nakanom, da ga upotrijebe za sebe ili za samostan, ili da ga razdijele siromasima itd.
4. Ispovjedniku je dopušteno primiti i predati gospodaru sakramentalnu novčanu naknadu (restituciju) poput druge stvari, koja pripada bližnjemu.

257. II. Nikako se ne može prihvatiti pojedinačna nauka nekih tumača, koju većina ostalih zabacuje, da je dopušteno svako prenošenje novca bilo za druge, bilo za dobro samostana, na pr. od dobročinitelja k sindiku ili k njegovom zamjeniku.

DOMINIKANSKI PL. PRIOR AKVINAC DUBROVNIK

A. Naime razlozi, što ih zastupnici toga mišljenja iznose, ništa ne dokazuju, nego samo potvrdjuju, da se u takovom prenošenju ne izvršuje nikakvo vlasništvo niti pravo na novac, ali primanje novca ne zabranjuje se samo s gledišta samog vlasništva i ostalog, nego napose kao službeno rukovanje (contrectatio civilis), koje može postojati i neovisno od vlasništva. Uostalom izgleda, da je ova nauka nastala iz posve odbačenog mišljenja, da se u Pravilu Manje Braće novac naziva sve ono, što se prima s nakanom, da se proda itd.

(Naime Filip a Castellucio ovako dokazuje: Brat može nositi na ledjima žito, da ga sindik proda itd., zašto ne bi jednako mogao prenositi novac? Naime, ako je novac i takova stvar, koja se smatra novcem (pecunia) jednako predmet četvrtog poglavlja, onda se istim pravom s njime može, odnosno ne može rukovati.)

B. Ako je dopušteno prenošenje novaca, koji je odredjen za potrebe Reda, tada bi Braći bilo dopušteno nabavljati u radionicama razne stvari i trgovcu, bilo u različito bilo u isto vrijeme, prenijeti novac primljen od sindika: ili prenošenjem novca nabaviti kartu za željeznicu itd. Tako bi se Braća razlikovala od ostalih redovnika, koji nisu obvezani na serafsko siromaštvo, samo riječima, a ne stvarno.

C. U takovom prenošenju Braća poslužuju davaocu ili sindiku u isplaćivanju novca, kada ga nose sa svrhom, da se potroši za Braću. Dakle prenose novac kao sredstvo trgovanja, a takovo prenošenje jest doduše uslužno, ili - kako ga drugi nazivaju - instrumentalno, ali ipak pravo službeno.

D. Kada Nikola III. službeno tumači način, što ga Manja Braća moraju obdržavati s obzirom na novac, koji je odredjen za njihove potrebe, odredjuje, da se u slučaju, kada je dobročinitelj ili njegov zamjenik otsutnošću, bolešću, udaljenošću mjesta i drugim spriječen, da sam isplaćuje novac, postavi tamo, gdje bude potrebno, više zamjenika, pa i neodredjeno. Kada bi Braća mogli sami taj novac odnijeti na mjesto ili osobi, kojoj je namijenjen, onda bi bilo beskorisno i suvišno postavljanje više osoba u zamjenu.

Prema općenitoj nauci tumača zaključujemo dakle: Griješi protiv Pravila, tko prima novac, da si njime bilo što nabavi, ili tko novac donosi sindiku, da se potroši za potrebe Braće.

Ovo naše mišljenje, koje smo dokazali načelima Pravila i papinskim deklaracijama, mnogi napadaju kao odviše strogo i neprilagodjeno današnjim vremenima. To nastoje dokazati potrebom, koja se često nameće, napose na putovanjima željeznicom, pošto Braća većinom ne mogu imati sa sobom nekog svjetovnjaka kao pratioca, da im nabavi na pr. kartu za željeznicu i ostalo.

Ali pitamo: Mogu li poteškoće, koje se u naše vrijeme javljaju i predvidjaju, mijenjati smisao Pravila? Rado dopuštamo, da se zapovijed o zabrani novca ne može mnogo puta obdržavati, ali u slučaju potrebe poglavari mogu vrlo če-

sto dispenzirati (vidi br. 124 i sl.) i uvijek protumačiti, gdje je potrebno, da se rukovanje s novcem u pogibelji dopušta. No, krše Pravilo, koji bez dopuštenja poglavara, štoviše uz očito njegovo protivljenje na spomenuti način raspolažu s novcem, odnosno prenose novac iz mjesta na mjesto.

(Sam sveti Franjo, kako izvješćuje Wadding, Ad annum 1225, br. 64, dopustio je Braći, koju je poslao u kraljevstvo Miramolina, radi neizbježive potrebe i očite koristi promijeniti odijelo, nositi bradu i primati novac, što je Honorije III. i odobrio treće godine poslije odobrenja Pravila. S pravom dakle primjećuje Bianchini-Cauret, str. 55, Bilješka, da za ovu zapovijed vrijedi načelo kao i za svaki drugi ljudski pozitivni zakon: "Lex non obligat cum tanto incommodo - Zakon ne obvezuje uz toliku teškoću". Dakle u slučaju, kada bi obdržavanje ove zapovijedi Pravila donosilo sa sobom ozbiljnu teškoću ili veliku štetu, poglavari mogu zakon blagohotno protumačiti ili od njega oprostiti(dispenzirati.)

Medjutim Braća, kojima se iz nužde dopušta rukovanje s novcem na putovanjima, što ih poduzimlju iz poslušnosti ili sa dopuštenjem, moraju imati na umu, da im se upotreba novca dopušta samo, ako to traži istinita i vlastita potreba, i to uz dužne mjere opreza, a nipošto za udovoljavanje znatiželji, taštini i ništetnim ludorijama.

258. III. Ne može se odobriti mišljenje mnogih auktora, kojima se većina drugih protivi, da je dopušteno prenositi novac, ali ne za vlastitu potrebu Reda, nego za druge, odnosno iz mjesta u mjesto, ako to zahtijeva potreba ili ljubav. Tako bi na pr. uvijek bilo dopušteno prenositi novac od jednoga prijatelja k drugome, ili na molbu nekog dužnika primjeti novac drugome, da se doznači njegovim vjerovnicima, i ostale takove stvari. Čini se, da se ovo pravilo postavlja odviše općenito, te se protivi tumačenju Inocenta XI., kojim se zabranjuje svako službeno rukovanje s novcem, pripadao novac kojemugod gospodaru.

Može se doduše desiti više slučajeva, u kojima je prijenos novca za druge samo materijalan, ali tko bi smio ustvrditi, da u prenošenju novca za druge, na pr. u donošenju novca druge osobe za isplatu stvari, koje je ta osoba kupila ili ima kupiti, nikada ne postoji službeno uslužno rukovanje s novcem? Zato u ovoj stvari treba postupati s velikom opreznošću i promotriti razne okolnosti pojedinačnih slučajeva.

259. Iako je obaveza ove zapovijedi o zabrani primanja novca najveća, ipak ne valja svaku upotrebu novca ili službeno rukovanje s novcem osuditi kao teški grijeh. Nauka jednoga ili drugoga, koji raspravljajući ovo pitanje, koje drugi auktori još nisu istražili, tvrdi, da ova zapovijed ne dopušta malu tvar, treba zabaciti kao prestrogu.

Kod odredjivanja, koja je tvar velika (materia gravis), treba imati u vidu ne samo količinu novca, s kojima se raspolagalo, nego još više o načinu, po kojemu čin samog raspolaganja ili upotrebe novca manje ili više uključuje pravo

na novac ili vlasništvo novca, te o vremenskom roku, u kojemu se novac zadržavao ili se s njime raspolagalo.

260. Konačno svi tumači potiču, da se Braća čuvaju i onoga, što se u ovoj stvari smatra dopuštenim, jer je sveti Franjo želio, da njegova Braća budu što dalje od svakog rukovanja s novcem.

Treba se osim toga čuvati sablazni malenih, koji drže, da nam se zabranjuje svako diranje novca. Odricanje novca jest obilježje, po kojemu se Red Manje Braće razlikuje od drugih Redova, te i sjena prekršaja, a ne samo prekršaj kalja našu ustanovu.

DRUGA ZAPOVIJED : O utjecanju k duhovnim prijateljima

Samo ministri i kustodi imaju se brinuti za potrebe bolesnika i za odjeću Braće. To spada u jednakosnažne zapovijedi.

A. Objašnjenje zapovijedi

261. Sveti Otac Franjo jednako je revnovao za siromaštvo kao i za ljubav. Kada je zabranio Braći primati novac, uočio je, da se mnoge stvari, koje su potrebne za ljudski život ne će dobiti na poklon, a niti će se moći lako isprositi niti zaslužiti radom.

Sveti Zakonodavac veoma se mudro pobrinuo, da obdržavanje siromaštva ne bude na štetu ljubavi i da se na poseban način može i pribaviti sve ono, što je potrebno, na pr. za bolesnike i za odjeću Braće. Prema tumačenju Klementa V. u navedenim potrebama uključene su sve ostale slične potrebe. Taj poseban način pribavljanja spomenuti Papa naziva "utjecanje k duhovnim prijateljima" (recursus ad amicos spirituales), a sastoji se u tome, da duhovni prijatelji na molbu Braće novcem podmiruju spomenute potrebe.

262. Prema nakani sv. Franje možemo dakle navesti četiri načina, na koje se Braća mogu primjeren uzdržavati, i to :

a) Poklonima,
b) Zaslužbom, odnosno nagradom za rad,
c) Prošnjom, kada se traže pojedine vrste stvari,
d) Utjecanjem k duhovnim prijateljima, kada se ono, što je potrebno, ne može lako nabaviti na spomenuta tri načina.

263. Po odredbi samog Pravila to se utjecanje smije izvršiti u potrebi, koja se ne može na prikladan način drugačije namiriti. Dakle, jednako obdržava Pravilo onaj, koji se u potrebi utječe k duhovnim prijateljima, kao i onaj, koji se namiruje primanjem nagrade za rad ili poklona, ili prošnjom.

Ovaj način namirivanja potreba neispravno se naziva utjecanje za novac, odnosno pribavljanje novca, jer uvijek

ostaje na snazi zabrana, da se Braća prigodom utjecanja k duhovnim prijateljima nikako ne upliću u primanje novca ili u služenje novcem, kako to napominje tekst Pravila: "uvijek samo tako, da ne primaju novaca".

264. Utjecanje k duhovnim prijateljima povjerava se isključivo samo poglavarima, a ne svoj Braći, da se ne bi ovim načinom pribavljanja utro put zloporabama. Stoga treba u ovom propisu Pravila razlikovati dvostruku zapovijed pod teški grijeh: jednu afirmativnu, koja nalaže poglavarima, da se u slučaju, kada se potrebe Braće ne mogu drugačije namiriti, pobrinu za njih utjecanjem k duhovnim prijateljima: drugu negativnu, koja svim podložnicima takovo utjecanje zabranjuje.

256. Afirmativnom zapovijedi označuju se Braća, kojima se povjerava briga za ovo opskrbljivanje, i to Ministri i Kustodi. Izraz "kustos" dolazi u Pravilu u različitom značenju, te većina tumača sa svetim Bonaventurom, dok drugi misle drugačije, pod tim izrazom u ovoj zapovijedi razumijevaju i gvardijane. To isto potvrđuje i praksa, jer se prema tumačenju Nikole III. ovo opskrbljivanje može povjeriti drugima, i to gvardijanima i vikarima u njihovoj otsutnosti po dužnosti, a ostaloj Braći povjerava se kadšto posebnim ovlaštenjem. Podložnicima se ovo ovlaštenje ne smije davati neodredjeno i lako, da se ukloni bližnja prigoda za prekršaj.

Kada poglavari i drugi, kojima je povjerena ova briga, zanemaruju ovu svoju dužnost, te ne pribave Braći ono, što im je potrebno prema njihovom staležu, griješe prema stupnju nemarnosti teško ili lako. (Generalne Konstitucije, čl. 206, § 2.)

266. Negativnom zapovijedi zabranjuje se ostaloj Braći utjecanje k duhovnim prijateljima osim u slučaju, kada postoji istinita potreba i velika nemarnost poglavara. U Pravilu naime piše: "Samo ministri i kustodi". Time se prema tumačenju Nikole III. pod zapovijed isključuju svi ostali, ukoliko im to nije posebno povjereno. Stoga podložnik griješi protiv ove zapovijedi, ako se u svoje ime utječe k duhovnim prijateljima. No, zavjet siromaštva krši samo onda, ako stvar pribavljenu utjecanjem k duhovnim prijateljima bez dopuštenja poglavara prima i njome se služi.

267. Izraz "duhovni prijatelj - amicus spiritualis" u našem Pravilu označuje osobu, koja na molbu Braće nabavlja s novcem stvari, koje su im potrebne ili već nabavljene isplaćuje, i to bilo samu osobu, koja daje, bilo njezina zamjenika, bilo zamjenikova povjerenika.

(Neki s Marchant-om /In Regulam, Cap. 4, Text. De Recursu, Qu. 2, Conclusio, pag. 230/ uče, da je duhovni prijatelj i ona osoba, koja ne samo na molbu, nego i svojevoljno izdaje novac za potrebe Braće i slično, ali to se ne može odobriti, kako će se vidjeti iz onog, što sada ovdje slijedi.)

Dakle duhovni prijatelj se razlikuje:

1. Od dobročinitelja (benefactor); tim izrazom u Pravilu se naziva onaj, koji svojevoljno pruža novac, da se namire potrebe Braće, kao i onaj, koji sam od sebe ili zamoljen daruje Braći ono, čime se mogu služiti.

2. Od posrednika (interposita persona), koji ovlašću i u ime same Braće novac prima, izdaje itd. Duhovni prijatelj čini to u svoje ime, ili u ime davaoca, ako je zamjenik, ali nikako u ime Braće.

3. Od apostolskog sindika, koji se nalazi uz Braću i namiruje njihove potrebe u ime i ovlašću Rimskog Pape.

268. Iz ovoga, što je izloženo slijedi: utjecanje k duhovnim prijateljima sastoji se bitno u tome, da Brat kao uzrok potiče volju drugoga s nakanom, da je skloni na izdavanje novca u korist Braće.

Stoga se od utjecanja k duhovnim prijateljima razlikuje prošnja, kojom se poimence potrebne stvari nabavljaju, iako se te stvari inače kupuju ili novcem isplaćuju, kao i prihvaćanje dragovoljnog kupovanja ili isplaćivanja. Naime, za utjecanje se traži, da Brat uistinu nastoji nekoga potaknuti, da izvrši kupnju ili isplatu tako, te je poticanje Brata, izvršeno riječima ili djelima, uzrok i razlog, da se novac izdaje radi njega, bilo u korist samoga molitelja, bilo u korist druge Braće. Drugim riječima , traži se, da Brat nekoga potakne, odnosno nekoga, tko nije bio voljan ili je bio ravnodušan, učini voljnim, da radi njega nabavi stvar s novcem.

B. Kada se vrši utjecanje

269. Prema onemo, što smo iznijeli proizlazi:

I. Utjecanje se ne vrši samo onda, kada Brat izričitim riječima moli kupnju ili isplatu, govoreći na pr. "kupi mi ovu knjigu", nego i tada, kada svoju potrebu ili želju očituje takovim riječima, koje same po sebi, a ne samo u umu molitelja, smjeraju na to, da nekoga potaknu, te stvar nabavi s novcem. Očitovanje, koje se zbiva na takav način i u takovom obliku, predstavlja neizravnu molbu.

Utjecanje k duhovnim prijateljima vrši se dakle, ako netko kaže: "U toj knjižari nalazi se takova knjiga, želio bih, da mi je netko nabavi": ili takodjer, ako u takovim okolnostima, koje pokazuju, da on misli na kupnju, kaže: "daj mi takovu knjigu". Nije naime važno, da li se kaže: "Daj mi takovu knjigu" ili "kupi mi je", ili što drugo. Ako se Manji Brat, kada traži stvar, služi riječima, koje su same po sebi kadre potaknuti volju dobročinitelja, da kupnjom nabavi zatraženu stvar, postoji stvarno nastojanje Brata kao tvorni uzrok, koji potiče volju dobročinitelja na izdavanje novca, dakle pravo utjecanje k duhovnim prijateljima.

270. II. Ne vrši utjecanje, kada se moli ono, što se po sebi prema općenitim zbivanjima odnosi na neposredno

sticanje stvari bez posredovanja novca, iako se nuzgredno (per accidens) dogodi, da je treba kupiti. Takova molba jest ponizna prošnja.

Ne vrši se utjecanje ni onda, kada Brat u sebi namjerava, da postigne kupnju, ali stvar traži takovim riječima i u takovim okolnostima, da se ta nakana nikako izvana ne očituje. Na pr., ako Brat s takovom nakanom veoma hvali knjigu, koja je upravo izdana.

271. III. Prema istim načelima treba zaključiti, kada se vrši utjecanje k duhovnim prijateljima u traženju, da se učini dobročinstvo iz raznih milostinja, koje se Braći daruju.

Za bolje osvjetljenje stvari treba razlikovati razne vrste novčanih milostinja, i to :

1. Milostinja, koja je udijeljena na molbu Braće, a ne svojevoljno.

2. Milostinja, koja je dragovoljno darovana, a darivatelj si je pridržao njezino vlasništvo: takova milostinja ili je posve neodredjena, odnosno darovana općenito za potrebe Braće bez ikakovog ograničenja, ili ju je darovatelj odredio za neku izvjesnu potrebu, isključivši ostalo. Takova potreba može biti odredjena s obzirom na osobu ili s obzirom na vrstu.

3. Milostinja, koja je pohranjena kod sindika i prešla u vlasništvo Crkve, bilo dragovoljno darovana, bilo dobivena za duhovni ili tjelesni rad, bilo ostavljena oporukom, bilo stečena prodajom stvari, koje su Braći nedopuštene ili beskorisne.

272. Rješenje prve točke: Ako se novčana milostinja ne daje dragovoljno, nego na molbu Braće, prema jednodušnom mišljenju postoji u pravom smislu utjecanje k duhovnim prijateljima. Naime u tom slučaju se postigne kupnja ili isplata neke stvari od osobe, koja nikako to nije namjeravala, nego su je na to potakle molbe Braće, te je postala voljna, dok je prije bila protivna ili ravnodušna.

273. Rješenje druge točke: A. Neki uče, da se u smislu Pravila vrši utjecanje k duhovnim prijateljima, kadgod se utječe k bilo kakovoj milostinji, makar bila dragovoljno udijeljena ili već prije svojevoljno pohranjena. Medjutim treba prihvatiti mišljenje većine tumača, da nipošto ne postoji utjecanje, kada se traži stvar, za koju je dobročinitelj, bilo odredjeno bilo neodredjeno, već prije zamjeniku dao ili točno označio novac, da se nabavi.

Kada se milostinja dragovoljno daje, tada su dobročinitelji bez ikakova potraživanja sa strane Braće već pripravni, da nabave stvari. Zato Braća nisu tvorni (causae effectivae), već samo sporedni uzroci (causae accidentales) izdavanja novca, t.j. oni odredjuju samo vrijeme ili druge okolnosti. Drugim riječima, ovdje se nije ishodilo kupovanje, nego samo ostvarenje dobre volje, koju dobročinitelj već ima, odnosno traži se dobročinstvo, koje je dobročinitelj već prije svojevoljno odlučio, bilo odredjeno bilo neodredjeno,

da ga učini. Dakle, ovdje nema uvjeta, koji su potrebni za utjecanje k duhovnim prijateljima.

Ovo mišljenje potvrdjuje i deklaracija Nikole III., koji dopušta utjecanje, kada ponestane milostinja, te se s njome ne može zadovoljiti potrebama. Isto tako i Klement V. dopušta utjecanje, kada ponestane milostinja. Prema tome oni otvoreno razlikuju isplaćivanje, koje se vrši milostinjom, koja je prije dragovoljno udijeljena ili kod darivatelja, odnosno njihovih zamjenika pohranjena, od isplaćivanja, koje se vrši utjecanjem.

274. B. Neki tumači tvrde, da je ovdje potrebno razlikovati. Dopuštaju, da nema utjecanja, ako za nabavljanje ili isplaćivanje stvari postoji milostinja, koja je bilo s obzirom na vrstu, bilo s obzirom na osobu za to odredjena. Naprotiv drže, da se uvijek vrši utjecanje, ako se kupovanje ili isplaćivanje namiruje iz neodredjene milostinje. Ovo razlikovanje opravdavaju time, što u ovom posljednjem slučaju sama Braća odredjuju upotrebu novca, dok ju je u prvom slučaju odredio dobročinitelj.

Na ovo treba odgovoriti: Neodredjena milostinja pohranjuje se samo zato, da se upotrebljava za potrebe Braće, te ju je već darivatelj namijenio za ono, što Braći bude potrebno. Stoga ni u posljednjem slučaju Braća ne odredjuju upotrebu novca, te u duhu Pravila ne postoji utjecanje k duhovnim prijateljima kao ni u prvom slučaju.

275. Iz onoga, što je rečeno proizlazi, da se utjecanje k duhovnim prijateljima ne vrši u slijedećim slučajevima:

a) Ako Manji Brat pristane, kada ga koji dobročinitelj potaknut svojom dobrohotnošću, a ne na molbu zapita, da li želi na pr. imati knjigu, s namjerom, da je kupi.

b) Ako tko očituje ozbiljnu volju, da nešto daruje, te moli, da sam Brat kaže, što želi imati; ili ako kaže Bratu: "Reci mi, ako što trebaš, i ja ću ti kupiti", a Brat mu na to očituje svoju potrebu.

c) Ako u istom slučaju Brat odgovori, da ništa ne treba, a dobročinitelj nastavi dalje govoriti: "Ako se poslije sjetiš kakove stvari, koja ti se svidja, reci mi, i ja ću ti je nabaviti", te ga Brat poslije zamoli, da stvar nabavi.

d) Ako tko kaže: "Kada trebaš knjiga, uzmi ih kod toga knjižara, ja ću mu sve isplatiti", a Brat si doista u izvjesno vrijeme nabavi potrebne knjige. U svim ovim slučajevima dobročinitelji su bez ikakova posredovanja Braće već pripravni za njih izdati novac, te nema utjecanja u smilu Pravila.

e) Nema takodjer utjecanja, ako Brat napomene prijatelju, da isplati one stvari, za koje je prije obećao, da će ih isplatiti, kada ih Braća podignu kod trgovca. U ovom slučaju prijatelja se samo podsjeća na njegovu dobru volju.

276. Postoji, naprotiv, utjecanje, ako Brat moli dobročinitelja, da se dragovoljno udijeljenu milostinju, koja

je odredjena na pr. za nabavku knjiga, upotrijebi za nabavku drugih stvari, na pr. mesa, za što nije bila odredjena. Ovdje se milostinja za meso daje na molbu Braće, kojom se volju dobročinitelja sklanja, da nabavi ono, što prije nije nikako imao na pameti.

277. Konačno, da si Braća u ovoj stvari ne naškode, valja istaknuti, da se u svakom poticanju na izdavanje dragovoljno udijeljenog novca treba obazirati na najviše naše serafsko siromaštvo, Stoga moraju Braća paziti, da pod izlikom, što ne vrše utjecanje k duhovnim prijateljima, ne nabavljaju suvišnih, izvanrednih i skupocjenih stvari.

278. Rješenje treće točke, koja se odnosi na milostinju pohranjenu kod sindika. Kada poglavari mole apostolskog sindika kao takova, da iz milostinje, koja mu je povjerena, namiri koju potrebu, ne vrše utjecanje k duhovnim prijateljima. U smislu Pravila sindik kao takav ne može se nazvati duhovnim prijateljem, jer on svoje dužnosti vrši u ime i ovlašću Pape, a duhovni prijatelj izdaje novac ili u svoje ime ili u ime davaoca.

Osim toga milostinju, koja je pohranjena kod sindika za podmirivanje potreba Braće, označio je već sa, Sveti Otac, u kojega je vlasništvo prešla, te je sindicima, odnosno njihovim zamjenicima naložio, da je izdaju, kako poglavari budu zatražili. Stoga je dopušteno uteći se k toj milostinji kao i milostinji, koja je dragovoljno udijeljena.

C. Uvjeti za dopušteno utjecanje (rekurs)

279. Prema Pravilu i deklaracijama Rimskih Papa ima pet uvjeta, koji se traže, da se poglavari, ili podložnici s dopuštenjem poglavara mogu utjecati k duhovnim prijateljima. Traži se :

1. Istinita potreba (necessitas vera), t.j. takova potreba, da pojedina osoba ili zajednica ne može biti bez neke stvari bez štete za veće duhovno ili vremenito dobro. No, ta potreba ne mora biti apsolutna ili najnužnija, nego dostaje potreba primjerena našem staležu i zavjetovanju. Ovdje treba uzeti u obzir prilike osoba, mjesta, vremena i poslova.

2. Prošla, ili sadašnja ili nastupajuća potreba (necessitas praeterita, vel praesens, vel imminens): prošla, ako treba isplatiti stvari, koje su već nabavljenje; sadašnja, kada je stvar potrebna sada; nastupajuća (necessitas imminens), koja se već pomalja, ili se predvidja, da će doskora sigurno nastati. Isključuje se, dakle, potreba, za koju nije sigurno, da će nastati, ili koja ima naići poslije dulje vremena.

3. Pomanjkanje neodredjene milostinje (absentia ellemosynarum indifferentium): ako se, naime, kupovanje ili isplaćivanje može izvršiti s tom milostinjom, tada ne postoji nikakova potreba uteći se k drugoj milostinji.

4. Da se stvar ne može na podesan način isprositi (ut res non sit commode mendicabilis), jer u protivnom slučaju nema potrebe, da se za tu stvar utječe upotrebljavanju novca. Isto vrijedi, kada se stvar može lako steći dragovoljnim

prinosom ili radom, jer tu važi isti razlog. Stvar se ne može na podesan način isprositi, kada se prošnja ne može obaviti bez velikog rasula Braće ili bez narušavanja discipline, ili ako prošnja ometa izvršivanje dužnosti, ili ako zbog učestalosti prošnja probudjuje kod svjetovnjaka negodovanje i prezir.

5. Potreba Braće ili u vezi s Braćom (necessitas Fratrum vel occasione Fratrum), na pr. ako treba namiriti goste ili poslugu: dakle, nije dostatna tudja potreba.

280. Ovaj posljednji uvjet ima se tako shvatiti, da Manjem Bratu nije dopušteno utjecanjem k duhovnim prijateljima nabaviti neke stvari, da ih sam primijeni u korist vanjske osobe. Nije zabranjeno pobrinuti se, da koji blagodaran čovjek izvrši kupovanje ili isplatu u korist neke osobe, koja ne pripada našemu Redu tako, da sam Brat ništa ne prima na upotrebu ili diobu. Takovo zbrinjavanje za vanjske osobe ne spada ovamo, jer se čitava ova zapovijed odnosi na pribavljanje potreba za Braću ili u vezi s Braćom, a ne za druge.

Dakle Pravilo ne sprječava Braću, da ispunjavaju dužnosti ljubavi i dobrotvornosti, koje Serafski Otac nije htio ni mogao dokinuti. Stoga je dopušteno brinuti se, da dobrohotne osobe pomažu s novcem siromahe i druge, koji se nalaze u potrebi, ali tako, da Braća u tome ne sudjeluju više, nego li to traži dužnost posrednika, ili molitelja, ili savjetnika. Osim toga Braća moraju paziti, da ne prekorače granice zakonite poslušnosti.

281. Za dopušteno utjecanje k duhovnim prijateljima svakako se traže spomenutih pet uvjeta. Stoga Braća, koja vrše utjecanje, kada jedan od tih uvjeta nedostaje, počinjaju grijeh. Količina grijeha, ili velika ili mala, ovisi o količini tvari, te o većoj ili manjoj razlici s obzirom na potrebu.

Odluka i zaključak, da li postoje uvjeti, koji se traže, spada na poglavare. Njima taj sud povjerava sveti Zakonodavac, kada kaže: "Dužnost je ministara i kustoda, da se pomnjivo brinu..., kako to iziskuju potrebe."

282. Kod svakog utjecanja k duhovnim prijateljima Braća moraju uvijek paziti:

a) Da svijesno ne dopuštaju više uložiti, nego li iziskuje potreba. Ako bi bilo suviše, treba vratiti darivatelju.

b) Da ne predlažu osobu, kojoj se ima predati novac, osim ako bi se znalo, da dobročinitelj prepušta Braći imenovanje svoga zamjenika, što se najčešće može predmijevati.

c) Da novac, što ga je dobročinitelj odredio za izvjesnu upotrebu, ne primijeni bez njegova barem neizrazitog pristanka drugoj osobi, mjestu ili potrebi. No, nisu dužni potrebu, za koju se utječu, ni vrsno odrediti niti označiti.

d) Napokon u svemu moraju imati na umu, da na sam novac nemaju nikakovo pravo. Ukoliko dopušta razboritost, neka to očituju takodjer izvanjskim načinom.

Poglavlje V.

O RADU

T e k s t P r a v i l a. Ona Braća, kojima je Gospodin dao milost, da mogu raditi, neka vjerno i pobožno rade, da se očuvaju besposlice, koja je neprijateljica duše, ali tako, da ne ugase žar svete molitve i pobožnosti, kojoj mora sve vremenito služiti. Kao nagradu za rad mogu primati sve, štogod se odnosi na tjelesne potrebe njih samih i njihove Braće osim novca, ali ponizno, kako dolikuje Božjim službenicima i sljedbenicima najsvetijega siromaštva.

---

283. S a d r ž a j. Pošto je brižni Zakonodavac, sveti Franjo zabranio svome Redu svaku upotrebu novca, izlaže sredstva, kojima se životne potrebe mogu na dopušten način namiriti. Stoga u ovom poglavlju govori o radu i o primanju nagrade za rad.

Kako se razabire iz deklaracija Rimskih Papa, ovo poglavlje ne sadrži nikakovu novu zapovijed, nego samo opomenu, da Braća nastoje ispunjavati božansko-naravnu zapovijed, kojom se nalaže izbjegavanje besposlice, te da se vjerno i pobožno zaokupe bilo tjelesnim bilo duševnim čestitim radom, ali čuvajući se uvijek, da ne ugase duh molitve.

Sveti Otac zatim daje sloboštinu, da se kao nagrada za bilo kakav rad može primati sve, što je potrebno, ali moraju uvijek imati na umu ono, što se propisuje u četvrtom poglavlju Pravila, te ne smiju ni kao nagradu za svoj rad primati novaca. Isto tako ne smiju tražiti nagradu kao nešto, što im se mora dati, nego je imaju primati ponizno kao običnu milostinju.

(Ne protivi se Pravilu, ako se za rad Braće preda novac jednoj osobi, koju odabere sam darivatelj, da ih potroši za potrebe Braće. Ne krši se također Pravilo, kada apostolski sindik u ime Rimskog Pape prima novac, koji se daje za tjelesni ili duševni rad Braće, na pr. za mise, ali ga mora primati kao jednostavnu milostinju bez ikakova prava na nj.)

DODATAK : O radu

284. U staro doba neki su tumači smatrali, da spomenute riječi Pravila sadrže zapovijed, koja obvezuje Braću na rad. To su pokušavali dokazati:

1. Iz same riječi "neka rade - laborent", jer se na isti bačin iznose mnoge prave zapovijedi u Pravilu, na pr. "neka mole Božanski časoslov" (faciant divinum officium), - "neka poste" (ieiunent), -"neka se pomnjivo brinu" (sollicitam curam gerant), - "neka se pokoravaju svojim ministrima" (oboediant suis ministris), - "neka traže jednoga od kardi-

nala..." (petant unum de... cardinalibus), itd.

2. Iz oporuke, gdje je sveti Franjo jasnije očitovao svoju volju, govoreći: "Ja sam radio svojim rukama i želim raditi, te ozbiljno želim, da i sva ostala Braća rade". Mnogi su u početku Reda bili uvjereni, da se ovim riječima otvoreno iznosi stroga zapovijed.

285. Nakon glasovitih papinskin deklaracija Nikole III. i Klementa V. auktori jednodušno ne shvaćaju više spomenute riječi kao zapovijed, nego kao opomenu.

1. Klement V. otvoreno naučava: "Braća nisu dužna obdržavati kao zapovijedi, odnosno kao jednakosnažno zapovijedima sve ono, što se u Pravilu iznosi riječima, koje imaju zapovijedni (imperativni) oblik".

2. U ovom poglavlju Pravila sveti Otac govori o tjelesnom (manualnom) radu. Prema tome, ako bi to bila zapovijed, onda bi svi bili obvezani na tjelesni rad. Medjutim, Nikola III. uči, da je sveti Zakonodavac imao nakanu izuzeti od tjelesnog rada sve one, koji se bave znanošću, dušobrižništvom, kontemplacijom , itd.

3. Sveti Zakonodavac usrdno je preporučio u svojoj Oporuci razne stvari, ali niti je htio, niti mogao izdavati nove zapovijedi, te je najozbiljnijom opomenom samo htio pokazati, da zahtijeva od svoje Braće rad radi dobra primjera i radi izbjegavanja besposlice.

286. Braća su obvezana bilo na tjelesni bilo na duševni rad po samom naravnom i božanskom zakonu. Štoviše, osim općenite obaveze za sve ljude, Manja Braća dužna su se baviti primjerenim radom iz posebnih razloga, i to :

1. Kod zavjetovanja sklapa se šutke ugovor, kojim Red preuzima obavezu uzdržavati zavjetovanika, a zavjetovanik se obvezuje, da će sve svoje sile posvetiti Redu u radu, koji je primjeren njegovom bilo laičkom, bilo kleričkom, bilo svećeničkom staležu.

2. Osim toga Manja Braća žive od milostinje, koja im se daje ne samo zato, da se mole za dobročinitelje, nego da s većom lakoćom i spremnošću izvršuju takodje i ostale poslove, primjerene njihovom staležu. Ako to, dakle, zanemaruju, onda nisu vrijedni tih dobročinstava.

OSVRT NA PETO POGLAVLJE

1. Po prirodnom i Božjem zakonu svaki je čovjek dužan čestitim radom služiti Gospodinu Bogu i tako zaslužiti vječno blaženstvo.

Adamu je Gospodin Bog nakon pada rekao: "U znoju ćeš lica svojega jesti kruh, dok se ne vratiš u zemlju, od koje si uzet." (I. Mojs. 3,19.) U knjizi Jobovoj stoji: "Čovjek se radja za patnju, kao što iskre ognjene vrcaju u vis." (Job, 5,7.)

Lijenčini govori Duh Sveti: "Idi k mravu, lijenčino, promatraj, što on čini, i postani mudar. Ako i nema vodje ni upravitelja ni gospodara, ipak se brine ljeti za hranu svoju, skuplja sebi jelo u vrijeme žetve." (Priče, 6, 6 - 8.)

Lijenoga slugu, koji je zakopao svoj talenat, Krist je osudio na tamu najskrajnju. (Mt. 25, 30.)

Sv. Pavao piše Solunjanima: "Tko ne će da radi, ne treba ni da jede." (II. Sol. 3, 10.)

2. Ako su svi ljudi obvezani na rad kao pokoru za grijeh, onda su napose na to obvezani redovnici, koji su se odlučili za savršeniji život pokore, žrtve i samozataje. Zato sveti Franjo ozbiljno opominje Braću, da se klone svakog ljenčarenja i besposlice, te ne trpi u svome Redu ljenčine. Lijenom bratu običavao je reći: "Nosi se, brate muho, kada ne ćeš raditi, već želiš živjeti od rada svoje Braće."

3. "Milost za rad" (gratia laborandi) znači sposobnost za duševni ili tjelesni rad.

4. Braća moraju raditi "vjerno i pobožno".

Raditi vjerno znači obavljati naloženu dužnost i posao što savršenije, obavljati ga jednakom savjesnošću, kada je poglavar otsutan, kao i kada je nazočan i konačno raditi ono, što nam je naloženo, a ne ono, što bismo mi sami htjeli.

Sv. Pavao piše Efežanima: "Ne služite na oko kao ljudima da ugadjate, nego kao sluge Kristove čineći volju Božju od srca. Dragovoljno služite kao Gospodinu, a ne ljudima, znajući, da svaki što učini dobro, ono će i primiti od Gospodina." (Efež. 6, 6-8.)

Vjerno raditi znači, kako rekosmo, raditi ono, što nam je po dužnosti odredjeno. Ne radi vjerno onaj brat, koji se bavi ručnim poslovima, a odredjen je za dušobrižništvo. Isto tako ne radi vjerno ni onaj brat, koji se bavi čitanjem knjiga i časopisa, a dužnost mu je baviti se tjelesnim radom.

Pobožno raditi znači u svome radu tražiti samo Gospodina Boga, a ne samoga sebe, svoju korist i sla vu: znači raditi samo, da ugodimo Gospodinu Bogu: znači raditi skromno i u svetoj šutnji.

5. Rad je naša sveta dužnost, ali sveti Franjo nipošto ne dopušta Braći laicima, klericima i svećenicima, da se toliko zaokupe svojim radom i poslovima, da u njima ugasne duh molitve i pobožnosti, koji sačinjava srž i jezgru redovničkog života. Upravo je ta prevelika zaokupljenost poslovima, tjelesnim radom, studijem i apostolatom prouzročila žalosne ruševine i tužnu pustoš u dušama mnogih redovnika, a neke je dovela i do potpune propasti. To su u pravom smislu "occupationes maledictae", prokleti poslovi, jer nas udaljuju od Boga i upropašćuju nam dušu. Molitva je ono "jedino potrebno", to je onaj "najbolji dio", što ga je redovnik odabrao, te ga mora iznad svega cijeniti i ljubomorno čuvati.

GENERALNE KONSTITUCIJE O TJELESNOM I DUŠEVNOM RADU

I. Općenito o radu

Čl. 218, § 1.: "Svi redovnici neka budu zaokupljeni poštenim i primjerenim radom, koji im poglavari odrede. Mjesni poglavari moraju bdjeti, da nitko u samostanu ne besposličari, jer se besposlica s pravom naziva talog svih zala, smrt kreposti i sahrana živog čovjeka."

Čl. 218, § 2.: "Braća laici neka vjerno i pobožno obavljaju dužnosti, koje su im dodijeljene, bilo unutar bilo izvan samostana, u vrijeme i tako, kako im je naloženo."

Čl. 218, § 4.: "Braća klerici i svećenici neka spremno i u duhu pobožnosti vrše studij, božansku službu, podjeljivanje sakramenata, propovijedanje riječi Božje i ostale dužnosti, koje dolikuju njihovom staležu, svaki prema svojim darovima i sposobnostima."

Čl. 218, § 5.: "One, koji se bave svetom službom ili studijem, neka se ne obvezuje na vršenje tjelesnog rada. One tjelesne poslove, koje propisuje običajnik pojedine provincije, moraju svi obavljati."

Čl. 218, § 6.: "Svećenici, koji ne bi bili posebno odredjeni za studij ili propovijedanje i ispovijedanje, dužni su se baviti nekim primjerenim i za samostan korisnim, makar i tjelesnim poslom, kako to poglavar rasporedi."

II. O apostolatu

Čl. 219, § 1.: "Prema svrsi našega Reda serafskom duhu odgovara svaka vrsta apostolata, koja se dade spojiti s naravi redovničkog života."

Čl. 219, § 2.: "Naši redovnici imaju razvijati napose ove vrste apostolata:

1. Propovijedanje Evandjelja i njegovo širenje riječju i pismom;
2. Dušobrižništvo, napose dijeljenje sakramenata;
3. Širenje i upravljanje Trećeg Franjevačkog Reda;
4. Duhovno vodstvo duša i održavanje duhovnih vježbi;
5. Održavanje pučkih misija i misija medju nevjernicima;
6. Odgajanje i kršćansko poučavanje mladeži, te briga za zvanja za redovnički i svećenički stalež;
7. Katolička društvena i karitativna djelatnost."

Čl. 220, § 1.: "Ima se promicati apostolat poučavanja i odgajanja kršćanske mladeži, koji odgovara našim predajama od početka Reda i posvetiti svu brigu javnim školama, koje već postoje, ili podizanju novih."

III. O znanosti i studiju

Čl. 221, § 1.: "Svi poglavari neka veoma cijene književnu redovničku i znanstvenu djelatnost redovnika, koji imaju sposobnost pisanja, i neka ih pomažu u izdavanju knjiga i ob-

javljivanju pismenih sastavaka."

Čl. 221, § 2.: "Nitko ne smije bez dopuštenja provincijalnog ministra objavljivati knjige, naučne članke ni druge pismene sastavke o bilo kojem predmetu. Ako se radi o djelima većeg značenja, bilo s gledišta materije, bilo s gledišta obujma, traži se dopuštenje generalnog ministra, a kod toga treba obdržavati sve ostalo, što pravo propisuje (Kan. 1385, § 3 i kan. 1386, § 1.)."

Čl.221, § 3.: "Kadgod se radi o djelima iz biblijskog područja, uvijek treba pribaviti izričito predhodno dopuštenje generalnog ministra."

Čl. 221, § 4.: "U svakoj provinciji mora provincijalni ministar odrediti barem četiri sposobna patra za pregledavanje knjiga (censores librorum). Ako barem dvojica od tih ne bi predhodno pregledali knjigu i dali povoljni sud, nitko ne smije bilo kakav pismeni sastavak objavljivati ili tiskati (Kan. 1393.)."

Prema Generalnim Konstitucijama u našem Redu postoje generalni, provincijalni i medjuprovincijski studiji.

Generalne studije ustanovljuje generalni ministar sa svojim definitorijem za svestranu i višu naobrazbu redovnika i za odgajanje lektora.

Provincijske studije ustanovljuje svaka provincija za obrazovanje svojih članova u gimnazijskim, filozofskim i bogoslovskim naukama.

Dvije ili više provincija mogu ovlašću ili pristankom generalnog definitorija sjediniti svoje srednje ili više studije. To se onda zovu medjuprovincijski studiji. (Čl. 223, §§ 1-3 i 225, § 3.)

Svaka provincija treba osim gimnazijskog studija imati filozofski i bogoslovski studij, ali samo onda, ako raspolaže s dostatnim brojem nastavnika i didaktičnim pomagalima i ako može obdržavati studij po propisima Reda. (Čl. 225, § 1.)

Čl. 237, § 1.: "Glavna dužnost lektora jest, da slijedeći primjer sv. Bonaventure riječima, a još više primjerom duše i srca svojih učenika rasplamćuje serafskim žarom. Zato moraju svojim učenicima pružati takodjer primjer uzornog redovničkog obdržavanja, a ne samo potrebnu nauku, i tako povjerenu mladež odgajati u pravom crkvenom i franjevačkom duhu u dobroti, stezi i znanosti."

Lektori se moraju savjesno pripravljati za predavanja, te se ne smiju baviti nikakovim drugim dužnostima, koje ih u tome sprječavaju, niti im poglavari smiju takove dužnosti i obaveze odredjivati. (Čl. 238, §§ 1, 2.)

Potrebne knjige za studij imaju se studentima ostaviti na trajnu upotrebu. (Čl. 238, § 4.)

Svaka provincija mora imati serafski kolegij, u kojemu oni mladići, koji žele stupiti u naš Red i posvetiti se svećeničkom staležu, svršavaju gimnazijske nauke i izgradjuju svoje redovničko zvanje. U taj kolegij smiju se primati samo

oni mladići, za koje se može predpostavljati, da zbiljno namjeravaju stupiti u naš Red. (Čl. 242, §§ 1,2) Kolegij mora biti odijeljen od samostana ili barem zidom rastavljen od ostalih dijelova samostana. Djacima se zabranjuje svakiosobraćaj s redovnicima samostana, kao i ulazak u samostan. (Čl. 243, § 4.)

Svi klerici našega Reda prije svećeničkog redjenja moraju svršiti uspješno gimnazijski, filozofski i bogoslovski studij. (Čl. 244, § 1.) U svim provincijama našega Reda propisan je osim toga posebni tečaj pastoralne bogoslovije. Taj tečaj moraju jednu ili dvije godine pohadjati mladi svećenici nakon svršene bogoslovije prije nego im se povjeri apostolska služba. (Čl. 245.)

Poglavlje VI.

O LIŠAVANJU VLASNIŠTVA SA STRANE BRAĆE, O SABIRANJU MILOSTINJE I O BOLESNOJ BRAĆI

T e k s t P r a v i l a . Braća neka si ništa ne prisvajaju: ni kuću, ni mjesto, ni kakovu stvar. Kao putnici i tudjinci na ovome svijetu neka u siromaštvu i poniznosti služe Gospodinu i s pouzdanjem sabiru milstinju. Ne trebaju se stidjeti, jer je Gospodin za nas postao siromašan na tom svijetu. U tome je uzvišenost najvišega siromaštva, koje je vas, predragu moju braću, učinilo baštinicima i kraljevima nebeskoga kraljevstva, osiromašilo u stvarima, uzvisilo u krepostima. To neka bude vaša baština, koja vodi u zemlju živih. Prigrlite je, predraga braćo, svim srcem, te za Ime Gospodina našega Isusa Krista ne poželite nikada više što drugo imati pod nebom.

Gdjegod Braća bili i sastali se, neka budu medju sobom domaći. Otvoreno neka jedan drugome očituju svoju potrebu. Ako naime majka njeguje i ljubi svoga tjelesnog sina, koliko više mora svaki ljubiti i njegovati svoga duhovnog brata?

Ako tko od njih oboli, dužna su ga ostala braća poslužiti, kako bi željeli, da se njih poslužuje.

---

287. S a d r ž a j . U ovom šestom poglavlju Sveto Pravilo govori o najvišem serafskom siromaštvu i o ljubavi, koju su Braća dužna iskazivati jedni drugima, napose u bolesti. Iznose se dvije zapovijedi pod teški grijeh, i to : 1) nalaže se posvemašnje lišavanje vlasništva i u zajednici: 2) zapovijeda se posluživanje bolesne Braće.

Nadalje, osim pohvale uzvišenosti najvišega siromaštva podjeljuju se tri opomene: a) da se Braća kod sabiranja milostinje uzdaju u Boga i da se ne stide: b) da ne žele na ovoj zemlji nikada ništa imati osim siromaštva, koje moraju svim srcem prigrliti: c) da posvuda, gdjegod bili, budu medjusobom domaći tako, da jedan drugome mogu otvoreno očitovati svoje potrebe.

PRVA ZAPOVIJED : O lišavanju vlasništva

Braća neka si ništa ne prisvajaju. To je zabrana.

288. U ovoj zapovijedi, koja predstavlja temelj našega Reda i po kojoj se siromaštvo Manje Braće razlikuje od siromaštva ostalih Redova, nalaže se posvemašnje i savršeno odreknuće svih stvari, i to ne samo pojedinačno, nego i u zajednici. Stoga ne samo pojedina Braća ne mogu ništa vlastito posjedovati; nego ni čitava zajednica Braće ne može imati vlasništvo ni kakovo gradjansko pravo na neku vremenitu stvar, te Braća moraju živjeti od tudjih stvari. Kako se u ovoj zapovijedi opisuje i obradjuje naš zavjet serafskog siromaštva,

to je već potanko izneseno u poglavlju o samom zavjetu siromaštva. (Vidi pogl. o zavjetu siromaštva, br. 51-109, str. 21-42.)

DRUGA ZAPOVIJED : O njegovanju bolesnika

Ako tko od Braće oboli, dužna su ga ostala Braća posluživati. To ima snagu zapovijedi (aequipollens praeceptum).

289. Manja Braća dužna su bolesnu braću, gdjegod to bilo, posluživati i pribaviti im, štogod je potrebno ne samo po Božjem i naravnom zakonu, nego i po ovoj zapovijedi Pravila. Ova zapovijed odnosi se ne samo na obične, nego i na zarazne bolesti, jer Pravilo kaže: "Kako bi željeli, da se njih poslužuje", a svaki želi, da ga se poslužuje i u zaraznoj bolesti.

290. Ova zapovijed ne obvezuje pojedinog brata napose, nego zajednicu Braće.

Stoga su u prvom redu obvezani poglavari. Oni su pod teški grijeh dužni pomnjivo pribaviti bolesnoj Braći sve, što je potrebno, bilo duhovno, t.j. sakramenat svete ispovijedi i svete pričesti, u odredjene dane općenito odrješenje (generalnu apsoluciju) i u odredjeno vrijeme svetu poputbinu i sveto pomazanje; bilo vremenito, naime liječnika i lijekove, primjerenu hranu, prikladni ležaj, doličnu podvorbu, itd. Kada bi ponestala općenita dragovoljno udijeljena milostinja, dužni su se za potrebe bolesnika s pouzdanjem uteći k duhovnim prijateljima, kao to Pravilo ne samo dopušta, nego strogo zapovijeda. Poglavari ne moraju niti mogu sve ovo izvršiti sami, ali su zato strogo obvezani odrediti Braću, kojima će posebno dodijeliti dužnost, da poslužuju i borave uz bolesnike. Unatoč toga, općenito govoreći, poglavari su ipak dužni posjećivati bolesnike, da bolje saznaju, što im je potrebno, i da li bolničar dobro vrši svoju dužnost.

291. Smrtno mogu sagriješiti ne samo poglavari, nego i oni, koji su postavljeni kao bolničari, ako u velikoj mjeri zanemare svoju dužnost. Stoga moraju bolničari pomno paziti, da sve ono, što je potrebno, pruže po propisanom redu i u odredjeno vrijeme, i da bolesnicima pomognu u svemu, kadgod si sami ne mogu pomoći. Neka se čuvaju, da ne vrijedjaju bolesnike grubim, oštrim i nepravednim riječima.

(S druge strane bolesnici, koje sveti Franjo u desetom poglavlju Pravila opominje, da budu strpljivi u bolesti, ne smiju bez razloga smatrati, da su zanemareni, i ne smiju tražiti više, nego li je potrebno, već uvijek moraju imati na pameti naše siromaštvo. Kao što siromasi ne mogu od siromašnih roditelja tražiti isto, što i bogataši, tako i dragovoljni siromasi još manje mogu to tražiti od svojih poglavara. Zato su vrijedna ukora ona Braća, koja zbog najmanjih slabosti ili boli odmah traže liječnika i lijekove, te odmah prestaju vršiti svaku redovničku dužnost. Najgore se vladaju oni, koji misle, da za vrijeme bolesti nisu obvezani niti na obdržavanje

poslušnosti niti siromaštva. - Usporedi: Kazenberger-Iglesias, cap. 6, quest. 6. Infertur.)

Kada bolničari propisno poslužuju i brinu se za bolesnike, tada nije potrebno, da se svi za njih brinu, da u posluživanju potrebnih stvari ne nastane potpuni nered. Ako bi to poglavari i odredjeni bolničari zanemarili, tada su sva Braća pod teški grijeh obvezana nadoknaditi njihov nemar, te prema svojim silama bolesnu subraću posluživati i sa svim potrebnim ih snabdijevati.

Generalne Konstitucije odredjuju, da se u prikladnijem dijelu samostana uredi bolnica s kapelicom i ostalim potrepštinama, te da svaka provincija ima povrh toga u ljepšem i zdravijem kraju bolnicu, kamo bi se skupljali bolesnici iz čitave provincije. (Čl. 292, §§ 1,2.)

Čl. 293, §§ 1-3. Generalnih Konstitucija glasi: "Mjesni poglavar i njegov zamjenik neka često posjećuju i tješe bolesnike, neka ih zapitaju, što im je potrebno, pa im to brižljivo nabave. Ako nema zapreke, neka ih posjećuju i ostali redovnici, ali tako, da im ne dosadjuju, nego ih blago u Gospodinu tješe. Oni, kojima je povjerena briga za bolesnike, neka svom brižljivošću i ljubavlju vrše svoju dužnost, i neka paze, da bolesnicima ne bi uzmanjkalo ono, što im je potrebno za ozdravljenje ili za ublaženje boli. Mjesni poglavar i bolničar neka paze, da bolesnici prema njihovoj pobožnoj želji primaju andjeoski Kruh, a u pravo vrijeme posljednje sakramente."

Čl 294. Generalnih Konstitucija odredjuje, da se poglavari pomno brinu i za stare i nemoćne redovnike.

Poglavari, koji bi u velikoj mjeri zanemarili ovu dužnost, imaju se prema čl. 324, § 2. kazniti tako, da ih provincijalni ministar nakon druge opomene sa svojim definitorijem skine sa dužnosti. (Čl. 295.)

TRI OPOMENE

1. Braća, koja sabiru milostinju, neka se uzdaju u Gospodina i neka se ne stide.

Generalne Konstitucije u čl. 284, §§ 1-3. ističu, da je primjereni tjelesni i duševni rad, napose služba Božja glavni način, na koji redovnici pribavljaju sve, što im je potrebno za život, odjeću, i ostalo. Kada ono, što se dobije za rad, ne dostaje za potrebe redovnika, onda se Braća kao pravi sinovi Patrijarhe siromaha imaju utjecati s pouzdanjem k stolu Gospodnjemu, te od vratiju do vratiju moliti milostinju. Poglavari moraju paziti, da se ne sabere više milostinje, nego li je potrebno za dotični samostan, odnosno za ostale samostane i provinciju.

Poglavari smiju slati na prošnju samo one redovnike, koji se odlikuju ozbiljnošću i uzornim životom, obdržavajući kod toga propise čl. 28, § 4; čl. 35, § 2: čl. 93, § 1.

Braća, koja su odredjena za prošnju milostinje, neka je mole i sabiru sa svom poniznošću i primjerom čista života, te je vjerno donose u samostan. (Čl. 285, § 2.)

Dakle, u sabiranju i prošnji milostinje Braća moraju imati veliko pouzdanje u Gospodina i duboku poniznost.

2. Braća neka na ovoj zemlji nikada ništa ne žele osim siromaštva, koje imaju svim srcem prigrliti.

Sveti Franjo je u ovom poglavlju izrekao zanosni hvalospjev siromaštvu, toj svojoj ljubljenoj zaručnici. To je izljev njegove žarke ljubavi prema toj evandjeoskoj kreposti, kojom je odsijevao sav život našeg Božanskog Spasitelja na ovoj zemlji. Franjo je želio najsavršenije nasljedovati Krista u ovoj kreposti, te je uistinu i postao najveći, najoduševljeniji i najvjerniji ljubitelj siromaštva na zemlji. On je želio, da tu svoju ljubav prema siromaštvu ulije i u svoje sinove, jer je znao, da je ono najbolje i najsigurnije sredstvo za postignuće savršenosti i da se s njime stiče velika plaća na nebu. Zato ih potiče, da izaberu siromaštvo kao svoj dio i baštinu na zemlji i da ga svim srcem prigrle kao svoje najveće i najmilije blago, te više ni za čim drugim ne čeznu i ne teže. Duh siromaštva upravo se i sastoji u toj žarkoj ljubavi prema Kristovom siromaštvu i u radosnom odreknuću svega, što je zemaljsko i prolazno. Sreća, napredak i obilje Božjeg blagoslova za svakoga pojedinca i za čitavu redovničku zajednicu zasniva se upravo na ovoj žarkoj ljubavi prema svetom evandjeoskom siromaštvu. Zato ga moramo svim srcem i svom dušom prigrliti i ljubomorno čuvati.

3. Braća, gdjegod bila, neka budu medju sobom domaći tako, da mogu jedan drugome iskreno očitovati svoju potrebu.

U Generalnim Konstitucijama (čl. 288, § 1.) stoji: "Svi redovnici neka vrše zapovijed Gospodina našega Isusa Krista o medjusobnoj ljubavi, te posvuda žive u iskrenoj bratskoj ljubavi, iskazuju jedan drugome poštovanje i čast, uzajamno se pomažu djelima ljubavi. Neka zaziru i neka se klone svakog ljubomora, te uvijek pomno čuvaju jedinstvo duha u vezi mira."

Uzaludno bi bilo naše posvemašnje odreknuće svih zemaljskih dobara, isprazno bi bilo strogo obdržavanje svetoga siromaštva, ako sve to ne bi bilo prožeto žarom ljubavi Božje, ako u našem srcu ne bi plamsala iskrena i nesebična bratska ljubav!

Sveti Ivan piše: "Ljubezni, ljubimo jedan drugoga, jer je ljubav od Boga: i svaki, koji ljubi, od Boga je rodjen i poznaje Boga. A koji ne ljubi, ne poznaje Boga, jer je Bog ljubav... Ako ljubimo jedan drugoga, Bog ostaje u nama, i ljubav je njegova savršena u nama... I ovu zapovijed imamo od njega: Tko ljubi Boga, da ljubi i brata svojega." (I. Iv. 4, 7,8,12,21.) Božanski Spasitelj kaže: Po tom će svi poznati, da ste učenici moji, ako imate ljubav medju sobom." (Iv 13,35.)

Zato sv. Franjo traži od svih svojih sinova, da ljube svoju braću više, nego li majka ljubi svoje rodjeno dijete. Kristova, duhovna ljubav jest neizrecivo snažnija, dublja i jača od svake, pa i majčinske tjelesne ljubavi. Ona nije ograničena na jednoga brata, na jednu samostansku obitelj ili provinciju ili narod, nego se proteže na čitav Red, i na svu Braću. To znače riječi "gdjegod Braća bila" (ubicumque sint et se invenerint), t.j. te riječi znače, da naša ljubav mora biti širokogrudna i općenita.

"Neka budu medju sobom domaći", to znači, da ljubav mora biti srdačna, dobrohotna, uslužna i djelotvorna tako, da se u svakoj serafskoj obitelji svi uvijek osjećaju ugodno kao u svojem domu.

"Iskreno neka jedan drugome očituju svoje potrebe": to znači, da u redovničkim zajednicama ne smije vladati podvojenost, hladna rezerviranost, proračunatost, licemjernost, neiskrenost. Naprotiv, u svemu vladanju i riječima ima vladati otvorenost i medjusobno povjerenje.

Bratska ljubav mora se očitovati i u gostoljubivosti.

Zato Generalne Konstitucije (čl. 289, § 1.) odredjuju, da svaki samostan mora imati gostinjske sobe s potrebnim namještajem, te u čl. 289, § 2. potiču svu Braću na gostoljubivost s riječima: "Neka se brižno iskazuje prema svima gostoljubivost, ljubav i uslužnost, napose prema crkvenim osobama i redovnicima drugih Redova i Družbi, u prvom redu prema Braći Franjevačkog Reda i prema Braći Dominikancima, s kojima nas tijesno veže staro prijateljstvo."

Ovdje lijepo pristaje hvalospjev ljubavi, što ga je sveti Pavao napisao u poslanici Korinćanima:

"Kad bih jezike ljudske i andjeoske govorio, a ljubavi ne bih imao, bio bih kao mjed, koja ječi, ili praporac, koji zveči. Kad bih imao proroštvo i znao sve tajne i sve znanje, i kad bih imao svu vjeru, da bih i gore premještao, a ljubavi ne bih imao, bio bih ništa. I kad bih razdijelio sve svoje imanje, i kad bih predao tijelo svoje, da se sažeže, a ljubavi ne bih imao, ništa mi ne bi koristilo.

Ljubav dugo trpi, ljubav je dobrostiva, ne zavidi, ljubav se ne hvasta, ne nadima se, ne čini, što je nepristojno, ne traži svoje, ne razdražuje se, ne misli o zlu: ne raduje se nepravdi, a raduje se istini, sve podnosi, sve vjeruje, svemu se nada, sve trpi." (I. Kor. 13, 1-7.)

Poglavlje VII.

O POKORI, KOJA SE IMA NALOŽITI BRAĆI, KADA SAGRIJEŠE

T e k s t P r a v i l a . Ako bi koga od Braće neprijatelj navео, da smrtno sagriješi, dužna su takova Braća što prije, bez oklijevanja uteći se k samim provincijalnim ministrima, kadgod se radi o grijesima, za koje bi medju Braćom bilo odredjeno, da se imaju k njima uteći. Ministri, ako su svećenici, neka im sami milosrdno naložе pokoru. Nisu li pak svećenici, neka im je naložе po svećenicima istoga Reda, kako im se po Božnjoj volji bude činilo najbolje. Neka se čuvaju, da se ne srde niti uzrujavaju radi grijeha kojega brata, jer srdžba i uzrujavanje narušava ljubav u njima i u drugima.

---

292. S a d r ž a j . U prošlom poglavlju pobrinuo se sveti Otac za one, koji boluju na tijelu, a u ovom poglavlju govori o onoj Braći, koja boluju na duši.

Na njih se odnosi jedna jedina zapovijed u ovom poglavlju, koja obvezuje pod teški grijeh. Njome se nalaže Manjoj Braći, koja bi počinila javni smrtni grijeh, da se uteknu provincijalnim ministrima, ako bi tako u Redu bilo odredjeno.

Ovo poglavlje sadrži takodjer dvije opomene ministrima, i to : a) da Braći, koja sagriješe, milosrdno naložе ili daju naložiti pokoru; b) da se na štetu ljubavi ne srde niti uzrujavaju radi grijeha kojega brata.

JEDINA ZAPOVIJED : O pridržanim grijesima

Braća su dužna uteći se samim provincijalnim ministrima zbog onih grijeha, za koje bi bilo odredjeno, da se ima k njima utjecati. To se ubraja medju odredbe, koje imaju snagu zapovijedi (habentia vim praecepti).

293. Pridržavanje grijeha (reservatio peccati) jest: prenošenje grijeha na višeg suca, pošto se nižima oduzima vlast odrješivanja tako, da se je za dobivanje odrješenja od pridržanog grijeha potrebno uteći k samim poglavarima, odnosno prema našem Pravilu, k samim provincijalnim ministrima.

Sveti Zakonodavac poveo se za crkvenom uredbom pridržavanja grijeha, koju su stoljećima preporučivali kao korisnu za puk, te je odredio, da se neki teži grijesi mogu pridržati i prenijeti na sudište poglavara, odnosno provincijalnih ministara i da se Braća, koja počine takav grijeh, moraju k njima uteći.

Ujedno se opiminju ministri, da prestupnike milosrdno i ljubezno primе, te ih, naloživši im spasonosnu pokoru, sami ili po drugima sakramentalno odriješe od grijeha.

294. Predmet pridržavanja sačinjavaju samo smrtni grijesi. Laki grijesi se ne mogu pridržati, jer su posve dragovoljna materija ispovijedi. Ova zapovijed svetog Oca odnosi se samo na javne i poznate grijehe, iako se čini, da Pravilo govori o smrtnim grijesima bez razlike. Iz deklaracije Inocenta IV. slijedi, da se ovo poglavlje odnosi samo na očite i javne grijehe. Isto je izričito izjavio Grgo.ije IX. rekavši: "Odgovara se, da se spomenuto poglavlje odnosi samo na očite i javne grijehe." Tako uči i serafski Naučitelj: "Ovo se ima razumjeti samo o poznatim grijesima, jer se ono, što je tajno, ne mora javno iznositi." To je takodjer općenita nauka svih tumača.

Kako je javni grijeh mnoge sablaznio, s pravom je sveti Zakonodavac takovo utjecanje naložio za javni grijeh, da se na taj način tim javnim utjecanjem k poglavarima dade zadovoljština onima, koji su se sablaznili i ublaži sablazan, te da se takodjer popravi zao glas brata, koji je sagriješio, kako bi se raskajan i besprijekoran mogao dostojno pojaviti.

295. Evo razloga ovog ograničenja:

1. Kada bi Braća upala u pridržani grijeh, po ovoj se zapovijedi moraju osobno uteći k ministrima, makar boravili u udaljenom mjestu. Medjutim, to ne mogu učiniti bez znanja mjesnog poglavara, te mu moraju barem uglavnom iznijeti razlog, odnosno grijeh, da im ne spriječi utjecanje. Odatle slijedi, da grijeh ima biti javan, inače bi se Braća morala veoma ozloglasiti, a na to ih se ne može obvezati.

2. Prema Pravilu grijeh se mora očitovati i onom ministru, koji ne bi bio svećenik, a to se ne može odnositi na tajni grijeh, za koji ne postoji nikakova sumnja. Izvan sakramentalne ispovijedi općenito se ne može naložiti otkrivanje tajnog prestupka.

296. Pravilo nije odredilo, koji se grijesi imaju pridržati tako, da se zbog njih treba utjecati k ministrima, nego je ostavilo, da to odrede Kapituli. To dokazuju riječi: "Kadgod se radi o grijesima, za koje bi medju Braćom bilo odredjeno, da se imaju uteći..." itd. Dakle, Braća imaju odrediti ove pridržane grijehe, kada se sastanu, a to se propisno može urediti samo na generalnom Kapitulu za čitav Red, ili na provincijalnom za pojedinu provinciju.

No, viši poglavari, t.j. generalni ministar u cijelom Redu i provincijalni u svojoj provinciji imaju sami po sebi po svojoj pastoralnoj službi vlast pridržavati slučajeve ili grijehe, jer su pravi Ordinariji, koji imaju vlast postavljati ispovjednike i donositi kazne (cenzure). Gvardijani, odnosno niži poglavari nemaju te vlasti, te se ne mogu njome služiti.

U najnovijem Zakoniku ova vlast viših poglavara pridržavati grijehe jest sužena, te provincijalni ministri i kapituli više nemaju te vlasti, nego samo generalni ministar sa svojim definitorijem može pridržati grijehe podložnika. Dakako, u prvom redu ta vlast pripada generalnom Kapitulu.

297. Kako danas ni za jedan javni grijeh nije odredjeno, da se Braća moraju utjecati osobno k ministrima, to ova zapovijed, koja ovisi, kako je rečeno, od odredbe generalnog definitorija ili Kapitula, sada ne obvezuje. Ako bi se poslije uspostavila, te bi se Očima Reda svidjelo, da tako odrede, Braća bi po ovoj zapovijedi Pravila pod teški grijeh bila obvezana na to utjecanje.

298. Netaknuta ostaje, dakle, vlast generalnog ministra s njegovim definitorijem ili kapitulom, da pridrži neke, ne samo javne, nego i tajne grijehe, kada se pruži za to prigoda.

Crkveni Zakonik odredjuje neka načela, koja u toj stvari treba obdržavati, i to :

1. Pridržati se smije samo nekoliko, najviše tri do četiri slučaja, označenih po vrsti, i to samo od težih i strašnijih izvanskih prestupaka. (Kan. 897.)

2. Pridržaj smije trajati samo tako dugo, dok se neka uvriježena mana ne iskorijeni ili ne uspostavi narušena stega. (Kan. 897.)

3. Ne smiju se pridržavati grijesi, uz koje je već po Pravu vezana pridržana ili nepridržana cenzura. (Kan.898.)

299. Svaki pridržaj grijeha prestaje:

1. Kada se ispovijedaju bolesnici, koji ne mogu izaći iz kuće.

2. Kadgod poglavar uskrati zatraženu ovlast odrješenja za izvjesni slučaj.

3. Kada se ne može tražiti ovlast od poglavara bez velike neprilike za pokornika ili bez pogibelji prekršaja sakramentalnog pečata. (Kan. 900, §§ 1 i 2.)

Osim toga osigurano je u Pravu (Kan. 518 i slijedeći)

a) da ispovjednici, koji su odredjeni u pojedinim redovničkim kućama za propisno ispovijedanje, imadu takodjer ovlast od odrješivanja pridržanih grijeha;

b) da ispovjednik, odobren od mjesnog Ordinarija, koga redovnik u pojedinačnom slučaju odabere za umirenje savjesti, po samom pravu dobiva ovlast odrješivanja od pridržanih grijeha.

(Redovnici takodjer podliježu općenitom zakonu o pridržavanju grijeha, koje samo Pravo bilo na osnovu samog grijeha, bilo na temelju cenzure pridržava ili Apostolskoj Stolici ili Ordinariju.)

DODATAK : O ispovjednicima Braće

300. Zakonik Crkvenog Prava izdao je razne odredbe o ispovjednicima onih, koji su se u redovničkom staležu obvezali zavjetima. Jedno pravilo donosi za članove kleričkog redovništva, a drugo opet za muške članove laičkog redovništva, a jedno konačno za redovnice i ostalo žensko redovništvo. (Usporedi Kan. 518 do 530.)

S obzirom na ispovijedanje redovnika kleričkih Redova, kakav je Red Manje Braće, treba razlikovati:
a) odredjenog ispovjednika istoga Reda:
b) ispovjednika redovnika, koji boravi izvan samostana:
c) ispovjednika, kojega u posebnom slučaju sam redovnik odabere. Promotriti treba svakog pojedinog.

301. A. Provincijalni ministar mora u pojedinim kućama odrediti više ispovjednika, koliko zahtijeva broj članova, da svaki od Braće može birati izmedju više ispovjednika. Takovi se ispovjednici zovu: odredjeni ispovjednici (confessarii designati). Poglavar je dužan tim ispovjednicima podijeliti trajnu ovlast odrješivanja i od slučajeva u Redu pridržanih.

302. B. Kada se redovnik iz bilo kojeg razloga nalazi izvan samostana, može se ispovijediti kod bilo kojega svećenika, koji je odobren bilo od mjesnog ili vlastitog Ordinarija, bilo od redovničkog poglavara. Ovaj ga može odriješiti i od slučajeva, koji su u Redu pridržani, ukoliko postoje. (Usporedi Gen. Konstitucije, čl. 301.)

303. C. Svaki redovnik, bilo u kući bilo izvan kuće, može takodjer za umirenje svoje savjesti, t.j. kadgod se želi ozbiljno ispovijediti, ili prema drugima iz nekog razloga, koji bi u praksi uvijek postojao, ići k ispovjedniku, koji nije uvršten medju odredjene, te je odobren samo od mjesnog Ordinarija, bilo da pripada istom ili drugom Redu, bilo svjetovnom kleru. Ta ispovijed je uvijek valjana i dopuštena, i u njoj ima ispovjednik po samom pravu ovlast odrješivanja od grijeha i cenzura, koji su u Redu pridržani. (Kan.519; Generalne Konstitucije, čl. 300.)

304. Neka imaju na umu Braća, da oni, koji se trajno bez dovoljnog razloga ispovijedaju kod ispovjednika, koji nije odredjen, rade protiv nakane Crkve. Odredbe, kojima se nalaže obavljanje ispovijedi u odredjeno vrijeme i kod odredjenih ili označenih ispovjednika, kao što se kod nas propisuje obavljanje tjedne ispovijedi kod propisno odobrenog svećenika Reda, nisu dokinute, nego potvrdjene. Duh svetih kanona nikako ne dopušta, da onaj ispovjednik, kome redovnik može slobodno poći, postane posebni redoviti ispovjednik toga redovnika.

Poglavari imaju dužnost, a ne samo pravo, da prema potrebi istraže, da li se njima podložni redovnici redovito ispovijedaju.

305. Poglavari, odnosno ministri, gvardijani i predstojnici, koji po pravu imaju redovitu vlast ispovijedati svoje podložnike, ne smiju ih ni sami ni preko drugih nagovarati, da se kod njih ispovijedaju. Mogu ispovijedati one podložnike, koji ih svojevoljno i sami od sebe zamole za svetu ispovijed, ali bez velikog razloga neka to ne čine trajno. (Kan. 518, §§ 2 i 3; Usporedi Gen. Konst. čl. 298, §§ 1 i 2.)

Generalne Konstitucije, čl. 298, §§ 3 i 4. odredjuju takodjer slijedeće: "Strogo se zabranjuje svim poglavari-

ma na bilo koji način navoditi podložnike, da im očituju svoju savjest. (Kan. 530.) Braća podložnici mogu slobodno i od svoje volje otvoriti poglavarima svoju dušu i izložiti im sumnje i tjeskobe savjesti." (Kan. 530, § 2.)

Prema nekim izjednačuju se sa spomenutim poglavarima vikar i s obzirom na zavjetovane klerike ili Braću laike njihov magister, koji se redovno ne smiju proglašivati redovitim ispovjednicima, nego samo zbog ozbiljnog razloga, na pr. nestašice sposobnih svećenika, ali mora biti osigurana posvemašnja sloboda podložnika. Ako bi samom magistru bila povjerena i izvanjska disciplina klerika ili laika, tada bi se njihovo postavljanje za ispovjednika otvoreno protivilo duhu Zakonika Crkvenog Prava.

Anler (Comes pastoralis, p. 90) zastupa mišljenje, da magistri klerika i braće laika, izuzevši magistre novaka i njihove pomoćnike, mogu biti redoviti ispovjednici.

306. Za ispovijedanje novaka ustanovljeno je (Kan. 566, § 2.):

1. Ima se odrediti jedan redoviti ispovjednik, koji mora boraviti u kući novicijata, a ne može biti magister novaka, niti njegov pomoćnik (Kan. 891.), niti poglavar kuće. (Kan. 518, §§ 2 i 3.) Sam magister ne može zbog bilo kakova velikog razloga, nego samo u pojedinačnom slučaju, ako je kakova nužda, ispovijediti kojega novaka, koji to sam zatraži.

2. Osim toga treba odrediti i druge svećenike, kojima mogu novaci ići na ispovijed u pojedinačnim slučajevima.

3. Barem četiri puta u godini novacima se ima dati izvanredni ispovjednik, pred kojega moraju svi doći barem, da zatraže blagoslov.

4. Isto tako kao i zavjetovanicima dopušteno je i novacima, da idu k bilo kojemu ispovjedniku, koji je odobren od mjesnog Ordinarija. (Kan. 519.)

307. Redovnički poglavari imaju se brinuti, da uvijek bude dostatan broj ispovjednika za domaće kao i za članove sustanovnike, koji (izvan praznika) danju i noću borave u redovničkoj kući ili kolegiju.

Neka se ne odredjuje za ispovijedanje gojenaca niti poglavar kuće, ni direktor kolegija. Štoviše, neka ne ispovijedaju pitomce, koji zajedno s njima u kući borave, ako to oni iz velikog i hitnog razloga svojevoljno ne zatraže.

GENERALNE KONSTITUCIJE O ISPOVJEDNICIMA ZA REDOVNIKE I SVJETOVNJAKE

Svi redovnički poglavari imaju redovitu vlast ispovijedati sve svoje podložnike, zavjetovanike i novake, kao i sve, koji danju i noću u samostanu borave radi posluge, odgoja, oporavka ili kao gosti (Čl. 296, § 1.)

Samo viši poglavari mogu podjeljivati ovlast za ispovijedanje svojih podložnika svojim podložnim svećenicima kao i ostalim svećenicima, za koje sigurno znaju, da su sposobni i da posjeduju potrebno znanje. (Čl. 296, § 2.) Tu ovlast za ispovijedanje moraju dati pismeno. (Čl. 296, § 3.) Ispovjednici, koji imaju ovlast od provincijalnog ministra za ispovijedanje, mogu ispovijedati sve redovnike unutar provincije. (Čl. 296, § 5.)

Ovlast za ispovijedanje svjetovnjaka može valjano podjeljivati samo mjesni Ordinarij, a naši ispovjednici ne smiju se tom ovlašću služiti bez barem predmijevanog dopuštenja svoga poglavara. (Čl. 303, § 1.) Nijedan redovnik svećenik ne smije od Ordinarija tražiti ovakovu ovlast bez izričitog dopuštenja svoga poglavara. (Čl. 303, § 2.)

Čl. 305. odredjuje slijedeće: "U svakoj kući mora se barem jedanput mjesečno držati obradjivanje slučajeva savjesti iz kanonskog prava, moralnog bogoslovlja, liturgije, Svetog Pisma i svetog Pravila. Tom sastanku moraju prisustvovati svi svećenici pojedine obitelji, ako nisu zakonito zapriječeni. (Kan. 591.)

DVIJE OPOMENE MINISTRIMA

U ovom poglavlju sv. Otac Franjo daje ministrima dvije opomene, i to, da milosrdno naložе pokoru Braći, koja sagriješiše, i da se ne srde i ne uzrujavaju zbog grijeha Braće. Doslovno se ovo odnosi samo na onu Braću, koja počine kakav pridržani grijeh. Medjutim, naš serafski Otac, koji je bio pun ljubavi i blagosti, htio je staviti ministrima na srce, da prema onoj Braći, koja počine kakav veći i teži prestupak uopće, pokažu svu svoju očinsku ljubav, blagost, razumijevanje, ljubaznost i susretljivost, nasljedujući Božanskog Spasitelja, za koga je prorok napisao: "Trske stučene ne će prelomiti, ni stijenja, što se dimi, ne će ugasiti." (Mt.12,20). Zato ih opominje, da se brižno čuvaju svake srdžbe i uzrujavanja, jer to narušava ljubav. Moraju imati uvijek pred očima evandjeoski prizor, kako otac dočekuje i prima svoga izgubljenog i rasipnog sina. (Lk 15,20-24.) To nipošto ne znači, da poglavari ne smiju u pravi čas ozbiljno ukoriti i kazniti Braću, kada je to neophodno potrebno. Pravedna i sveta srdžba ne protivi se blagosti ni ljubavi. Ministri moraju često postupati kao liječnici, koji uzimaju i nož u ruke, da spase palog brata od propasti. U Generalnim Konstitucijama točno je odredjeno, kada poglavari moraju kažnjavati i kakove kazne u pojedinim slučajevima imaju primjenjivati. (Čl. 306 - 334.)

Poglavlje VIII.

O IZBORU GENERALNOG MINISTRA OVOGA BRATSTVA I O DUHOVSKOM KAPITULU

T e k s t P r a v i l a . Sva Braća dužna su uvijek jednoga od Braće svoga Reda imati za generalnog ministra i slugu cijeloga Bratstva, te mu se moraju stalno pokoravati. Kada on svršava službu, provincijalni ministri i kustodi dužni su mu o duhovskom kapitulu izabrati nasljednika. Na taj kapitul imaju se provincijalni ministri uvijek sabrati, gdjegod to generalni ministar odredi, i to jednom u tri godine, odnosno nakon duljeg ili kraćeg vremena, kako to spomenuti ministar uredi.

Ako bi kada zajednica provincijalnih ministara i kustoda uvidjela, da spomenuti ministar nije sposoban za službu i ne služi općem dobru Braće, dužna su spomenuta Braća, kojima je povjeren izbor, u ime Gospodnje drugoga izabrati za kustoda.

Pojedini ministri i kustodi mogu, ako htjednu i ako im se to čini korisnim, poslije duhovskog kapitula iste godine sazvati u svojim kustodijama svoju Braću na kapitul.

---

308. S a d r ž a j . Sveti Otac Franjo premudro se u ovom poglavlju pobrinuo za vlast i upravu u svome Redu naloživši, da Red ima jednog generalnog poglavara i da se obdržavaju generalni kapituli.

Zato proglašuje tri zapovijedi pod teški grijeh, i to :

1) zapovijeda svoj Braći, da uvijek imaju jednoga izmedju sebe za generalnog ministra, pa uz tu zapovijed potsjeća na poslušnost, koju treba iskazivati spomenutom ministru;

2) nalaže provincijalnim ministrima, da se imaju sabrati na kapitul, što ga generalni ministar odredi;

3) u slučaju, da generalni ministar ne bi bio sposoban za svoju dužnost, obvezuje iste ministre, da izaberu drugoga.

Nadalje, provincijalnim ministrima daje se slobošti-na, da sazovu svoju Braću na provincijalni kapitul. U našem pojedinačnom pravu ova je vlast provincijala ograničena. (Usporedi Generalne Konstitucije, čl. 458, §§ 1-4; čl. 482, §§ 1-3.)

PRVA ZAPOVIJEDI : Obaveza imati generalnog ministra

Braća su dužna uvijek imati jednoga izmedju Braće svoga Reda za generalnog ministra. To ima snagu zapovijedi.

309. Sveti Utemeljitelj odredio je ovom zapovijedi, da u njegovom Redu uvijek bude na čelu kao vrhovna glava jedan vrhovni Pastir, koji je unutar Reda najviši upravitelj, sudac i zaštitnik, te ima vlast i jurisdikciju nad čitavim Redom i nad svom Braćom. (Kan. 502: Usporedi Konstitucije, čl. 346, § 2; čl. 413, §§ 1 i 2. - Znak takove vlasti jest najstariji pečat, kojim se ovlašću Svete Stolice s pravom služi, a nosi naslov i natpis: "Minister generalis totius Ordinis Fratrum Minorum.)

Htio je, da ga se naziva Generalni Ministar.

On mora biti, kako to već propisuju i sveti Kanoni (Kan. 504.) iz sredine samoga Reda, u kojem je morao položiti zavjete, kako se razabire iz riječi Pravila: "Jednoga izmedju Braće svoga Reda", te iz općenitog mišljenja svih tumača.

(Prema Generalnim Konstitucijama, čl. 379, §§ 1-2. generalni ministar mora se odlikovati ozbiljnošću, razboritošću, neporočnim životom, revnošću redovničkog obdržavanja, bogoslovskom i pravnom naukom, te imati 15 godina redovničkih zavjeta i 40 godina dobi života.)

Stoga bi teško griješili oni, na koje spada izbor, ako bi zanemarili postaviti vrhovnog poglavara Reda, kada je to potrebno, ili ako bi pokušali izabrati za generalnog ministra nekoga izvan našega Reda.

310. Propis, koji se u Pravilu nadovezuje na ovu zapovijed: "Te mu se moraju stalno pokoravati" nema se ubrojiti medju posebne zapovijedi Pravila.

Ovdje se ponavlja ono, što propisuje već prvo poglavlje: "Ostala Braća dužna su se pokoravati bratu Franji i njegovim nasljednicima", te se ponovno izrazitije naglašuje, da su se svi dužni iznad svih poglavara pokoravati Generalnom Ministru. Ova je zapovijed izričito i izrazito uključena u formalnoj zapovijedi desetog poglavlja: "Strogo im zapovijedam, da se svojim ministrima u svemu pokoravaju, što su obećali Gospodinu obdržavati."

DRUGA ZAPOVIJED : O izboru Generalnog Ministra i generalnom kapitulu

Provincijalni ministri dužni su se uvijek sabrati na kapitul, gdjegod to Generalni Ministar odredi. To spada u odredbe, koje imaju snagu zapovijedi (inter habentia vim praecepti).

311. Pod teški grijeh nalaže se svim i pojedinim provincijalnim ministrima, da se sastanu i održe generalni kapitul. Tim imenom se naziva sastanak redovnika, koji je zakonito ustanovljen za obavljanje poslova cijeloga Reda.

312. Ova ih dužnost obvezuje, kadgod ih generalni ministar ili njegov zamjenik s tom nakanom sazove, kako se to razabire iz Pravila, koje vrhovnom poglavaru daje ovlast, da odredi kapitul nakon duljeg ili kraćeg vremena. Kasnije je

Apostolskom odredbom odredjeno, koliko se puta u našem Redu ima održavati generalni kapitul.

(Prema Gen. Konstitucijama sada se generalni kapitul ima održavati svake dvanaeste godine o Duhovima i na njemu se bira generalni ministar i generalni definitorij, dok se generalna kongregacija ima održavati svake šeste godine, a na njoj se biraju samo generalni definitori, i to sedmorica: Jedan za Latinsku Ameriku, jedan za engleski jezik, jedan za francuski jezik, jedan za njemački jezik, jedan za španjolsku i Portugal, jedan za talijanski jezik i jedan za slavenske jezike i za madjarski jezik. - Vidi čl. 386, § 1; čl. 400, §§ 1, 2; čl. 401, §§ 1-4; čl. 404, §§ 1, 2: čl. 410, §§ 1-3; čl. 411.)

Na ovim generalnim kapitulima uz ostalo, što se prema potrebi ima rešavati na dobro Reda, obavlja se izbor generalnog ministra. Ovaj izbor, kako nalaže Pravilo, imaju obaviti porvincijalni ministri, kada se sastanu na kapitul.

(Pravilo uz provincijalne ministre spominje i "kustode". Kada su se u početku Reda pojedine provincije veoma proširile, bilo je provincijalnom ministru veoma teško upravljati čitavom provincijom. Zato su više samostana sjedinili i postavili im jednog posebnog poglavara, koji je tim samostanima upravljao u ime provincijalnog ministra. Takovi poglavari nazivali su se "kustodi", te su bili obvezani ići sa svojim provincijalima na generalni kapitul. Kada su se ti kustodi odviše umnožili, tada su Gregorije IX. i Nikola III. odredili, da svi kustodi jedne provincije izaberu svoga zastupnika, koji ih je imao zastupati na generalnom kapitulu, a nazivao se "custos custodum- kustod, zastupnik kustoda". Kasnije su se velike provincije razdijelile u više manjih samostalnih provincija, te je služba kustoda u spomenutom smislu prestala. - Danas postoji prema našim Generalnim Konstitucijama "custos regiminis-kustod upravitelj", koji redovitom vlašću samostalno upravlja kustodijom, t.j. s najmanje četiri medjusobno povezanih samostana, koji još nisu podignuti na provinciju (čl. 337, §§ 1, 2; čl. 504, §§ 1-3), i kustod provincije, koji je prvi član provincijalnog definitorija i bira se kao i provincijal na šest godina (čl. 506, §§ 1,2.).

Kustodija Svete Zemlje samo je naslovna kustodija, a stvarno je prava provincija.

Odredba, kojom se označuju Duhovi kao vrijeme izbora generalnog ministra, nije strogo obvezatna. (Sada su to Generalne Konstitucije uzakonile.)

313. Općenitije je mišljenje tumača, da je prema smislu Pravila služba generalnog ministra trajna. Oni izreku "quo decedente - kada on svršava službu" tumače kao "quo mortuo - kada on umre", jer kažu, da riječ "decedere" znači "preseliti se sa svijeta ili umrijeti". Doslovno značenje spomenute izreke jest "quo locum cedente vel quo officium dimittente" i slično, t.j. "kada svršava službu". To napuštanje ili svršavanje službe može se dogoditi na više načina, na pr. smrću, odreknućem, svrgnućem, itd.

Sveti kanoni odredjuju, da generalni ministar ne vrši svoju službu trajno, nego odredjeni broj godina, ako ne bi drugačije odredjivale Generalne Konstitucije.

(Smatra se, da se prema nakani svetog Franje generalni ministar imao birati doživotno. Takav je običaj u Redu vladao sve do godine 1517. Tada je papa Leon X. skratio službu generalnog ministra na 6 godina. Pijo IX. produljio ju je na 12 godina, a sv. Pijo X. skratio ju je ponovno na 6 godina. Sadašnje Generalne Konstitucije (čl. 352, § 1.) odredjuju, da se bira na 12 godina, te može biti i ponovno izabran, ako dobije dvije trećine pozitivnih glasova.)

314. Nejasno je, tko se u smislu Pravila ima shvatiti pod nazivom kustoda, koji se imaju zajedno s provincijalnim ministrima sastati na izbor generalnog ministra.

U staro doba nazivao se kustod onaj, koji je zbog prostranosti provincije upravljao s izvjesnim brojem samostana, ili koji je bio na čelu male provincije ili kustodije. Danas se tim imenom naziva onaj, koji je u pravim provincijama prvi izmedju definitora. On u slučaju, kada je provincijalni ministar zapriječen, mora ići na generalni kapitul. (Usporedi Generalne Konstitucije, čl. 507, § 1.) U samom Pravilu imenom kustoda naziva se sada generalni ministar, sada provincijali, sada opet gvardijani.

Iz raznih odluka Rimskih Papa ima se zaključiti, tko ima pravo glasa za izbor generalnog ministra na generalnom kapitulu.

(Danas je to uredjeno i ustaljeno u Generalnim Konstitucijama, čl. 387, §§ 1-3. Prema tome zakoniti izbornici na generalnom kapitulu jesu: generalni ministar, prokurator, generalni definitori, generalni tajnik Reda, tajnik misija, kustod Svete Zemlje, provincijalni ministri, odnosno vikari, ili ako je tko od njih zapriječen, kustod provincije. Ako bi i provincijal i kustod bili zapriječeni, onda provincijalni ministar s pristankom definitorija odredi svoga zastupnika. Generalni exministri, exvikari i exprokuratori se moraju pozvati, ali ne moraju prisustvovati.)

TREĆA ZAPOVIJED : O svrgnuću generalnog ministra

Ako bi kada zajednica provincijalnih ministara i kustoda uvidjela, da spomenuti ministar nije sposoban za službu i ne služi općem dobru Braće, dužna su spomenuta Braća, kojima je povjeren izbor, izabrati drugoga. To ima snagu zapovijedi.

315. Ministrima i kustodima, kojima je povjeren izbor generalnog ministra, sveti Franjo nalaže pod teški grijeh, da svrgnu onog generalnog ministra, koji ne bi bio sposoban upravljati Braćom niti bi promicao dobro Reda, te na njegovo mjesto izaberu drugoga. Ovo svrgnuće mora se obaviti utjecanjem k Rimskom Papi, da on sam svrgne generala i podijeli dopuštenje za izbor njegova nasljednika.

Provincijali i kustodi imaju tu obavezu samo onda, kada je njihovoj zajednici, t.j. prema općenitoj nauci njihovom brojnijem dijelu, na temelju sigurnih i očitih dokaza poznata nesposobnost generalnog ministra.

316. Nesposobnost generalnog ministra za vršenje njegove dužnosti može biti:

a) tjelesna, ako zbog starosti, čestog pobolijevanja ili zbog kakove druge nemoći ne može obavljati poslove, koji su vezani uz njegovu dužnost:

b) duševna, ako su mu oslabile duševne moći, ako je prestupnik Pravila, ili prijekoran i sablažnjiv, ili veoma nemaran u vršenju svoje dužnosti.

O PROVINCIJALNOM KAPITULU I KONGREGACIJI

Naše Pravilo daje provincijalima slobodu, da mogu sazivati provincijalne kapitule. Papa Klement V. odredio je, da se na provincijalnom kapitulu vrši izbor provincijalnog ministra. Papa Leon X. odredio je, da njihova služba traje 3 godine. Tako je to bilo sve do godine 1953. Tada su nove Generalne Konstitucije uzakonile, da se provincijalni kapitul, na kojemu se izabire provincijalni ministar, ima održavati svake šeste godine (čl. 458.), a provincijalna kongregacija, na kojoj se biraju samo definitori provincije, svake treće godine (čl. 482.)

Na provincijalnom kapitulu i kongregaciji aktivno pravo glasa, te odlučujući i savjetodavni glas imaju:

1. Predsjednik kapitula, aktualni provincijalni ministar ili vikar, aktualni kustod i definitori provincije, exministar ili exvikar provincije, koji su na prošlom kapitulu prestali vršiti dužnost, provincijalni delegat, tajnik provincije, pojedini gvardijani;

2. Generalni exministar, exvikar, exprokurator, exdefinitor, i to samo u svojoj provinciji; njih se mora pozvati, ali ne moraju prisustvovati;

3. Aktualni prokurator i generalni definitor, i to samo u svojoj provinciji, ako se za vrijeme kapitula tamo nalaze;

4. Patri poslanici (patres deputati): oni se biraju pomoću cedulja, na koje se napiše tolika imena, koliko se ima birati poslanika. Te se cedulje zatvorene predaju mjesnom poglavaru, koji ih bez pregledavanja pravovremeno izruči predsjedniku kapitula. Cedulje, u kojima se napiše više kandidata, nego li treba, ili na kojima se ne potpiše izbornik, smatraju se ništetnim. Aktivno pravo glasa u ovom izboru imaju svi svečano zavjetovani svećenici, koji pripadaju provinciji i stalno spadaju u jednu kuću provincije, a imaju deset godina od prvog zavjetovanja i navršenih 30 godina života. Izuzimaju se svećenici, koji imaju aktivno pravo glasa na kapitulu.

Pasivno pravo glasa u izboru poslanika imaju svi svećenici, koje smo malo prije naveli, i koji su završili redoviti bogoslovski studij. (Usporedi Konstitucije, čl. 459, §§ 1-2; čl. 460, §§ 1-6.)

U našem Redu postoji trostruki način izbora:

1) ceduljama, 2) kuglicama i 3) usmenim pristankom.

1. S ceduljama se biraju: Generalni ministar, vikar, prokurator i definitori, zatim provincijalni ministar, vikar, kustod i definitori.

2. S kuglicama se biraju: generalni delegati, kustod Svete Zemlje, Kustod upravitelj i njegovi savjetnici, redovnički poglavar misija, gvardijani i predstojnici samostana, komisari Svete Zemlje, koji su ujedno mjesni poglavari, te magistri novaka i njihovi pomoćnici.

3. Usmenim pristankom se biraju: generalni vizitatori, generalni tajnik Reda, tajnik misija, generalni postulator, generalni arhivar, provincijalni delegat i njegovi savjetnici, savjetnici redovničkog poglavara misija, komisari Svete Zemlje, koji nisu mjesni poglavari, tajnik, arhivar i knjižničar provincije; vikari i diskreti samostana, magister klerika i njegov pomoćnik, magister braće laika i zamjenik komisara Svete Zemlje; rektor generalnog studija, prefekt i zamjenik prefekta studija, rektor serafskog kolegija i njegovo vijeće. (Vidi Gen. Konstitucije, čl. 358: čl. 370-372.)

Trajne službe provincijalnog ministra, kustoda, definitora, gvardijana i predstojnika odredjuju Gen. Konstitucije u čl. 353 i 354. Prema tome provincijalni ministar i kustod provincije biraju se na šest godina. Kada taj rok istekne, mogu neposredno biti ponovno birani. Za treće šestgodište ne mogu biti birani, ako nisu šest godina bili izvan službe ili ako nisu dobili dopuštenje Svete Stolice.

Definitori provincije biraju se na tri godine. Nakon toga mogu neposredno biti ponovno birani. Za treće i daljnje trogodište ne mogu biti birani, ako nisu tri godine bili izvan službe, ili ako se ne zatraži dopuštenje generalnog ministra.

Ako se službe provincijalnog ministra, kustoda i svih definitora zajedno isprazne odreknućem ili svrgnućem, onda njihov izbor spada na generalnog ministra s njegovim definitorijem. (Čl. 353, § 6.)

Gvardijani i predstojnici biraju se na tri godine. Nakon toga roka mogu za isti samostan biti ponovno birani. Treći puta ne mogu biti birani za isti samostan, ako nisu tri godine sproveli izvan službe, ili ako nisu dobili dopuštenje Svete Stolice. Za treće i daljnje trogodište u drugom ili u drugim samostanima traži se dopuštenje generalnog ministra, ako nisu tri godine sproveli izvan službe.

Za podjeljivanje drugih dužnosti i službi nije propisan nikakav rok mirovanja od službe (Čl. 355, § 1.)

Službe, koje prestaju na kapitulu ili kongregaciji, podjeljuju se i odredjuju na kapitularnom sastanku (congressus

capitularis). Na tom sastanku najprije se biraju gvardijani, predstojnici, magistri novaka i njihovi pomoćnici (Čl. 479, § 1.)

Dvaput u godini i kadgod to iziskuju važni poslovi provincije, ima se održati sastanak definitorija provincije (congressus definitorii provincialis). Na tim sastancima raspravlja se sve, što spada na duhovno i vremenito dobro provincije i pojedinih samostana, napose sve ono, što spada na odgoj novaka i klerika i na redovničku disciplinu. (Čl. 486, § 1; čl. 490, § 1.) Samo provincijalni ministar može odredjivati, što će se na tim sastancima raspravljati i rješavati. Definitori mogu predložiti sve, što smatraju, da bi bilo na dobro provincije, ali moraju predhodno o tome obavijestiti provincijalnog ministra. (Čl. 490, § 2.) Odluke i odredbe definitorija traju i važe do slijedećeg kapitula, odnosno kongregacije. (Čl. 492, § 1.)

O DUŽNOSTIMA PROVINCIJALA, GVARDIJANA I VIKARA SAMOSTANA

1. Dužnost je provincijalnog ministra:

a) Brinuti se za održavanje Svetog Pravila i redovničke discipline u svojoj provinciji;

b) Unapredjivati odgoj serafske mladeži, studij i franjevački apostolat;

c) Svake godine, izuzevši one godine, kada se obavlja generalna vizitacija, pohoditi čitavu provinciju;

d) Nakon dovršene vizitacije poslati generalnom ministru sažeti i vjerni pismeni izvještaj o stanju redovničke discipline u provinciji. (Čl. 498, §§ 1-3.)

Provincijalni ministar može imati dva pomoćnika: osobnog tajnika i jednog brata laika. (Čl. 500.)

2. Dužnosti gvardijana i predstojnika samostana jesu:

a) Brinuti se, da se u njihovom samostanu savršeno obdržava Sveto Pravilo i zajednički život;

b) Brinuti se za duhovni napredak povjerenih redovnika. (Čl. 520, § 1.)

Gvardijani i predstojnici dužni su u roku od osam dana nakon primitka dužnosti položiti pred provincijalnim ministrom ili njegovim opunomoćenikom ispovijest vjere. (Čl. 519, § 1.)

Kada se za valjano postupanje zahtijeva savjet samostanskog diskretorija, gvardijani i predstojnici dužni su taj savjet tražiti, iako ga ne moraju prihvatiti. (Čl. 521, § 3.)

Kada je uprava vremenitih dobara povezana s upotrebom novca ili s pravnim činima, tada gvardijani i predstojnici tu svoju upravnu vlast mogu vršiti samo preko sindika ili njegovog zamjenika. (Čl. 518, § 2.)

Gvardijani i predstojnici mogu na svom području po samom crkvenom pravu:

a) podjeljivati raspelima oproste Križnoga puta;
b) podizati postaje Križnog puta;
c) osnivati zadruge Trećega Reda;
d) vjernike primati u Treći Red i zavjetovati u Trećem Redu. (Čl. 518, § 3.)

3. Vikar samostana ima dužnost:
a) štititi uvijek ugled poglavara;
b) redovitom vlašću upravljati samostanom, kada je poglavar otsutan ili zapriječen;
c) prema čl. 523 ima preuzeti upravu samostana, ako se za vrijeme trajanja trogodišta isprazni služba gvardijana ili predstojnika, i to do izbora novoga poglavara, koji se ima izvršiti unutar dva mjeseca nakon ispražnjenja službe. (Čl. 524, §§ 1-3.)

U otsutnosti poglavara vikar smije samo ono poduzimati, što se ne može odgoditi do povratka poglavara. Znade li, da se poglavar nečemu protivi, ne smije to poduzimati niti uvoditi. (Čl. 525, §§ 1,2.)

O SAMOSTANSKOM DISKRETORIJALNOM VIJEĆU

Diskretorij je samostansko vijeće, koje se sastoji od dvojice ili više diskreta, medju kojima ima biti i vikar samostana. Općenito se ne preporuča za diskreta postavljati definitora ni zamjenika apostolskog sindika. Mjesni poglavar je dužan u pojedinim stvarima tražiti samo savjet diskretorija, a u nekima opet i prihvatiti njihovo mišljenje. (Čl. 528, §§ 1-3.)

Diskretorijalne sjednice, kojima predsjeda mjesni poglavar ili u njegovoj otsutnosti vikar, imaju se održavati svaki mjesec i kadgod se pokaže potreba. Jedan od diskreta ima vršiti dužnost tajnika.

Na diskretorijalnoj sjednici se raspravlja:

1) O obdržavanju Svetog Pravila, Konstitucija i provincijskih Odredaba (Ordinacija);
2) O ekonomskom stanju samostana;
3) O stipendijima za primljene i otslužene mise;
4) O primljenoj i izdanoj milostinji;
5) O načinu upravljanja, što ga je dao apostolski sindik ili njegov zamjenik;
6) O izvanrednim izdacima, o otudjivanju stvari ili o sklapanju dugova. (Čl. 529, §§ 1-3.)

Poglavar, koji bi zanemario sazivati diskretorijalne sjednice ili na njima podnijeti izvještaj o upravljanju, što ga daje sindik ili njegov zamjenik, ima se poslije druge opomene provincijalnog ministra s njegovim definitorijem skinuti s dužnosti. (Čl. 529, § 4. i čl. 324, §§ 2, 3.)

Diskreti su dužni držati tajnu o svenu, što se raspravljalo na diskretoriju. Ako bi se kome dokazalo, da je prekršio tajnu, provincijalni ministar ima ga primjereno kazniti. (Čl. 531.)

Poglavlje IX.

O PROPOVJEDNICIMA

T e k s t P r a v i l a . Braća ne smiju propovijedati u biskupiji kojega biskupa, ako im on to zabrani. Nitko od Braće neka se uopće ne usudi propovijedati puku, ako ga generalni ministar ovoga bratstva nije ispitao i odobrio, te mu povjerio propovjedničku službu. Opominjem i potičem svoju Braću, da u propovijedima, što ih drže, njihove riječi budu promišljene i čiste, na korist i popravak puka. Neka im naviještaju mane i kreposti, kaznu i slavu, s kratkim govorom, jer je Gospodin na zemlji kratko govorio.

---

317. S a d r ž a j . Sveti Franjo je shvatio, da je Gospodin Manju Braću odabrao i poslao na dobro i spasenje duša. Zato je htio svoju Braću slati propovijedati, te u čitavom devetom poglavlju govori o propovjedničkoj službi.

Izdao je za propovjednike dvije zapovijedi pod teški grijeh. U njima zabranjuje Braći propovijedati:

1. ako se biskup usprotivi:
2. bez odobrenja generalnog ministra.

Opominje takodjer Braću, da u propovijedima izgradjuju puk čistim, promišljenim i sažetim govorom, te naviještaju sve, što spada na provodjenje čestitog života.

PRVA ZAPOVIJED : Ne smije se propovijedati, ako to biskup zabrani

Braća ne smiju propovijedati u biskupiji kojega biskupa, ako im on to zabrani. To ima jednaku važnost kao zapovijed (aequipollens praeceptum).

318. Predmet ove zabrane jest propovijedanje, odnosno javno naviještanje riječi Božje, kada to dijecezanski biskup izričito zabranjuje. Sveti Otac Franjo nije htio samo za sebe živjeti, nego i drugima koristiti, te je svoje učenike, i to ne samo svećenike, kojih je bilo malo, nego i klerike i jednostavne laike, slao propovijedati, da spašavaju duše.

Medjutim nije htio, da njegova Braća protiv volje gospodara ulaze u tuđju žetvu, te ih je pod teški grijeh obvezao, da nipošto ne propovijedaju, kada bi im to mjesni Ordinarij zabranio, kako se to razabire iz tumačenja Nikole III., koji kaže: "Neka se spomenuta riječ obdržava doslovno, kako je samo Pravilo istaklo". Dakle, Pravilo ne zahtijeva, da Braća dobiju, a niti da traže dopuštenje za propovijedanje. Teško griješe protiv ove zapovijedi samo onda, ako propovijedaju, kada im je Ordinarij zabranio propovijedati. Tako drže svi tumači.

319. Sada se treba držati propisa Zakonika Crkvenog Prava, koji je izdao više odredaba o propovijedanju riječi Božje. Prije svega vidi se, da se ovlast za propovijedanje daje samo svećenicima i djakonima, a ne ostalim klericima osim u pojedinačnim slučajevima. Laicima, makar bili redovnici, uvijek je zabranjeno u crkvi propovijedati. (Kan. 1342.) Nikome, pa ni izuzetim redovnicima, nije dopušteno vršiti propovjedničku službu, ako nije od zakonitog poglavara dobio misiju za propovijedanje. (Kan. 1328 i 1338, § 3.)

320. Na osnovu toga, što je izneseno odredjuje se:

A. Kada se ima držati propovijed puku, makar u izuzetoj crkvi, ovlast ili misiju za propovijedanje daje samo mjesni Ordinarij onoga mjesta, gdje se ima držati propovijed. Stoga niti Manja Braća ne mogu propovijedati puku, ako im dijecezanski biskup nije podijelio kanonsku misiju. (Kan. 1337.) Medjutim, čini se, da župnik može s predmijevanim biskupovim dopuštenjem bez ikakove zapreke dopustiti, da redovnički svećenik jedanput ili dvaput propovijeda u njegovoj crkvi.

Oni, kojima je povjerena služba, s kojom je povezana dužnost propovijedanja, kao biskupi, župnici, misionari ili slični župnicima i ostali, imaju već na osnovu samog Prava misiju za propovijedanje.

321. B. Braća ne mogu propovijedati redovnicama, koje su podložne redovnicima, niti članovima laičkog Reda, makar izuzetog, niti sestrama redovničke Družbe, ako osim dopuštenja vlastitog redovničkog poglavara ne dobiju predhodno uvijek ovlast od Ordinarija mjesta, u kojemu propovijedaju. U pojedinim tim slučajevima potrebno im je takodjer i dopuštenje redovničkog poglavara, kojemu su redovnice podložne, ili laičkog poglavara onih, kojima drže propovijed. (Kan. 1338, § 2 i 3; Kan. 1339, 2.)

322. C. Ako se propovijed ima držati samo članovima izuzetog kleričkog Reda i njihovim novacima, kao i onima, koji prema Pravu (Kan. 514, § 1.) danju i noću borave u redovničkoj kući, tada se ne traži ovlast mjesnog biskupa. U takovom slučaju traži se, da ovlast podijeli redovnički poglavar, našima generalni ministar ili provincijal. Oni mogu tu misiju podjeljivati i onima, koji pripadaju svjetovnom kleru ili drugom Redu samo, ako ih je vlastiti Ordinarij ili poglavar pronašao sposobnima. (Kan. 1338, § 1.)

Nema zapreke, da se takova propovijed drži u javnoj crkvi, ali vrata imaju biti zaključana i nitko osim gore navedenih ne smije propovijed slušati.

DRUGA ZAPOVIJED :- O potrebnom odobrenju generalnog ministra za propovijedanje

Nitko od Braće neka se uopće ne usudi propovijedati puku, ako ga generalni ministar... nije ispitao i odobrio, te mu povjerio propovjedničku službu. To ima jednaku važnost kao zapovijed.

323. Na osnovu ove zapovijedi zabranjuje se Braći svako propovijedanje puku, ako ih generalni ministar prije toga nije ispitao i odobrio, te im podijelio ovlast. S ovom se zapovijedi Pravila podudara i propis Tridentinskog sabora, koji odredjuje, da redovnici bilo kojega Reda ne mogu propovijedati, ako ih njihovi poglavari nisu ispitali i odobrili, te im podijelili ovlast. Ovaj propis ponovno je potvrdjen u novom Pravu (Kan. 1339, § 2.)

324. Kaže se: "Nitko neka se uopće ne usudi propovijedati puku". Ovdje riječ "uopće-penitus" isključuje svaki način, te onaj, koji nije odobren, ne smije propovijedati ni u crkvi ni na trgu. Riječ "puku" ovdje obuhvaća sve ljude, koji se nalaze izvan našega Reda.

Stoga se na osnovu Pravila ne zahtijeva odobrenje za propovijedanje pred samom Braćom, ali prema svetim kanonima (Kan. 1338, § 1.) i za ovakvu propovijed moraju Braća imati dopuštenje vlastitoga poglavara.

325. Na osnovu Pravila samo generalni ministar može propovjednicima davati odobrenje.

Kada se broj Braće povećao, povjerio je Nikola III. odobravanje i potvrdjivanje propovjednika provincijalnom ministru s definitorima, sabranima na provincijalnom kapitulu, a danas po našem pojedinačnom pravu i na definitorijalnom kongresu. Provincijalni ministar može takodjer dopustiti svome podložniku, da jedanput ili dvaput održi propovijed, a da se ne mora obratiti na generalnog ministra ili definitorijalni kongres.

326. Dužnost je onih, kojima je povjereno odobravanje Braće za propovijedanje, da ih ispitaju, i to ne samo ono, što se odnosi na znanost, nego i ono, što se odnosi na ostale uvjete, kao ćudoredje i razboritost. Poglavari mogu taj ispit obaviti osobno ili ga povjeriti drugima. Ne zahtijeva se ispit od onih, za koje se na koji drugi način postigne sigurnost o njihovoj sposobnosti. (Kan. 1340 , § 1 i Kan. 877, § 1.)

O P O M E N A

"Opominjem i potičem svoju Braću, da u propovijedima, što ih drže, njihove riječi budu promišljene i čiste, na korist i popravak puka. Neka im naviještaju mane i kreposti, kaznu i slavu, s kratkim govorom, jer je Gospodin na zemlji kratko govorio."

U ovoj opomeni daje nam sveti naš Otac Franjo mudra načela i pravila o načinu, nakani, sadržaju, opsežnosti naših propovijedi, što ih imamo držati puku.

1. N a č i n . - Svaka riječ u našim propovijedima ima biti promišljena i čista, da koristi i sazidjuje puk,

kojemu propovijedamo. To znači, da svaka naša propovijed zahtijeva ozbiljnu, pomnu i brižnu pripravu. Daljnja priprava sastoji se u žarkoj molitvi i zazivanju Duha Svetoga, jer Spasitelj kaže: "Bez mene ne možete ništa učiniti" (Iv. 15,5.) Postoji u tu svrhu posebna lijepa krunica sa slijedećim zazivima: 1) Koji neka nam oprosti naše grijehe,
2) Koji neka rasvijetli pamet i srca naša,
3) Koji neka nam dade spasonosni izbor,
4) Koji neka sve dobro rasporedi,
5) Koji neka se udostoji podati rast.

U bližu pripravu spada proučavanje gradiva, razmatranje o gradivu i sastavljanje. Ta priprava traje nekoliko dana, a ne obavlja se nekoliko sati prije same propovijedi. Korisno je, a i potrebno svaku propovijed u cijelosti lijepo, čitljivo i pregledno napisati. Samo tako izbjeći će se u propovijedi svaka nepromišljena riječ. Na taj će način propovijed postići cilj: "Ut veritas pateat, placeat et moveat - da istina bude jasna, privlačiva i potresna". Dobro je imati uvijek na umu poznatu izreku: "Qui ascendit sine labore, descendit sine honore - Koji ide na propovjedaonicu bez priprave, silazi sa sramotom".

Nadalje naše riječi u propovijedima moraju biti čiste, t.j. izbjegavati treba svaku bespotrebnu, smiješnu, ružnu i sablažnjivu riječ. Jednom riječi, moramo se čuvati svega, što se protivi svetosti propovjedničke službe i samoga mjesta. Sveti Bonaventura piše, da bi propovjednici morali nasljedovati Gospodina Isusa Krista, o kojemu govori Psalmista (Ps. 11,7.): "Riječi su Gospodnje riječi pune čistoće, srebro su očišćeno u talionici na zemlji, sedam puta pretopljeno."

2. N a k a n a . - Naše propovijedi moraju biti, kako kaže sveti Franjo, na korist i popravak puka, t.j. u svojim propovijedima moramo ići jedino za obraćenjem grješnika, za posvećenjem i spašavanjem duša, za širenjem kraljevstva Kristova, za slavom Božjom. Naopako bi bilo, kada bi Manja Braća u poniznoj odjeći sv. Franje tražili u svojim propovijedima samoga sebe, svoju slavu i čast, a ne Raspetoga Isusa i spasenje duša. Naš sveti Otac Franjo običavao je isticati, da su uistinu vrijedni sažaljenja svi oni propovjednici, koji nemaju prave pobožnosti i ne trude se oko spašavanja duša, nego traže svoju slavu. Mnogi dobri propovjednici spoznat će na sudu Božjem, da uspjeh i plod njihovih propovijedi nije njihova zasluga, nego jednog skrovitog i poniznog brata ili koje pobožne duše.

Zato se svaki propovjednik mora čuvati samodopadnosti, kada mu propovijed lijepo uspije. Nakon takove propovijedi neka ne razmišlja, ne govori i ne daje drugima prilike, da govore o izvrsnosti i ljepoti njegove propovijedi. Isto tako neka ne pita druge, kako im se svidjela njegova propovijed. U poniznosti srca treba se nakon toga zahvaliti Gospodinu i zazivati njegovu milost i blagoslov, da posijanoj riječi udijeli rast i plod.

3. P r e d m e t i s a d r ž a j . - "Neka im naviještaju mane i kreposti, kaznu i slavu." U ovim riječima sveti Franjo je ukratko sažeo sve ono, što njegova Braća imaju propovijedati. On je htio s ovim riječima staviti takodjer svojoj Braći na srce, da propovijedaju sveto evandjelje, a ne sebe i svoju vlastitu mudrost; da sadržaj njihovih propovijedi mora ljude odvraćati od grijeha, a poticati ih i oduševljavati za kreposti; da izlaganjem vjerskih istina dočaravaju puku vječnu kaznu i vječnu slavu.

4. O p s e ž n o s t . - "S kratkim govorom, jer je Gospodin na zemlji kratko govorio." Ove riječi mogu značiti, da propovijed ima biti jezgrovita, sažeta i jasna, t.j. ne valja se udaljivati od glavnog predmeta i svrhe propovijedi, ne valja govoriti nerazumljivo i nepristupačno slušateljima, govoriti suvišno ponavljajući jednu te istu stvar, ne valja govoriti nepregledno o svemu i svačemu. Zato je potrebno propovijed izradjivati sustavno, pregledno i jednostavno, da ih slušatelji mogu razumjeti i pratiti i da može djelovati na njihovo srce: "Ut veritas pateat, placeat et moveat!"

"S kratkim govorom" znači takodjer kratkoću u propovijedanju. Čuvati se valja predugih propovijedi, jer time slušateljima dosadjujemo, umaramo ih i pomalo od propovijedi odvraćamo. Uvod ima biti jednostavan i kratak, obradba temeljita, pregledna i sažeta, a zaključak odredjen, jasan i snažan.

GENERALNE KONSTITUCIJE O PROPOVIJEDANJU

1. Mjesni poglavari imaju se brinuti, da se u našim crkvama u nedjelje i blagdane drže propovijedi, napose evandjeoske homilije i kateheze. (Čl. 544, § 1.)

2. Prema duhu i tradiciji našega Reda neka se s velikim žarom gaje pučke misije. (Čl. 544, § 2.)

Provincijalni ministri zajedno sa svojim definitorijem i misijskim vijećem neka sastave posebna pravila o načinu i držanju pučkih misija u svojim provincijama. (Čl. 545, § 1.)

Preporuča se takodjer održavanje duhovnih vježbi i konferencija sabranosti za razne crkvene i društvene staleže. (Čl. 544, § 3.)

Mladji svećenici neka se u posebnom tečaju temeljito izgradjuju za plodonosno vršenje svete službe, napose propovijedanja i ispovijedanja. (Čl. 545, § 3.)

3. Generalni ministar ispituje i imenuje propovjednike za čitav Red, a provincijalni ministar na provincijalnom kapitulu ili definitorijalnom kongresu za svoju provinciju. Izuzimaju se od toga ispita doktori i generalni lektori bogoslovskih nauka. Prije nego započnu svoju propovjedničku službu

propovjednici su dužni položiti ispovijest vjere. (Čl. 546, §§ 1-3; Kan. 1337-1342; Kan. 1406, § 1, br. 7.)

Provincijalni ministar odašilje propovjednike i misionare pučke za Advenat, Korizmu, pučke misije, duhovne vježbe, mjesečne propovijedi ili devetnice. On odredjuje svojim podložnicima polje apostolskog djelovanja. (Čl. 547.)

Nitko od propovjednika neka ne vodi brigu o mjestu svoga propovijedanja. Neka izravno niti neizravno bez pristanka poglavara ne traži niti preuzima propovijedi. (Čl. 550, § 2.)

Poglavari imaju paziti, da se isti propovjednici ne šalju odviše često na propovijedanje, i da odviše dugo ne borave izvan samostana. (Čl. 550, § 3.)

Poglavari su dužni nabaviti propovjednicima sve, što im je potrebno, da mogu svoju dužnost propovijedanja dostojno vršiti. (Čl. 554, § 3.)

4. Propovjednici neka pobožno i sveto žive, da svojim primjerom svijetle onima, kojima propovijedaju, jer se prezire propovijed onih, koji nedostojno žive. Neka bdiju, da propovijedajući drugima sami ne propadnu. (Čl. 553.)

Propovjednici ne mogu sami raspolagati milostinjom, koju dobiju prigodom propovijedanja, nego je imaju predati sindiku ili njegovom zamjeniku, da se upotrijebi za samostan ili provinciju. (Čl. 554, § 1.) - Oni, koji bi protivno postupali, imaju se kazniti kaznama protiv prekršitelja vlasništva (proprijetarapa). Oni, koji bi ponovno počinjali takove prekršaje, imaju se lišiti propovjedničke službe. (Čl. 554, § 2.)

Poglavlje X.

O OPOMINJANJU I POPRAVLJANJU BRAĆE

T e k s t P r a v i l a . Braća ministri i sluge ostale Braće neka svoju Braću pohadjaju i opominju, te ponizno i ljubezno popravljaju. Neka im ništa ne zapovijedaju, što se protivi njihovoj savjesti i našem Pravilu. Braća podložnici neka imaju na umu, da su se radi Boga odrekli vlastite volje. Zato im strogo zapovijedam, da slušaju svoje ministre u svemu, što su Gospodinu obećali, da će obdržavati, a ne protivi se savjesti ni našem Pravilu.

Gdjegod Braća uviede i spoznaju, da ne mogu propisno obdržavati Pravilo, moraju se i mogu obratiti k svojim ministrima. Ministri neka ih ljubezno i dobrostivo prime, i pokažu im toliku prijaznost, da mogu s njima govoriti i postupati kao gospodari sa svojim slugama, jer ministri uistinu moraju biti sluge sve Braće.

Opominjem i potičem Braću u Gospodinu Isusu Kristu, da se čuvaju svake oholosti, tašte slave, zavisti, lakomosti, brige i skrbi za ovaj svijet, ogovaranja i mrmljanja. Ako se ne bave naukom, neka ne teže za njom. Radije neka promisle, da su dužni iznad svega težiti za duhom Gospodnjim i njegovim svetim djelovanjem, da se moraju uvijek čistim srcem moliti Bogu, da moraju biti ponizni i strpljivi u progonstvu i bolesti, i ljubiti one, koji nas progone i grde i karaju, jer Gospodin kaže: "Ljubite neprijatelje svoje, i molite se za one, koji vas progone i kleveću. Blaženi, koji su progonjeni radi pravednosti, jer je njihovo kraljevstvo nebesko."

Tko ustraje do konca, taj će se spasiti.

---

327. S a d r ž a j . U ovom poglavlju se govori o odnosima poglavara i podložnika, t.j. o brizi, koju poglavari moraju posvetiti podložnicima, i o poslušnosti, koju podložnici duguju poglavarima, te o duhovnom napretku pojedinaca, koji se postizava izbjegavanjem mana i vršenjem kreposti.

Iznose se dvije zapovijedi pod teški grijeh:

1. Nalaže se svoj Braći poslušnost prema svim svojim poglavarima;

2. Naredjuje se onoj Braći, koji bi uvidjeli, da ne mogu obdržavati Pravilo, uteći se k svojim ministrima.

Zatim sveti Otac daje više opomena. Ministre opominje, da ispunjavaju sve ono, što od njih po Božjem i crkvenom pravu zahtijeva njihova poglavarska dužnost:

a) Da pohadjaju, očinski opominju, ljubezno popravljaju Braću, i da im ništa ne zapovijedaju protiv savjesti i Pravila;

b) Da dobrostivo primaju Braću, koja se na njih obraćaju radi obdržavanja Pravila.

Podložnike opet opominje:

c) Kadgod im se što zapovijeda, neka se sjete svoga zavjetovanja, kojim su se iz ljubavi prema Bogu odrekli svoje vlastite volje;

d) Lajcima svjetuje, da ne teže za naukom i znanošću, jer je njihova zadaća posluživati Braću, a ne baviti se naukom.

Konačno svoj svo joj Braći stavlja na srce:

e) Da iznad svega teže za duhom pobožnosti i ustrajnosti u molitvi;

f) Da se čuvaju mana oholosti i lakomosti, koje su sasvim protivne poniznosti i siromaštvu Manje Braće, te zavisti, ogovaranja i mrmljanja, koje se protivi ljubavi;

g) Da gaje kreposti, napose poniznost i strpljivost u bolesti i u progonstvu, te ljubav prema neprijateljima;

h) Konačno ih potiče na ustrajnost u dobru.

PRVA ZAPOVIJED : O poslušnosti

Braća neka slušaju svoje ministre u svemu, što su Gospodinu obećali, da će obdržavati. To je formalna zapovijed (Praeceptum formale).

328. Pošto je Serafski Otac Franjo u prvom poglavlju Pravila izložio, da je Pravilo i život Manje Braće: "Obdržavati sveto evandjelje Gospodina našega Isusa Krista, živeći u poslušnosti..." itd., u ovom poglavlju podsjeća svoju Braću na njihovo zavjetovanje, te im nameće strogu zapovijed slušati svoje ministre, t.j. sve svoje poglavare, kakogod se nazivali.

Ova se zapovijed ne razlikuje od samog zavjeta, nego se s njime podudara, te je izložena u poglavlju o zavjetu poslušnosti. (Vidi na str. 15 - 20)

DRUGA ZAPOVIJED : O utjecanju k ministrima radi obdržavanja Pravila

Braća, koja uvide, da ne mogu propisno obdržavati Pravilo, moraju se i mogu obratiti k svojim ministrima. To jednako važi kao zapovijed (aequipollens praeceptis).

329. Braći se ovom zapovijedi ne samo dopušta tako, da ih nitko ne smije sprječavati, nego strogo zapovijeda, da se imaju ili osobno, ili pismeno, ili po glasniku obratiti k svojim ministrima, kadgod na osnovu iskustva uvide ispravnim prosudjivanjem spoznaju, da ne mogu "duhovno-spiritualiter", t.j. propisno, bez grijeha, odnosno bez očite pogibelji za grijeh obdržavati Pravilo. (Usp. Gen. Konst. čl. 586.)

330. Prema općenitom mišljenju tumača imaju se u ovoj zapovijedi i u čitavom tom poglavlju pod izrazom "ministri" razumjeti svi poglavari. Stoga se u slučaju utjecanja treba držati ovog redoslijeda: Kadgod gvardijani mogu riješiti teškoću, dostatno je uteći se k njima, te im otvoreno izložiti sta-

nje stvari: nema li nade, da bi mjesni poglavari uklonili ono, što dovodi do kršenja Pravila, Braća se imaju obratiti k Provincijalnim ministrima.

331. Ova zapovijed obvezuje Manjeg brata samo u slijedećim slučajevima:

1. Kada Brat smatra na osnovu ozbiljnih razloga, a ne ispraznog straha ili utvaranja, da u mjestu, gdje boravi, postoji velika zapreka za propisno obdržavanje Pravila, te ne bi mogao tamo ostati bez smrtnoga grijeha, ili očite pogibelji za smrtni grijeh. Ako postoji samo mala zapreka, nema, dakle, obaveze utjecati se k poglavarima, jer se uz veću opreznost mogu izbjeći teškoće i prekršaji Pravila. Isto tako ova zapovijed ne obvezuje onoga, koji smatra, da će u drugom mjestu bolje i savršenije obdržavati Pravilo.

2. Kada zapreka redovničkog obdržavanja potječe iz izvanjskog uzroka, tj. od prilika mjesta ili samostana, ili od osoba, koje tamo stanuju. Na pr. ako u mjestu postoji opako društvo žena, ili tijesno prijateljstvo, koje je mamac za grijeh, ili česti saobraćaj s muškarcem svjetovnjakom, koji predstavlja pogibao, ili zlo društvo Braće, koja navode na grijeh itd. Ako Brat vlastitom krivnjom dolazi u pogibao teških prekršaja, tada se može bez utjecanja k ministrima sam popraviti, izbjegavati prigode i pogibelji, svladavati se i upotrebljavati spasonosna sredstva, inače ga ne će popraviti ni promjena mjesta.

DODATAK : O privatnim redovničkim vježbama

332. S obzirom na opomenu Pravila, "da Braća iznad svega teže za duhom Gospodnjim i njegovim svetim djelovanjem, i da se čistim srcem mole Bogu", tumači općenito drže, da u Pravilu nema nikakove zapovijedi, koja bi propisivala razmatranje.

Medjutim, Braća su s drugog razloga dužna obavljati razmatranje. Na osnovu svoga zavjetovanja, kako većina tumača dosljedno izvodi, dužni su težiti za savršenstvom, a razmatranje je izvrsno sredstvo, koje je za postignuće savršenstva moralno nužno. Stoga se većinom redovnici, a napose Franjevci obvezuju na tu molitvu, kada zavjetuju najdoslovnije Pravilo.

Osim toga Zakonik Crkvenog Prava (Kan. 125, 2° i 595, § 1.) propisuje mjesnim Ordinarijima, da se brinu za klerike, a redovničkim poglavarima, da se brinu za svoje podložnike (očitujući ujedno time podložnicima nakanu zakonodavca), da pojedine dane posvete razmatranjem.

333. Kanonsko Pravo (Kan. 595.) nameće takodjer poglavarima brigu, a time neizravno nalaže i samim redovnicima:

a) da svi obave godišnje duhovne vježbe, i to kroz ono vrijeme, koje propisuju pojedine ustanove:
b) da svaki dan prisustvuju žrtvi svete mise;
c) da ne samo zdravi, nego i bolesni svaki dan imaju slobodan pristup k svetoj pričesti;

d) da svaki tjedan pristupaju k sakramentu pokore.

334. Isto tako, kako se u općem Pravu (Kan. 125,2°) preporuča svim klericima, moraju svi redovnici marljivo obavljati i druge pobožne vježbe kao:

a) pohod Presvetom Sakramentu;
b) moljenje marijanske krunice, odnosno kod nas Krunice Sedam radosti;
c) ispit savjesti;
d) ostale pobožne vježbe, što ih propisuju Pravila i Konstitucije.

DVIJE OPOMENE MINISTRIMA

1. Sveti Franjo opominje ministre, da pohadjaju, očinski opominju i ljubezno popravljaju Braću, te da im ništa ne zapovijedaju protiv savjesti i Pravila.

U tu svrhu Generalne Konstitucije odredjuju kanonsku vizitaciju ili pohod.

Kanonska vizitacija jest temeljiti pregled, što ga odgovarajući poglavar vrši nad upravom provincija i redovničkih kuća, te nad redovničkom disciplinom. (Čl. 555.)

Kanonska vizitacija jest redovita ili izvanredna, prema tome, da li se vrši u odredjeno ili izvan odredjenog vremena. Kanonska vizitacija je sudbena, ako vizitator postupa sudbeno.

Vizitacija je generalna ili provincijalna, prema tome, da li je naviješta generalni ili provincijalni ministar. Jedna i druga može biti cjelovita, ako se odnosi na stanje svih podložnika i stvari, ili djelomična, ako se odnosi samo na jednoga ili više podložnika, ili samo na neku stvar. (Čl. 556, §§ 1, 2.)

Posebna svrha vizitacije jest:

a) čuvati zdravu nauku;
b) dobre običaje sačuvati, a zle iskorjeniti;
c) pregledati osobno i ekonomsko stanje;
d) potaknuti provinciju na djelatnost;
e) ispitati i unaprijediti znanstveni, ćudoredni i redovnički odgoj kandidata obaju vrsta (klerika i laika);
f) pobrinuti se, da se vjerno obdržavaju crkveni i redovnički zakoni, koji se odnose na sve ovo, što je gore navedeno. (Čl. 557, § 1.)

O provincijalnoj vizitaciji govore Konstitucije takodjer u čl. 498, §§ 2-4.)

Vizitator mora vršenju svoje dužnosti posvetiti potrebnu požnju i brigu, te ne smije prebrzo obavljati vizitaciju. Ima biti zadovoljan sa siromašnim stvarima, te ne smiju ni on sam niti njegov tajnik primati ništa suvišno. (Čl. 563, § 2.)

Vizitator mora o svome imenovanju obavijestiti ministra one provincije, koju ima vizitirati. Isto tako mora posebnom okružnicom čitavoj provinciji navijestiti svoj dolazak, propisati odredjene molitve i naložiti, da za vrijeme vizitacije u pojedinom samostanu budu nazočni svi redovnici. Osim toga mora naznačiti, da se pripravi slijedeće:

a) Knjiga vizitacije, knjiga diskretorijalnih sjednica, knjiga manualnih i zakladnih misa, knjiga primitaka i izdataka, kronika samostana;

b) Isprave o svetim relikvijama, oprostima, pravima i obavezama provincijskih crkava;

c) Inventare stvari pojedinih crkvava i samostana, te knjige, koje se nalaze u knjižnici;

d) sve ostalo, što se po običaju provincije ima prigodom vizitacije pokazati i pregledati. (Čl. 564, §§ 1-3.)

Generalni vizitator ima od provincijalnog ministra primiti:

1. Manji pečat provincije, šematizam, odnosno popis svih redovnika provincije, posebne Ordinacije i Običajnik provincije, te ostale posebne odredbe;

2. Izvještaj o najnovijem osobnom stanju provincije, godišnji izvještaj o naukama, što ga ima sastaviti prefekt studija, izvještaj o svjetovnom Trećem Redu, što ga ima sastaviti komisar Trećega Reda u provinciji, izvještaj o misijama medju vjernicima i nevjernicima, izvještaj o apostolskoj djelatnosti, izvještaj o redovnicama i redovničkim trećoredcima, koji su povjereni provinciji, te konačno izvještaj o ekonomskom stanju provincije. (Čl. 565, §§ 1, 2.)

Tajnik vizitatora mora na početku vizitacije položiti pred dva svjedoka zakletvu o čuvanju tajne svega onoga, što mu na vizitaciji bude povjereno. (Čl. 566.)

Vizitator mora i nakon završene vizitacije čuvati tajnu o svim neugodnim stvarima. (Čl. 575.) Isto tako, kada opominje pojedinu Braću, mora se čuvati, da niti neizravno ne očituje, odakle je što saznao. (Čl. 576, § 2.)

Generalni vizitator, koji obavlja vizitaciju one godine, kada se održava provincijalni kapitul, ima sve one, koji imaju aktivno pravo glasa na kapitulu, a uglavnom i svečano zavjetovanu Braću razborito ispitati, koji su redovnici sposobni i dostojni, da se predlože za službu provincijalnog ministra. (Čl. 577, § 1.)

Nakon završene vizitacije u pojedinom samostanu vizitator očinski opomene i popravi, ako bi što bilo potrebno. U odredjenu knjigu vizitacije upiše svjedočanstvo o obavljenoj vizitaciji, te posebnu odredbu, te naloži, da se to pred zajednicom objavi i obdržava. (Čl. 578, § 1.)

Dvadeset dana nakon vizitacije prestaje vlast vizitatora, ako generalni ministar ne odredi drugačije. (Čl. 582, § 2.)

Sveti Franjo potiče sve poglavare bez razlike, da s očinskom ljubeznošću i obzirnošću opominju i popravljaju

svoju Braću. Liječnik kod operacije daje bolesniku injekciju za ublaženje boli, a gorki lijekovi umataju se u slatku tvar, da se lakše potroše.

Tako obazrivo i brižljivo treba postupati s onom Braćom, koja boluju na duši. Onda će ukor i opomena biti djelotvornija i uspješnija.

Nadalje upozorava ih, da Braći ne zapovijedaju ništa, što bi bilo makar laki grijeh, na pr. laž, prevara, mala kradja, rad nedjeljom i blagdanom bez opravdanog razloga itd.

2. Sveti Franjo opominje ministre, da dobrostivo i sa svom ljubeznošću primaju Braću, koja se na njih obraćaju radi obdržavanja Pravila.

Samo očinska ljubeznost, dobrohotnost i prijaznost ulijeva u dušu djetinje pouzdanje, jednostavnu otvorenost i iskrenost. Naprotiv hladnoća, zlovolja, otresitost i neprijaznost, odbija dušu i zatvara srce, te ga napunja malodušnošću, razočaranjem i gorčinom. Sveti Franjo zahtijeva od ministara toliku prijaznost i srdačnost, da Braća mogu s njima razgovarati kao gospodari sa svojim slugama. Sam Božanski Spasitelj kaže: "Najveći medju vama neka bude kao najmanji, i poglavar kao sluga." (Lk. 22, 26.) To nipošto ne znači, da podložnici smiju zlorabiti dobrotu i poniznost svojih poglavara, te im uskraćivati dužno štovanje. Evandjelje nigdje ne spominje, da se "najmanji", t.j. podložnik ima vladati kao "najveći", t.j. kao poglavar. Unatoč nepristojnosti i drskosti podložnika poglavari moraju uvijek sačuvati ljubaznost i dobrotu, jer sveti Pavao kaže: "Ne daj, da te zlo nadvlada, nego zlo nadvladaj dobrim" (Rim. 12, 21.) i opet: "Čineći to, ognjeno ugljevlje skupit ćeš na glavu njegovu" (Rim. 12, 20.) Ne samo vrata, nego i srce poglavara mora biti uvijek širom otvoreno svakome, pa i najdosadnijemu i najokorjelijemu podložniku. Nijedan podložnik ne bi smio izaći iz sobe svoga poglavara malodušan, potišten i razočaran. Svim poglavarima mora uvijek lebdjeti pred očima kao uzor sam Božanski Spasitelj, koji za sebe kaže: "Ja sam pastir dobri. Dobri pastir daje život za svoje ovce... Ja sam dobri pastir, i poznajem svoje, i moje poznaju mene." (Iv. 10, 11, 12, 14.)

DVIJE OPOMENE PODLOŽNICIMA

1. Sveti Franjo opominje podložnike na poslušnost, na koju su se obvezali po svojem zavjetovanju.

Poslušnost je duša redovničkog života. Ona sve oživljava, svemu daje vrijednost, zaslugu i slatkoću. Tkogod odbacuje slatki jaram poslušnost, natovaruje na sebe teški jaram samovolje i samoljublja. Redovnik bez poslušnosti nalikuje lješini, koja je bezvrjedna i odbojna.

Stoga treba svoju volju iz ljubavi prema Gospodinu Bogu velikodušno podložiti volji poglavara. Treba težiti za kreposnom i savršenom poslušnošću, koju sveti Franjo uspoređuje s mrtvace. Takovu poslušnost obdržavao je sveti Franjo,

te je bio najspremniji savršeno se pokoravati običnom bratu novaku jednako kao i najstarijem i najiskusnijem bratu.

Spasitelj je bio poslušan do smrti na Križu. Koliko bi nas to moralo poticati, da iz ljubavi prema Raspetome Isusu vršimo zavjet i krepost poslušnosti. Savršena poslušnost je najmilija žrtva Gospodinu. Ona redovnički život pretvara u raj.

2. Braći lajcima stavlja sveti Franjo na srce, da ne teže za naukom i znanošću, jer se to protivi njihovom pozivu i njihovoj zadaći u našem Redu.

Sveti Pavao piše: "Svaki neka ostane u onomu zvanju, u kome je pozvan." (I. Kor. 7, 20.)

Braća laici stupili su u Red, da uz molitvu - tu prvu i glavnu svoju dužnost - služe Gospodinu svojim tjelesnim radom po uzoru našega Gospodina Isusa Krista, koji je sav svoj skroviti život u Nazaretu sproveo u poniznoj poslušnosti i radu. Zato im sveti Franjo zabranjuje svaku isprazznu težnju za znanstvenom naobrazbom i naukom, jer ih to odvraća od njihovog pravog poziva i djelatnosti, a dušu napunja ohološću, taštinom i nezadovoljstvom. Braća laici moraju biti kao požrtvovne i brižne majke, te u svoj rad unositi sav žar i svetost ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Svoju radost i zadovoljstvo moraju nalaziti u tome, da majčinski poslužuju braću svećenike i na taj način sudjeluju s njima u širenju kraljevstva Božjega i spašavanju duša. Njihova nesebična majčinska požrtvovnost ima napose doći do izražaja u radu i slugama, što ih vrše za mladu braću novake i klerike. Trebali bi uvijek imati na umu, da Gospodin ne traži od njih ni znanost, ni učenost, ni umijeće, nego iznad svega ljubav, blagost i poniznost. Neka se uvijek sjećaju riječi svetoga Pavla, koji kaže: "Gledajte, braćo, koji su od vas pozvani, da nema mnogo mudrih po tijelu, ni mnogo silnih, ni mnogo plemenitih. Nego što je ludo pred svijetom, izabra Bog, da posrami mudre, i što je slabo pred svijetom, izabra Bog, da posrami jako; i što je neplemenito pred svijetom i prezreno, izabra Bog, i ono, što nije ništa, da uništi ono, što jest, da se ne hvali nijedan čovjek pred Bogom." (I. Kor. 1, 26-29.)

ČETIRI OPOMENE SVOJ BRAĆI

Konačno sveti naš Otac Franjo daje nekoliko opemena svoj svojoj Braći.

1. Ponajprije ih potiče na duh pobožnosti i postojanost u molitvi.

Sveti Pavao piše Timoteju: "Pobožnost je korisna za sve, imajući obećanje sadašnjega i budućega života." (I. Tim. 4, 8.) Zato sveti Franjo vruće želi, da njegova Braća iznad svega teže za duhom pobožnosti i svetosti, i da budu postojani u molitvi. Žar pobožnosti i ustrajna molitva mora zalijevati kako tjelesni rad braće laika, tako studij braće

klerika i apostolat svećenika. Pobožnost je za sve korisna, a bez pobožnosti sav rad Manje Braće jest beskoristan i bezvrijedan. Sveti Franjo želi odvratiti svoju Braću od pretjeranosti u radu i tjeskobne zabrinutosti za vremenite stvari. On opominje takodjer sve one, koji se bave svetom znanošću i naukom, da nikako ne zanemare molitvu, da ne ugase u sebi žara pobožnosti i molitve. Istu očinsku opomenu šalje on u pismu svetom Antunu Padovanskom, kada ga postavlja za učitelja svetoga bogoslovlja. Možemo kazati, da se ovo napose odnosi na unutarnju molitvu, na razmatranje, jer ono je jezgra i srž duhovnog života i pobožnosti, te je duhovni život bez unutarnje molitve i razmatranja prazna ljuska bez jezgre. U današnje doba mahnite djelatnosti i rada, kada se svijet pomamno bavi tehnikom i znanošću, moraju se Manja Braća budno čuvati moderne zablude rada, te iznad svega gajiti i provoditi skroviti nutarnji život molitve i žrtve.

2. Zatim sveti Franjo opominje Braću, da se čuvaju oholosti, lakomosti, zavisti, ogovaranja i mrmljanja.

Te su mane posve oprečne duhu poniznosti, siromaštva i ljubavi našega serafskog Reda. Čuvati se valja oholosti u mislima, govoru i djelovanju kao i svake taštine, koja ide samo za ljudskom hvalom i priznanjem. Pravi ures sinova serafskog Oca jest franjevačka jednostavnost, skromnost i čednost. Zavist je kao crv, koji neprestano nagriza bratsku ljubav, a dušu napunja žalošću, zlovoljom i gorčinom zbog napretka, dobra i uspjeha bližnjega brata. Zavist treba liječiti vjernim suradjivanjem s Božjim milostima i poticajima, poniznim naslje dovanjem revne i uzorne braće, te probudjivanjem dobre nakane u svim svojim nastojanjima i djelima.

Lakomost se protivi našem serafskom siromaštvu, te mora svakom Manjem bratu biti odvratna i mrska. Lakomost nas sputava okovima uz ovu zemlju i raspadljiva prolazna dobra, a evandjeosko siromaštvo diže nas u visine i vodi do sjedinjenja s Bogom. Lakomost je robovanje mrtvim idolima, a siromaštvo je kraljevanje s Bogom.

Ogovaranje i mrmljanje su dva neprijatelja bratske ljubavi, mira i sloge. Sveti Franjo je ogovaranje usporedio s ujedom zmije. Tvrdio je, da onaj, koji oduzme dobar glas svome bratu, nije dostojan nositi redovničko odijelo i da se ne smije usuditi uzdignuti oči k nebu, dok sve ne poduzme, da povrati bližnjemu, što mu je oduzeo.

Poznata je izreka: "De mortuis nihil nisi bene - O mrtvima govori samo dobro!" U našim blagovaonicama, u našim prostorijama za razgovor morao bi stajati natpis: "De Fratribus nihil nisi bene - O Braći govori samo dobro!"

Mrmljanje, prigovaranje, kritiziranje usporedjuje sveti Franjo sa žući, kojom redovnici napajaju svoju subraću, a napose poglavare. Na taj način se narušava sklad, podložnost i ugled poglavara i tako razara duhovni život i stegu redovničke zajednice.

Jedno i drugo se svladava neumornom vježbom u bratskoj ljubavi, razumijevanju i snošljivosti, preziranjem samoga sebe, obdržavanjem svete šutnje i savjesnim obavljanjem ispita savjesti.

3. Konačno sveti Franjo potiče svu svoju Braću na poniznost, strpljivost i ljubav prema neprijateljima.

Duhovni učitelji nazivaju poniznost temeljem i korjenom svih ostalih kreposti. Doklegod Manji brat nije sav prožet dubokim uvjerenjem o svojoj vlastitoj ništetnosti i potpunoj ovisnosti o Bogu u svemu, štogod ima, doklegod dosljedno do sebe ništa ne drži i sebe ne prezire, nema govora o napretku u savršenosti. Zato moramo iznad svega nastojati, da upoznamo i vršimo evandjeosku poniznost, kakovu nam je riječju i djelom pokazao sam Božanski Spasitelj, i u kojoj ga je savršeno nasljedovao naš sveti Otac Franjo.

Istinita poniznost radja strpljivošću u suprotivštinama, bolestima i progonstvu. Redovnički život ispunjen je žrtvom, odricanjem i pregaranjem. K tome pridolaze raznovrsne izvanjske i unutarnje kušnje, koje nas prate u zemlji progonstva i suza. Za sve to potrebna je strpljivost. Zato sveti Pavao piše: "Gospodin neka upravi srca vaša na ljubav Božju i na strpljivost Kristovu." (2. Sol. 3, 5.)

4. Na koncu sveti Franjo opominje Braću na ustrajnost. Mnogi su dobro započeli, ali nisu ustrajali. Nagrada, pobjeda i kruna čeka samo one, koji ustraju do konca. Spasitelj kaže: "Ustrajnošću spasit ćete duše svoje." (Lk. 21, 19.) Ustrajnost je velika milost, koja se ne može zaslužiti, ali je Gospodin daje kao dar onima, koji vjerno suradjuju s milošću i koji se za nju neprestano mole. Zato kod redovničkog oblačenja i zavjetovanja, kada se braća pozdravljaju i grle, jedni drugima žele samo dvoje: m i r i u s t r a j n o s t. Ustrajnost je kruna i nagrada za vjerno obdržavanje svetih zavjeta i svetog Pravila.

Poglavlje XI.

BRAĆA NE SMIJU ULAZITI U SAMOSTANE REDOVNICA

T e k s t P r a v i l a . Strogo zapovijedam svoj Braći, da se čuvaju sumnjivih sastanaka ili razgovora sa ženskim osobama, i da ne ulaze u samostane redovnica, osim onih, kojima je Apostolska Stolica podijelila posebnu ovlast.

Ne smiju biti kumovi ni muškim ni ženskim osobama, da se radi toga medju Braćom ili o Braći ne porodi sablazan.

---

335. S a d r ž a j . Kao što je u prijašnjim poglavljima sveti naš Otac Franjo izdao najstrože zapovijedi, koje se odnose na najviše siromaštvo i savršenu poslušnost, tako u ovom poglavlju iznosi stroge zapovijedi s obzirom na obdržavanje svete čistoće. On želi obvezati svoje sinove na najsjaniju čistoću, koja izbjegava ne samo ljage, nego i sjenu ljage, te zabranjuje općenito svaki sumnjivi saobraćaj, a posebno uključuje zle sumnje, koje nastaju radi ulaženja u samostane redovnica i radi duhovnog srodstva.

Stoga se navode tri zapovijedi pod teški grijeh, i to :

1. Da se Braća čuvaju sumnjivih saobraćaja sa ženskim osobama;
2. Da ne ulaze u samostane redovnica;
3. Da ne smiju biti kumovi.

Ove tri zapovijedi iznose se pod zajedničkim izrazom "strogo zapovijedam", te im sveti Otac odmah nadodaje obrazloženje s riječima: "Da se medju Braćom ili o Braći ne porodi sablazan".

PRVA ZAPOVIJED : O sumnjivom saobraćaju sa ženskim osobama

Braća ne smiju imati sumnive sastanke ili razgovore sa ženskim osobama. To je formalna zapovijed (praeceptum formale).

336. Tumači se razilaze u mišljenju, da li se ovom zapovijedi zabranjuju takodjer sastanci i razgovori sa ženskim osobama, t.j. saobraćaji, obavljanje poslova i ostalo, što je već samo po sebi grješno ili predstavlja najbližu pogibao za nečistoću.

Kako je to zabranjeno već po Božanskom pravu i po samom zavjetu čistoće, čini se, da se ovdje ne mora ponavljati. Stoga se kao posebni predmet ove zabrane uzimaju oni sastanci i razgovori sa ženskim osobama, koji pružaju opravdani razlog za sumnju na nečistoću ili sablazan, iako nisu zli niti pružaju prigodu za nečistoću.

(Premda sveti Otac zabranjuje samo sumnjive sastanke sa ženskim osobama, ipak su po duhu i svrsi zakona, koji nastoji spriječiti sablazni, Braća dužna takodjer sa svom brižljivošću izbjegavati i neoprezne sastanke s osobama istoga spola. - Usporedi Albert a Bulsano, br. 519.)

Općenitije je mišljenje tumača, kojemu se neki protive, da su zabranjeni svi sastanci sa ženskim osobama, koji mogu sami po sebi prouzročiti sablazan, premda ih nitko ne vidi i dosljedno ne mogu nikome stvarno biti na sablazan. Ovome mišljenju može se prigovoriti, da riječ "suspecta - sumnjivi" označuje odnos prema drugima, a taj odnos ne postoji u slučaju, kada sastanke nitko ne vidi. Medjutim treba istaknuti, da ne ostaje uvijek nepoznato sve ono, što se smatra, da je tajno.

337. U prosudjivanju, koji se sastanci imaju smatrati sumnjivima, te mogu opravdano kod drugih prouzročiti sablazan, treba se obazirati na više okolnosti, kao na vrstu čina, odnosno okolnosti osoba, mjesta, vremena itd.

Zato tumači Pravila na čelu sa serafskim naučiteljem sv. Bonaventurom naučavaju, da onaj sastanak ili razgovor sa ženskim osobama radja sumnju, što ga čine sumnjivim:

1. Mjesto: ako se na pr. namjerno traži mračno ili od ljudskog saobraćaja udaljeno mjesto;

2. Vrijeme: ako se rado odabire noćno vrijeme, ili po danu takovo vrijeme, u koje su ostali zauzeti;

3. Način: ako se tko bez očitog, pobožnog ili opravdanog razloga zadržava sam sa samom ženskom osobom, napose, ako takovi razgovori odviše dugo traju;

4. Kretnja ili čin: ako su spojene ruke, uprti pogledi, lakoumne riječi, odviše domaće šale, ili prevelika medjusobna blizina;

5. Dob i osobno stanje: ako je ženska osoba mlada, lijepa, tašta, zaljubljena ili želi, da ju se ljubi: napose, ako je na zlu glasu, nečedno odjevena, lakoumna u govoru i šalama itd. Sumnjivo je već i sablažnjivo, ako se takovu osobu bez velikog razloga posjećuje. Isto vrijedi, ako je sam brat mladenačke dobi, ako je lakomislen, ako u vladanju i govoru ne obdržav redovničku čednost.

6. Učestalost razgovora s istom osobom, posjećivanja bez očitog razloga, napose, ako se to nastoji tajiti, ako se to ponavlja bez dopuštenja poglavara, ili, što je još gore, protiv njegove opomene: štoviše podržavanje nekog tijesnog prijateljstva nakon opomene poglavara smatra se većinom dostatno za opravdanu sumnju.

Medjutim treba imati na umu, da nešto učinjeno u jedno vrijeme i na jedan način probudjuje sumnju, dok učinjeno u drugo vrijeme, iako na isti način, ili u isto vrijeme, ali na drugi način ne bi prouzrokovalo nikakovu sumnju. Stoga takove slučajeve treba promjeriti zdravim prosudjivanjem prema različitim prilikama.

338. Osim toga auktori općenito tvrde, da sumnjivi saobraćaj može postojati ne samo medju nazočnima, nego i medju otsutnima.

Sumnja može nastati na osnovu raznih načina pisanja, ili radi izručivanja i dojavljivanja raznih stvari po posrednicima. Tako na pr., ako se odašilju pisma, koja su puna nježnosti i udvaranja, ili ako se veoma često izručuju preko posrednika pozdravi i drugi izrazi prijateljstva.

339. Prema tome, kada spomenute okolnosti naidju u cijelosti ili djelomično, počinja se smrtni ili laki grijeh prema većoj ili manjoj sumnji, koja odatle može nastati.

U nastojanju oko savršenog obdržavanja ove zapovijedi Braća moraju budno paziti, da se u svakom saobraćaju sa ženskim spolom vladaju čedno i dostojno, da nikada ne očituju osjećaje nježnosti, te da uvijek probudjuju prema sebi sveto poštovanje.

O klauzuri muškaraca

340. Klauzura za muške samostane, koja ima svoje podrijetlo u Pravilima i običaju, a potvrdu u papinskim odlukama i svetim kanonima, uvedena je, da se što više zaštiti čistoća redovnika, i da se što više isključe sumnjivi saobraćaji izmedju redovnika i osoba drugoga spola. (Kan. 597; Kan. 2342, 2°; Generalne Konstitucije, čl. 187-189.)

Ova klauzura, koju treba po crkvenom pravu obdržavati, propisana je za kanonski ustanovljene redovničke kuće, te nužno obuhvaća unutarnje oratorije, sobe sa spavaonicom, blagovaonicu s kuhinjom, prostoriju za bolesnike i vrt, u koji zalaze redovnici, jednom riječi čitava kuća, u kojoj stanuje redovnička zajednica.

Ukoliko postoji konvikt za izvanjske ili unutarnje gojence, po sebi ne podliježe klauzuri, ali se ni tamo bez opravdanog razloga i bez dopuštenja poglavara ne smiju puštati osobe drugoga spola. (Kan. 599.)

341. Što se tiče kuća muških Redova, zakon klauzure proteže se na svako ulaženje ženskih osoba, te obvezuje same ženske osobe, kao i one, koji ih puštaju tako, da je zabranjeno ulaziti u klauzuru i puštati unutar klauzure svaku žensku osobu bilo koje dobi, pa i male djevojčice, o kojima se nekoć raspravljalo (Kan. 598), bilo kojeg roda, makar i najbližeg srodstva, bilo kojeg položaja, makar najodličnijeg. Ta je obaveza po svojoj vrsti teška.

Izuzimaju se samo supruge državnih vladara s pratnjom, t.j. kraljice i supruge ostalih državnika, medju koje se ubraja i supruga predsjednika suvremenih republika. (Kan. 598, § 2.)

Konačno treba svratiti pažnju na kanonsku kaznu, koja odredjuje: "Samim činom upadaju u ekskomunikaciju jednostavno pridržanu Svetoj Stolici ženske osobe, koje prekrše redovničku klauzuru, i poglavari s ostalima, koji ženske osobe bilo koje dobi uvode i puštaju". (Kan. 2343.)

342. Na zakon klauzure svodi se zabrana, koja ne obvezuje pod teški grijeh, da redovnici ne smiju bez zakoni-

tog razloga i dopuštenja poglavara slobodno izlaziti iz samostana. Štoviše samo Pravo (Kan. 606, § 1) opominje poglavare na dužnost, da se točno obdržava sve ono, što vlastite Konstitucije propisuju s obzirom na izlazak podložnika iz klauzure, kao i s obzirom na primanje i ulaženje stranih osoba, iako ne valja u ovoj stvari prezreti običaje Redova, koji običavaju opravdano ublažiti silu zakona. (Generalne Konstitucije, čl. 191, §§ 1-4.)

343. Na temelju istih razloga, koji obvezuju redovnike na klauzuru, zabranjuje opće Pravo (Kan. 133) svim kleričkim osobama zadržavati kod sebe ili posjećivati žensku osobu, na koju bi se moglo zlo samo i posumnjati, a dopušta se zajedničko prebivanje samo s onim osobama, za koje se ne može predpostaviti nikakova sumnja radi najbližeg srodstva ili s obzirom na čestitost s poodmaklom dobi.

DRUGA ZAPOVIJED : O zabrani ulaženja u samostane redovnica

Braća ne smiju ulaziti u samostane redovnica. To je formalna zapovijed (praeceptum formale).

344. Sveti Otac Franjo je htio spriječiti pogibli i zle sumnje, koje bi mogle zadesiti Braću zbog neopreznih saobraćaja s redovnicama. Te ovom zapovijedi u Pravilu strogo zabranjuje svako ulaženje u bilo koje samostane redovnica, osim onima, kojima je Apostolska Stolica podijelila posebnu ovlast. Za ispravno razumijevanje ove zapovijedi treba ove pojedine riječi razmotriti.

345. U prvom redu treba svratiti pažnju, da Pravo odredjuje dvostruku klauzuru za redovnice, i to :

1. Papinska klauzura, koju su dužni obdržavati samo Redovi sa svečanim zavjetima (Kan. 597, 600-603 i 605.): ona je zaštićena cenzurom, pridržanoj Svetoj Stolici (Usp. br. 351.).

2. Biskupsku klauzuru, koja je propisana u onim redovničkim kućama, koje pripadaju nekoj Družbi. (Kan. 604-607.) Na osnovu te klauzure nemaju pristupa u ove redovničke kuće osobe drugoga spola bilo koje dobi, osim onih, koje izuzimlje Pravo. No, poglavari imaju pravo iz opravdanog razloga i druge puštati u klauzuru. (Usp. br. 342.)

346. Pošto je ovo izneseno, slijedi zaključak:

A. U prvo doba Serafskog Reda raspravljalo se, da li se pod izrazom "Monacharum-redovnica" u ovom tekstu Pravila imaju shvatiti samo Siromašne sestre sv. Klare, ili takodjer i redovnice ostalih Redova? O toj stvari izdali su Rimski Pape razne odredbe. Sumnju je riješio Nikola III. izjavivši: "Odgovaramo, da je to općenito zabranjeno za sve samostane redovnica."

Ovu izjavu tumači jednodušno primjenjuju samo na redovnice (Moniales) u strogom smislu, koje su položile svečane zavjete, a ne na one, koje imaju samo jednostavne zavje-

te. Razlog toga ograničenja nalazi se s jedne strane u kurijalnom stilu, u kojemu se izraz "Moniales-redovnice" upotrebljava samo za ženske osobe, koje su se svečano zavjetovale na redovnički život, odobren od Svete Crkve, a s druge strane u smislu, što ga je ovaj izraz imao u vrijeme svetog Franje, kada su se naime sve redovnice samo svečano zavjetovale.

347. B. Pod izrazom "samostan-monasterium", u koji je zabranjeno ulaziti, razumijeva se kuća, u kojoj redovnice propisno žive, i to prema tumačenju Nikole III. sve, što je unutar ograde, t.j. prostor, u kojemu se nalaze sobice, spavaonice, klaustar (kvadrat), blagovaonica, unutarnje radionice, vrtovi, koji su povezani sa samostanom, unutarnji oratorij i ostala mjesta, u kojima redovnice običavaju redovito boraviti i kretati se, i u koja se svjetovnjacima ne dopušta ulaz. Dopušteno je Manjoj Braći ulaziti u ona mjesta u samostanu, u koja zalaze svjetovnjaci.

348. C. Ulaženje u samostane redovnica (Kan. 600), što ga zabranjuje Pravilo, jest stvarno ulaženje unutar samostana, t.j. unutarnje dijelove samostana.

Na osnovu Pravila nikako se prema jednodušnoj i stalnoj nauci ne zabranjuje pristup (accessus) k redovnicama, t.j.: prilaženje k vratima ili k rešetki, odnosno dolaženje u govornicu itd. radi posjeta ili razgovora s redovnicama, jer nema nijedne riječi, koja bi to označivala, a i sam Nikola III. izričito razlikuje ulaženje (ingressus) od prilaženja (accessus).

349. Nekada je po crkvenim odredbama napose redovnicima bilo najstrože zabranjeno bez propisnog dopuštenja dolaziti k redovnicama (accessus), ali ova zabrana nikada nije bila općenito prihvaćena, te se u mnogim krajevima nije provodila. Ovi stroži zakoni nisu uneseni niti u Zakonik Crkvenog Prava, ali kanoni (Kan. 603 i 605) nastoje ukloniti zloporabe, koje se sastoje u prečestom dolaženju k rešetkama i u beskorisnim razgovorima s redovnicama. (Gen. Knstitucije, čl. 589, §§ 1-3; čl. 590.)

350. Slijedi zaključak, da teško griješi protiv ove zapovijedi Pravila onaj brat, koji doista ulazi unutar granica klauzure nekog samostana redovnica u strogom smislu, pripadale one bilo kojemu Redu.

Kanonsko pravo je uzakonilo, da se u svim samostanima redovnica sa svečanim zavjetima ima ustanoviti apostolska klauzura. Štoviše, po sadašnjoj crkvenoj disciplini, napose iza Tridentinskog sabora Sveta Stolica ne dopušta u ženskim zajednicama polagati svečane zavjete, ako trajno ne žive pod nepovrijeđenom klauzurom. Osim toga pa Zakoniku Crkvenog Prava samim činom upadaju u ekskomunikaciju jednostavno pridržanu Apostolskoj Stolici (Kan. 2342, § 1.) svi oni, pripadali bilo kojemu rodu, položaju ili spolu, koji povrijede klauzuru redovnica ulazeći bez zakonite ovlasti u njihove samostane, kao i oni, koji ih uvode ili puštaju. (Pošto su izostavljene riječi "cuiuscumque aetatis-bilo koje dobi",

ne upadaju u cenzuru oni, koji uvode ili puštaju malu djecu-impuberes.)

Prema tome Pravilo u ovoj zapovijedi Manjoj Braći ne nameće ništa, što već nije zabranjeno po općem pravu.

351. D. Osim toga Pravilo zahtijeva za Braću ovlast podijeljenu od Apostolske Stolice, ali danas ne može nitko osim Pape podjeljivati ovlast za ulaženje u samostane redovnica. Dodaje se, da se ova ovlast traži posebno, ali se ne zahtijeva, da bude podijeljena posebno nekom Bratu pojedinačno, nego je dostatna posebna ovlast, koja je podijeljena ili čitavom Redu , ili Braći jednoga kraja ili provincije.

Stoga iznosimo ovlast, koju nam je podijelila Apostolska Stolica: Leo X. dopustio je Manjoj Braći, da mogu unatoč zabrane Pravila pohadjati samostane redovnica, ili vršiti kakovu drugu dužnost opunomoćenja (jurisdikcije), ili ulaziti sa samim poglavarima, kada ih zamole crkveni ili redovnički poglavari, ili vizitatori, kojima je povjerena briga nad nekim samostanima redovnica, ali ukoliko su podložnici, smiju to činiti dopuštenjem svojih poglavara.

Ova povlastica, koja po naučavanju auktora nije opozvana, ne predstavlja ublaženje Pravila, nego je s njime u skladu, jer se u samom Pravilu ističe, da je ulaženje dopušteno, ako postoji ovlast Apostolske Stolice, kojom se to dopušta.

352. No, postoje razlozi, zbog kojih je i Manjoj Braći dopušten ulaz u samostane redovnica. Ti razlozi mogu se sažeti u dvije točke:

1. Duhovna korist (spiritualis utilitas), za koju sam Zakonik označuje:

a) one, koji obavljaju kanonsku vizitaciju, te mogu ulaziti u klauzuru samo u svrhu pregleda, i to barem s jednom, dvije ili tri kleričke, odnosno redovničke osobe (Generalne Konstitucije, čl. 594, § 2.);

b) ispovjednik ili njegov zamjenik, kao svećenik, koji je služio svetu misu, u svrhu podjeljivanja sakramenata bolesnicima, makar samo iz pobožnosti, ili u svrhu prisustvovanja kod umirućih.

2. Istinita potreba (vera necessitas), na pr. da se ugasi požar, da se otjeraju razbojnici ili neprijatelji, da se svlada umobolnu, da se bolesnici pomogne nužnom uslugom, ili da se izvrše druge dužnosti ove vrsti, koje same redovnice nisu kadre izvršiti. Isto tako poglavarica može dopustiti ulaz liječnicima i drugima, na pr. obrtnicima. Braća moraju paziti, da se u izvršivanju ovih dužnosti obdržavaju propisne mjere opreza.

TREĆA ZAPOVIJED : O zabrani kumovanja

Braća ne smiju biti kumovi ni muškim ni ženskim osobama. To je formalna zapovijed Pravila (praeceptum formale).

353. Razlikuje se dvostruko kumstvo, koje nastaje

kod sakramenta krsta i sakramenta potvrde, i to jedno sa strane kuma u svetom krštenju i u svetoj potvrdi, a drugo sa strane onoga, koji krsti ili potvrdjuje. (Kan. 768 i 797.) Kada Pravilo zabranjuje pod teški grijeh kumovanje, onda se to odnosi na prvi način sklapanja kumstva. Drugim riječima ova zapovijed Pravila zabranjuje, da Manja Braća ne smiju u sakramentima krsta i potvrde vršiti dužnost kuma. Tako tvrde gotovo svi tumači.

354. To ograničavanje ove zapovijedi nije bez osnova, jer se podjeljivanje sakramenta obavlja prolaznim činom, te poslije ne iziskuje nikakov saobraćaj s kumčetom ni s njegovim roditeljima. Naprotiv, kumovi preuzimaju na sebe dužnost, da se brinu za kumče i nadoknadjuju propuste roditelja, te radi toga dolazi do čestih saobraćaja i tijesnih uzajamnih veza izmedju kuma, kumčeta, njihovih roditelja i kume. Uslijed toga često bi zbog Braće mogla nastati sablazan.

Ovu nauku potvrdjuje općenita praksa, po kojoj Braća posvuda, gdje im župnici povjeravaju, bez ikakove bojazni svečano podjeljuju krštenje, iako ne postoji nikakova nužda.

355. Pošto je kumstvo, koje nastaje preuzimanjem djece na sebe, svim redovnicima zabranjeno stalno u Pravu, sveti Franjo nije tom zapovijedi Pravila uveo novu obavezu, nego je samo stari zakon svetih kanona pribrojio k svojim zapovijedima.

No, Zakonik Crkvenog Prava (Kan. 766, 4° i 5°.) ublažio je donekle taj zakon, jer izjavljuje, da je pojedinim zavjetovanim radovnicima i novacima dopuštena služba kuma, kada to zahtijeva nužda i kada postoji izričito dopuštenje barem mjesnog poglavara. Isto vrijedi i za pojedine klerike, koji su u svetim redovima, samo ako se dobije izričito dopuštenje vlastitog Ordinarija. No, unatoč ovih odredaba Prava za Manju Braću ostaje na snazi zapovijed njihova Pravila obavezna pod teški grijeh, kojom im se zabranjuje kumovanje i muškim i ženskim osobama.

Poglavlje XII.

O ONIMA, KOJI IDU MEDJU SARACENE I OSTALE NEVJERNIKE

T e k s t P r a v i l a . Tkogod od Braće zaželi po Božjem nadahnuću poći medju Saracene i ostale nevjernike, neka zatraži dopuštenje od svoga provincijalnog ministra. Ministri smiju izdati dopuštenje samo onima, koje pronadju sposobnima za to poslanje.

Pod poslušnost nalažem ministrima, da zamole Gospodina Papu jednoga kardinala Svete Rimske Crkve, koji će biti upravitelj, pokrovitelj i popravitelj ovoga Bratstva, da bismo tako uvijek pokorni i podložni nogama Svete Rimske Crkve, te stalni u katoličkoj vjeri obdržavali siromaštvo, poniznost i sveto Evandjelje Gospodina našega Isusa Krista, što smo čvrsto obećali.

---

356. S a d r ž a j . Pošto je sveti Franjo premudro uredio sve, što spada na Pravilo i život Manje Braće, progovara on, posve katolički i apostolski muž, u posljednjem ovom poglavlju o širenju vjere medju nevjernicima i o tome, kako se ima sačuvati vjera u samom Redu.

U tom poglavlju nalaže se ministrima, da zamole od Pape jednog kardinala, odnosno pokrovitelja Reda.

Osim toga Braći se daje sloboština, da idu u misije medju Saracene i ostale nevjernike.

Zatim su dodane dvije opomene, i to :

1. Onima, koji žele slijediti Božje nadahnuće, da imaju na umu svoj zavjet poslušnosti, te ne idu u misije bez dopuštenja svoga provincijalnog ministra;

2. Ministrima, da takovo dopuštenje podjeljuju samo onima, koje pronadju sposobnima.

Konačno sveti Zakonodavac završava Pravilo Manje Braće ponovnim isticanjem ustrajnosti u obdržavanju Evandjelja.

JEDINA ZAPOVIJED : O kardinalu pokrovitelju

Ministri neka zamole jednoga od kardinala Svete Rimske Crkve za upravitelja, pokrovitelja i popravitelja svoga Bratstva. To je formalna zapovijed (praeceptum formale).

357. Serafski Otac Franjo, koji je uz mnoge druge prvi uveo u Crkvu ustanovu Pokrovitelja za čitav Red, u ovom posljednjem poglavlju Pravila pod poslušnost, t.j. pod teški grijeh nalaže ministrima, da zamole od Rimskog Pape jednoga od kardinala Svete Rimske Crkve za Pokrovitelja čitavog Reda.

Ova zapovijed u prvom redu obvezuje generalnog ministra. Ako je on izvrši tražeći napose ili općenito jednoga od kardinala, tada je ovoj zapovijedi Pravila udovoljeno, iako Papa ne bi htio udovoljiti njegovoj molbi. Kada bi generalni ministar zanemario ovu dužnost, provincijalni ministri obvezani su pod teški grijeh, da je ispune, jer se zapovijed izražava riječima, koje se odnose na sve ministre.

358. Prvotno je taj kardinal imao pravu i najširu vlast, te su se pojedina Braća mogla prizivati na njega kao poglavara i suca. Pošto je bio postavljen kao upraviteli, pokrovitelj i popravitelj čitavoga Reda, bez sumnje se imao smatrati pravim i prvim poglavarom toga Reda.

No, tokom vremena razne papinske Konstitucije protumačile su i ograničile njegove ovlasti, dok nije konačno Inocencije XII. ne samo za naš Franjevački Red, nego i za sve redovničke Redove općenito čitavu stvar uredio, te kardinalu pokrovitelju oduzeo svu redovitu vlast.

359. Zakonik Crkvenog Prava obnovio je i potvrdio spomenute papinske deklaracije i odredio (Kan. 499, § 2), da kardinal pokrovitelj nema vlasti nad Redom niti nad pojedinim članovima, te se ne može uplitati u nutarnju disciplinu i upravu dobara, ako u pojedinim slučajevima ne bi bilo izričito drugačije odredjeno.

Pravo jedino dopušta (Kan. 611) uzajamni pismeni saobraćaj izmedju pojedinih redovnika i njihova kardinala pokrovitelja. Ta pisma ne podliježu nikakvom nadzoru. Njegova se inače zadaća sastoji samo u tome, da savjetom i zaštitom promiče dobro Reda. Stoga kardinal pokrovitelj nije više u pravom smislu poglavar Reda, nego je Apostolska Stolica njegovu vlast svela na jednostavnu izvanjsku pripadnost i pokroviteljstvo povjerenog mu Reda.

360. Medjutim u duhu Pravila pokrovitelj čitavog Reda jest onaj, koji ima biti najviše zauzet za sve ono, što se odnosi na čitav Red, na pr. ako Red ili Kapitul raskolom otkaže poslušnost Papi, ili krivovjerjem odstupi od vjere, ili zapusti redovničko obdržavanje. Tako označena vlast zasniva se na zamisli svetog našeg Oca Franje, koji je uvijek želio imati jednoga od kardinala Svete Rimske Crkve za pokrovitelja svoga Reda, "da bismo tako - (navodimo završne riječi njegova Pravila) - uvijek pokorni i podložni nogama Svete Rimske Crkve (očuvani od raskola), te stalni u katoličkoj vjeri (očuvani od krivovjerja) obdržavali siromaštvo, poniznost i sveto Evandjelje Gospodina našega Isusa Krista (očuvani od raspuštenosti), što smo čvrsto obećali.

O MISIJAMA I O MISIONARIMA

(Jedna sloboština i dvije opomene)

1. Sveti Franjo je smatrao najuzvišenijim apostolatom i najmilijim draguljem svoga Reda propovijedanje evandjelja i širenje vjere medju nevjernicima, t.j. m i s i j e. Prema izjavi Tome Celana bio je uvjeren, da je najsavršenija poslušnost, u kojoj nema ništa tjelesnosti, kada netko po Božjem nadahnuću ide medju nevjernike ili s nakanom, da spašava duše, ili sa željom za mučeništvom. Zato je u dvanaestom i posljednjem poglavlju svoga Pravila izlio čitavo svoje srce i progovorio o najmilijem predmetu i najsilnijoj čežnji svoje serafske i apostolske duše: o misijama, o apostolatu medju muslimanima i ostalim nevjernicima.

Stoga nam i Generalne Konstitucije posebno stavljaju na srce taj amanet našeg serafskog Oca u čl. 595. s ovim riječima: "Prema svetom Evandjelju, koje smo u Pravilu posebno zavjetovali obdržavati, i po uzoru apostola pripada nam kao baština zadaća širiti katoličku vjeru. U nastojanju, da i u ovoj stvari sačuvamo vjernost duhu našega Reda, te ujedno izvršimo nalog našeg serafskog Oca o odašiljanju sposobne Braće medju nevjernike, umoljavaju se svi poglavari Reda, da nikada ne propuste posebnu ljubav i brigu posvećivati misijama, što ih je Sveta Stolica našemu Redu povjerila ili ih još povjeri."

U čl. 596, § 1. pozivaju se svi članovi Reda, da svaki sa svoje strane nastoji potpomagati misije medju nevjernicima.

Dakle, ljubav prema misijama, žar za širenje svete vjere medju nevjernicima morala bi prožimati svakog i pojedinog člana našega Reda i biti posebna oznaka sinova svetoga Franje. No, nije svatko sposoban za ovo uzvišeno područje kršćanske ljubavi, za mukotrpni apostolat medju nevjernicima. Za misije se traži posebni Božji poziv. Zato sv. Franjo u Pravilu ne izdaje zapovijed, nego ostavlja slobodu svima onima, koji bi osjetili Božji poziv za misije, govoreći: "Tkogod od Braće po Božjem nadahnuću želi poći medju Saracene ili ostale nevjernike..." Taj Božji poziv očituje se u nadnaravnom poticaju, t.j. u iskrenoj želji za širenjem slave Božje i za spašavanjem duša. Prema tome nema Božjeg poziva, ako se tko odluči za misije iz lakomislenosti i prevtljivosti, iz isprazne radoznalosti ili častohlepnosti, ili samo zato, jer se zasitio svoje sredine i okoline, ili da se oslobodi redovničke discipline. Nije svaka želja za misijama nadahnuta od Duha Svetoga. Zato sveti Franjo opominje sve one, koji osjećaju Božje nadahnuće za misije, da najprije traže dopuštenje od svojih provincijalnih ministara, a ministre opet upozoruje, da takovo dopuštenje izdaju samo onima, koje pronadju sposobnima za misije.

2. U tom smislu donose Generalne Konstitucije slijedeće odredbe:

"Oni, koji žele poći u misije, najprije neka ponizno mole za Božje prosvjetljenje i posavjetuju se s vodičem svoje savjesti, zatim, prije nego li zamole od generalnog ministra pismo poslušnosti (Litterae obedientiales), moraju svoju želju pismeno izložiti provincijalnom ministru, ali imaju pravo pisati mu izravno, ako to provincijalni ministar odbije.

Provincijalni ministri, zapostavivši svaki ljudski obzir, neka generalnom ministru pošalju istiniti izvještaj, imajući na umu sud Božji, kome će polagati račun o dobru, koje nisu unaprijedili i zlu, koje nisu spriječili radi lažnih ili sumnjivih izvještaja.

U misije se mogu slati i smatrati uistinu pozvani ne samo oni redovnici, koji izričito mole, da idu u misije, nego i svi oni, inače sposobni i pravom nakanom vodjeni, koji se posve predaju u ruke poglavara, da s njima raspolažu po volji, pa i za misije.

Braća laici neka se šalju u misije za domaćinske dužnosti, a ujedno, da potpomažu u spašavanju duša svojom molitvom i primjerom. Nikako neka se ne šalju oni, koji nisu istinski racini, pobožni i ponizni, a prednost imaju pred ostalim jednakima, koji se bave kakvim umijećem, korisnim za misije." (Čl. 606, §§ 1-4.)

Prema sv. Bonaventuri traže se četiri uvjeta, da Braća budu sposobna za misije. Moraju naime biti:

a) zdravi (robusti corpore),
b) stalni u vjeri (constantes in fide),
c) prokušani u krepostima (probati virtute) i
d) uvijek uzorna vladanja (semper irreprehensibiliter conversati).

Što se tiče zdravlja, ne traži se čelično zdravlje i snaga. Dostatno je, da je misionar toliko otporan i snažan, da može podnijeti obične teškoće, koje ga snadju.

S obzirom na stalnost u vjeri nije dosta samo poznavanje vjerskih istina, nego se traži duboko i čvrsto vjersko uvjerenje i ljubav do Božje stvari, da misionar bude spreman na svaku žrtvu, pa i samo mučeništvo, ako bi to bila Božja volja.

Misionar mora biti takodjer kreposna i uzorna života tako, da može uistinu biti "sol zemlje" i "svijetlo svijeta", kako stoji u evandjelju. Kada bi misionar svojim životom rušio ono, što propovijeda i naučava, bio bi poganima na ruglo, a svetoj vjeri na štetu umjesto na korist.

Misije predstavljaju dragulj svega franjevačkog apostolata. One su dragocjena baština, koju naj je ostavio naš sveti Otac Franjo i koju su ljubomorno čuvali i unaprijedili naši slavni predji. Misije moraju uvijek ostati svijetli i privlačivi ideal svih Franjinih sljedbenika. Zato mora svaka provincija posvetiti svu svoju pažnju i brigu, da odgaja svoj

podmladak u misijskom duhu, u zanosu i žaru za širenje svete vjere medju nevjernicima i poganima. Misionari medju nevjernicima zazivaju na svoju provinciju i na čitav Red posebni blagoslov i obilje milosti.

Sveti Franjo je sebe nazvao "glasnikom velikoga Kralja". Podjimo njegovim stopama. Podržavajmo u sebi žar za širenje Kristova kraljevstva medju poganima. "Dodji, Gospodine Isuse!" (Otkr. 22,20.)

D O D A T A K

I.

O APOSTOLSKOM SINDIKU

361. Najprije se treba podsjetiti, da Manja Braća bilo u zajednici bilo pojedinačno nisu sposobna imati bilo kakovo vlasništvo ili pravo na bilo koju vremenitu stvar, te da nipošto ne smiju primati novac, pa niti kao plaću za tjelesni ili duševni rad.

362. Radi toga vlasništvo kao i sva ostala gradjanska prava svih stvari, koje su Braći dopuštene, ostaju na darivateljima, ako su to oni sebi pridržali. Ako dobročinitelji dopuštene stvari posve predaju, te ih se odriču, kako se to uvijek predpostavlja, da su učinili, dok drugačije ne istaknu, isto tako, ako darivatelji umru, vlasništvo spomenutih stvari prelazi u posjed Rimske Crkve.

Pape su naime primili na sebe i na Svetu Crkvu vlasništvo svih, bilo pokretnih, bilo nepokretnih stvari, koje su Braći darovane ili na vlastitu upotrebu ili da se preko podesnih osoba prodaju i upotrijebe za korisnije i potrebnije stvari. Napose su Pape preuzeli vlasništvo novčanih milostinja, koje se na bilo koji dopušten način daruju za potrebe Braće.

363. Pape kao vlasnici spomenutih s tvari odlučili su postaviti za sve samostane Manje Braće zamjenike, koji su prozvani apostolski sindici, da bi se tako i u gradjanskom području vodila briga za spomenute stvari, te novčana milostinja izdavala po nakani darivatelja i na prikladan način za potrebe i u korist Braće. Sindicima su s obzirom na te stvari i novac podijeljene razne ovlasti. Prema tome u našemu Redu apostolski sindik jest osoba, koja u ime i vlašću Svete Stolice obavlja službene poslove, koji se odnose na vremenite stvari, te napose prima novčanu milostinju i s njome upravlja pribavljajući Braći sve, što im je potrebno.

(Naravno uslužnu upravu stvarima, koje su Braći dopuštene, ukoliko se može odvijati bez posredovanja novca i službenih ugovora, povjerili su Rimski Pape samim redovničkim poglavarima, a ne apostolskim sindicima.)

364. Prema Konstituciji Nikole III. postavljanje zamjenika, odnosno apostolskog sindika morao je obaviti sam Rimski Papa ili kardinal pokrovitelj. Oni su, kadgod je bilo potrebno, sami ili po biskupima postavljali za sindika osobu, koju bi Braća imenovala i predložila. (Kardinal Matej Svete Marije, pokrovitelj Reda, podijelio je pismom od 28. travnja 1280. njemačkim biskupima ovlast, da odredjuju i postavljaju sindike, koje provincijalni ministri označe, kadgod im se bude činilo potrebnim.)

Kako je Braći bilo veoma teško obraćati se radi postavljanja sindika na Rim, a jednako i na biskupe, podijelio je Martin IV. ovlast samim prelatima Reda, t.j. generalnom ministru za čitav Red, a provincijalnim ministrima i kustodima u njihovim provincijama i kustodijama, imenovati i postavljati apostolske sindike, a u potrebi ih opet opozvati i na njihovo mjesto postaviti druge. (Gen. Konst., čl. 211.)

365. Raznim papinskim odlukama povjerene su apostolskim sindicima razne službe i dužnosti.

Neke ovlasti podijelili su Nikola III. i Klement V. Sindik snabdjeven takovom vlašću naziva se "općeniti sindik-Syndicus communis", jer je općenito uvijek prihvaćen u čitavom Redu. Nasuprot njemu postoji "Martinov sindik-Syndicus Martinianus", koji ima još ovlasti, što su ih podijelili Martin IV., Martin V. i Pavao IV.

366. Općeniti sindik može prema ovlasti Nikole III., koju je potvrdio i Klement V., u ime Pape i Rimske Crkve:

1. Otudjiti, prodati, razdijeliti itd. knjige i ostale pokretne stvari, kojih je vlasništvo Crkva preuzela na sebe, ako takove stvari Braći nisu više potrebne ni korisne.

2. Primati i izdavati za dopuštenu stvar, koju Braća smiju upotrebljavati, plaću, odnosno novac, što se dobije prodajom spomenutih stvari.

367. Martinov sindik ovlašću Martina IV., Martina V. i Pavla IV. može:

1. Primati i upotrebljavati u korist Braće, koliko im to dopušta Pravilo i deklaracija Pravila, sve pokretne i nepokretne stvari, te svu novčanu milostinju, bilo da je oporučno ostavljena, bilo da je dragovoljno darovana, bilo da je dana za posao, ili za mise, ili za ostalu Božansku službu.

2. Sudbeno ili izvan suda sve spomenuto tražiti, zahtijevati, utjerivati, braniti i ostalo, te zastupati izuzetosti, sloboštine i povlastice Braće, ali se ima isključiti svako uplitanje, suradnja i prisustvovanje Braće, te svaka sablazan.

368. O tim raznim dužnostima apostolskog sindika treba iznijeti slijedeće:

I. Iako je sindiku dopušteno u ime Pape primati sve stvari i novac, što se na bilo koji način Braći daruje, njihova je vlast ipak ograničena mjerilima, koja odgovaraju našem Pravilu. Pošto Rimski Pape ne preuzimaju u svoje i crkveno vlasništvo one stvari i novac, što se Braći daruje kao suvišno, izvanredno i skupocjeno. nemaju ni sindici vlast primati novac za skupljanje bogatstva i blaga, jer se to protivi serafskom Pravilu, nego ga mogu primati samo za potrebe Braće, i to samo one, koje su za njih primjerene, ali ne samo za potrebe pojedinog samostana, nego uopće i provincije ili Reda.

369. II. Kada se radi o otudjivanju dobara, što ih sindik ima izvršiti, onda se treba obazirati na kanonski zakon, koji se ima obdržavati pod kaznom izopćenja (Kan. 2347). Taj zakon zabranjuje otudjivati nepokretna i pokretna skupocjena crkvena dobra, osim uz uvjete, što ih zahtijeva Pravo.

Ovaj zakon ne obuhvaća stvari, koje se Braći daju ili oporučno daruju, te ih oni ne primaju za svoju upotrebu, nego s nakanom, da ih sindik proda, kako bi se za njihovu vrijednost mogle nabaviti dopuštene i korisne stvari. Takove naime stvari još nisu pripale samostanu, te se otudjuju t.zv. "nuždom prava - necessitate iuris". Stoga se te stvari mogu otudjivati bez dopuštenja Apostolske Stolice ili vrhovnog poglavara Reda.

U slučaju, kada bi sindik prema prilikama mjesta ili vremena imao prodati ili na bilo kojigod način otudjiti nepokretne i pokretne skupocjene stvari, kojima su se Braća već služila, ne smije to izvršiti, dok ne zatraži odobrenje, kako to zahtijeva Pravo.

370. III. Sindik ne može pokrenuti sudbeno potraživanje dobara, ako ta dobra još nisu uistinu prešla u vlasništvo Pape i Crkve.

1. Prema tome sindik ne može dusbeno potraživati milostinju za mise (stipendij), božansku službu itd., ili druge stvari, koje bi Braća imala dobiti kao plaću za rad, jer je sve to vlasništvo onih, koji to imaju dati, doklegod nije stvarno predano sindiku ili njegovom zamjeniku, te Braća nemaju na te stvari ili novac nikakovo pravo.

2. U slučaju, kada su takove stvari Braći oporučno darovane (legata), sindik ih može sudbeno potraživati, jer smrću oporučitelja prelaze odmah u vlasništvo Crkve, te Papa nalaže, da ih sindik potražuje, da se ne izigraju pobožne nakane pokojnika.

3. Apostolski sindik ne može sudbeno potraživati godišnja podavanja, što bi ih Braća imala primiti iz vječnih legata, jer ih Papa ne prima u svoje vlasništvo, pošto ne odgovaraju staležu Manje Braće.

371. IV. U staro doba razne obitelji Manje Braće odrekle su se povlastica, što su ih Martin IV., Martin V. i Pavao IV. podijelili apostolskom sindiku. Nakon sretno obavljenog jedinstva Serafskog Reda godine 1897., u čitavom našem Redu sindik ima sva i pojedinačna prava i povlastice, koje su mu za razne slučajeve podijelili Nikola III., Martin IV., Klement V., Martin V. i Pavao IV.

372. Ustanova apostolskog sindika nije oprost u Pravilu, kako je to izričito izjavio Inocencije XI. slijedećim riječima: "U serafskom Redu apostolski sindici nisu zabranjeni, jer njihova ustanova nije oprost u Pravilu, nego samo način, na koji su se Rimski Pape pobrinuli za što savršenije obdržavanje Pravila, bilo da se takovi sindici postavljaju po propisu Konstitucija Nikole III. i Klementa V. ..., bilo po ured-

bi Konstitucija blage uspomene Martina IV., Martina V. i Pavla IV. ..., prema tome, kakav bi sindik bio prihvaćen."

Sindik nije posrednik Braće (interposita persona), koga Pravilo zabranjuje, jer niti je postavljen vlašću Braće, niti ikakav čin vrši u njihovo ime, nego je postavljen vlašću Rimskog Pape, te sve, štogod radi, vrši u njegovo ime i njegovom vlašću.

373. A. Generalni ministar ili provincijalni ministri mogu na temelju ovlaštenja Martina IV. bez smetnje imenovati i skidati sindika, jer imenovanje i izbor sindika sa trraneredovničkih viših poglavara nije u pravom smislu postavljanje, kojim se sindiku predaje vlast, nego jednostavna izjava, da vlast Pape prelazi na tu osobu, koja je na taj način imenovana. Papa naime postavlja za sindika onu osobu, koju su ministri u tu svrhu odabrali.

374. B. Apostolski sindici mogu također bez zapreke izdavati milostinju, kada i kako to ministri ili Braća s njihovim odobrenjem zatraže. To se ne protivi Pravilu, jer se ovo potraživanje ne vrši kao nalog i odredba, nego kao ponizna molba i uputa. Sindik je uistinu obvezan izdavati milostinju na molbu Braće, ali na osnovu toga, što Papa kao gospodar milostinje nalaže svojim zamjenicima, t.j. sindicima, da čine onako, kako redovnički poglavari zatraže. Promišljeno je to Rimski Papa odredio, da ne bi sindici, koji ne poznaju točno naše Pravilo niti potrebe Braće, svojim upravljanjem okaljali naše siromaštvo i Pravilo. Dakle, spomenuta apostolska odredba ne umanjuje čistoću Pravila, nego je još samo usavršuje.

375. S obzirom na trud, što ga zakonito postavljeni apostolski sindici franjevačkih samostana ne prestano ulažu za dobro Braće, obdarila ih je Sveta Stolica mnogim milostima i povlasticama, od kojih je u naše doba praktično još samo to na snazi, da povlasticom Klementa VII. sindik sa svojom ženom, djecom i roditeljima uživa sva i pojedina oproštenja i otpuštenja grijeha, zasluge i milosti, što ih uživaju sama Manja Braća.

II.

PRAVILO MANJE BRAĆE

BULA PAPE HONORIJA III. O PRAVILU MANJE BRAĆE

Honorije biskup, sluga slugu Božjih, predragim sinovima, bratu Franji i ostaloj Braći Reda Manje Braće pozdrav i apostolski blagoslov.

Apostolska Stolica rado uslišava pobožne molbe i dobrostivo udovoljava pravednim željama molitelja. Stoga, predragi u Gospodinu sinovi, skloni vašim pobožnim molbama, apostolskom vlašću potvrdjujemo i ovim pismom zaštićujemo ovdje napisano i od našeg predšasnika blage uspomene pape Inocenta odobreno Pravilo vašega Reda, koje glasi ovako:

PRVO POGLAVLJE

U IME GOSPODNJE POČINJE ŽIVOT MANJE BRAĆE

Ovo je Pravilo i život Manje Braće: obdržavati sveto Evandjelje Gospodina našega Isusa Krista, živeći u poslušnosti, siromaštvu i čistoći. Brat Franjo obećaje poslušnost i poštovanje gospodinu papi Honoriju, njegovim zakonitim nasljednicima i Svetoj Crkvi. Ostala Braća dužna su se pokoravati bratu Franji i njegovim nasljednicima.

DRUGO POGLAVLJE

O ONIMA, KOJI ŽELE OVAJ ŽIVOT PRIHVATITI I KAKO IH TREBA PRIMITI

One, koji budu htjeli prihvatiti ovaj način života, te dodju k našoj Braći, neka ih pošalju k svojim provincijalnim ministrima. Samo oni imaju vlast primati Braću, a ne drugi. Ministri neka ih točno ispitaju o katoličkoj vjeri i o crkvenim sakramentima. Onima, koji sve to vjeruju i hoće vjerno ispovijedati, te do smrti stalno obdržavati, a nisu oženjeni, neka kažu riječi svetog Evandjelja, da otidju i sve svoje prodaju, te nastoje razdijeliti siromasima. Ako to ne bi mogli učiniti, dostatna je dobra volja. Isto neka kažu i onima, koji su već oženjeni, samo ako su im žene stupile u samostan, ili ako su im nakon položenog zavjeta uzdržljivosti privolom dijecezanskog biskupa dale dopuštenje, te

su takove dobi, da o njima ne može nastati sumnja.

Braća i njihovi ministri neka se ne brinu za njihova vremenita dobra, da mogu slobodno sa svojim stvarima učiniti, štogod im Gospodin nadahne. Ako zatraže savjet, ministri ih mogu poslati k bogobojaznim ljudima, te neka po njihovom savjetu razdijele svoja dobra siromasima.

Zatim neka im daju odjeću kušnje, naime dvije tunike bez kapuce, pojas, hlače i kaparon do pojasa, osim ako se kada istim ministrima po Božjoj volji svidi drugačije. Kada svrši godina kušnje, neka zavjetuju poslušnost i obećaju, da će ovaj život i Pravilo uvijek obdržavati.

Po zapovijedi gospodina Pape nije im više dopušteno izaći iz ovoga Reda, jer sveto Evandjelje kaže: "Nitko, koji stavi svoju ruku na plug pa se obazire natrag, nije prikladan za kraljevstvo Božje." (Lk. 9, 62.)

Oni, koji su već zavjetovali poslušnost, neka imaju jednu tuniku s kapucom, a drugu bez kapuce, ako je žele imati. Obuću mogu nositi oni, koje prisili nužda. Sva Braća neka se odijevaju priprostom odjećom, i mogu je s blagoslovom Božjim krpati suknom i drugim tkaninama.

Molim ih i opominjem, da ne preziru i ne osudjuju ljude, koji su odjeveni u mekane i šarolike haljine i uživaju birana jela i pića. Svaki neka radije osudjuje i prezire samoga sebe.

TREĆE POGLAVLJE

O BOŽANSKOM ČASOSLOVU, O POSTU, I KAKO SE BRAĆA MORAJU VLADATI U SVIJETU

Klerici neka obavljaju Božanski časoslov po propisu Svete Rimske Crkve osim Psaltira. Stoga mogu imati brevijare. Laici neka mole dvadeset četiri (24) Očenaša za Jutarnju, pet (5) za Hvale, za svaki pojedini čas: Prvi, Treći, Šesti i Deveti po sedam (7), za Večernju dvanaest (12), za Povečerje sedam (7). Neka mole za pokojne.

Neka poste od blagdana Svih Svetih do Božića. Oni, koji dragovoljno proposte svetu četrdesetnicu, koja počinje od Bogojavljenja i traje punih četrdeset dana, a Gospodin ju je posvetio svojim svetih postom, neka budu blagoslovljeni od Gospodina. Oni, koji ne bi htjeli, nisu obvezani. Dužni su postiti drugu četrdesetnicu do Uskrsnuća Gospodnjega. U ostalo vrijeme nisu dužni postiti osim petkom. U slučaju očite nužde nisu Braća obvezana na tjelesni post.

Savjetujem, molim i opominjem svoju Braću u Gospodinu Isusu Kristu, kadgod idu po svijetu, da se ne svadjaju, ne prepiru, niti druge osudjuju, već neka budu blagi, miroljubivi i čedni, krotki i ponizni, i neka uljudno govore sa svima, kako dolikuje.

Ne smiju jahati, osim ako ih prisili očita nužda ili bolest.

U kojugod kuću udju, najprije neka reknu: "Mir kući ovoj!" Prema svetom Evandjelju smiju jesti svako jelo, koje im se ponudi.

ČETVRTO POGLAVLJE

BRAĆA NE SMIJU PRIMATI NOVAC

Strogo zapovijedam svoj Braći, da nipošto ne primaju novaca ni sami ni preko posrednika. Dužnost je ministara i kustoda, da se pomnjivo brinu za potrebe bolesnika i za odjeću ostale Braće, i to kako iziskuju potrebe mjesta, vremena i hladnih krajeva. No, kako je već rečeno, uvijek samo tako, da ne primaju novac.

PETO POGLAVLJE

O RADU

Ona Braća, kojima je Gospodin dao milost, da mogu raditi, neka vjerno i pobožno rade, da se očuvaju besposlice, koja je neprijateljica duše, ali tako, da ne ugase žar svete molitve i pobožnosti, kojoj mora sve vremenito služiti. Kao nagradu za rad mogu primati sve, štogod se odnosi na tjelesne potrebe njih samih i njihove Braće osim novca, ali ponizno, kako dolikuje Božjim službenicima i sljedbenicima najsvetijega siromaštva.

ŠESTO POGLAVLJE

O LIŠAVANJU VLASNIŠTVA SA STRANE BRAĆE, O SABIRANJU MILOSTINJE I O BOLESNOJ BRAĆI

Braća neka si ništa ne prisvajaju: ni kuću, ni mjesto, ni kakovu stvar. Kao putnici i tudjinci na ovome svijetu neka u siromaštvu i poniznosti služe Gospodinu i s pouzdanjem sabiru milostinju. Ne trebaju se stidjeti, jer je Gospodin za nas postao siromašan na tom svijetu. U tome je uzvišenost najvišega siromaštva, koje je vas, predragu moju braću, učinilo baštinicima i kraljevima nebeskoga kraljevstva, osiromašilo u stvarima, uzvisilo u krepostima. To neka bude vaša baština, koja vodi u zemlju živih. Prigrlite je, predraga braćo, svim srcem, te za Ime Gospodina našega Isusa Krista ne poželite nikada više što drugo imati pod nebom.

Gdjegod Braća bili i sastali se, neka budu medju sobom domaći. Otvoreno neka jedan drugome očituju svoju potrebu. Ako naime majka njeguje i ljubi svoga tjelesnoga sina, koliko više mora svaki ljubiti i njegovati svoga duhovnog brata?

Ako tko od njih oboli, dužna su ga ostala braća posluživati, kako bi željeli, da se njih poslužuje.

SEDMO POGLAVLJE

O POKORI, KOJA SE IMA NALOŽITI BRAĆI, KADA SAGRIJEŠE

Ako bi koga od Braće neprijatelj naveo, da smrtno sagriješi, dužna su takova Braća što prije, bez oklijevanja uteći se k samim provincijalnim ministrima, kadgod se radi o grijesima, za koje bi medju Braćom bilo odredjeno, da se imaju k njima uteći. Ministri, ako su svećenici, neka im sami milosrdno naložе pokoru. Nisu li pak svećenici, neka im je nalože po svećenicima istoga Reda, kako im se po Božjoj volji bude činilo najbolje.

Neka se čuvaju, da se ne srde niti uzrujavaju radi grijeha kojega brata, jer srdžba i uzrujavanje narušava ljubav u njima samima i u drugima.

OSMO POGLAVLJE

O IZBORU GENERALNOG MINISTRA OVOGA BRATSTVA I O DUHOVSKOM KAPITULU

Sva Braća dužna su uvijek jednoga od Braće svoga Reda imati za generalnog ministra i slugu cijeloga Bratstva, te mu se moraju stalno pokoravati. Kada on svršava službu, provincijalni ministri i kustodi dužni su mu o duhovskom kapitulu izabrati nasljednika. Na taj kapitul imaju se provincijalni ministri uvijek sabrati, gdjegod to generalni ministar odredi, i to jednom u tri godine, odnosno nakon duljeg ili kraćeg vremena, kako to spomenuti ministar uredi.

Ako bi kada zajednica provincijalnih ministara i kustoda uvidjela, da spomenuti ministar nije sposoban za službu i ne služi općem dobru Braće, dužna su spomenuta Braća, kojima je povjeren izbor, u ime Gospodnje drugoga izabrati za kustoda.

Pojedini ministri i kustodi mogu, ako htjednu i ako im se to čini korisnim, poslije duhovskog kapitula iste godine sazvati u svojim kustodijama svoju Braću na kapitul.

DEVETO POGLAVLJE

O PROPOVJEDNICIMA

Braća ne smiju propovijedati u biskupiji kojega biskupa, ako im on to zabrani. Nitko od Braće neka se uopće ne usudi propovijedati puku, ako ga generalni ministar ovoga bratstva nije ispitao i odobrio, te mu povjerio propovjedničku službu.

Opominjem i potičem svoju Braću, da u propovijedima, što ih drže, njihove riječi budu promišljene i čiste, na korist i popravak puka. Neka im navještaju mane i kreposti, kaznu i slavu, s kratkim govorom, jer je Gospodin na zemlji kratko govorio.

DESETO POGLAVLJE

O OPOMINJANJU I POPRAVLJANJU BRAĆE

Braća ministri i sluge ostale Braće neka svoju Braću pohadjaju i opominju, te ponizno i ljubezno popravljaju. Neka im ništa ne zapovijedaju, što se protivi njihovoj savjesti i našem Pravilu. Braća podložnici neka imaju na umu, da su se radi Boga odrekli vlastite volje. Zato im strogo zapovijedam, da slušaju svoje ministre u svemu, što su Gospodinu obećali, da će obdržavati, a ne protivi se savjesti ni našem Pravilu.

Gdjegod Braća uvide i spoznaju, da ne mogu propisno obdržavati Pravilo, moraju se i mogu obratiti k svojim ministrima. Ministri neka ih ljubezno i dobrostivo prime, i pokažu im toliku prijaznost, da mogu s njima govoriti i postupati kao gospodari sa svojim slugama, jer ministri uistinu moraju biti sluge sve Braće.

Opominjem i potičem Braću u Gospodinu Isusu Kristu, da se čuvaju svake oholosti, tašte slave, zavisti, lakomosti, brige i skrbi za ovaj svijet, ogovaranja i mrmljanja. Ako se ne bave naukom, neka ne teže za njom. Radije neka promisle, da su dužni iznad svega težiti za duhom Gospodnjim i njegovim svetim djelovanjem, da se moraju uvijek čistim srcem moliti Bogu, da moraju biti ponizni i strpljivi u progonstvu i bolesti, i ljubiti one, koji nas progone i grde i karaju, jer Gospodin kaže: "Ljubite neprijatelje svoje, i molite se za one, koji vas progone i kleveću. Blaženi , koji su progonjeni radi pravednosti, jer je njihovo kraljevstvo nebesko."

Tko ustraje do konca, taj će se spasiti.

JEDANAESTO POGLAVLJE

BRAĆA NE SMIJU ULAZITI U SAMOSTANE REDOVNICA

Strogo zapovijedam svoj Braći, da se čuvaju sumnjivih sastanaka ili razgovora sa ženskim osobama, i da ne ulaze u samostane redovnica, osim onih, kojima je Apostolska Stolica podijelila posebnu ovlast.

Ne smiju biti kumovi ni muškim ni ženskim osobama, da se radi toga medju Braćom ili o Braći ne porodi sablazan.

DVANAESTO POGLAVLJE

O ONIMA, KOJI IDU MEDJU SARACENE I OSTALE NEVJERNIKE

Tkogod bi od Braće zaželio po Božjem nadahnuću poći medju Saracene i ostale nevjernike, neka zatraži dopuštenje od svoga provincijalnog ministra. Ministri smiju izdati dopuštenje samo onima, koje pronadju sposobnima za to poslanje.

Pod poslušnost nalažem ministrima, da zamole Gospodina Papu jednoga kardinala Svete Rimske Crkve, koji će biti upravitelj, pokrovitelj i popravitelj ovoga Bratstva, da bismo tako uvijek pokorni i podložni nogama Svete Rimske Crkve, te stalni u katoličkoj vjeri obdržavali siromaštvo, poniznost i sveto Evandjelje Gospodina našega Isusa Krista, što smo čvrsto obećali.

SVRŠETAK PAPINOG PISMA

Nitko dakle od ljudi ne smije ovo pismo naše potvrde oprovrgavati, niti mu se drzovito suprostavljati. Tko bi se usudio to pokušati, neka znade, da će pasti u nemilost svemogućega Boga i njegovih blaženih apostola Petra i Pavla.

Dano u Lateranu, dvadeset devetoga studenoga, tisuću dvijesta dvadeset treće, osme godine našega papinstva.

III.

OPORUKA NAŠEG SVETOG OCA FRANJE

U ime Gospodnje počinje Oporuka našeg serafskog Oca Franje.

Gospodin je meni, bratu Franji, dao, da ovako započnem činiti pokoru. Dok sam bio u grijesima, bijaše mi veoma mrsko gledati gubavce. Sam Gospodin doveo me je medju njih, te sam im iskazivao milosrdje. Kada sam od njih odlazio, postade mi ono, što mi bijaše mrsko, duševna i tjelesna slast. Malo iza toga ostavio sam svijet.

Gospodin mi je dao takovu vjeru u crkvama, da sam jednostavno molio i govorio: "Klanjamo Ti se, Gospodine Isuse Kriste, ovdje i po svim tvojim crkvama, koje su po cijelome svijetu, i blagosivamo Te, jer si po svojem svetom Križu otkupio svijet."

Zatim mi je Gospodin udijelio udjeljuje toliku vjeru u svećenike, koji žive po propisu Svete Rimske Crkve, radi njihova reda, da bih se k njima utjecao, ako bi me i progonili. Kada bih bio mudar kao Salomon, te naišao na siromašne svećenike ovoga svijeta, ne želim u župama, gdje borave, propovijedati protiv njihove volje. Njih i svih ostalih bojat ću se, ljubiti ih i štovati kao svoje gospodare. Na njima ne želim vidjeti grijeha, jer u njima gledam Sina Božjega, i svoju gospodu. To činim zato, jer na ovome svijetu ništa tjelesno ne vidim od samoga uzvišenoga Sina Božjega osim njegovog presvetog Tijela i Krvi, što samo oni primaju i drugima dijele. Želim, da se ova presveta otajstva nadasve poštuju, časte i na dragocjenim mjestima čuvaju.

Gdjegod nadjem njegova presveta Imena i njegove pisane riječi na nedostojnim mjestima, skupit ću ih i molim, da se pokupe i smjeste na dostojno mjesto.

Sve bogoslove i one, koji naviještaju presvetu Božju riječ, moramo štovati i častiti kao one, koji nam daju duh i život.

Pošto mi je Gospodin povjerio brigu za braću, nitko mi nije pokazao, što mi valja činiti, nego mi je sam Svevišnji objavio, da moram živjeti po svetom Evandjelju. Ja sam to dao ukratko i jednostavno napisati, a gospodin Papa mi je potvrdio.

Oni, koji su prihvaćali taj život, sve, što su posjedovali, razdijelili bi siromasima, te su se zadovoljili jednom haljinom, zakrpanom iznutra i izvana (ukoliko bi htjeli), pojasom i hlačama, i ne htjedosmo ništa više imati.

Mi klerici obavljali smo Časoslov poput ostalih klerika, a Braća laici molili su Očenaše. Zadržavali smo se vrlo rado u siromašnim i zapuštenim crkvama. Bijasmo neuki i svima pokorni.

Radio sam vlastitim rukama i želim raditi, te odlučno tražim, da se i sva ostala braća bave čestitim radom. Oni, koji ne znaju, neka nauče, ali ne iz pohlepe za plaćom, nego radi primjera i da se očuvaju lijenosti.

Kada nam nisu dali plaću za rad, utjecali smo se k stolu Gospodnjemu i molili smo milostinju od vrata do vrata.

Gospodin mi je objavio, da pozdravljamo s pozdravom: "Gospodin ti dao mir!"

Braća moraju paziti, da nipošto ne primaju crkava, siromašnih obitavališta ni ostalo, što se za njih izgradjuje, ako nije u skladu sa svetim siromaštvom, koje smo u Pravilu obećali, i neka u njima uvijek prebivaju kao tudjinci i putnici.

Pod poslušnost strogo zapovijedam svoj Braći, gdjegod bili, da se ne usude ni sami ni preko posrednika tražiti u Rimskoj kuriji kakovo pismo bilo za crkvu, bilo za kakovo mjesto, bilo za propovijedanje, niti zbog tjelesnog progonstva. Gdjegod ih ne prime, neka bježe u drugu zemlju, da s blagoslovom Božjim čine pokoru.

Hoću se stalno pokoravati generalnom ministru ovoga Bratstva i onome gvardijanu, kojega mi on htjedne dati. Tako se želim predati u njegove ruke, da ne mogu nikuda ići niti što učiniti bez poslušnosti i bez njegove volje, jer je moj gospodar.

Iako sam priprost i slab, želim ipak uvijek imati klerika, koji će mi obavljati Časoslov, kako Pravilo propisuje. Sva ostala Braća dužni su se tako pokoravati svojim gvardijanima, te obavljati Časoslov prema Pravilu.

Nadje li se takovih, koji ne bi obavljali Časoslov po Pravilu, te bi ga htjeli preinačiti, ili takovih, koji ne bi bili katolici, pod poslušnost su posvuda dužna sva Braća, gdjegod takova nadju, izručiti ga najbližem kustodu onoga mjesta, gdje su ga pronašli. Kustod je pod poslušnost strogo obvezan takvoga kao čovjeka u okovima danju i noću sigurno čuvati, da ne može uteći iz njegovih ruku, doklegod ga osobno ne preda u ruke svoga ministra. Ministar je strogo, pod poslušnost dužan poslati ga po takovoj braći, koji bi ga kao čovjeka u okovima danju i noću čuvali, doklegod ga ne izruče Ostijskom Gospodinu, koji je gospodar, pokrovitelj i popravitelj toga Bratstva.

Braća neka ne kažu: "Ovo je drugo Pravilo." Ovo je samo dozivanje u pamet, opominjanje i poticanje, i moja Oporuka, koju ja, maleni brat Franjo, ostavljam vama, svojoj blagoslovljenoj braći, da bismo Pravilo, koje Gospodinu obećasmo, bolje katolički obdržavali.

Generalnom ministru, te svim ostalim ministrima i kustodima zabranjeno je pod poslušnost ovim riječima što dodati ili oduzeti. Uz Pravilo neka uvijek imaju sa sobom i ovo pismo. Na svim kapitulima, što ih drže, kada čitaju Pravilo, neka pročitaju i ove riječi.

Svoj svojoj Braći klericima i laicima pod poslušnost strogo zabranjujem unositi u Pravilo i u ove riječi nadopune, govoreći: "Tako se imaju shvatiti." Kao što mi je Gospodin dao, da jednostavno i čisto iznesem i napišem Pravilo i ove riječi, tako ih jednostavno i čisto bez tumačenja shvatite i svetim nastojanjem obdržavajte sve do konca.

----- -----

BLAGOSLOV SVETOG NAŠEG OCA FRANJE

Tkogod bude to obdržavao, napunio se na nebu blagoslovom Svevišnjega Oca, a na zemlji blagoslovom njegovog predragog Sina s Presvetim Duhom Utješiteljem, sa svim Krepostima nebeskim, i sa svim Svetima. Ja, brat Franjo, najmanji medju vama i sluga, kolikogod mogu, potkrepljujem vam iznutra i izvana taj presveti blagoslov. Amen.

OPOMENA SVETOG NAŠEG OCA FRANJE

O predraga braćo i dovijeka blagoslovljeni sinovi, čujte me, čujte glas oca svojega:

Mnogo smo obećali, još više je obećano nama.
Obdržavajmo to, težimo za onim.
Naslada kratka, kazna vječna.
Trpljenje kratko, slava beskonačna.
Mnogo je zvanih, malo odabranih. Svima će biti naplaćeno. Amen.

NJEGOVO PROKLETSTVO

Od Tebe, presveti Oče, od cijeloga nebeskoga dvora i od mene Siromaha neka budu prokleti, koji svojim zlim primjerom razgradjuju i ruše, što si po svetoj braći ovoga Reda sagradio i graditi ne prestaješ!

SLAVA, HVALA I ČAST PRESVETOME TROJSTVU I BEZGRJEŠNOJ DJEVICI MARIJI, MAJCI SINA BOŽJEGA!

PREGLEDNO KAZALO

(Brojevi uz naslove označuju stupce, a brojevi sa strane označuju stranice.)

. . . .

UVOD 1

Redovnički stalež, 1. - Redovnička savršenost, 2.- Redovnički stalež zahtijeva stalan način života, 3. - Redovnička savršenost zahtijeva obdržavanje zavjeta, 4. - Redovnička savršenost zahtijeva obdržavanje Pravila i Konstitucija, 5. - Kršenje obaveze težiti za redovničkom savršenošću, 6. - Poznavanje Pravila, 7. - Koje Pravilo treba obdržavati, 8. - Pravilo treba obdržavati doslovce, 9. - Zavjetovanje ne obvezuje na drugo osim Pravila, 10. - Da li čitavo Pravilo obvezuje pod grijeh, 11. - U Pravilu se nalaze prave zapovijedi, 12. -

PRVI DIO

O redovničkim zavjetima u Redu Manje Braće

Prvo poglavlje

Općenito o zavjetima 5

Definicija zavjeta, 13. - Redovnički ili javni zavjeti, 14. - Postoji li posebni zavjet obdržavati Pravilo, 15. - Redovnički zavjeti se polažu prema Pravilu, 16. - Zavjeti obvezuju pod smrtni grijeh, 17. - Redovničko zavjetovanje, 18. - Redovničko zavjetovanje jest različito, 19. -

A. Vremenito zavjetovanje 7

Vremenito zavjetovanje se razlikuje, 20. - Vremenito zavjetovanje u našem Redu, 21. - General. Konstitucije o otpuštanju iz Reda redovnika s privremenim zavjetima, 21. - Kada istekne vrijeme vremenitog zavjetovanja, 22. - Slučaj zavjetovanika s jednostavnim zavjetima, koji bi poludio, 23. - Zavjetovanje brata, koji je obvezan na vojnu službu, 24. - Uvjeti za vremenito zavjetovanje, 25. - Da li se zavjetovanje mora obaviti u kući novicijata, 26. - Učinci vremenitog zavjetovanja, 27. - Zavjetovanje na času smrti, 28. - Učinci toga zavjetovanja, 29. -

B. Svečano zavjetovanje 12

Uvjeti za valjano zavjetovanje svečanih zavjeta, 30. - Učinci toga zavjetovanja, 31. - U čemu se sastoji svečanost zavjeta, 32. - Razlikuju se zavjeti svečani i jednostavni, 33. - Vlast Crkve s obzirom na sve-

čanost zavjeta, 34. - Svečano zavjetovanje uspoređuje se s krštenjem ili mučeništvom, 35. - Razlika izmedju zavjeta i kreposti. -

Drugo poglavlje

O zavjetu poslušnosti 15

Zavjet poslušnosti opisuje se u Pravilu, 37. - Definicija zavjeta poslušnosti, 38. - Kome se treba pokoravati snagom ovoga zavjeta, 39. - Kome se duguje poslušnost samo na osnovu kreposti, 40. - Tvar zavjeta poslušnosti, 41. - Što se isključuje od obaveze poslušnosti, 42. - Da li su se Braća snagom zavjeta dužna u svemu pokoravati, 43. - Zapovijedi i zakoni, 44. - Kako obvezuju Gen. Konstitucije, 44. - Kada treba slušati pod smrtni grijeh, 45. - Kada treba slušati pod laki grijeh; neposlušnost s formalnim prezirom, 46. - Kada treba slušati samo pod kaznu, 47. - Što je nesavršenost, 47 (bilješka). - Što u sumnji, da li je naložena stvar dopuštena ili ne, 48. - Zavjet poslušnosti jednostavni i svečani, 49. - Zavjet i krepost poslušnosti, 50. -

O poniznoj i redovničkoj podložnosti (Iz Gen. Konst.) . . . 19

Treće poglavlje

O zavjetu siromaštva 21

Zavjet siromaštva opisuje se u Pravilu, 51. -

I. Općenito o zavjetu redovničkog siromaštva 21

Definicija zavjeta siromaštva, 52. - Učinci zavjeta siromaštva općenito, 53. -

A. Jednostavni zavjet siromaštva 21

Kojih se prava tim zavjetom redovnik odriče, 54.- Kada i kako se to odreknuće ima izvršiti, 55. - Što treba znati o tom ustupanju i prijenosu posjeda, 56. - Nadopuna ili izmjena ustupanja i prenošenja, 57. - Što jednostavno zavjetovanici zadržavaju, 58. -

B. Svečani zavjet siromaštva 22

Učinak toga zavjeta, 59. - Čin odreknuća, 60. - Nakon položenih zavjeta ne može se naknadno raspoređivati s dobrima, 61. - Na koga prelaze pridošla dobra, 62. i 63.- Način odreknuća, 64. - Razlika izmedju jednostavnog i svečanog zavjeta siromaštva, 65. - Povlastica za Belgiju i Holandiju, 65 (bilješka). - Tvar zavjeta siromaštva, 66. - Razna prava s obzirom na vremenita dobra, 66 (bilješka). - Relikvije Svetaca, 67. - Što je s rukopisima, 68. - Što je zajednički život (vita communis), 69. - Što zajednički život zahtijeva, 70. - Zavjet i krepost siromaštva, 71. -

General. Konstitucije o siromaštvu 26

II. O zavjetu siromaštva u Serafskom Redu 28

U našem Redu zavjet siromaštva proteže se dalje, 72. - Manja Braća ne mogu ni u zajednici ništa posjedovati, 73. - Vlasništvo stvari, kojima se Braća služe, 74. -

III. O obavezama našega zavjeta siromaštva 29

Navode se razne obaveze, 75. -

A. O neovisnoj upotrebi 29

Što je neovisna upotreba, 76. - Razlikuje se četverostruko dopuštenje, 77. - Koje je dopuštenje dostatno, 78. - Predmijevano i protumačeno dopuštenje, 79. - Što treba učiniti sa stvarima, koje su primljene s predmijevanim dopuštenjem, 80. - Treba se čuvati popustljivosti, 81. - Tko griješi neovisnom upotrebom, 82. - Slučajevi, u kojima se ne griješi protiv zavjeta siromaštva, 83.- Stvari manjeg značaja, 84. -

B. O neumjerenoj upotrebi 32

Razlikuje se dvostruka upotreba, 85. - Ograničena upotreba, 86. - Umjerena upotreba, što je suvišno, skupocjeno, izvanredno, 87. - Neke stvari, koje su posebno zabranjene Manjoj Braći, 88. - Za umjerenu upotrebu teško je odrediti pravilo; sud o umjerenoj upotrebi spada na poglavara, 89, - O odviše skupocjenim zgradama, koje su već primljene, 89. (bilješka). -

C. O lišavanju vlasništva u zajednici 34

Kako su Manja Braća obvezana na prošnju, 90. - Zabranjuju se godišnji prihodi, 91. - Manja Braća ne smiju primati baštine, 92. - Dopušteno je primati legate (darove), 93. - O vječnim legatima, 94. - Generalne Konstitucije o vječnim legatima, 94. - Braća ne mogu sudjelovati u parnicama, 95. - Zabranjuje se sklapanje gradjanskih ugovora i vršenje službene gradjanske uprave vremenitim stvarima, 96. - Mogu li Braća isplaćivati po jamcu (per giro), 97. - Dopušteno je naravno službeno upravljanje, 98. - Što je potrebno znati o prošnji, 99. -

Sholij o župnicima i ostalom 38

Gen. Konst. o redovnicima, koji upravljaju župama 38

Što je dopušteno župnicima s obzirom na upravu dobara, 100. - Na što ostaju obvezani, 101. -

IV. O težini grijeha protiv siromaštva 40

Zamršeno pitanje, višestruka zloća u grijesima protiv zavjeta siromaštva, 102. - Trostruki grijeh, 103. - Grijeh nepravde, 104. - Grijeh neumjerene upotrebe, 105. - Razna mišljenja s obzirom na grijeh vlasništva, 106. - Iznesena pravila odnose se na savršenu upotrebu, 107. - Kada se laki grijesi združuju, 108. - Popravak nanesene štete, 109. -

Četvrto poglavlje

O zavjetu čistoće 43

Definicija, 110. - Obveze toga zavjeta, 111. - Predmet zavjeta i kreposti čistoće, 112. - Prekršaj jednostavnog i svečanog zavjeta čistoće iste čudoredne vrste, 113. - Posebni učinak svečanog zavjeta čistoće, 114. - Zavjet čistoće u Serafskom Redu, 115. -

. . . .

DRUGI DIO

O ZAPOVIJEDIMA PRAVILA REDA MANJE BRAĆE

Uvodno poglavlje

Općenito o zapovijedima Pravila 45

I. Nabrajanje zapovijedi

Postoje li u Pravilu zapovijedi pod smrtni grijeh, koliko ih ima, 116. - Zapovijedi se dijele, 117. - Formalne zapovijedi, 118. - Zabrane, 119. - Koje imaju snagu zapovijedi, 120. - Jednakovrijedne za povijedima, 121. - Vrste grijeha u kršenju zapovijedi, 122. -

II. O dispenzaciji u zapovijedima Pravila

Tumačenje zapovijedi, 123. - Da li mogu prelati dispenzirati, 124. - U kojim stvarima, 125. - Ograničava se ovlast dispenziranja, 126. - Treba istaknuti, u kojim zapovijedima poglavari mogu dispenzirati, 127. - Kada prestaje dispenzacina, 128. -

U Ime Gospodnje počinje život Manje Braće 50

Poglavlje I.

Sadržaj toga poglavlja, 129. -

Korolarij: O poslušnosti Rimskom Papi i generalnom ministru Reda 50

Postoji li zapovijed Pravila ili posebni zavjet pokoravati se Crkvi, 130. - Mišljenje, da obvezuje samo generalne ministre, 131. - Što treba u praksi obdržavati, 132. - Što iziskuju poslušnost i poštovanje, 133. - Kakav grijeh počinjaju prekršitelji ove zapovijedi: što se ovdje misli pod izrazom "Crkva", 134. - Zapovijed pokoravati se nasljednicima svetoga Franje, 135. -

Gen. Konst. o poslušnosti Papi i gen. ministru 51

Poglavlje II.

O onima, koji žele ovaj život prihvatiti i kako ih treba primiti 53

Sadržaj ovoga poglavlja, 136. - O krpanju odjeće, 136 (bilješka).

Prva zapovijed: O načinu primanja, zavjetovanja i o obliku habita 54

Razne odredbe u ovoj zapovijedi, 137. -

1. O vlasti primanja kandidata 54

Kandidate treba poslati k ministrima, 138. - Propisi o njihovom primanju, 139. -

Gen. Konst. o primanju u Red 55

2. O ispitu onih, koji se primaju 55

Uvjeti za primanje, 140. - Treba provesti ispitivanje, 141. -

Gen. Konst. odredjuju isprave kod stupanja u Red 56

3. O dobrima novaka 57

Imaju se odreći svega, što posjeduju, 142. - Mjere opreza kod odreknuća, 143. - Braća se ne smiju uplitati u raspodjelu dobara novaka, 144. -

4. O postulatu i novicijatu 58

Tko je obvezan na postulat; kako dugo traje, 145. -

Gen. Konst. o primanju i odgoju aspiranata za stalež braće laika, 145. - 59

Što je novicijat, 146. - Potpuna godina novicijata, 147. - Propisano vrijeme za novicijat prekida se, 148. -

Odredbe Gen. Kost. o primanju u novicijat 62
Izjava prije redovničkog oblačenja 63
Molba provincijalatu prije vremenitog zavjetovanja 63
Izjava prije vremenitog zavjetovanja 64
Gen. Konst. o odgoju novaka 64

Odjeća novaka, 149. - Koje službe smiju vršiti klerici novaci, a koje opet laici novaci, 150. - Povlastice novaka, 151. -

5. O odjeći zavjetovanika 66

Oblik i kakvoća odjeće, 152. - Propis o broju habita, 152 (bilješka). -

Druga zapovijed: O izlasku iz Reda 66

Zabrana pod teški grijeh izaći iz Reda, 153. - Razni načini, kako se može izaći iz Reda, 154. - Prijelaz u drugi Red, 155. - Eksklaustracija, 156. - Dopušte-

nje boraviti izvan samostana, 157. - Kada je potrebno dopuštenje Apostolske Stolice, 158. - Sekularizacija, 159. - Apostazija, 160. - Bjegunac (fugitivus), 161. - Otpuštanje iz Reda, 162. -

Gen. Konstitucije o bjeguncu 69

Treća zapovijed: O odjeći 70

Opisuje se odjeća Braće, 163. - Oblik i boja odjeće, 164. - Tvar (materija), od koje ima biti odjeća, 165 - 168. - Dvostruka zapovijed o odjeći, 169. - Negativna zapovijed, 170. - Koja potreba je dostatna za nošenje više tunika, 171. - Smije li se imati više habita, koji se istodobno ne nose, 172. - Zabranjuje se preobilje, 173. - Pozitivna zapovijed, 174. - Kada je dopušteno svući habit, 175. - Skidanje habita i oblačenje druge odjeće, 176. -

Što propisuju Gen. Kostitucije o odijevanju Braće 72

Četvrta zapovijed: O obući 74

Predmet ove zabrane, 177. - Što se zabranjuje pod smrtni grijeh, 178. - Nepotpune čizme, dokoljenice (sare): sandale, 179. - Dugačke i kratke čarape, 180. - Za teški grijeh zahtijeva se znatno vrijeme, 181. - Što se traži za dopuštenu upotrebu obuće, 182. - Treba tražiti dopuštenje, 183. -

Peta zapovijed: O jednostavnosti odjeće 76

Na što se ova zapovijed proteže, 184. - Sud o priprostitosti, 185. - Uvijek treba paziti na čistoću, 185 (bilješka). -

OPOMENA: Braća neka ne osudjuju ljude, koji se sjajno odijevaju i izvrsno hrane 76

Poglavlje III.

O Božanskom časoslovu, o postu, i kako se Braća moraju vladati u svijetu 78

Sadržaj ovog poglavlja, 186. -

Prva zapovijed: O Božanskom časoslovu 78

Odredjuje se stalan način moljenja, 187. - Pravilo ne propisuje koralno moljenje, 188. - Na koralno moljenje obvezuje kanonsko pravo, 189. - To je teška obaveza, 190. - Što ispričava od obavljanja kora, 191. - Mjesto koralnog moljenja, 192. - Pravilo obvezuje na privatno moljenje, 193. - Ne obvezuje jednostavno zavjetovane, 194. - Dijelovi Božanskog časoslova, 195. - Obveza moljenja Božanskog časoslova jest teška, 196. - Propisano vrijeme za moljenj, 197. - Anticipiranje Matutina i Lauda, 198. - Anticipiranje od 2 sata ili od 12 sati,

198 (bilješka). - Koji se kalendar ima slijediti, 199. - Način koralnog moljenja, 200. - Časoslov Braće laika, 201. - Kako obvezuje laike, 202. - Da li treba dodavati (Zdravomariju), 203. - Kakav propust se smatra teškim grijehom, 204. - U moljenju Časoslova Braća laici moraju držati propisano vrijeme, 205. - Da li su Braća laici s jednostavnim zavjetima obvezani na Časoslov, 206. - Obaveza moliti za pokojne, 207. - Povlastica Manje Braće u moljenju Božanskog časoslova, 208. -

Druga zapovijed: O postu 86

Kada su Manja Braća dužna postiti, 209. -

1. Predmet posta 86

Zakon posta izmijenjen Kodeksom, 210. - Što odredjuje Kodeks, 211-212. - Što dopušta zakon posta, 213. - Jutarnji i večernji obrok, 214-215. - Što je s onima, koji ne moraju postiti, 217. - Vrijeme, kada ima biti ručak, 217. -

2. Subjekt (obdržavatelj) posta 88

Tko je dužan postiti, 218. - Oslobodjeni su od zakona posta 219. - Što ispričava od redovničkog posta, 220. - Da li su na post obvezani 60-godišnjaci, 221. - Što je s mladićima prije navršene 21. godine, 222. -

3. Kada treba postiti 89

Pravilo ne propisuje uzdržavanje od mesa, 223. - Nabrajaju se odredjeni postovi, 224. - Post prije Božića, 225. - Korizmeni post prije Uskrsnuća Gospodnjega, 226. - Da li na taj post obvezuje i Pravilo, 227. - Post svakog petka, 228. - Oprost za one, koji borave izvan samostana, 229. - Postovi na kvatre i vigilije, 230. - Općenita povlastica za Manju Braću, 231. -

4. Kršenje posta 92

Kada je kršenje posta ili nemrsa teški grijeh, 232. - Kada se ruča prije vremena, 233. -

Treća zapovijed: O zabrani jahanja 92

Objašnjenje zapovijedi, 234. - Pod teški grijeh je zabranjeno jahati na konju, 235. - Da li je zabranjeno putovati na drugoj teglećoj marvi, 236. - Ovom zapovijedi ne zabranjuje se upotreba kola, 237. - Potvrda za ovu nauku, 238. - Kadgod je to zabranjeno iz drugih razloga, 239. - O upotrebi drugih prometnih sredstava (ladja, željeznica, auto, avion), 240. - Razlozi, koji ispričavaju jahanje, 241. - U jahanju postoji laka tvar (levitas materiae), 242. -

Tri opomene 95
Dodatak trećem poglavlju iz Gen. Konst. 97
1. O razmatranju i drugim pobožnim vježbama 97
2. O šutnji i klauzuri 98
3. O putovanju Braće 99

Poglavlje IV.

Braća ne smiju primati novac 100

Sadržaj ovoga poglavlja, 243. -

Prva zapovijed : O zabrani novca. 100

A. Predmet zapovijedi 100

Dinar i novac (pecunia) istoznačne riječi, 244. - Što se razumijeva pod imenom "dinar, odnosno novac", 245. - Što važi za banknote (schedulae mensae argentariae), 246. - Što ne predstavlja novac, 247. -

B. Opseg zapovijedi 101

Što znači primati sam, a što preko posrednika, 248. - Što se zabranjuje s obzirom na primanje novca, 249. - Gen. Konst. o novcu, dodatak uz broj 249. - Vlasništvo novca, 250. - Glavni čini, koji uključuju u sebi pravo na novac, 250 (bilješka). - Ne zabranjuje se posve naravno rukovanje s novcem, 251. - Zabranjuje se službeno rukovanje s novcem, 252. - Što se zabranjuje zbog službenog rukovanja, 253. - Darivati izvan Reda druge stvari osim novca, 253 (bilješka). - Povlastica u upotrebljavanju novca, 254. -

C. Prenošenje novca 105

Točno postavljanje pitanja, 254. - Deklaracija Inocenta XI., što se dopušta Manjoj Braći u ovoj stvari, 255. - Dokazuje se, da nije dopušteno svako prenošenje novca, 256. - Ovo se mišljenje napada, 257. - Nije uvijek dopušteno prenositi novac za druge, 258. - Koja tvar je u službenom rukovanju s novcem teška, 259. - Čuvati se svakog rukovanja s novcem, 260. -

Druga zapovijed: O utjecanju k duhovnim prijateljima . . . 108

A. Objašnjenje zapovijedi 108

Sveti Otac Franjo mudro se pobrinuo za potrebe Braće, 261. - Četiri načina, na koje se Braća mogu uzdržavati, 262. - Utjecanje se vrši u potrebi, 263. - Dvostruka zapovijed, 264. - Afirmativna zapovijed, 265. - Negativna zapovijed, 266. - Tko se naziva "duhovni prijatelj"; razlikuje se od dobročinitelja, posrednika i sindika, 267. - U čemu se bitno sastoji utjecanje k duhovnim prijateljima, 268. -

B. Kada se vrši utjecanje 110

Slučajevi, u kojima postoji utjecanje, 269. - Slučajevi, u kojima ne postoji utjecanje, 270. - Razne vrste milostinja, 271. - Što je s milostinjom, koja se daje na molbu Braće, 272. - Što je s milostinjom, koja se udijeli dragovoljno, 273. - Odredjena i neodredjena milostinja, 274. - Slučajevi, u kojima se ne vrši utjecanje k duhovnim prijateljima, 275. - Slučajevi, kada postoji utjecanje k duhovnim prijateljima, 276. - Uvijek se treba obazirati na naše najviše siromaštvo, 277. - Što je s milostinjom pohranjenom kod sindika, 278. -

C. Uvjeti za dopušteno utjecanje (rekurs) 113

Nabrajaju se uvjeti, 279. - O pribavljanju novca za vanjske osobe, 280. - Kada se počinja teški, a kada laki grijeh, 281. - Na što treba paziti kod utjecanja k duhovnim prijateljima, 282. -

Poglavlje V.

O r a d u 115

Sadržaj ovoga poglavlja, 283. - O milostinji, koja se daje za rad, 283 (bilješka). -

Korolarij: O r a d u 115

Neki drže, da Pravilo zapovijeda rad, 284. - To je samo opomena, 285. - Božanski i naravni zakon obvezuju na rad, 286. -

Osvrt na peto poglavlje 116
Generalne Konstitucije o tjelesnom u duševnom radu 118

1. Opećenito o radu 118
2. O apostolatu 118
3. O znanosti i studiju 118

Poglavlje VI.

O lišavanju vlasništva sa strane Braće, o sabiranju milostinje i o bolesnoj Braći 121

Sadržaj ovoga poglavlja, 287. -

Prva zapovijed: O lišavanju vlasništva 121

Ovom zapovijedi nalaže se odreknuće dobara i u zajednici, 288. -

Druga zapovijed: O njegovanju bolesnika 122

Pravilo propisuje brigu za bolesnike, pa i u zaraznim bolestima, 289. - Ova zapovijed obvezuje poglavare, 290. - O bolničarima, 291. - Opomena bolesnicima, 291 (bilješka). -

Gen. Konst. o brizi za bolesnike 123

Tri opomene 123

1. Braća, koja sabiru milostinju, neka se uzdaju u Gospodina i neka se ne stide 123
2. Braća neka na ovoj zemlji nikada ništa ne žele osim siromaštva, koje imaju svim srcem prigrliti. 124
3. Braća , gdjegod bila, neka budu medju sobom domaći tako, da mogu jedan drugome iskreno očitovati svoju potrebu 124

Poglavlje VII.

O pokori, koja se ima naložiti Braći, kada sagriješe 126

Sadržaj ovoga poglavlja, 292. -

Jedina zapovijed: O pridržanim grijesima 126

Što je pridržavanje grijeha, 293. - Predmet pridržavanja, 294. - Razlozi ograničavanja, 295. - Tko može pridržavati grijehe, 296. - Ova zapovijed sada ne obvezuje, 297. - Načela Crkvenog Zakonika u pridržavanju grijeha, 298. - Prestanak pridržaja, 299. - Redovnici podliježu općenitom zakonu o pridržavanju grijeha, 299 (bilješka). -

Dodatak: O ispovjednicima Braće 128

Razlikuje se više vrsta ispovjednika, 300. - Odredjeni ispovjednici, 301. - Ispovijed izvan samostana, 302. - Ispovjednik odabran za pojedinačni slučaj, 303. - O ispovjedniku, koji je ovlašten samo od Ordinarija, 303 (bilješka). - Nakana Crkve kod odabiranja ispovjednika, 304. - Poglavar neka ne bude redoviti ispovjednik, 305. - Ispovjednici novaka, 306. - Ispovjednik za domaće i članove sustanovnike, 307. -

Gen. Konst. o ispovjednicima za redovnike i svjetovnjake . . 130

Dvije opomene ministrima 131

Poglavlje VIII.

O izboru generalnog ministra ovoga Bratstva i o duhovskom kapitulu 132

Sadržaj ovoga poglavlja, 308. -

Prva zapovijed: Obaveza imati generalnog ministra 132

Jedan neka bude vrhovni pastir Reda, 309. - Koje osebine mora imati gen. ministar, 309 (bilješka). - O poslušnosti, koja mu se mora iskazivati, 310. -

Druga zapovijed : O izboru generalnog ministra i generalnom kapitulu 133

Provincijalni ministri imaju se sastati na generalni kapitul, 311. - Na generalnom kapitulu neka izaberu generalnog ministra, 312. - Generalne Konstitucije o održavanju gen. kapitula, 312 (bilješka). -

Što ovdje označuje riječ "kustodi", 312 (bilješka). - Da li je služba gen. ministra trajna, 313. - Rok trajanja njegove službe se mijenjao, 313 (bilješka). - Što se danas razumijeva pod riječju "kustod", 314. - Zakoniti izbornici na generalnom kapitulu, 314 (bilješka). -

Treća zapovijed: O svrgnuću generalnog ministra 135

Nesposobnog generalnog ministra neka se svrgne, 315. - U čemu se sastoji nesposobnost generalnog ministra, 316. -

O provincijalnom kapitulu i kongregaciji 136
O dužnostima provincijala, gvardijana i vikara samostana . . 138
O samostanskom diskretorijalnom vijeću 139

Poglavlje IX.

O p r o p o v j e d n i c i m a 141

Sadržaj ovoga poglavlja, 317. -

Prva zapovijed: Ne smije se propovijedati, ako to biskup zabrani 141

Predmet ove zabrane, 318. - Što odredjuje Kodeks, 319. - Propovijedanje puku, 320. - Propovijed redovnicama, ostalim časnim sestrama i članovima laičkog Reda, 321. - Propovijed članovima izuzetog kleričkog Reda, 322. -

Druga zapovijed: O potrebnom odobrenju generalnog ministra za propovijedanje 142

Što se ovime zabranjuje, 323. - Što se razumijeva pod riječju "uopće-penitus", a što pod riječju "puk-populus", 324. - Kome je povjereno odobravanje i potvrdjivanje propovjednika u našem Redu, 325. - Treba obaviti ispit, 326. -

Opemena (Način, nakana, predmet i opsežnost propovijedi) ... 143
Gen. Konst. o propovijedanju 145

Poglavlje X.

O opominjanju i popravljanju Braće 147

Sadržaj ovoga poglavlja, 327. -

Prva zapovijed: O poslušnosti 148

Ova zapovijed se podudara sa zavjetom poslušnosti, 328. -

Druga zapovijed: O utjecanju k ministrima radi obdržavanja Pravila 148

Objašnjava se zapovijed, 329. - Tko se ovdje ima razumjeti pod riječju "ministri", 330. - Kada ova zapovijed obvezuje, 331. -

Dodatak: O privatnim redovničkim vježbama 149

Razmatranje, 332. - Duhovne vježbe, prisustvovanje sv. misi, sv. pričest, sv. ispovijed, 333. - Pohod Presv. Oltarskom Sakramentu, krunica, ispit savjesti, 334. -

Dvije opomene ministrima 150

1. Sv. Franjo opominje ministre, da pohadjaju, očinski opominju i ljubezno popravljaju Braću, te da im ništa ne zapovijedaju protiv savjesti i Pravila 150
2. Sv. Franjo opominje ministre, da dobrostivo i sa svom ljubeznošću primaju Braću, koja se na njih obraćaju radi obdržavanja Pravila 152

Dvije opomene podložnicima 152

1. Sveti Franjo opominje podložnike na poslušnost, na koju su se obvezali po svojem zavjetovanju 152
2. Braći laicima stavlja sv. Franjo na srce, da ne teže za naukom i zananošću, jer se to protivi njihovom pozivu i njihovoj zadaći u Redu 153

Četiri opomene svoj Braći 153

1. Sv. Franjo potiče Braću na duh pobožnosti i postojanost u molitvi 153
2. Sv. Franjo opominje Braću, da se čuvaju oholosti, lakomosti, zavisti, ogovaranja i mrmljanja 154
3. Sv. Franjo potiče Braću na poniznost, strpljivost i ljubav prema neprijateljima 155
4. Sv. Franjo opominje Braću na ustrajnost 155

Poglavlje XI.

Braća ne smiju ulaziti u samostane redovnica 156

Sadržaj ovoga poglavlja, 335. -

Prva zapovijed: O sumnjivom saobraćaju sa ženskim osobama. . 156

Posebni predmet ove zapovijedi, 336. - Neopr e zni saobraćaj s osobama istoga spola, 336 (bilješka). - Koji su sastanci sumnjivi, 337. - Sumnjivi saobraćaj s otsutnima, 338. - Kakav se počinja grijeh, 339. -

O klauzuri muškaraca 158

Što obuhvaća, 340. - Ulaženje ženskih osoba u klauzuru, 341. - Izlazak iz samostana, 342. - Što Kodeks zabranjuje svim kleričkim osobama, 343. -

Druga zapovijed: O zabrani ulaženja u samostane redovnice. . 159

Što se zabranjuje u ovoj zapovijedi, 344. - Razlikuje se trostruka klauzura, 345. - Što se razumijeva pod riječju "redovnica-monacharum", 346. - Što pod riječju"samostan-monasterium", 347. - Što ima značiti "ulaženje", 348. - Dolaženje (accessus) k redovnicama, 349. - Prekršitelji papinske klauzure teško grije-

še, 350. - O potrebnoj posebnoj ovlasti Apostolske Stolice; Ovlast, koju je podijelio Leo X., 351. - Razlozi, koji dopuštaju ulaz u samostane redovnica, 352. -

Treća zapovijed: O zabrani kumovanja 161

Razlikuje se dvostruko kumstvo, koje se ovdje zabranjuje, 353. - Razlog ovog ograničenja, 354. - Propisi Kanonskog prava s obzirom na sve redovnike i s obzirom na klerike, 355. -

Poglavlje XII.

O onima, koji idu medju Saracene i ostale nevjernike 163

Sadržaj ovoga poglavlja, 356. -

Jedina zapovijed: O kardinalu pokrovitelju 163

Koga ova zapovijed obvezuje, 357. - O vlasti kardinala pokrovitelja, 358. - Njegova vlast iza Kodeksa, 359. - Smisao završnih riječi Pravila, 360. -

O misijama i misionarima (jedna sloboština i dvije opomene). 165

. . . . .

D o d a t a k I. : O apostolskom sindiku 168

Manja Braća su nesposobna imati pravo na vremenite stvari, 361. - Vlasništvo stvari, kojima se Braća mogu služiti, 362. - Definicija sindika apostolskog, 363. - Tko može postavljati sindike, 364. - Razlikuje se dvostruki sindik, 365. - Dužnosti općenitog sindika, 366. - Dužnosti Martinovog sindika, 367. - Sindici ne smiju primati stvari, koje se protive Pravilu, 368. - O otudjivanju dobara, 369. - Što može sindik potraživati na sudu, 370. - Čitav Red služi se Martinovim sindikom, 371. - Ustanova apostolskog sindika nije oprost, 372. - Poglavari mogu bez zapreke imenovati apostolske sindike, 373. - Apostolski sindici mogu bez zapreke izdavati milostinju na molbu Braće, 374. - Povlastice, koje je Apostolska Stolica podijelila sindicima, 375. -

D o d a t a k II. : Pravilo Manje Braće (potpun tekst). . . 172

D o d a t a k III.: Oporuka našeg svetog Oca Franje 178

Pregledno kazalo 181

Abecedno kazalo 194

- - - - - - - - - -

ABECEDNO KAZALO

(Brojevi izvan zagrada označuju stupce, a brojevi u zagradama označuju stranice. Na nekim mjestima označene su samo stranice u zagradama, jer stupci nemaju broja.)

1. Anticipiranje Matutina i Lauda, 198 (82)
2. " " " Braće laika, 205 (84)
3. Apostažija (odmetništvo), 160 (69)
4. Apostolat, (118)
5. Automobil - dopušta se upotreba, 240 (94)
6. Avion - dopušta se upotreba, 240 (94)
7. Banknote, 246 (101)
8. Baština, 92 (35)
9. Belgija - apostolska povlastica, 65-bilješka- (24)
10. Biegunac (fugitivus), 161 (69)
11. Blagost, (96)
12. Bolesnici - njegovanje, 289 , 290, 291 (122 - 123)
13. Boravak izvan samostana, 157 (68)
14. Čarape, 180 (75)
15. Časoslov Božanski - zapovijed, 187 (79)
16. " " - dijelovi, 195 (81)
17. " " - obaveza pod smrtni grijeh, 196 (81)
18. " " - vrijeme moljenja, 197 (81)
19. " " - način recitiranja, 200 (83)
20. " " - Braće laika, 201, 202, 203, 204 (83-84)
21. " " - jednostavno zavjetovani laici, 206 (84)
22. " " - povlastice, 208 (85)
23. Čistoća - zavjet, 110, 111, 112 (43)
24. Čistoća - učinak zavjeta, 114 (44)
25. Definitor - trajanje službe, (137)
26. Definitorijalni sastanak, (137)
27. Dekret o redovnicima, vojnim obveznicima, 24 (9-10)
28. Disciplina - vježba, (98)
29. Diskretorij, (138)
30. Dispenzacija u zapovijedima Pravila, 123-128 (47-49)
31. Dobročinitelj, 267 (109)
32. Dokoljenice, 179 (75)
33. Dolaženje k redovnicama, 349 (160)
34. Dopuštenje (licentia) izričito, predmijevano, protumačeno, 77 (29)
35. Dopuštenje šutnjom (licentia tacita), 78 (30)
36. Dopuštenje predmijevano ili protumačeno, 79-81 (30)
37. Doslovno obdržavanje Pravila, 9 (2-3)
38. Duhovne vježbe godnišnje, 333 (149)
39. Duhovni prijatelj, 267 (109-110)
40. Duhovno štivo (97)
41. Duh pobožnosti, (153)
42. Eksklaustracija, 156 (67)

43. Generalni ministar - dužno iskazivanje poslušnosti, 135 (51)
44. " " - vrhovni poglavar, 309 (133)
45. " " - svojstva, 309-bilješka- (133)
46. " " - iskazivanje poslušnosti (133)
47. " " - izbor, 311, 312 (133-134)
48. " " - trajanje službe, 313 (134-135)
49. " " - svrgnuće, 315 (135)
50. " " - nesposobnost, 316 (136)
51. Godišnji prihodi, 91 (34)
52. Gostoljubivost, (125)
53. Grijeh nepravde, 104 (40)
54. Grijeh neumjerene upotrebe, 105 (41)
55. Grijeh vlasništva, 106 (41)
56. Grijeh - laki protiv siromaštva, 108 (42)
57. Grijeh - protiv zavjeta siromaštva, 82-83 (31)
58. Gvardijan - dužnosti, (138)
59. Gvardijan - trajanje službe, (138)

60. Habit - dva, predbilje, 173 (73)
61. " - obveza nositi, 174 (73)
62. " - skidanje, 175-176 (74)
63. Holandija - apostolska povlastica, 65-bilješka-(24)

64. Ispit savjesti, 334 (150)
65. Isplaćivanje po jamcu (solvere per giro), 97 (37)
66. Ispovijedanje redovnika i svjetovnjaka - propisi Generalnih Konst., (130-131)
67. Ispovijed tjedna, (97); 333 (149)
68. Ispovjednici - vrste, 300-301 (128-129)
69. " - neodredjeni, 302-304 (129)
70. " - poglavari, 305 (129-130)
71. " - novaka, 306 (130)
72. " - dostatan broj, 305 (129-130)
73. Izbor - trostruki način, (136-137)
74. Izbornici - na gen. kapitulu, 314 (135)
75. " - na prov. " , (136)
76. Izjava prije red. oblačenja, (63)
77. " " vremenitog zavjetovanja, (64)
78. Izlazak iz Reda, 153-154 (66)

79. Jahanje - na konju, 234-235, 241 (92-94)
80. " - na magarcu, 236 (93)
81. Jednostavni zavjet siromaštva, 54-55 (21)

82. Kardinal pokrovitelj - zapovijed, 357 (163)
83. " " - vlast, 358-360 (164)
84. Kalendar za moljenje Časoslova, 199 (82)
85. Kapitul - generalni, 312 (133-134)
86. Kapitul kulparum, (97)
87. Kapitul - provincijalni, (136)
88. Kazalište, predstave, skupovi, (99)
89. Kazalo pregledno, (181-193)
90. Kazalo abecedno, (194)
91. Klauzura, (98); 340-343 (158-159)
92. " za redovnice - dvostruka, 345 (159)
93. Kočija, kola - dopuštena upotreba, 237-239 (93)

93a. Kongregacija - generalna, 312 (133,134)
94. " - provincijalna, (136)
95. Koralno moljenje Časoslova, 188-192 (79-80)
96. Korjenito vlasništvo, 58 (22)
97. Krunica Sedam Radosti Bl. Dj. Marije, (97); 334 (150)
98. Kumovanje - vrste, 353 (161-162)
99. " - zabrana, 353, 354 (161-162)
100. " - propis Kodeksa, 355 (162)
101. Kustod - nekoć, 312 (133-134)
102. " - danas, 314 (135)
103. " - trajanje službe, (137)
104. Ladja - dopuštena upotreba, 240 (94)
105. Lakomost, (154)
106. Lanena tkanina, 167, 168 (71)
107. Legati, 93, 94 (35)
108. Lišavanje vlasništva, 288 (121-122)
109. Lud - jednostavni zavjetovanik, 23 (8)
110. Ljubav medjusobna - opomena (124)
111. Marke - poštanske, 247 (101)
112. Milostinja novčana - vrste, 271 (111)
113. Misije - uzvišenost, poziv, molba, (165)
114. Misionari - potrebna svojstva, (165)
115. Molba prije vremenitog zavjetovanja, (63)
116. Mrmljanje, (154)
117. Nadoknadjivanje štete, 109 (42)
118. Nemrs - što propisuje Kodeks, 211-212 (86)
119. Neovisna upotreba, 76 (29)
120. Nesavršenost, 47-bilješka (18)
121. Novac, 244-245, 248-253, 260 (100-103)
122. Novac - povlastica (indult), 254 (104)
123. Novac - prenošenje, 255 - 258 (105-107)
124. Novac - težina tvari, 259 (107)
125. Novicijat, 146-148 (61)
126. Obdržavanje zavjeta, Pravila, Konstitucija, 4-5 (1)
127. Obuća, 177-178 (74-75)
128. Obuća - nositi, teški grijeh, 181 (75-76)
129. Obuća - dopušta se u potrebi, 182 (76)
130. Odgoj novaka klerika i laika (64)
131. Odjeća novaka, 149 (65)
132. Odjeća zavjetovanika, 152,163 (66, 70)
133. Odjeća - oblik, boja, tvar, 164-165 (71)
134. Odjeća - odredbe Gen. Konst. (72)
135. Odreknuće svih dobara prije sveč. zavjeta, 60-64 (23-24)
136. Odreknuće dobara - novaka 142-144 (57-58)
137. Ogovaranje, (154)
138. Oholost života, 2 (1); glavna mana (154)
139. Opomene, 11 (3)
140. Opomene ministrima, (131, 150)
141. Oporuka sv. Franje - kako obvezuje, 10 (3)
142. Oporuka sv. Franje - tekst, (178)
143. Opskrbljivanje Braće - četiri načina, 262 (108)
144. " " - na koga spada, 265 (109)
145. Osudjivanje ljudi, (95); zbog jela i odijela, (76-77)

146. Otpust iz Reda, 162 (70)
147. " " - jednostavno zavjetovanika, 21 (7)
148. Ovlast Apostolske Stolice ulaziti u samostane redovnica, 351 (161)
149. Papa - poslušnost i poštovanje, 130-134 (50-51)
150. Pisma - pregledavanje, (20)
151. Pohod Presvetom Oltarskom Sakramentu, (97); 334 (150)
152. Pokojnici - obaveza moliti za njih, 207 (84-85)
153. Poniznost, (95, 155)
154. Popravljanje Braće, (152)
155. Poslanici (patres deputati), (136)
156. Poslušnost - zavjet, 37-45 (15-17)
157. Poslušnost kao krepost - obvezuje pod laki grijeh, 46 (17-18)
158. " - kada obvezuje pod kaznu, 47 (18)
159. " - u sumnji, 48 (18)
160. " - opomena, (152)
161. Posrednik (interposita persona), 267 (109-110)
162. Post - zapovijed, 209 (86)
163. " - predmet, 210 (86)
164. " - što propisuje Kodeks, 211-217 (86-88)
165. " - koga obvezuje, 218 (88)
166. " - tko je oslobodjen, 219-222 (88-89)
167. " - kada treba postiti, 224-228 (90-91)
168. " - povlastica izvan samostana, 229 (91)
169. " - oprost podijeljen od Ordinarija, 230-231 (92)
170. " - kršenje, 232 (92)
171. Postulat, 145 (58)
172. Pozdrav ("Mir kući ovoj"), (96)
173. Poznavanje Pravila, 7 (2)
174. Požuda tijela i očiju, 2 (1)
175. Pravilo Manje Braće - koje treba obdržavati, 8. (2)
176. " " " - tekst, (172)
177. Prenošenje posjeda (cessio), 56-57 (22)
178. Povratak u svijet nakon vremenitog zavjetovanja, 22 (8)
179. Pridržavanje grijeha (reservatio peccati), 293 (126)
180. " " - predmet, 294-296 (127)
181. " " - vlast gen. ministra, 298 (128)
182. " " - odredbe Kodeksa, 298 (128)
183. " " - prestanak, 299 (128)
184. Prijelaz u drugi Red, 155 (67)
185. Primanje u Red - tko ima pravo, 138, 139 (54-55)
186. " " - uvjeti, 140-141 (55-56)
187. Privatno moljenje Božanskog časoslova, 193 (80)
188. " " - jednostavno zavjetovani nisu obvezani, 194 (81)
189. Propovijedanje - zabrana, 317-318 (141)
190. " - propisi Kodeksa, 319 (142)
191. " puku, 320 (142)
192. " redovnicama, 321 (142)
193. " redovnicima, 322 (142)
194. " - odobrenje, 323-325 (143)
195. " - ispit, 326 (143)
196. " - način, nakana, predmet, opsežnost, (143-145)

197. Propovijedanje - propisi Gen. Konst., (145-146)
198. Provincijalni ministar - dužnosti, (138)
199. " " - trajanje službe, (138)
200. Putovanje Braće, (99)
201. Prošnja, 90, 99 (34, 37)
202. Rad - razna mišljenja, 284-286 (115-116)
203. " - obaveza, (116)
204. " - propisi Gen. Konst., (118)
205. Raditi - vjerno i pobožno, 116-117
206. " - umjereno, (117)
207. Razgovor - kako dolikuje Manjoj Braći, (95)
208. Razlika izmedju zavjeta i kreposti, 36 (14)
209. Razlika izmedju jed. i sveč. zavjeta poslušnosti, 49 (19
210. " " zavjeta i kreposti poslušnosti, 50 (19)
211. " " jed. i sveč. zavjeta siromaštva, 65 (24)
212. " " zavjeta i kreposti siromaštva, 71 (26)
213. Razmatranje, (97) : 332 (149)
214. Redovnički stalež, 1 (1)
215. Redovnice (moniales) - značenje izraza, 346 (159)
216. Relikvije svetaca, 67 (25)
217. Ručak - anticipiranje kod posta, 236 (93)
218. " - propisani sat kod posta, 217 (88)
219. Sabiranje milostinje - opomena, (123)
220. Samostan (monasterium) - značenje izraza, 347 (160)
221. Sandale, 179 (75)
222. Saobraćaj sumnjivi sa ženskim osobama - zabrana, 336 (156
223. " " s muškim osobama, 336-bilješka- (157)
224. " " - razlozi sumnje, 337-338 (157)
225. " " - smrtni ili laki grijeh, 339 (158)
226. Savršenost, 2 (1)
227. Sekularizacija, 159 (68)
228. Sindik apostolski, 363-365 (168-169)
229. " općeniti (communis), 366 (169)
230. " Martinov (Martinianus), 367 (169)
231. " - ovlasti, 368-370, 374 (169-171)
232. " - današnji, 371 (170)
233. " - povlastice, 375 (171)
234. Siromaštvo - zavjet, 59 (22)
235. " - svečani zavjet, 59 (26)
236. " - tvar zavjeta, 66 (25)
237. " - Gen. Konst. o siromaštvu, (27-28)
238. " - Serafsko, 72-74 (28-29)
239. " " - obaveze, 75 (29)
240. Sloboštine, 11 (3)
241. Stalan način života, 3 (1)
242. Stvari manjeg značanja - mogu se darivati, 84 (32)
243. Strpljivost - opomena (155)
244. Studij u našem Redu - propisi Gen. Konst., (119)
245. Svadjanje - opomena (95)
246. Svečanost zavjeta - u čemu se sastoji, 32-34 (13)
247. Šutnja - propisi Gen Konst., (98)
248. Težnja za redovničkom savršenošću, 6 (2)
249. Težnja za znanošću - zabranjuje se braći laicima, (152)

250. Tunika - nošenje jedne ili više, 170-171 (72)
251. Učinci redovničkog zavjetovanja uopće, 35 (14)
252. Ulaženje k redovnicama - kada se dopušta, 352 (161)
253. Ulaženje u samostane redovnica, 344, 348, 350 (159-160)
254. Umjerena upotreba, 85, 87-89 (32-33)
255. Upravljanje -službeno gradjansko, 96 (36)
256. Upravljanje - službeno naravno, 98 (37)
257. Ustrajnost, (155)
258. Utjecanje (recurs) 261-264, 268 (108-110)
259. Utjecanje (recurs) - kada se vrši, 269, 272-275 (110-112)
260. Utjecanje (recurs)- kada se ne vrši, 270-275 (110-112)
261. Utjecanje (recurs) - uvjeti za dopuštenost, 279-281(113-114)
262. Utjecanje (recurs) - na što treba paziti, 282 (114)
263. Utjecanje zbog grije ha k ministrima, 293-297 (126-128)
264. Utjecanje k ministrima radi obdržavanja Pravila, 392, 331 (148-149)

265. Vikar samostana, - dužnosti, (139)
266. Vizitacija kanonska, (150)
267. Vizitator generalni, (151)

268. Zajednički život (vita communis), 69, 70 (25-26)
269. Zapovijedi Pravila - 24 pod smrtni grijeh, 12 (3)
270. " " - nabrajaju se po vrstama, 116-122 (45-47)
271. Zavist - opomena, (154)
272. Zavjetovanje redovničko, 18, 19 (6)
273. Zavjetovanje vremenito, 20 (7)
274. " " - vojnih obveznika, 24 (9)
275. " " - na času smrti, 28-29 (12)
276. " " - valjanost, 25-26 (11)
277. " " - učinci, 27 (11)
278. " svečano, 30 (12)
279. " " - učinci, 31 (12-13)
280. Željeznica - dopušta se upotreba, 238-240 (93-94)
281. Župe - upravljanje, propisi Gen. Konst. (38-40)
282. Župnici - Manja Braća, 100, 101 (38)